

Акәа
Апхәынтшәкәтыжырта
2011

Анатоли Лагәлаа

АИЗГА

Q-томкны
Актәи атом

Ажәеинраалақәа

Акәа
Апқәынтшәкәтыжырта
2011

ББК 84(5Абх) 6-5

Л 15

Анатоли Лагәлаа. Аизга.

©-томкны. 1-тәи атом. Ажәеинраалақәа.

Апдхәынтшәкәтыжыртә. Ақәа, 2011. – 472 д.

Д. И. Гәлиа ихьз зху Ахәынтқарратә премиа занашьоу ашәкәыффы Анатоли Лагәлаа фынфәеижәижәаба шықәса ихьйра инақәыришәаны итқажьуеит уи ирқәиамтқәа еидызкыло ©-томк.

Актәи атом ианылеит ашәкәыффы данқәытшаз инаркны иахьа уажәраанза иақәицәхьоу иажәеинраалақәа иреиғьу.

ББК 84(5Абх) 6-5

© Анатоли Лагәлаа, 2011
© Апдхәынтшәкәтыжыртә, 2011

А Ж Ә Е И Н Р А А Л А Қ Ә А

А М Ш Ы Н Д У З З Е И Ц Ш ...

Д. И. Гәлиә изкны

Ажәфән дузза шанханы,
Адгғыл дузза иазыцшуан.
Аурт ашьхақәа рханы
Иқәсуан, амитә артцысуан.

Азә ицсы зегь разаны
Уск иахтнитцеит, ҳаикәирхон.
Арахь, хатала дхәычзаны,
Амшын дуззеипш дыцәкәырқон.

А Ҷ А Р А

Ашьхақәа ирзымхәоз мазажәак нархыпраан,
Азиас, абгъөеижь еипш, имтқарсны ирцәагеит.
Рыцшзара сеилахан, Ҷаастит сырхыбаан:
«Са соуп шәтынха дутцәкьа, аха сшәымбеит».

Амтцәыжәөеипш еиныркьеит атцлақәа рымахәқәа,
Еилыскааит гәаныла излацәажәоз рбызшәа.
Бгъыц затцәык камшәакәа, икам инымхакәа,
Ахәара зылшаша абра са сыгәшәа.

Адгьыл ахаскьын еипш аччапшь наҕықәххит,
Ашара иациуеит шә-насың ссирк ара.
Аҕарматцыс ашәақәа апхыз хаақәа ирылнахит,
Ара адгьыл иақәашьуп аира, аҕара.

Арҕашқәа хцәышлан ашьхақәа ирықәуп,
Апша аеипш изызымкуа инархьысны ицауеит.
Уи амҕа ладароуп, ҕадароуп, ихықәуп,
Аха арҕаш такнаҕа аҕкьараҕыгы ииуеит.

Ара ажәфан халалуп, ара адгьыл халалуп,
Ара амҕақәа гәыҕратцас иааигәоуп, иагьхароуп.
Ғароуп, иагьнасыцуп, инымтәазо малуп,
Ара аламыс, ашьхеипш, иузеитамго иҕгәгәоуп!

А А Ц Ы Н С С И Р

Ауртгы абрака иахәынчеит мчык,
Итаслымны атратәкьа итатәоуп.
Апшзара атаауеит адгьыл ҕазнык,
Ахьтәы шыкыл иангылеит, ихйоуп.

Амрагы аацәыртцын ашьха аханы,
Ус аблақәа ахаччо икацеит.
Апсуа кәадыр еипш, ахәы пшза рхианы,
Аацын ссир ниасны ицеит.

А Ҧ Ы З А

Итынчуп амшын, рхәыцрақәа ирылнахуам ашьхақәа,
Ацәкәырцақәагь гәамтцуам,
иргәыбзыҕны аҕәара ҕанахәоит.

Апшаласи аурти атоурыхаѣ рышьатақәа анымхзакәа,
Уазызырѡыр амшын,
алакәеипш имгәамтцзакәа иахәоит.

Асаркәа иаѡызоуп, ажәѡангы цқьоуп уаныпшылар,
Атыпқацәа ссирқәа реипш,
ашьхақәагь цшуеит ишанхан.
Пстәзаароуп икоу, аѡыза, ура тыпқаѣ умгылар,
Апцтхәақәагь халом, апхызгы зынзак агәра умган.

Ашәоуп арака ауаѡытәыѡса игәеисыбжь зныруа,
Азыхьеипш ииуеит атцеицәа рыпцтәзаара ара.
Кәыдры-лас ѣыхәтцәыла инеимгәхәаны хатцатцас ируа,
Амшапы иузаѡызаз, аѡыза, уи ила атапшра.

Ауаѡытәыѡса иеипшуп, амѡақәа ироуеит ахьаа,
Ушьтақәа рнымзар еималоит, аужәра иагоит.
Ари адгьыл ду ақәлара, аѡыза, иуқәашьхазар заа,
Ццхак анузхымтца, атцыстреипш удунеигы бгоит.

Апцтәзаара хамтоуп, зныкоуп ианишо изшоугы,
Убриак ауп, аѡыза, адунеиаѣ икоу хәы змам.
Иоур калоит ахамта изыхәтоугы, изыхәтамгы,
Иузырымхәааит, сѡыза, иоуз «ахамта» ихәтам...

Ундәылтц. Ақәа ауазаргь ахаргь наухаргылан,
Адуinei иахьа алакә цыпцәахеипш ипцшоуп.
Удақәа ртахәмарра иакәытцт ушьа, аѣыннакылан,
Улахьынтца хәа зцым хьццас ирххоуп.
Уакәытц! Иумгәырѡан угага уцдәылымтцыр,
Алахәа ақәра нутцаанза иуцылом апсра.
Аха уцсы ацамтазгы ма жәапцхак наухылымтцыр,
Ахахәтцәкьагь ухьшәашәацәоуп хәа иазхѡом удамра.

А Ц С Ы Ж Р А Х Ъ

Ҷымтзакәа ддон деихашәы,
Издыруамызт ичкәын иңеипш.
Ус иаразнак ипсахит иңшшәы,
Ахәхәабжь изываст афеипш.

О адгьыл убас игьежыт,
Ажәфангы еикәатцәит зынза.
Аб рыцха зныкцсра дыңсит,
Игагоуп игылоу итааза.

Адашшылацәа илабжьоит: «Дад,
Инхаз урызхәыц, уеыргәгәа,
Уа уоуп издыңшылауа, раб,
Уа уоуп изыжьжьаша уаха».

Адгьыл ду азеипш изазон:
«Сычкәын уажә днықәтәоит, шәааиңеипш...»
Ажәфангы еикәатцәит, ибон,
Амца зыцрасыз абгъеипш.

Шьяцәхыцла аштә цәыхәхәаны,
Ичкәын дахьыхәмарлоз инеит.
Акәыба шьтадырст иларкәны,
Уи ашьтыбжь «Абзиараз» аахгеит...

С А С Ы Н Ц Ә А

Ал. Гогәуа изкны

Са сымра пхеипхеизар, са сыжәфан кеикеизар,
Са сыдгьыл мгәәтеизар, о, сгәыргъеит рацәа.

Мшэан, сәағәратцәкья скызар,
 санақәтәа имаапкызар,
Уи рашьтдас ипрызар, са дсыман Анцәа!

Са сымѡа лашароуп, са амитә сылшароуп,
Са ағыцқәа сыцшаароуп, санықәла адунеи.
Уа сацхья унагыла, сануга хара гәыла,
Санурпыр жәѡангәыла, уақа ассир сымбеи.

Сгәы мцози итыпраа, са сышьха снахыпраа,
Уи сзыхь хәыч ахытцкәраа сыла ианаба.
Сымцәажәрц инамчны, дунеи ссирк инамцены
Урт сышьхақәа иргәамчны исоут лабҕаба.

Са сымцажәла хәытцышышьаа,
 исурцеит уара ахәыцшыа,
Урт ҳашьхақәа рхытцшыа шыта сақәшәарц схаҕа.
Жәѡан снетәахә кыдзар, уа ууал дуқәа сыдзар,
Са сымѡа насыцзар, ихаауп уара улакҕа.

Уа зымшынк инырны, са сөыз хәыч кәарны
Адәы инықәсар ихәмарны, ишақәкыз шәнацәа.
Урт сашәақәа анысхәо, нцәатдас са сызмышәо,
Скаитдазар сгәы рзыхәо, са дсымоуп анцәа!

А И Ѡ Х А А

Ари атцх антынчу аҗс иеицш,
Дгылы жәѡани жәак анырҕымшәо,
Са сцәыртцуеит, амарцья, шәаасцеицш,
Сшәыцуп азә сылацш нашәхымшәо,
Зегь сзеицшны саутәаху сышәцәымшәо,
Ари атцх антынчу аҗс иеицш...

Са схъаакѣа зынза сеимдырххоит,
Ашѣхымс аҕны итѣазаргъ уи саѣьал,
Ацгѣеипш ахы снықѣсыр стаххоит,
Агѣы итоу хѣа егьсыздыруам, са схѣаѣьам,
Имцѣажѣац макъана аѣырѣьаѣьан,
Са схъаакѣа зынза сеимдырххоит.

Ах, иааѣуеит ѣьарантѣ ацша абжы,
Уи аиѣхаа иаѣѣеит ишуазыруаз.
Мшѣан, иқақаза изгылеи схѣы-сжыы,
Са сҕынза уи шаазоз сымдыруаз,
О, аиѣхаа, ачымазаѣ гѣыраз,
Уахак схы тнаҕьоит уқьыбжыы...

МШЫБЗИАК УАЗХӘОУП...

Амрагъ иаѣѣьзит ацхарра,
Адуinei зегъ ахаштны итѣашѣоит.
Иҕазам уаха лашара,
Иҕазам уаха кацхара,
Хгѣатѣақѣа ашара иазымлашьуеит.
Ажѣѣан инагѣылтѣѣраауеит амза,
Ацстхѣа анаѣѣкьарақѣа ирхоуп,
Смаалықь хѣьч уѣѣыртѣанза узбада,
Згѣатѣа уахашѣада, узызхѣада?!
Хымѣада мшыбзиак уазхѣоуп...

АХАСКЬЫН

Ахаскьын цшқа иатѣѣаза,
Ашѣа иқѣыхѣхѣы иаауеит.
Акгьы ахықѣѣымиааз ѣьтк ҕацшьза,
Амра-ца абла иарзытѣуеит.

Уанза ианнеи адгьыл ацэа шышыбуа,
Ихынхэит аха шэшшыра пхашыауа!..

ИКОУП АХЬАА

Икоуп ахьаа,
Иузгэамто, иузфамхэо –
Уфызцэа урызгэаан,
Уандэықэло урфахэхэо.
Убз назхысыз,
Ицэа зегьы ихыхуп.
Узтысыз, узхысыз,
Зегьы уара урфыхуп!..
Уаагыл, ухарееип,
Псыцқьак ухазар.
Абацэ агэағьқэа реипш,
Агэырацэа узтамзар...
Уегэоумтар заа,
Угэакуеит, уцэакуеит,
Икоуп ахьаа –
Уламыс иахьуеит...

МАИАНА

Маиана дыцэазар дтахэхэа,
Лангы ацсаатэ еипш даапсаны,
Лееидыцсалан, тынч ухаа,
Дықэиоуп лгара аханы.

Ацэа сзалалом сара,
Уахак срызхэыцуеит срызгэыкны.
Ах, Маиана хэыч бара,
Пхызла бааи нас, бпырны!

ГӘҤАХӘЫЦРАК

Изури, салан ацхыз,
Исымбакаә икацсеит абыгъқаа...
Атцлақаә, ишәоуит ацәыз,
Шәгәы шәанаргазаап ақаә.

Уашьтан ианышәзасуа аурт,
Шәталар калоит шәығшәаны.
Шәымахәқаә гәгәаз, абаапс, урт,
Иптәоит ианышәцәеинкәа ишәаны...

АУРТ

Сгәәхәарақаә зегъ быгътцас икацсеит,
Тагалантәи абахчеипш сдырхәызшәа.
Икәаасуаз аурт пшза убас сарышәшәеит,
Сархагахарц, сардагәарц атахызшәа.
Аха сқәыпшра мцеит исыхшәаны.
Ипшъаз ацъареипш исхаршәын.
Аурт пшза дзаламлеит апсцәахагъ дшәаны,
Апсра иацәшәо агәыткәатцәкәа изтаршәын!..

АДГЪЫЛ МШЫН

Амшын еипш адгъылгы цәқәырцоит,
Ағыкә иқәуп ауаа еижәхысло.
Ишхәычу азсашъа днартцоит,
Адгъыл мшын рымтцәыжәәа хырсло.
Нас идәықәлоит ицәқәырцаны,
Ауаа рақара ицәқәырцоу дарбан!..
Ашьхақаә, апта рхарцаны,

Ҷымтзо игылоуп рхэыцра реатан.
 Амшынтәкья иказам ухабар,
 Адгьыл икәлеит ауаа еижәхыслан.
 Цьарак ртыцае итатәар
 Калом, идәыкәлеит, аа, ихытны.
 Адгьыл рхаштит ҳа ҳагәкәа,
 Хшыапкәа азышеипш адгьыл иахәоит.
 Иабакоу ҳашьхақәа, ҳахәкәа –
 Адгьыл сқалае гбатас ифархәоит.
 Амшын ду зиасла еибаркуп,
 Аха аеырхәашьны зныхгы ихытцәоит,
 Ҷашьха кәышкәа ирхәоит, ицшуп: –
 «Амшын хәычы-хәычла аеарыцкәоит...»

САН

Бтәыуабжь сартынчуам са цхызла,
 Былағырз сгәатца итатәоит,
 Бсызхәыцла, о, сан, нас, бсызхәыцла,
 Быцкәын мцашырак сартәоит.
 Атынчра са иабастаху, тынчрам,
 Са цстазаарас исшьауа, мап.
 Санымбылуа цәаныррала сөычан,
 Сгәы аисраткәкья ахаштыр калап.
 Иагъараан рцәа салтцхәеит сыццышәхан,
 Са сашәкәа исышьтоу сзыблырц.
 Аха амца шнасыпу сазхәыцхьан,
 Сацәымшәакәа ишьтысхит акәиц.
 Сан, мцала ибылхяда ба бакарагь,
 Ө-ашәак бцәа иалтыз бцәыцсит.
 Мшәан, икамкәа, икоуп ацсраткәкьягь,
 Апсраткәкьягь цсызхоу арзытит.
 Са саакәыххит аамта усцена,

Атынчра мыщхә иумцаа уцхьарца.
О, изфыда, изызбада «Елана?!»
О, иашәацъхәафыда Леуан илахьынтца?..

* * *

Абри ахахә хәыц, ашәышыкәсқәа ирылсыз,
Абри атыцаф имтцызо ишьтан.
Шака гәнаха, шакаф рышьта ахысыз,
Аха разкымфак ианымшәалацкәа ицшуан...

Ааигәаза амра ашьхақәа иаархәытцшәан,
Уажә сыбла иаахыччалеит иахагы.
Ахахә хьшәшәа шкашәаз еипш исымкәытцшәан,
Срымкәытцшәарымашь сьжәлар схатагы?!

А Х Ъ А Ц Ш Р А

Иахатәи атцх ауп иахьатәи сымш агара зыртцысы,
Сфара ашәақәа ашәыртцлеипш ирхьынхалоуп сыцсы.
Азәы иетцәа знымцшылац мфохәастак сазыпшуеит,
Азәы ишәацшь сшахзызо исыцәташәар хәа сшәауеит.
Тәым дгьылк сныкәгылазшәа санаақәха алушәак,
Сасрыкәа ихәеипш ажәфәан исцәалазт ашәак.

Ршьамхқәа тьыркәакәан

иахьзаагыло иаапшуеит ишыпшыц,

Сышьхақәа ааигәа амшын зкәырчыхак амыртцысыц.
Еибарххоит,

иҫәхәатәхан зцәеи-зжьи иапыртцуа агәқәа,

Ишеибарххо еипш, исцәымфасыз мыш тацәык адақәа.

Иатцәахрушь сашәақәа стәы тьызшьааз рыхәтақ,

Ихьшәашәаза ахахә хаҫра шьтызхьыз қьацтақ?

Ауафы дшахәо гәеисыбжь згым шәахаак аира,

Хаґоу илахьынтоуп фѳы зхым ашѳт афѳра.
Мап, сышьтахьќа схьамцшќа шьяѳа ѳыцќ кастазом,
Ижѳдырузааит, сара уажѳшьќа азхьамцш сызгазом...

А МАХЭҚЭА РЫЗХЭЫЦРА

Ацша зхьысыз абгьќа
Ацла иѳшѳоит.
Зынза имыргѳаќзакѳа рыцсќа
Цаќа икашѳоит.
Аха амахѳќа гѳырѳоит,
Зыбгьы зыѳшѳаз,
Рнацѳќара хѳычќа рыцѳоит,
Изырц нас.
Дара аныќам, ашѳахѳаќа
Еилыцьцьѳоит.
Дара аныќам, зегьы рхырѳќа
Гѳыргьѳо ичѳоит.
Дара аныќам, тыцќак
Мыцхѳы дгѳыќуа,
Рытцла ашьапаѳ лѳыцхьак
Даныцшуа,
Зегь ирылхѳахан дара,
Изуеит, из.
Хабжьазуама хѳргь абра,
Баша цѳыз...

А Ц Ш А

Ладантѳи аныхеипш ииасуаз цшак,
Ашьаќа ирыбжьыпраан иасит ашаќа,
Сымбара гѳхьааган шѳыцшуазма хѳа имтѳааит,

Андса леишәацәгъа аеылфызатәны иахзааит.
Цстхәатцас атх атынчра ахатәан,
Ауахәамаф еипш атцлақәагъ хырхәон ишәан.
Ақьиа игәеипштцәкьа аоны ашә аанартит.
Алагъы абартца идәылнацеит, «тиҫ!»
Иангәаната амза хыхька инапшын,
Абхәа иҫы ицәырцыз тацоушәа ипшын,
Макьана ицәыругои ахәоушәа бласы,
Хамтас идәықәнатеит апстхәа ркасы.
Ркьатеиах цытцәтәазшәа ашәтқәа ҫышәшәеит,
Иблыз акәиц еипш, зыркәикгъы кашәеит.
Ктрисатцас цсатцлакгъы тацәит ахәамц,
Хартушәа кәытқәакгъы лбаапт ианыркәамтц.
Ртынчра рыхнахын абырг ихтырцеипш,
Ишгылаз ашьхақәа иазхәыцуазшәа рпеипш,
Адуinei аблақәа анаахт, ианша,
Мшәтцас атыфра иҫалеит апша!

АЦСТАЗААРА АЗХӘЫЦРА

Апсреи апстазаареи рханы,
Сгылан шәымтак сшанханы.
Адгьыл сықәбылхьан сзытны,
Ажәџан гәашәқәа зегъы аартны,
Са сызталомызт уажәшьта,
Ишәхәа, иабантцәарыз суахта?..

Адгьыл иқәын шьоук рыпсы,
Адамра иацәымшәоз сара сзы,
Урт сыргәылазар саргъы,
Рнышәнап иалазар сыпсгъы,
Схы зырхьызмыгзоз закәи?
Сымацара истәызма уи?!.

АЦЫХЭТЭАЖЭА

Ацша, ацша,
Ускэатц, ускэатц.
Избеит улша,
Сагеит ухыцша,
Ицнатэеит сыхша,
Сдац, сдац.
Имцеи схэычра,
Уажэшьта спырзом.
Сцеи сара,
Суцылт уара,
Ианаауга ацсра,
Ажэак схэазом...

АШЭАЦЬХЭАФ

Улеигэышьа, ашэацьхэаф,
ирахэагэышьа ирзыкалаз,
Ишцоуури, иузытэахуам рычкэын ипцзы.
Иарбану дхэызтэаз иаразнаказ хыкэалаас,
Ишэызшэа хамбазиз икэыпшра акэылзы.

Лылабжыш мшынха иан иналгэытдашып,
Хагеимшхара, даблып лгэызегы ыкыаны.
Апцэаха уа уакэушэа дудтэаалан лэылхэаеып,
Амарцья, лэылшьыр калоит унапакны.

Зныкцсра хапсытцэкеит арака иуцылакэаз,
Иааура-иаххэара хақэшэом, иубоит.
Улеигэышьа, ашэацьхэаф, ирахэагэышьа ирзыкалаз,
Угэымыжда, ахахэеипш игэгэамзар, еикэжэоит...

АГӘТАХӘЫЦРА

Амшқәа ниасуеит рылахь еикәышышыь,
Амшын иатцәа рымтцәыжәџақәа хырсло.
Сгәыгґрақәа имкәылза инархатәахит ашәшыь,
Мџа лашьцоуп сашәақәа знысло.
Анасың кәармак ацәаара збазом,
Ақәа иархәмарыз ашәтбгъеипш иешәазшәа,
Сцәаныррақәа сылапсит, анкьеипш сбылзом,
Сгәытцәкьа тцәагәагътас итшәазшәа.
Нас, исзынхазеи, исзалои адунеи,
Шәарт сашәақәа амџа шәаркаран,
Рыбжыысыша шәанақәымшәа ацсреи абзареи,
Ацстазаара шәцәызит са исхаран.
Анхаџы игәырџазом имтцәыгъаз арың,
Адгьыл ацәеижьи итапсызар.
Аха сашәа, сыңсы, са схәымпал затцә ахың,
Цсроуп, ухаџы агәґыгъра еикәатцәа анызар...

АИАШЕИ АМЦИ

Акалашәа ишоуп адунеи,
Ишыкәоу уазхәыцыр уаатгылан.
Имажәзо аиашәґ уаннеи,
Инымтцәазо амцгъы аауцылан,
Ғәанатәуеит: маңзак уаатәеи,
Ауаџытәыџса, ариақара уангәәтеи,
Иуасхәап изакәытцәкәоу адунеи!..

Амц ныха уфароуп ура,
Аиаша умырехәароуп ара.
Асабаң уашьтамлан, цьым,

Апхзашей аңбабаи матәахәым,
Адуinei ду иааҳакәыршан мцуп,
Алафи ақьафи еицуп.

«Иабақоу аиаша?» – ухәхәеит,
Ахыжәлеипш иузааргоз цьушьон!..
Аиаша аңшшәызегь цахьеит,
Аиаша агәтәтқьа рфахьеит!..
Уи зегь уа ула иабагәышьон.

Уажәраанза уабақаз уара,
Ианыцәгьараха аума уанҕыха?
Иугон зегьы арака рыгәра,
Итоутцоушәа убон зегь ухәура,
Ирымамкәа тәаха, апсыха.

Аамта зегьы ниакәкәа ицеит,
Иааилалеит, ицсыда, инхада?
Асаранць анырзушоз иумбеит,
Ацхақәа иалаз – иагеит,
Ғак акәым, ухы знуқьо азәы дубанда...

* * *

Деипшуп уи ахра такнаҳа,
Иаҕиааз атла изатцәу,
Диеипшуп иззымчхаз уаха,
Ғагалантәи ачыхь итцәйтцәу.
Ианасуаз урт ахрақәа рзызо,
Атцлақәа агәыхт апшағьы.
Ускан дафызан уи ҕымтзо,
Аурт еиқәа иаццоз абғьы...

АБ ИЦСРА

Ашэшъыреипш, ианааиуаз рымбеит,
Апсра хьшэшәа аалагылт рышә.
Илақәа аапшуан, игәра ргеит,
Аха ашьтахь данамарда анышә,
Изтамцшит уи уаха илакта,
Ирдырит имфашьахуа ицеипш.
Рығзбжьы геит хагеиҭа,
Игәытшьаагаха атҭла ахжәабжьеипш...

УМЦӘЫУАН, АҚӘА

Умцәыуан, ақәа, азҭаб ссир дыцәоуп уаха,
Ирталоит лдақәа цхыз хаак ашьеипш иртахәхәа,
Кыри-кып, кыри-кып, кыри-кып, кыри-кып!
Иччоит абыгьқәа, атҭлақәа ркалтқәа дыршәшәоит,
Узтәыуои, ақәа, азҭаб лыпцхыз хаа уршәоит,
Кыри-кып, кыри-кып, кыри-кып, кыри-кып!

Зны аҭсаса сыхьчон, ахра саҭамзи сеимдо,
Сыцьмақәа упкеит, уаакәымтцзакәа уфархьнап иарго,
Кыри-кып, кыри-кып, кыри-кып, кыри-кып!
Аҭарпын шаурхәо, ишеинукьо амахәқәа – ишоит,
Аҭаца дааргазшәа, ахыбаҭ уцәыкәбарқәа кәашоит,
Кыри-кып, кыри-кып, кыри-кып, кыри-кып!

Умцәыуан, ақәа, азҭаб духыччап улбар,
Рзамфәа иахьыкәкәа, лышәтқәа ирыхьшуп уцәыкәбар,
Кыри-кып, кыри-кып, кыри-кып, кыри-кып!
Уи дгәыргьатцәа, зны чкәынак дидыларц данцо,
Лыхцә-цырақәа урылатәарц
лымфәахь уцәыртцып уекынццо,
Кыри-кып, кыри-кып, кыри-кып, кыри-кып!

Иудыруеит узызцо, лымца унахьыст, ушбылуа,
Аха иухылтцуа ацсыц уахэацшуеит насыпц ишбауа,
Кыри-кыц, кыри-кыц, кыри-кыц, кыри-кыц!
Игэыргъоит ақәа, иадыруеит, ашамтаз ихкэоит,
Итцэуоит сгэы, сышьтрақәа лаатраҕе ирбоит,
Кыри-кыц, кыри-кыц, кыри-кыц, кыри-кыц!

А М Ш А Ц С Р А

Амш ацсы ахыттра иаҕуп,
Абзиараз хәа ашәхәа назаза.
Ахэылц шәацшь ссиршәа игәкуп,
Азамҕа арцәаакит алагырз заза.
Сишь, аамтацтәкья иумхуп убжьы,
Ацшзара иахэоит уажә ашәахаак.
Уишьырц, аха иуимырхьырц ужьы,
Ацшқа хәыч дыцэоит дтахәахаа.

А Г Ә А К А Ш Ә А

Агәакашәа зкыркы архәыхәыз,
шьюук анындәылтц, ианша,
Зыцшқа дзымкәытцырхыз амхацдыр леипш,
итцәаа-тцәауеит ацша.
Кьатрацтцас итцыс-тцысуаз,
напык иананыртцалак рцеипш,
Рлахьынтца ызуан,
зны зкәырчаха иашьтаз ацәкәырцеипш...
Аха шәакъеибагатцас
дара ахаангы ахатца-гәы рызтан,
Рыламыс еипш,
ртәылеи рхәыштаарамцеи хьчан.

Иахьагъ зымтцэыжэфа кэадоу ацсаатэ еипш,
аурт шэышэуа ианаххоу,
Издыруеит сара сьдгьыл
урт рыбафкэа ишдыргэгэо...

АШЬХАҚӘА РЫЦТАҚӘА

Шэкаскэа, шэкаскэа
Ицеит ишэхытц.
Ихтит шэхыкэа,
Иауеит ақэа,
Агэырфа иацэынхаз
Иакуп шэгэы ахыц.
Ақэа, ақэа
Уакэытц, уакэытц.
Ирыт ркаскэа,
Ирыт рыцскэа,
Урт рылабжыш збаз
Уизхэыц, уизхэыц...

СЫГӘТЫХА

Сартынчуам сыгэтыха, амцеипш исыжэлоит,
Схэаакэа сыркызаргь сырблыртэ сеимырхха.
Сееикэа цыфцыфуа иаразнак сынэыжэлоит,
Ацшатцэкэа сапыкьан сцоит сьашьатэха.

Сартынчуам сыгэтыха, сцалароуп сышзахэо,
Са гэыграк зыстаз зегьы гэыргьо иаапшуеит.
Ианысымхэо: «Сьдгьыл агэакра сабахэо?! –
Сьжэлар зегь рыгэнаха сфатцэан схэаеуеит...»

АДГЬЫЛ АЦЫШӘАРА

Адгьыл укѣыш ажәа иахьџахьоу дарбану,
Уара уцстазаарашәкә ҳаџхьоит еихыршәшәо.
Изымџо, дахьымџо, ма иара ихарану,
Упышәара дзахымсрашәа днеиуеит азә дуцәшәо.
Адгьыл, адгьыл, адунеи ҳақәуџоит хшаны,
Нас уцәа ҳазтоуџсои асеипш ҳархәашаны?..

АЦСТАЗААРА АЗХЬРА

Иџысуеит, иџысуеит,
Иџысуеит агара.
Азә дыџсуеит, азә диуеит,
Азәы иуеит ачара.
Иџышәшәоит, иџышәшәоит,
Иџышәшәоит абгьыџқәа.
Азәы изоит, азәы ишәоит,
Азәы дџоит дымхәыџқәа.
Нартаа иит, Нартаа шәит,
Нартаа гылт аамтаказ.
Азә дырхәит, азә дыршыит,
Азә дымқбит хәаказ.
Лажынџоуп, лажынџоуп,
Лажынџоуп ҳахтысқәа.
Зегьы џоуп, зегьы катџоуп,
Зегьы рхәаа иажымскәа...

АТЦЛАҚӘА

Атцлақәа, атцлақәа,
Ишәшәышәтџеит шәытққәа,

Акәшәә-зґабцәә реипш
Ишәықәыцсоуп шәыхцәқәә.
Шәымахәқәә гәыргъан,
Еиныркъьойт рнапқәә,
Шәшьә шкәәкәә рґахәмарит
Ишәцәылтцхъаз шәдақәә.
Игәылптыз апаткәыркәә
Ирхылтцып махәґак,
Рыфыхаа цсырмачган
Ишьтырхп жымжәәқәәк.
Шәымаґәә шәшәыхны,
Ускан шәеырбойт,
ґагалан ахьшәывсуа,
Алацш цхашьойт.
Ибырфынха шәыхцәфеижьқәә
ґақа иахькацсо,
Ацша рылахәмаруеит
Ахәыц иеипш ипыжәжәо.
Ғцәә цшқа кәымшәышәми?
Ацсабарахь шәґаауеит,
Атыцха цшза шәахьылбо
Лгәы тыцсаауеит!

АУАӘЫ

Иаапшит ари адгьыл агәәғқәә,
ґладаццас иахьытцыхәхәо убойт.
Иумуит уара еиґах иумыргәәккәә,
Изцымтцша гәырфәк иаургойт.

Машәыршәә иац иқәлаз уреиуан,
Иахьә апшәмацәә рымакра уәфуп.

Уаагыл! Ари адгьыл уамеисан,
Аныха иафызоуп, имчуп...

З Х А З Ы М А Ц А Р А ...

Ажәфән ахаан иазымхәәц мазак
Ахәарц аҭахушәа, адгьыл инахәапшит.
Адгьылгы акалашәа аеацсахт зынзак,
Ҷытбыжьгы гомызт, иаразнак зегьы ахәәеит.

Уажәымзар-уажәы, иаацәажәап абар,
Маза дуззак рхәоит урт инцәытцакны.
Ииашам ауафытәыфса угәра рымгар,
Улахьынцә рызбар уара иутцакны.

Улымхәқәа нкыдутцеит, ирхәо сахап,
Уазызырфырц иақәукит урт рымаза.
«Мшәан, адгьыли ажәфәни иагьахк рхәап,
Сара сзыцәшәаша ус сымазам...»

Ажәфән ду аблеицш ицқьоуп, иразуп,
Адгьыл ду змыжьтцас ихьыцшылоит.
Зхаз азсашьа зтцаз, уи итәы хазуп,
Ажәфән ду ахәқ еицш ипылоит...

А М А З А

Амра исцәатцәахт мазак,
Ажәфән ду акәа иҭахәхәа.
Сгәытцәкьагь сартынчуам зынзак: –
«Умаза абатцәаху, ихәа?»

Сымаза схытны ицахъеит,
Ацтхәакәа ирылоуп изсо.
Ишубо мазада сынхеит,
Срышьтазам ацтхәакәа ахьцо.

Сгәытдәкыагь иагәампхеит иаҳаз,
Слымха тнахытдәкьартә еисуан.
Ажыа пшқеипш, абга иарҳаз,
Исцәтыпан ицар хәа сшәуан.

Схәыпрақәа убас сеимдырххеит,
Ла иамхәара сахәо ицауан.
Исхәара сғамшәо саанхеит,
Алу еипш, адгьыл гьежбуан.

Убасқан, са сылақәа хтит,
Снахыпшит исылцсаахьаз шәак.
Уи акәхеит, жәфан ахь сыприт,
Ҷларцътас сынҶыжәлан шәахәак...

АХРА

Баграт Шынкәба изкны

Храгәацшык гылоуп еикәкаца,
Цшеи фыртыни згәалашәо.
ГәырҶеи хьааи нак иахца,
Иахьагь зхы-зҶы зхалашо.

Аамта азыблара хәашьын,
Зегь азфон, иагон икәызәзәаан.
Ахра гәгәамзи, еибашьын,
Адоуха еикәнархеит ирымпытдыкәкәаан.

Хшьа-хда иалоуп ихамбазо,
Ахра ду амч иханатаз.
Уи амца җымцэо иҳацратцо,
Иаххысны ицеит хашгэанатаз.

Уажэшьта уи амчгы хзацэцазом,
Ахаан иаххымго иҳалаеуеит.
Ахрагэ змам уахь дызцазом,
Пстҗха быбышкгы дахэаеуеит...

АФЫЖЭФЫ ИЦСРА

Уи дыцсит. Ижэфа изықәымхызт агәырфа,
Икамыцсои, нас, атлагь амахәқәа анфа.
Бла иазгәамто, иазышьтымхуа хьаак иаркәыр,
Изылхрыма, изышәтрыма иххаччо апыткәыр.

Афы даҗаапкуан, афы мыцхә бзиа ибацәон,
Илахьынтца ааигәамзаргь – иара инапала
ирыххацәон...
Иныхәон адгьыл, уи данызарц ауафы,
Иҳацшьа иҗазарц, игымхозарц ицқьоу афы.

Дшәин насыцла, аха разкылагь дқацсахьан,
Иаб шәикәагәгы азә лгара иҗақәахьан...
Шьоукгы хыст, избанзар хатцеибагак диуан,
Апта пжәахеицш, аамта еикәшараҗ дтцәитцәиуан.

Уи дыцсит... Аха ицсышьагь аеакын,
Даныцсытқәкьоз ажәлар рныхәаҗа иҗакын,
Уи акәгәышьан, уи дагазаргьы иара ипеицш,
Цьанат дгьылкаҗ ицсы ржит ицқьоу
аҳацшьеицш...

АЦСНАКАРА ИЗТАХЫДА?

Иумхэан зеггы збоушэа, инагзоушэа,
Ирхьумшьын баша ашша,
Урцырыгэгэа умцан иумбазошэа,
Ацснакара изтахыда улша?

Аамта уаароуп уанакхьымза,
Агэра умпытцышша ицоит.
Ианеикэужь уа уускэа уатцэынза,
Ашьапыргыларта хмоуа ханхоит.

Азы ахьцо сагааит хэа уеоумтааит,
Чмазароуп аеьртынчны атэара.
Хагоу игэы арака еикареитэааит,
Амцеицш сеицралоит сара...

АМЦА ХАА

Ари амш исзаанаго хэа егьсыздыруам,
Асаранць баацс иафьзоуп, ихэашьуп.
Сгэыгтракэа рыцха-па сзыруам,
Сзыхзызоз ргэы пшқа ташьуп.

Зны схэыцтракэа срышьтоуп сеьркаран,
Егьсыгымкэа сыхэжэартэ урт срыхьзоит.
Ишшэартоггы, исымпытцкьейт са исхаран,
Сычхара амцеицш исыцэцоит.

Азэ даблыр калоит уи дыццышэха,
Ицейт, ицагэышьейт сзахьзом.
Са сымала адэышкэагьаз саныкэха,
Уи амцацшьгы сдыртцит, сбылзом.

Ах, ажəѡан ду, сухəоит, сатоумтцан,
Уа улцха сүтеит, сүтəуп.
Аха амца хаа уаха исыцпроумтцан,
Аныхеипш уи аматц улатəуп...

АХАХƏИ АМАТИ

– Хəычыкгы дуахəмаруам уара,
Ашəеикəа ухажьуп.
Икылжəоу ампыл еипш ара,
Цака укажьуп!..
Ашəыр анышəтуагь узышəтуам,
Ашьац анаатцəкьогь.
Цыск науқəтəан изшəахəауам,
Угəра гатцəкьан.
Азгаб лымыш дизгəыкуа,
Уа уəы дымтəозар,
Рыцк нафьтцшəар цьара ипыруа,
Иумыргьацозар.
Адгьыл иқəухуеи, уара,
Баша уеидароуп.
Схатыцан дааиуазар ара,
Ацсцəаха уигароуп.
– Амац гəымха шьыжьнатцы,
Слымха зтүкьои?
Ушхам аазыр, уцсырцы,
Ухы знукьои?!

АМРА ШƏЫЦƏТАШƏААНЗА

Амра шəыцəташəаанза акалт капшькəа шəкыроуп,
Тыцхатцас адгьыл хафьгьежь гəкыроуп.

Уархалушәа аштә зегь х̄ьюуп уажәы шыацла.
Аарла ӣкоу ацхәыс леипш, игылоуп атцәатцла.

Хәыхә пшқатцас, абырг игәы анышьтыпраа,
Ихәычрагы псаатәтцас иниасит ихыпраа.
Еиҫыгәхәаан ӣкоу реипш, ахәкәеи ацшеи еипыртцит,
Атынчра иалк̄яз мцабзтцас, ҫуаҫыкгы дцәыртцит.

Апстхәакәа реипш, ахәы ианынхытц арахә,
Уа ламақатцас ҳаракырак иқәтәан абахә!
Иубон ахәажәрагь касеиқәатцәан ихшьушәа,
Тцлақәакгы ҫыҫтцас атцк̄ара иазыпшушәа.

Адыдбжыы уахәама саркьалбыжытцас иархьеҫуеит,
Пхьагыла дызмам ар реипш, апкақәагь неиуеит.
Амра шәыцтәшәаанза акалт к̄ацшьқәа шәкыроуп,
Ашәахәакәа аразкыцха ихыршәлоу маакыроуп...

АХЫШ ИУАЗ

А ш ә а

Кура ахықәаҫ дыртәаны,
Брежнев рыцха дк̄атәаны,
Иитахыз зегь ицәганы,
Ихатцкы дцошәа к̄атцаны,
Нак̄ дааиаҫихит иара,
Утатәаз, ихәеит, адамра!

Дцәыртцт Черненкогь дыцәгәаны,
Ххәынтқарра ду аханы.
Убригь дааипыртцит даажьаны,
Ох, гәышыа хәа даатәоны,

Наӑ дицэалфрит иара,
Ицриӑьяанза изхара!

Ибац дреицшзамкэа, дбаацсны,
Данааи Андропов зегь цӑкяны,
Ахышгьы дтэамзи дшэаӑкяны,
Изцымчеуа, ихы ацаӑкя ианӑкяны,
Аха дларышьтгэышьеит иара,
Данаӑэымтц аиашатцэӑкя аӑхэара!

Матцэ дук изылаӑкэт иааигэаны,
Миша дцэыртцт зегь еимгэӑхэаны!
Дигеит Ахышгьы дышьтӑхэаны,
Диртэеит, хӑэынтӑқарра ду агэтаны,
Дагьилгеит, дитцалан иара,
Абадаӑ дшасуаз изхара!

Уажэтэигьы димоуп дыжӑжӑны,
Иихэо иашатцэӑкьо цышьяны,
Ацсуаа сыӑэлоит хэа джӑны,
Абцӑр имхны ирацэаны,
Аурысӑэагь ирылаитцоит ара,
Ирааигэап реифызара аӑхэара!

Урт зегь дрылсит, иӑкатэеит,
Звиадгьы дилганы даатэеит.
Аха Арзынба имузеит,
Анс анихэа, арс ихэеит,
Астцэӑкя дтамӑацызт хэынтцэа,
Анцэа итцаикит рацэа!

Сталин ибгараӑэа зтцаз,
Бериа иӑэыцӑмараӑэа злаз,
Ацсны изтамьыргьежът амацэаз,

Ибоит имчқәа шицэынтцәаз,
Абас иццәарц Ахыш иуаз,
Илахь ианиццеит даниуаз!

УХЫ ЛАХАРОУП

А ш ə а

Китовани уитәу,
Иоселиани уитәу,
Шевардназе уитәу,
Са исыздыруам.

Цхьақа баша уеихоит,
Ҷара ухы лахархоит,
Гәымста утахархоит,
Арахь узыруам!

Зны афы уадыршьбит,
Зных ухы наршьышьбит,
Нас втоматк наудыркит,
«Қырттәыла ухьчароуп!».

Уа ухаҫа ухьчатәуп,
Уа ухаҫа убатәуп,
Ушьа наркотикла итәуп,
Аха уцалароуп!

Иарбан дгьылу узышьтоу,
Иарбан хысроу узмаҫәоу,
Аха иухәар угәы итәу,
Алеипш уршьбуазар!

Тəымк иҗыба уҗахəып,
Аҗа аҗсуак дурхəып,
Нас уоныҗа ухынхəып,
Узцауазар...

Аха иудыруз уажəшьта,
Абра интəоит ууахта,
Абра иҗашəоит улакта,
Ахы цахə-цахəуа!

Зыжəфа җҗаз дыбҗаауа,
Зыхшыф җҗазгы даауа,
«Ари Қыртҗылоуп!» дҗəауа,
Иҗалом дхəхəуа.

Уажəшьта учеит узхара,
Уажəшьта иуфеит узгара,
Уажəшьта иҗсроума уҗсра,
Аҗсны цҗахароуп.

Китовани уитəыз,
Иоселиани уитəыз,
Шевардназегь уитəыз,
Ухы лахароуп!

ШЬТА ХАГƏХЬААРГОИТ ХАФОНҚА

Асы ахəылыхəа ианауа, араҗа иҗдыло иҗцакуа,
Уааи сыфоныҗа хəа иасхəартə сабакоу,
Ус сыҗчоушəа җаҗтоит, уи фырҗьанк наиркуа,
Хайқəшəазшəа хайқəгəырҗоит сыфны, Аҗа!

Ара ламысла иауам, ара патула иауам,
Җа җаҗсадгғыл агәгытәкья җахырцеит.
Уара утәы, сара стәы, зынза акы иазтаауам,
Җафонкәа рыхьызкәа иҗаҗаза ирныртцеит.

Уажә дабакоу иахгәылаз, дҗашьошәа кәзтцоз,
Иабцъар җакәкуп зынза хәниртцәарцаз.
Мап, җацәырит, җацәырит, азггытәкья җазгоз,
Анцәа итәххазаап назаза хәанхарцаз.

Сәыза, уааи җамцъабап, зны тәтынкәак җархәлап,
Ахьта җамкырц фырцъанкәак җнарҗыхәап.
Ацсны иахтом җаҗа, җакәцалап, җакәцалап,
Иатаххарггы, уи җәапхья дшьямхнышлап.

Җаҗа иҗакәикуа ахы, нак иҗафкьян ицо,
Зынза зибнака инаршәкәа бырларцаз.
Җара ххы мкәаратцо, дызгаша амца ицратцо,
Ихы ицәымыгхан дыкәтцны дцаларцаз.

Шьта җагәхьяаргоит җафонкәа,
шьта җагәхьяаргоит җафонкәа,
Игәжәажәо иахзыцшуп җара Акәа.
Мап, еитамшәац җагәкәа, мап икамшәац җахкәа,
Ацсны далахцоит, Акәа, узыргәакуа.

ЛАКӘЫТ ИР

*Ари ажәеинраала рызкуп ақыртүа мпыҗахалафцәа
Очамчыра арацон аҗы рцәа итәзырзызоз
Лакәыт Зарандиа ири иареи*

Лакәыт, ласкәыт,
Уеиха, уеиха.
Тамшь дахыст,

Мыркәылагь дхыст,
Аға дтарха!
Ухабар шиаҳаз,
Уи дталт ицәа,
Итанкқәа ирҳаз,
Имбеит иахьцаз,
Итаҳт аҳәынцәа!
Анахь деихан,
Ицәеимпит ир.
Ирыблырц ртаххан,
Ушаауаз раҳан,
Иарырхт унаур!
Амца иацәшәан,
Итаҳт азы!
Ахәы уныхшәан,
Рызәутт: «Мишәан,
Сыхиоуп, шәа шәзы!»
Уа зныкцсра ицсит,
Зшьамхы кәадаз.
Пхьаҕа имтцысит,
Зынза ицсасит,
Ухыцша зындаз!
Лакәыт, ласкәыт,
Хьзы ргеит уа ур.
Урт рыба хукт,
Урт рыцәа пукт,
Уа Мыкә уаныр!..

ҲАЦКӘЫНЦӘА, ҲАЛЫМҚӘА!

Ҳацкәынцәа, халымқәа, Апсны
ташәмырцәыкәа,
Аға дтамырхакәа шәхынхәуам.

Шәааигоит дышәхылапшуа Анцәа
шәахьмырхәыкәа,
Шәфырхатцара ахаангы ипсуам.
Җацкәынцәа, халымқәа, хақалақь гәақуа,
Уажәы-уашьтан шәнеира иазыпшуп.
Ишәымгакәа, ишәымгакәа,
ишцашәымгой Акәа,
Ипшьоу шәара шәшьацқьа ахьшуп.
Җацкәынцәа, халымқәа, хақалақь
шәдырны,
Нырцәынтәи ан леипш иаапшуеит,
Гәымста зеибафара, акәарацчеипш
шәнырны,
Җағацаагы дапырхуа шәцауеит.
Җацкәынцәа, халымқәа, Егрынза
шәназароуп.
Зынза ицқьазахароуп Апсны.
Уаха дзыхнымхәуа, аға дшәақьазароуп.
Шәахзаароуп шәаргы шәеибганы,
Җацкәынцәа, халымқәа, хацкәынцәа,
халымқәа,
Азгабцәа шәа ишәызгәыкуеит.
Ргәатца шәынтамлакәа, рыпхаз-хаа шәаламкәа,
Иамузаап, шәымфәахь ипшуеит!
Җацкәынцәа, халымқәа, хацкәынцәа,
халымқәа,
Здахамам хацсадгьыл рыхьчоит.
Хрылазап иааури, хрылазап хгәалақәа,
Урт зхьымзас рцеира ахьзоит.
Гәымста тарбатәызаргь, Ерцахә ейкаратәтәызаргь,
Ахымфәас иахьзатәызаргь, иахьзоит.
«Шәнеибац» анырхәа, идыдлааит
атахьзаргь,
Җацкәынцәа, халымқәа цоит!

УАРА УЦСРА ЦСРАМ...

Руслан Лагəлаа изкны

Хатцароуп, гəымшəроуп, шəгылароуп анырхəа,
Ахааназ ихьамтыцыз уара аказыхəа,
Уабцъар шьтухит ага уиҕагыларц,
Уи хадгьыл зынзак ишьапы анимыргыларц.

Зны Ешыра уеибашьуан, зны Очамчыра,
Уа уалагылан есымша айбашьра ашыра.
Ахеипш уткьаны цхьака унеиуан,
Жəыларак уагхар хəа ушəон, угəатеиуан.

Ха ханацəа рылабжыш баша уартəозма,
Ха хəхəшьцəа ргəынқыбжы ма иузыхгозма?..
Ага инапхыц аларцан хəқалақь Аќəа,
Дќатцатəын ахааназ дзымгыло дќəаќəан...

Уа зныкым, ынтəым, ужəылахьан уртцас,
Угəыцаҕе уа уакəын изхəацшуаз ейхымцас.
Гəымста урит, маќəахəара еимгəухəан,
Аќəа уналагылт, аха уцсразыхəан,

Уагəышььозаарын, уннакылеит ахымца,
Уара цəгьа ихьымздушьеит уфызцəа анымца.
Х-Аќəа ду убла ишыхгылаз утахазар,
Иќалап, сашьа бзиа, уара уцсра цсрамзар...

А К Ə А , У М Ш Ə А Н !

Хнеиуеит Аќəа, амџа хəқəуп,
Ус унхажкыыз цьумшьан.

Уа ухақәйттәра уалны ихадуп,
Хүхәоит, Ақәа, умгәырған.
Ахацәа гьәөқәа Гәымста инырны,
Уа рыбжыы ґаца рахар,
Ақәа, уқазает идырны,
Ишамуа, ҳағацәа мырхар.
Амца хәйтқьан еибакыргыы,
Ақәа, итымыцсаит угәы.
Утцейцәа ирычхәит уажәшьта акыргыы,
Аға иртәроуп ихәы.
Рацхәа дгылоуп ацсуа хатца,
Ачеченгыы уи дихьзоит.
Ақабардагь иеимаа атца,
Дыдратцас, абар, игоит.
Ауацс ахытцәкьагь дазынкылом,
Уи диацыкьоит аказак.
Арахь адыгагыы даангылом,
Мап, даанымхеит ҳа ҳтынхак.
Ҳачкәынцәа зегь ршьа аауроуп,
Ақәа, иуқәызтцаз зхы.
Ҳаға иаанхо инауроуп,
Ахы ташәароуп игәахы!
Ҳнеиуеит, Ақәа, амҫа ҳақәуп,
Ус унҳажьыз цьумшьан.
Иахәа иахшәоит ауал ихәқәу,
Ҳтцейцәа гылеит, Ақәа, умшәан!..

ИНАШӘЫГЗЕИТ ШӘҢОУБА...

*Аңсны ңица зхы ақәызцәаз члоуаа
рычкәынцәа ирыхьзнызәылоит*

Ихьчоуп ҳа ҳацсадгыыл шәа шәшьала,
Инашәыгзеит шәара ишәхәаз шәҗоуба.

Шэзалымтцзаргь амца лыпчала,
Имцеит шэара шэыхьзқәа нкаба.

Хаґабаапс итыфра дтаќәаќәоуп,
Ахааназ ицсадгьыл дазцеит.
Дхынхәуашәа дызеугьы хыргәаќроуп,
Ицхақәа абаќоу, ихыжәжәеит.

Хадгьыл-пшьа аныхеипш итќәацит,
Ирзығашкит уи знапхахьаз.
Псраказгьы шэышьтахьќа шәхьамтцит,
Шәбгехьакны ишәымхәеит шэара ауаз...

Шәзахымцеит шәа шәацъалгьы уаха,
Шәшазгәышьыуазгьы ахақәитра ахьзара.
Татынрхәык шәнафыхан, зынтәаха,
Хатцатцас еиғьышәшьеит ацсра.

Иагьараан, иагьаамтақәа царгьы,
Шәхацзаауеит, харт зыпсы тоу.
Уа шәышықәса, уа зқышықәса тцзаргьы,
Шәа шәыхьзоуп иахамыштүа Члоу...

АХӘ ИЕИЦШ ИАНГӘАҚУА АЦСЫНРА

Иазхоит уажәшьта агәжәажәара, иазхоит,
Агәырфа ахәра азырғома?
Хаикәхоит хара, ашьантеипш, хаикәхоит,
Хажәлар, еицфыхеит, ижәбома?
Итабом, ари амшынгьы табом,
Шәшагаз еипш, шәаман ихынхәаанза...
Ибом, еазәы ххьаақәагьы ибом
Хгәырфа мшын дынталан дызсаанза...

Шәеихароуп, шәышзахәо шәеихароуп,
Шәыдгбыл шәыхьтәыуоит шәабаанза.
Ицшлароуп, шәа шәымҫахь ицшлароуп,
Атыц леипш, апшәма дхынхәаанза...
Игароуп, ахатцашәагь гароуп, –
Җазтахым рцәа итазырзызо.
Ицароуп, наҕ рышьтахьҕа ицароуп.
Иацәтәыму, аха қадгбыл «иахзызо...»
Ишәхәароуп, қашьхақәа, ишәхәароуп,
Хтоурых ду шәшахаану хбызшәала.
Ирбароуп, жәларык зегь ирбароуп,
Атәиц еипш, зыбла хәхшәалаз...
Ирдыруеит, ҳа хәжәлар, ирдыруеит.
Ар мац хьзы шырғахьо ара...
...Шәацәыруеит азымшын, шәацәыруеит
Ахә иеипш иангәаҕуа Апсынра...

С Е И Д Р У, А Т Ц Е И, И У З Ы Ц Ш У...

Быпшқа дыбгәытцакны бтәоуп,
Амаалық дссирха дыбтоуп.
Амашәыр уи иҕәыблааз.
Ихәапшуа шәылапшқәа хааз,
О, асаби, қашьтахьҕа инхо.
Удоуха ауп ҳа хәикәзырхо.
Җадгбыл гәырҫала ихацәтәит.
Җәжәларгьы рыблақәа хтит.
Урт зегьы умҫашьахуа иба.
Егьацъара уаршәп ацәқәырца.
Уанза ухәмарла, уччала,
Апсҫазаара цхьзу цьшьала.
Сеидру, атцеи, иузыпшу,
Удгбыл ахчнызеипш ианшу...

УА УЖƏЛАР УРХАШТЗОМ...

Вадик Лагəлаа ихънызылоит

Ухəычын ура, Ацсны амца анакы, ухəычытцəкьан,
Аоны ундəылкьейт ацырцегипш унхəытцкьан,
Уцсадгьыл зшьафьоз ага баацс думшатарц,
Уи ахəымга баша игəы итцейкт духатəарц.

«Сьидгьыл сацшəймоуп!» – уа угəышпы ифəоукит,
«Ари саб ицьынцьоуп!» – еазə жəала дьхтəоукит.
Ауафы бызшəа захауадаз, дара бгацəамзи,
Абга ишацəафо еипш, урт науцрамси.

Уфызцəагь наудгьылт, абцьар узаарган,
Уи акəхеит, ужəылеит, унызкылоз дарбан.
«Цхьафка!» хəа рызфутит, ахыкəалаа уеипшны,
Уаанымгьyleит уаха уафцсгьы унеипцейшны...

Уахтнықалақь Акəа уацхьафка ишьтамзи,
Уфнеипш уанааза, еиқəурхар ухəтамзи.
Уаангьyлозма, Вадик, ахатца-шьа уалтцит,
Уацхьафка ишшəартазгьы уаха уаахьамтцит.

Узымнеизаргь Акəа, уахь ухы хамзи,
Уцсадгьыли уареи шəуазə апцтазаара шəыхəтамзи...
Уара апсра алухит, ахатца ишиқəашьыз,
Уа ужəлар урхаштзом, ушьтахьфка инужьыз...

АЦСНЫ – АЦСУА ДАХНЫ

Ашəа

Бымгəырфан, исызгəыку,
Са схынхəуейт.

Ас Ацсны амца анаку,
Ас мацэазк хантаку,
Ҷиабашьеуит.
Ахкэа хавыккккыа ицоит,
Хлантцы.
Ҷа Егрынза хназоит,
Ҷа хацсадгьыл хыхчоит,
Аға иахтаран хакам, бзантцы!
Бымгэырфан, исызгэыку,
Бымгэырфан.
Ҷаға ир шеибакэу,
Иртаслымны изку,
Бымтаирсырц азыхэан дыхиан!
Аха шыта схарахеит,
Бызбазом.
Урт уажэйтцэккыа ихархуеит,
Уа шэаргэындакэак нхеит,
Изцазом.
Бымгэырфан, исызгэыку,
Бымгэырфан.
Иныхэала амца сызкэу,
Исызхэала ашэа исызку,
Бмаацсалан.
Иасран икоуп аурт,
Ҷэгэазаны.
Иара гағала иаауоу,
Мамзарггы шыхала ицауоу,
Иғазхэода уи иахызаны!
Бымгэырфан, быгезаны,
Исызгэыку.
Ацсны – ацсуа дахны,
Ацсны – ацсуа дахны,
Убриоуп хара мөасггы хазкэу...

ИЗЫНИАРЫЗЕИ?

– Изыниарызеи, анацьалбеит? –

Шәаахазхәыщуа шәнәтәоит.

– Ахәынтқаргы иажәә далгеит,

Данахмыхәә, еитаххабгеит,

Аха ишыжәбауа хәикәхоит...

– Хәбакылсуеи, анацьалбеит? –

Шәхыркәәқәо шәааилатәоит.

– Хәдгғыл хәқәуп, хәзшәыршәозеи,

Хәәны хәқәоуп, хәзургозеи,

Зыдгғыл зыхо нақ ицоит...

– Хәикәхарыма, анацьалбеит? –

Рыбжы нытцәк еизтәауеит.

Хәикәымхозар, ишәазомызт,

Хәдгғыл, хәдгғыл хәә ихәхәазомызт,

Рыдгғыл тәымцәара ирыцшауеит!..

– Хәәиарыма, анацьалбеит?

– Аәи, хәәиароуп нас ишпа!

Абахә бган – хәра хәзымгеит,

Азырфаш леин – хәцхә азхымгеит,

Ус ирзааигәәтәуам хуахта...

ИМАЦЗАМ САРА СЫЖӘЛАР...

Имачзам, сара сыжәлар, имачзам,

Урхымчәаит баша изәтәушәә,

Ари адгғыл уа умала, уахушәә,

Ргәы ахәрақәә ианутцәхьоу рхаштзом,

Сумжбан, урыцәнымхо иутахушәа,
Имачзам, са сыжәлар, имачзам...

Рқәыпсычхабжь амшын танарбозар,
Ргәалашәара ахахәтәкья пнажәозар,
Уахьрыхәапшуа дааракгьы игәамтцзам,
Улашәуп, урт рыгә иахәо умбозар,
Имачзам, рхьаакәа мачзам...

Имачзам ихақәлахьоу, имачзам,
Ари адгьыл хразкеицш ихацәдырзырц.
Ма хаала, ма мчыла хапырцырц,
О, ижышуеижьтеи ианбыкәу, иахьакәзам,
Имачзам, ихақәлахьоу, имачзам...

Ах, хадгьыл, уа уцшзара иакәзуаз,
Утеицәа рыпсратәкья цсразамызт,
Уаха насыцк ртахзамызт,
Ашьарфаш сылтцит хәа игәамтцуаз,
Цсраенынза нас дыртахзамызт,
Ах, хадгьыл, уа уцшзара иакәзуаз...

Цсроуп, хара хзыхәан еитапсроуп,
Хадгьыл хара ианхацәтәымха,
Данықәла изтәышьтрам агәымха,
Хабдуцәа рыпсыбаф хмыргәамтцроуп,
Ипсадгьылаф апсуа деитымха
Данықала, хапстазаара цсратәкьюп...

СЫЧХАРА УАҚӘГӘЫЦ

Сычхара уақәгәыц, афыза,
Уфызара сақәгәыцп саргьы.

Аха сыдгьыл еимызтцэо урапыза,
Уаацэырцдыр думыхэо азэгьы,

Сычхара усқан испыртцеуит,
Уламыс шупыртцеуипш уаргьы,
Зырштцас агэарахэа исыцэхытцеуит,
Уахэаеыр калоит ухаҕагы...

АМШЫН ТАБАЗОМ

Амшын табазом, иштамбо агэра згоит,
Ашықәскэа аанымгылакэа ицозар.
Апстазаара нтцэом, цсра зқэым зегь гэагэоит,
Ипсырц икоу амтцэыжэфеипш иаапсозар.

Хахьынхалом ашэацшь, хапсы ххытцны ианцо,
Хапстазаара баф-бафы еиҕышэшэозар,
Издыруада мышкызны хдунеи хэыч зразо,
Шэацшьтцас игэы пхаррак ташэозар...

Ахьаакэа рацэоуп ари адгьылгы ауаф иеипш,
Ицъашэымшьан такарказ еиҕэыжэжэазар,
Ажы аназпырҕоз шыоук назазатэи рцеипш,
Икалоит уафы ишимбац ишцэазар...

Нахьхьиза қяптажэкаҕе иуеит ала,
Ауафытэыфса ихьаала ихэаеызар,
Апстазаара ишнанагоз ишьтыхны жэфала,
Ашьацеипш насыпшэкгы шыаеызар?

Амшын табазом, иштамбо агэра згоит,
Ишрызхьаауагы лашара дук зхацэаз.

Ацәкәырц агәырџатцәкья бжымшынк
рхнагоит,
Егырахь, шыта иаанхаз зегьы шәхацәаз!..

«ҲАЧКӘЫНЦӘА»

Адгьыл гәалак анамоу,
Ан кәыш илџызоуп, иазоит.
Иазычхауам, цьымхеит, иарамоу,
Уи ахьыпшзацәоу агәаг ҳадыргоит.

Ҳадгьыл иахылтыз, иаазаз,
Ацсасеипш иньқәхәа иртиит.
Иатнытыз, апаратцәкья иразаз,
Ишыртахыз ргәы зегьы артәит.

«Ҳачкәынцәа» ҳадгьыл зыцсахыз,
Ишәзыразым шәыжәлар, шәшәиуп.
Атәым мал азыхәан ихагәтасыз,
Атәым ҳатгәын шәеипшуп, шәзатәуп...

* * *

Аччацшь зхаштхьоу азамџеипш итынчуп
амшын,
Ацәыкәырцакәа мазажәак еибырхәоит
хәытхәытла.
Ацстхәа иалтны гәыграк сзаауеит хәа сыпшын,
Аха сылацш ацрытцит жәџан иансыцәхьызла.

Сгәы атцәыуабжь афымтреипш азәгьы иаҳазом,
Сара ашьхақәа гәынқьуашәа збоит иара абжьала.

Араҕа ҕсы зхоу хэа уафҕсы сибазом,
Сгэырҕоит, азэ дмыртҕэуакэа сахыҕҕсуа са
схала...

ҒЫМТЗАКЭА БДЭЫЛКЪЕИТ

Ғымтзакэа бдэылкѳеит суатах,
Уртҕас быхҕэы сѳаҕыаны.
Бхыҕша сканажыын сеиқэпах,
Ибышьталеит сгэы шэаҕыаны.
Икыдтэан илеиуаз ақэа,
Амѳақэа зыла иархэашон.
Атҕла ирымпытшэоз рыбҕҕқэа,
Арѳашқэа гэларшэыс иршьон.
Сыблақэа ирбомызт бхабар,
Ахааназ инхазшэа илашэны,
Сызбода слеимгэабылны сҕар,
Инасыҕраар сыҕсы сыхшэаны.
Иҕазам бышьта ҕарҕы,
Арѳаш иагоит ирхэашыны.
Иқэысхуааз адҕыл сарҕы,
Арѳаш сагеит сыхҕаны.
Ашьхақэа рылабжыш збаз,
Ажэѳан аапшу ишанханы,
Иссиру шэахэа хаак зхыршаз,
Бгэанатеит амра инаҕшыны.
Ахахэ агэы кылтэан ашьац,
Ицэытҕытит быбла итаҕшырц.
Ажэҕысҕы ашэа хаак збахэарц,
Азынҕы иацэымшэакэа иҕрырц.
Ашэымтаказ сыбла бтаҕшын,
Саалыбхит ҕхызтҕас аҕсра.

Бсахъа-хаа сгэы итабыршын,
Бафын ацэашьеипш абылра...

ААЦЫН АХЪЗАЛА

Атцх хьытэцаран, амза тэымта каран. Цака
ихэмаруаз,
Ашэахэа цеыха ашыац еипш хақалан хнеиуан
хшыапқэа хтны.
Аацын тцкы-лас уажэ иашэнаххьан.
Ихэархэаруаз
Тагалан-бгы акэын, тцкык зшэызымтцац
изахны!
Ахэылц заза зхыкэкэоз ашэт еипш,
былагырзқэа бфалон,
Уажэы-уажэы быгесыларцсны сныбкылон
бшэаны.
Хасонқэа ааныжьны цэгьак зуз иеипш нақ
хабналон,
Нақ хабналон, атцла абгыццқэа хашьтан
ифышэшэаны.
Азэы игэала шытыхны иззымго, ма
изымкэытцшэоз,
Иахъа хфыцъагы шэ-гэалак хрытцан ицхъазаны
Ацша иамырцэарц, уа иаахақэыршан амца
ихэытцшэоз,
Уи хапгылон, ацхара хцэыцэар хэа хшэаны.
Атцх хьытэцаран. Амза тэымта каран.
Былабжышқэа анныбкыл,
Абгыггы фышэшэомызт, хфыцъагы хнытцагылт
ашыц.

Амза иацэытцэах, мыщхэы сбыхзызаауа
бнастгэыджыл,
Уаха изгэагьит, аацын иацэытцэахны
бсыгэзырц!..

АНАПҚӘА

Хэылпаз амра анташэауаз,
Сгэатца инахьшыз шэахэак,
Ахауа иналкэраан ишаауаз,
Иафашэазаап уа дырджак.
Напқэак ирхзызаауа иахак,
Ашэахэа хцэы қапшьқэа зцауаз,
О, анапы ссирқэа шэара,
Схырхэан саҳэауеит шэыгэзра!

Аха анапы цышьахэқэа пхашьан,
Ицон атцэеипш иқапшьханы,
Са сыбзибафыз цыыршьан,
Сцэыртцшыа даара ицыашьаны,
Ршэахэа ссирзақэа аашьтны,
Сдыршанхозар хэа исзыпшуан.
...Харантэ рнацэкьарақэа шыышьны,
Ицеит сылацш пхашьаны...

БИГЭАПХОЗТГЫ

Бигэапхозтгы,
Аетцэақэа лбааган,
Еимхэыцтас ирыпхны,
Быхэда итаиршэрын!

Амза хьтөы саатцас,
Ашәахәақәа ахатцаны,
Бырлаш ҳасабла,
Быкәа итаирхәрын!

Цстхәа цахашк,
Арашь шкәакәеипш,
Дақәтәан, дпырны,
Бнымтцпаа бымтцаирсрын!

Ибышьтафуа арпарцәа,
Мацәыстцас днарылсны,
Рыхқәа рхыкькькьаны,
Атцәван иахаирсрын!

АҚӘА ДАПКЕИТ!

Ақәа дапқан, дшааиуаз пхәызбак,
Амәаф настхашәа,
Цлакы днытцагылеит хамтак,
Уақа дбарашәа!

Дынзырхазеи, мшәан, уажәраанза,
Дныкәартә хәылбыгәа,
Атцх пыләит лан дылбаанза,
Дзыцәарым уаха.

Анацьалбеит, шыта днагылан,
Ддәықәларгы камлои,
Илзыпшрыма аамта аатгылан,
Ирласны имыхәлои!

Март иаиурцу цынгылак,
Икыдхаеон ақәа.
Ус дырпылт аңхәызба лгәылак,
Кыргыы дыццакуа.

Ақәа иапкеит хәа цәаныррак,
Иузамтозар авба?
Изцъашьатәузеи нас изнырлак,
Дцәыртцт хәа лабәаба!

АФНЫ БНАЗААНЗА...

Анцәа сихәеит афны бназаанза бапкларц ақәа,
Шьта стыпхауп хәа ибықәбыцсаз арбаазарц
быхцәкәа,
Мацк быргәаауа бхаргь набхыхны аңша лас
ибцәагарц,
Пагья кәазшьала еиқәыбхәалаз бкас хыцәкәақәа
цнартларц.
Азмышь иатцәареипш, иаламшәакәа быхәда
ахарць ихыз,
Шьыри, быкәа исызташәондаз цәыкәбарк акры
згәағьыз!
Амарцьа, баша бмыццакызааит бнытцаларц
цлакгыы.
Урт шхәычыз санду еиталхаит, бахьчазом акгыы.
Ихьшәашәаза бцәа иадчаблоит бытцк акәапкәа
зкәу,
Хаи, сыпсындаз, ахьта бамгеи ибылсзар
бшеибакәу!
Бшьапы кәымшәышәкәа дырчыхәчыхәеит
беимаа аҳаса итацсаз,

Саргы убас сгәы арчыхәчыхәуеит
исызбамхәакәа исцәынхаз!..

СГӘЫ САЗЦААУЕИТ

Аамтала хәицырцит, хәигәныоуам,
Итцозеи, убрижьтеи сыцшуп.
Сгәы акәзар быбжьытәкьяггы тыоуам,
Слымха ацәацәашь ташуп.

Мацәыстдас сыхшыо ыргәәтеиуа,
Баацәыртцүеит, исабхәом ажәак.
Баанкылан ак басхәарц сышнеиуа,
Бнытцазуеит сылацш зынзак.

Сбышьталом уаха сыҗкья-җкьо,
Сылацшггы баша ицшаауеит.
Мышкызны бызбатцәкьоу, бзымбатцәкьоу,
Санахәап, сгәы, сазтцаауеит.

АЦСУАРА, АЦСНЫ

Шьюк рацсуара рхаштхьеит рхәычреипш,
Ацшәагь дурхәароуп мчыла,
Рыцсадггыл, р-Ацсны цшза, ацеипш
Ракара изтахыда гәаныла.

«Ара хәицынхароуп зеггы,
Хадггыл шәа шәзын ихәлалуп,
Хгәашә еипш иаартуп хәгәкәаггы,

Иаахақәыршан иҕоу зегь малуп!..»

Рлымха иаҳаз ҕашьаны,
Амтц анрыцәтало еипш, идрыцқьейт!
Иаангылт, шьоук рыџны ипҕашьаны,
Шьоук ѳыџтцас ишзахәатцәкьоз итцкьейт.

«Җаикәызгаз ихароуп зегьы,
Иаҳзиуи, ҳагәнаха иқәшәаит.
Җаилатцәап, шәааи, иаҳагьы,
Амарцҕа, азә шәылацш ихымшәааит...»

Җадгьыл ус шакәмыз абон,
Иҕызы-ҕызит, аха изаҳада?
Ауаа кәышқәа алапкьа иадыргон,
«Шәызмаҕәоузеи ешьада, ехәшьада?»

Иабақоу, уажә хашьцәа аабазом,
Иазҳама, иабанзацеи рракәа?!
Апсуара, Апсны ҳәа рхәазом,
Иҳамакны «Җадгьыл!» рымхәакәа...

АМШ

– Амш, исцәузеит мазак,
Улахь еикәуп даара.
– Уижьагәышьейт, мап, газак,
Уара сыцсы хаара....

– Апстхәа еикәара ануѳачу,
Издыруейт, акы ҳақәшәоит...
– Дышәхылацшуейт зегь зымчу,
Апааимбарцәа шәызбахә иархәоит...

– Аиаша хашьтоуп хшеибакәу,
Ҳаҗсыбаџқәа хнықәуеит...
– Иабоит уи адгьылгьы шәызқәу,
Адоуха тҕәацны идәықәлоит...

– Амш, асаркьеипш уцқьаны,
Уаабандаз, цьым, хгәатеиуеит...
– Адстхәа, ажьеипш иршәақьаны,
Жәџан ихысцар, снейуеит...

АИАША

Аиаша аблақәа тааза,
Уанду гәыхалал илџызоуп.
Бзиа иуамхабон уаанза,
Адәы уқәнатцеит уааза,
Уажәы амцхәаџцәа урапызоуп.

Узааз рыдгьылқәа утиуеит,
Убла хнахгәышьеит ацара.
Иуцраз рыбзиабара уцәыпсуеит,
Абажә уаџызаха уцәыпсуеит,
Рхьяақәа урцәыбналауеит даара.

Итцаруп амцгьы ашьамхы,
Уагоит икәарны уаџ дзахьымзо,
Знык уамергзазар ухы
Гәышцыла уапылозар ахы,
Уацәцеит ламыскгьы иуцрымтцауз...

Шьта ушзахәо уцалашт,
Азыхь иашьтоу днауагылар,
Ари змахуп хәа дшәалашт,

Уара уусқәа ҕаутдалашт,
Ушьамх арсны азмах узтагылар...

...Аиаша аблақәа тааза,
Уанду гәыҕалал илҕызоуп.
Уи ажәуам, ицсуам зынза,
Иаацәыртцует ахшь еипш иласза,
Амаҕа имаҕа имҕа иаҕызоуп...

АҕҕЫХҔА

Аҕҕыхәеипш ишпаццаки амшгы,
Сахәхап сара уи, акы анахь.
Исзымгеит, исзымжәит аз-хьамцшгы,
Ахә иеипш сзышоит арахь.

Сгәалақәа срытдышәхыр хамтак,
Ашәшьыраҕ сыцсы зымгарыз...
Иҕны иаасгәыдхахалт гәартак,
Затца сәыртынч сымтәарыз...

Адгыл агәеисыбжь иарҕыхаз,
Уажәы-уажә ргәы амца ташәоит.
Абаац, ирымоузеи цсыхәас,
Ахчнызеипш, иткәацыр хәа сшәоит...

Кры збаз иоуп араҕа хзызхәыцуа,
Хәизызырҕып ҕымт кыр зычхаз,
Апстхәақәа анхылаша, ианхытцша,
Ихазхәаша ирытцало цшас...

Уҕәрақәа путцәтцәама, аҕҕыхәа,
Ажәфангы рзызо укырккырт.

Ахауа цыбароуп, нас, уафыхэа,
Азиас еимгэхэатцэҕкыаны урп...

САЦСУАШӘА

Азыхэашь еипш, ииаст сгэырѡа,
Сыцсы ахьацэҕахаз азыхгом.
Ацэгъара саѡсырц зымѡа,
Ааттрақеа срытцашьшыны сцом,
Иахьшэартуогы сацсуара ззом,
Исымфаргы, исымжэыргы ѡамѡа.

Азыхэашь хынхэыргы калоит,
Иазхьыргы калоит аҕэара.
Сацсуашэа шгац игалоит,
Уи схыпраан ицом ишцара,
Зшьапқеа цысуа аҕэара-кэара,
Ишырхыччо акъатеиах цытцэтцэоит...

* * *

Алѡа анхачла ажѡан,
Аеыхэа пшзеипш икэашза,
Апстхэа ажѡан иажѡаз,
Аеазан иаатэеит икэапза.

Аха ажѡан гэрымует,
Қэоума, сума иафытцкыо?
Адгьыл зегы адыруеит, –
Иадыруеит ҳа ҳзакэытцэҕкыоу...

* * *

Анасың ажəəан икыдым,
Амреипш икаххаа ипхом.
Ишубауа гəнаҳакгы ҳадым,
Аха анцəа иҶапхьа ҳаеҳəом...

Анасың ҳамəаҶ иҳацуп,
Ацəацəашь еипш хгəатца итапхоит,
Атцлақəа нызкыло дацуп,
Идацдоу – ахықəахь еихоит...

АТАХМАДЕИ АТАКƏАЖƏИ

Амш ааихəласын еихашəит,
Иахмыртцкəа уаҳа ашəит,
Иқанатцозшəа иара цыит,
Иабакылкьеи ихəтцəаша, тит!
Аха ирзымхəыцит, иаапкит,
Инышьтасын кəтык акит.
Амышьтацəгьа ихтəнакит,
Иаразнак рыбақəа хнакит,
Шьта шəеицəажəала, қəит-қəит,
Шəыкəтқəа иреиғьыз ахəнатəит!

АДГЬЫЛ ГƏАЛАК АМОУП...

Амра кылцхан апстхəа,
Ахразагеипш иааиуеит.
Апша хəмаруеит цасхəа,
Кəтағьтцас абығьқəа аҶуеит.

Абна еикэышьшы игылоуп,
Аттар рашәа хырттоит.
Адгьыл гәалак амоуп,
Апцхәызба лгәеипш изызоит...

* * *

Ихъантоуп ари атцх, агәырәеипш,
Хзагәылтыр, ашара хзапылар,
Ихазбон ихацәкарахах хдеипш,
Хагәхьаазгауа амәа хнанылар.

Игәашаха ипшу ахафкәа,
Рыччапшь әәеипш инарфькәләп.
Игәыптцәагаха ишлеиуагь ақәа,
Анасыц рыман идәыкәләп.

Ашьхақәагь гәырғьап хәычтцас,
Итырғап рхатцабжь нароушәа.
Арәашқәа дәыкәләп еивас,
Тыпцхапшзак даакәымтцкәа дкәашошәа.

Ашара ихнатып ахафь,
Хшла иркәабазшәа икәашза.
Иабакоу, шәаах уара сөы,
Ахәда днықәсыртәап апшза!

Амшьта бзиақәа ирхәап,
«Шәыкәзааит, анасыц шәыцны!»
Ашьхақәа срывыкькьан сцап,
Аурт, әе нади еипш сапысны!

ИҚӘЫҘСЫҘЧӘУЕИТ АМШҘЫ АХӘХӘАХӘА

Иқәыңсығчәуеит амшғы ахәхәахәа,
Иақәжүп асыңсеиңш шә-гәырфак.
Уаххылапшла, хрыцхашья Анцәа хәа,
Шьоук ықәтәаны иқәоит махә-фак.

Уи ихьз ахьырхәо мацараз,
Ипхамшьакәа рґы итагзаны,
Иаґеимґар камлоз, аха ирхараз,
Иаанхеит иара изы имазаны.

Драфсуеит тынч ак камлазшәа,
Уаха идмырґыцызшәа шыаң.
Машәыршәа игә иамыхәо рымхәаңшәа,
Ирнықәуеит рыхшара, рдаң.

Аиаша зынзак ирхәаґырцу?
Иақәырхәхәан ахәа инахыст.
Аиаша хәа ицәырырго, иґыцу,
Ишатцахәхәоз хамфакәа ирныст.

Иқәыңсығчәуеит амшғы ахәхәахәа,
Иақәжүп асыңсеиңш шә-гәырфак.
Иабакоу, аиаша сшәырба хәа,
Ихахәауеит иқәахґарц ффак...

ШӘАХӘАК

Апґақәа еимахаит асыңсеиңш,
Ажәфанаґ сылаңш хәаґуп.
Аарлахәа, аґакәажә хапың еиңш,
Шәахәак акылпхара иаґуп.

Адгьылгы пхаррак анырит,
Чымазаф гәактас ишьтан.
Аха амра ашәәхәала иадырит,
Имфыхар, ишшәартахо уашьтан...

Адгьыли ажәфани еигәныфит,
Тынчроушәа жәбозаргь иахьак.
Шәартара дуззак иацәыфит,
Адгьыл арфыхеит шәәхәак...

АМШ ИАНЫРУЕИТ...

Ииасит амшгы лыпхала,
Уатфынзоуп, назаза хмеипыртт.
Аетцәакәа анцәырымтц уахала,
Рыда хазхәартази, иаххәыцт.
Амзагь лаша-лашо ипхарцаз,
Фызатцас атц агәра аагарц.
Дасу хәәнафынза хназарцаз,
Дасу хтаацәа шгәыргьо хбаларц.
Хамфа ханылеит ихәлаанза,
Фымтзакәа, азымыж еипш хцалоит.
Дасу хәгәтакқәа хнарыхьзаанза.
«Иаххылапшхәу ухәцыз!» ххәалоит.
Издыруада хнеир хманшәалан,
Амархәац еипш, хәхьзар хлахьынтца.
Фыкәбалда уи азқәа хнантәалан,
Уафцсык дызхәхьзрома, ханца!
Хадгьыл иадыруан иахгәалаз,
Хажәфәан ианыруан хәхьцоз.
Апырқьхәа амцеипш хгәы италаз,
Ахы хтанарцеит ханагоз.
Дасу илахьынтца данзахьымза,

Даннанамга уанза ишьамхы.
Издыруада, иахьамзаргь уатцэынза,
Ишидыруа ижьозар ихы?..
Амшгьы ианыруеит уи игэала,
Дтынхадаха ицыртцны ицазом.
Хыхь ажэџан изаапшып лыцхала,
Уи амреипш, ахьаакэа азазом...

ДАД, ИКАЛАЗЕИ?..

Дад, икалазеи, еизеитеи ацъар?
Имуит хэа сыкоуп, ашьа хаймыргар...
Мацк хааитцагылан, ихлахатц аргьыжкыт,
Егьызхаразамыз, хачкэынцэа ишьит.
Ицэгьоуп, ицэгьагэышьоуп ацсадгьыл атэы,
Ххьаа зэафэзыжкыыз, дзахьзом игэахэтэы.
Дад, уаха иамузар агэагьы цжэоит,
Азыхэашь ишьтнахыз цхатцас ихэашоит.
Убрака ишэцэымзроуп, амарца, шэыхшыџ,
Шэаацеипш, икьыркьыруа ишэзыпшызаргь
аеыџ...

Хадгьылгьы хажэларгьы шэартоуп, игэааит,
Дад, уи еигэыргьы иблакэа тышэшэааит...

АМЗА АТЭЫМТАЗ СХЫНХЭУЕИТ

А ш э а

Сбымшэин, сбывмшэин,
Уаха бныжкыны сцазом.
Уаха бгэы-цшқа сфазом,

Тҫхагәаз уаҫа схынхәзом,
Сбымшәин, сбымшәин.

Сыгәра га, сыгәра га,
Уаҫа ахаангы бызжьом,
Уаҫа ахьтақәагь сфом,
Лара лымпашкагь сцом,
Сыгәра га, сыгәра га.

Уи дысцәыззом хәала,
Быгехәала, быгехәала.
Мазала агәра гала,
Ихәала, ихәала
«Ма тыхла, ухынхәла!»

Амза атәымтаз схынхәуеит,
Атх даара ианытәцоу,
Бзамџа кылтәраан ишцоу,
Бмыцәазакәан быштәоу,
Амза атәымтаз схынхәуеит.

Сбымшәин, сбымшәин,
Слахьынтца сзацәцару,
Абнацә атәыџеипш итцару,
Мамзаргь кәынцьк сахапсру?!
Сбымшәин, сбымшәин!..

ИБЫМХӘАН СЫБТАХУШӘА

Ибымхәан сыбтахушәа, ибымхәан сыбтахушәа,
Иахьарнахыс быччапшьгы уаҫа агәра згом.
Саразәк сыбхамыштүа, иасымша сыбхушәа,
Уаҫа бнаспыршәангы ахара бцом.

Ицеит, ицагэышьеит, уи аамта хзыцшуазма,
Сыцсытцэ́кья бысзалымхуа бзиа бызбон.
Ианысхэалак, усқан сыгэратцэ́кья бгауазма,
Игэыцжэага-цсырмацгаз лацшыла быччон.
Ибымхэан сыбтахушэа, ибымхэан сыбтахушэа,
Рацхьатэи асыцшзеицш, бцеит бышцара.
Сгылаз сзатэушэа, сгылаз сзатэушэа,
Зныкгы самыхэауа быбла атацшра.

ИЗДЫРУАДА...

Издыруада, анасыц ус имыцсуазар,
Дазылцхозар иахамбо, иаххылапшуа азэы.
Издыруада, аиаша ашэт еицш ишэтүазар,
Хэеигэыргыаша амш-лаша хцылар уатцэы.

Издыруада, адггыл иазхоуп хэа ихэхэазар,
Алөеицш, уи абла ихылазар амц?
Издыруада, ажэфан аиашатцэ́кья ахэазар,
Амацэыс баша и́канамцозар кьанц...

АМШ ЕИЦШ ИШЭЫЗШОИТ

Ажэфан еицш, сгэырфа
Шэымбазо истцэахып.
Исытцацтэар махэ-фак,
Стахар зынза ахыкэ,
Сызып хэа шэымцшын.
Ишэыцзаауеит сыбжы,
А́кэара иацыртцауа амшын,
Иазфышэтла: «Угьежы!»

Са сыңсы еикәшоит,
Иалоуп ацәкәырца.
Амш еипш ишәызшоит,
Инаскъанагоит шәуахта...

* * *

Ицумжәан, адгьыл, угәы,
Утцеицәа зхәәеуа, духәәеыроуп.
Угәәкзаргы, утцәәкзаргь такәы,
Адәыцбеипш, аиаша уазыцшыроуп...

Ауафы цәгъа макъана дмыпсзац,
‘Ерыпсы кәитцеитоуп хәижъарцаз.
Дыдурбароуп утцеицәа дзымбац,
Азыжь еипш, ижьа-жьо имгарцаз...

* * *

Аиаша, умгылан хараны,
Умаҳә «хылца» ухуршәароуп.
Знык убжьы зегь нытқааны,
Иааилазызартә уажәа ухәароуп...

Амц ххытцәеит, иҗеицәеит,
Икәлоит иаҳәатцәан хәхәәеыргы.
Аиаша, уцҳәкәа цытцәтцәеит,
Аха хрықәлоит ҳа ҳапсыргы...

* * *

Амш ҳацәшан иприт,
Шьта ҳзахьзома, цыымхеит?

Ихиамхеит хнаршэггы, ибрит,
Хахьзартэ хамчгы хзымхеит.

Цқьа хазхэыцроуп ххы,
Арџаш цоит агэгәахәа,
Игәгәома уи ишьамхы,
Сырны сцап хәа згәахәо?..

А М З А А Х А Н Ы

Апстхәақәа аркыыл ихәмаруеит,
Амба итанаршәуеит ацша!
Узахьымзауа еларцьцас икәаруеит,
Иахәошәа, мзатцас шәлаша.

Амцеипш италеит сгәы ацхара,
Изгоит адунеи ршанханы.
Агәыларәа снеиуашәа хәмарра,
Схалахьеит амза аханы!..

А Ш Ъ Х А Қ Ә А Р Ы Л А Ц Ш

Ашьхақәа рылапш царуп,
Ххьаақәа харантәи игәартоит.
Урт рбызшәа хазцару?
Анцәа хәикәирхароуп хәа ҫахтоит.

Бызшәала цәгьашәа хәйбакуеит,
Даргы хәрггы иаххәо еицаххәоит.
Алу еипш, хәчхара ркуеит,
«Шәмыццакыроуп...» хлымхақәа иртәрхәоит...

* * *

Ғымтзакәә, пшьаала лнацәкьыс
Нақәылкит ибылуаз лқьышә.
«Иудыруаз, сықәхәоит уаныскьыс,
Сеысшьеит, ма скылқан ахьшә...»

Снықәгылан пшьаала сшьацәкьыс,
Ахьшә ағәаргәал аасыркит.
«Сышьтыхи, уауми сатцкьыс,
Аңарда қадыць маңк иуцәатит!..»

УСКАҒӘИТ!

Аңгәы еиқәатәә сымға еихнатәеит,
Ишпазуеи, сеиқәымшәар сынтәеит.
Иахәазшәа уи: «Уцқақәә птәеит,
Агәыгра арахәыц еипш иғтәеит...»
Иаатгылан ишкьиуаз збеит,
Иахәашази, ацхь иагеит!

Ишпазуаз, акыргы сгәәтеит,
Нас сыхаара лаатрағ дызбеит.
Уааи хәә лнапы пшзакәә лқьейт,
Сқәыпшымзи, маңк сыпхашьейт,
Аңгәы еиқәатәә абз еипш скапшьейт!
Аха сгәыцкәын сапысны сагеит,
Аңгәеиқәатәә, иахьа усқағәейт!

ҒАЗНЫК

Ғазнык бычча,
Ғазнык, ғазнык.

Быччатәкъаз цышьа,
Дыцсырц зынза,
Иааигхт ацсык?

Ҷазнык быхәмар,
Ҷазнык, Ҷазнык.
Иаххәап иаахәлар,
Иаххәап иаашар,
Изталап гәык...

Ҷазнык бкәаша,
Ҷазнык, Ҷазнык.
Хәаша, хәаша,
Иара хәаша,
Зынза дыпрып!

Ҷазнык блацәкәыс,
Ҷазнык, дыцшуп.
Дахаршә бнацәккыс,
Иаха беицәккыст,
Ихъз бҶакуп!..

ЕХ, ИСЦӘЫМШАЗТГЪЫ САРА!..

Арбагъ акики Ҷнатит,
Суада ахышәкәагъ аасыртит.
Ах, ишызбоз исыцәшеит,
Ах, урт азгабцәа сыцәцеит,
Акәара иркәахъеит уажәшьта.
Знык сызтампшит рлакта.
Зшьапкәа ахъта изцәакуа,

Сызқәа днықәтәан, дгәыкуа,
 Ажәытә лакәқәа лырҳаны,
 Ағәтә лакәқәа лырбаны,
 Амреипш дхытцны данлыцәца,
 Ацкәын дшалаччо ицатца...
 Ех, исцәымшазтгы сара,
 Срахәйтхәытрын сызхара!..

А И Қ Ә Ш Ә А Р А

Схәыцрақәа срылахеит схала,
 Абнағы икьалаз хәыцтас.
 Издыруада, срылтцыр лыпхала,
 Сымцсыргы калоит бара бцас!
 Иаалыркьан мөакағә ҳаикәшәахыр,
 Сылапш быхьзахыр иччо!
 Уабаказ уажәраанза? – бтцаахыр,
 Машәыршәа ҳахьейкәшәаз цьашьо.
 Исхәауа сғамшәо сынхахыр,
 Ацәажәашья зхаштхьоу бнауаөтцас,
 Иутаху уи ауп хәа ибызбахыр,
 – Ишпақәбыршәеи? – стгәыргьарын нас.
 Хдәықәларын хгәалақәа ааныжьны,
 Ахааназ имфасыз шьоук реипш.
 Ажәөангы алапш наххыжьны,
 Гәаныла иазхәыцларын ҳдеипш.
 Ашьхарц ақынза ҳназаанза,
 Уаға ҳааицрымшәо ҳаицыз.
 Арөаш еипш, ҳкәашза ҳажәзаанза,
 Ҳазымхәыцп ҳаибамбеижьтеи итцыз.

А Ч Н Ы Ш Қ Ә А

Ачнышқәа аакәымтцзакәа ихәмаруеит,
Иргәырғьан итыргарц атра
Амшын ду, шыжьаахыс иахааоит,
«Ухацпыр!» – иафуп афьтра.
Ицома, имцома, уи здыруа,
Амшынгәаф ижәыло ацәкәырцоуп,
Сеидру, агәы итоу ианыгәрымуа,
Ихәу абынхәеипш итатәоуп!..

* * *

Ашықәс наскьяагеит аррахь ицозшәа,
Иаадыруеит ишымхынхәуа уажәшьта еибганы.
Ахьяакәа еа-хьяак нарыццан иагозшәа,
Псхыхтцас кыраамта иаапшуан итәаны.

«Абзеираз!» «Абзеираз!», ахааназ уаххаштуам,
Хәычтцас урыхзызо иугоит хгәырәакәа.
Ахәы уныхшәаргы, ахара уахзышьтуам,
Уғьазкаанза уртыслароуп харт зегь хагәкәа...

* * *

Сгәалашәарақәа ацха амаакыреипш искуп,
Агәырәа зиас-хышхытцәа стәрыжьуам.

Блақәакгы сышьтоуп, аха игәыкуп,
Рылапш сныгтыршәан цъара сырзышьтуам...
Аетцәакәагь жәәанаф назаза инхазом,
Ашьабста ршьап иатцкьо хахәтцас италоит.

Сызхысхьоу, сызтысхьоу спыртцны ицазом,
Ататын бгъеипш сцэа иадчаблоит...

АНЦӘА ИАХЗААИГО ЗЕГЪЫ БЗИОУП...

Данааиуа сыздыруам,
Уажәакәу, уашьтану.
Афнашәкәа дрыхәапшуа:
«Лагәлаа дабану?»
Ишцазури, сдәылтышт,
«Са соуп, сызтахыда?»
Апхзы хьшәашәагъ сықәтәашт,
Уи зхәаада, изхыда...
Сицәшәоит сара ашәацьхәаф,
Иакәзам ак ихәархәа.
Апсцәаха исыгрымзааз,
Иахьсыхьтәкьауа ибар хәа...
«Ишцоуури, уакәшәеит,
Ухатцоуп, иучхароуп.
Аамтагъ умам,
Ушзахәатцәкьо уцароуп...»
Данааиуа сыздыруам,
Уи шыкоу ехәаралоуп.
Анцәа иахзааиго зегъ бзиоуп,
Иахьихәо хцалароуп...

* * *

Устәкьа былапш бымтцәахын,
Знык бысфачча мазала.
Анкьа сбышьтан, быстахын,
Бахьцалакгы сылапш бхын.

Аха убритцѣкѣагы тѣахла,
Зынза сбыцѣтѣымушѣа хѣала...
Уаѣ дахыкѣазам хѣикѣшѣар,
Анцѣа дахзылцѣхап хѣаитѣхны.
Ибдыруаз, абгеицш баасыцѣшѣар,
Мамзаргѣ, былацш хаа сыхшѣар,
Сыбзиабара ашѣт еицш иркѣыкѣны,
Ацша иастѣоит сахъзаны!..

А М Ш Ы Н А Х Ы Қ Ә А Ө

Слыхтыгѣлеит ахыкѣ аѣы дшыцѣаз,
Сацсамзаргѣы уаха лнапхыц.
Гѣѣыѣърыла, цкѣынак, сымпсырцаз,
Сгѣы иахѣаша жѣакгѣы лымхѣыцт.
Ацхѣызба цшза ус кѣбымцѣандаз,
Исыхцаны ибгѣндаз сгѣырѣа.
Ба бзыхѣан сыштѣымым ббѣндаз,
Игѣнахауп, сынбыжъыр зымѣа.
Лыцѣа зынзак ихаазазшѣа,
Инымтѣѣозшѣа уаха лыпхыц.
Машѣыршѣагѣ сара слымбазазшѣа,
Сеипшушѣа ѣызымтѣуа ацсыз!
Дѣашѣеит хѣа сыкѣоуп апцхѣызба,
Сѣы итѣамзо Анцѣа исумырхѣан...
Шъыжънатц сыхшыѣ санахылцѣа,
Данаапш, абцеицш сылтѣатѣан!..

Б Ы С Ц Ы Р Ц И Т ...

Быспыртцит, бысцѣызит... бысхѣыцит,
Сгѣырѣақѣа брылтѣѣраан бысзааит.

Ахааназ бызхъаара саҕэйтцит,
Сшэазызара сцэызт, исхыпсааит.
Бысхытцэит, азмыжь еипш бысхытцэит,
Ғымт базицшызар схэаера?
Быбзиабара амцеипш ибцэыцэит,
Ахахэ еипш, ихьшэашэит бгэыбылра...
Быспыртыр, бысцэызыр... бысхэыцуеит,
Схъаакэа ыхэтцэыла исшьакоит.
Бжь-шьхак, бжь-мардуанк реипш сырхысуеит,
Бган сгэатца ахац еипш бтасыртэоит!..

ИБЫМУР КАЛОН...

Ибымур калон, ибымур,
Бааигэа инабмышьтыр сынаур.
Былабжышқэа ақэеипш ибцэаур,
«Скъалоит, ас сышьта ихнаур,
Абыста сыцэкнырхуеит ирур!..»
Ибымур калон, ибымур.
Иҕастқан шыаҕак, егьбымхэеит,
Ашьабстеипш бмеитацеит, бмыхэхэеит.
Снаскъан ға-шьаҕак, бмеихеит,
Сыбзааигэан снабхысыр бтаххеит,
Сшычкэыназгыы сымчқэа мхеит,
Ацсык сымбылуази – сеикэхеит!
Ибымур калон, ибымур,
Адыд митэха иангэыргэыр,
Ба бакэым, илцэымзцыт агэыр,
Бангыы ианылымба бынаур,
Дбышьтамлеит: «Дызит скъаафыр!»
Илымур калон, илымур!..

АФЫНАҘА

Сашьуазаргь сашьяаит, сашьяаит,
Фыжэџдас, мдыртдас сьлшьяаит.
Изжэыроуп, сагааит, сагааит.
Гэаныла лкьатеихгы цтџааит.
«Изыжэуаз изымдырт!» – лхэааит.
«Фырцьанкэак дхэыртџеит!» – дыгехэааит.
Ссасуп, лара лхабла сатааит,
Лыччаџшь исхылбааз сазгэааит!..

* * *

Апараџырп еипш, ахэыхэ аџнхыб иаџацсоуп,
Иахыак уи ахышэ акынтэ дзаацшуа уи азоуп,
Еиџахэытхэытуа ирхэо еилылкаар лтахуп,
Шыьжэаахыс ахэыхэкэа дрызхэыцуеит, илхуп,
Издыруада, ахэыхэ еипш лгэы-пшқа сташэар,
«Ухынхэыма, сымш?!» – дыххаччо илыџшэар...
Импрындаз, импрындаз, урт анасыц иатэуп,
Ахэыхэкэа рганахь иаакэымтцкэа ипшлатэуп...

* * *

Иаххэап, ибгэагьит, ибгэагьы,
Атцлакэа ианкарыцсо абгьы,
Ианылагылоу урт шыамхахьы,
Убла узакэымгауа ахьы,
Иаххэап, ибгэагьит, ибгэагьы...

Саргьы изгэагьит, изгэагьы,
Убаскан сымцеит сцарахьы.

Аразны исзахтнымтцеит ахы,
Адгъыл ишазнеиуеипш абгъы,
Сбызнейрц згәагъит, изгәагъы!..

СГӘЫ УАНҢЫМҢУА!..

Саныхынхә, лыпхала,
Дсырфөхеит сналхалан,
Нас лара лхала,
Слырпөхеит лгәы пхала,
Илуазма җакала,
Лышәхымс сананхала!..

Ашамтаз сандәылтцуаз,
Игәастеит дшеипххәыцуаз,
Исалхәеит: «Шьта уанцәыртцуа,
Ахтыста тшәа уанхытцуа,
Сгәызреипш, шьтыбжь ухылымтцуа,
Уанааиуа ауп, сгәы уантымтцуа!..»

СУЦНЫ СЦАХЬЕИТ!

Атх аңардеипш иааимкьаны,
Снылаххыр схагахан бхышә,
Бгәыпшқа зынза исцәыткьаны,
Быхәхәаргъы, искироуп бкьышә.
Анасып иамам фәхәара,
Урттас иниакьа ицоит.
Беыбтәахуеит баша бара,
Бгәырғарагъ баша ибзоит.
Атх ауапеипш исшәых,
Икаххаа ашара бзаазгеит.

«Баша сзыцшугеи, ных, ных,
Гəаныла суцны сцахьеит!..»

ИБГƏЛАШƏОМА?!

Ибгəалашəома, быччацшь сахəаехан зны,
«Сбымбазои, мшəан?» – исызфымтит игəағны.
Бара бгылан бəырцагьан, бцъашьатəха.
Сара сакəым, адунеи бгаргьы ибмоуа аха...

Ибгəалашəома, снабеихырхəан, цшьаала сцеит,
Сышбызхьяауаз, са сыблақəа ирымзазеит.
Аха убритцəкьягь ба ибымбазшəа катцаны,
Беитанхьяхəит, акыр-кырхəа быччаны.

Ибгəалашəома, ацыр-цырхəа амца скит,
Мацк бааиташəан, баргь иаразнак баагəкит.
Снабыдххылт, ашəи-тышəи бысмышьтырц.
Ибгəалашəома, акгьы сыгымхеит баасгəызырц!..

ХАЗХƏЫЦП ИАХХƏААНЗА...

Ачуан ацеипш еикəатцəоуп,
Ажəфан дузза,
Иахья схəыцрақəа рацəоуп,
Зны сразыхуп, зны сыкцəоуп,
Зны сцааимбаруп, зны сынцəоуп,
Сназқəыло ацхақəа пытцəтцəоуп,
Сгəы тазызом...

Халцит шаххəоз омазак,
Хайтаатагьлеит.

Ҳгәы ҳацәтымҕъароуп зынзак.
Ҳахшыф ҳахнамцаароуп мацзак.
Иҳамцыхъашәозаргъ, махә ҫазак.
Дҳацҕъазаргъ, уа газак,
Ҳаиҫаатгылеит...

Ҳажәа – ахчнызақәа зыршуа,
Ҳазхәыцп иаҳҳәаанза.
Ҳатцкыс ахара ицшуа,
Зыгәтыха амшын ду еиланаршуа,
Ихәу шәарахтцас деильшшауа,
Зегъы дҳазхәыцуа ианиршауа,
Иааимнахаанза...

Сишь, ҳазызырфып ҳгәы иаҳәо,
Ҳахшыф ҳажбаанза.
Хәыци-дуи неизыҳәхәо,
Асқъар алам ҳтәыла ихәхәо.
Ашәацъхәәф иҫы нади жаҳәо.
Дталом ҳашта игәы хаҳәхо,
Ашьыжь шаанза.

Иаартишь, о, ажәфан ду, уцарда,
Ҳабла хтыроуп.
Ҳгәырғъаз нықәфааит ахәада,
Агәырфә ҳкәыблаа ҳагәқәа рда.
Жәлар зқәымзуа дҳақәзааит ахада,
Ацааимбар, ухътәы мцәыжәфа ҳанда.
Хара ҳацшыроуп....

С Х Ы С Ы Ж Ъ Ж Ь О И Т

Амш иама ицеит сыгәтыха,
Шьта сзыхъзо ҳәа акгыи збом.

Арахь исымам тәаха-пшыа.
Нас иабаҕоу сгәы назом.

Схы сыжъжьоит зегъы срыхъзошәа
Снапы иакушәа зегъ збаны.
Исыгу ыҕамшәа, исымбошәа.
Стәоуп ыырдагәа катцаны.

Иааиуеит пшьаала зегъ еилызхуа.
Зегъ зкапануа, зегъ зразо.
Нас убасҕан сыҕсы ҕызхуа.
Са сдунеи хәычы зтазо.

Сымшқәа, сытхқәа, сара истәымкәа,
Ипцәаз еимхәыцтас иансыцәо.
Кыр саҕсоума раҕәра скымкәа.
Снарцагәышььозар сраццо...

Сеидру, сеидру ус мацара
Аамта цозаргъ, са сцарым.
Сыҕсы кыдуп, уа акатәара.
Уаха иарбан, сыгәарым...

УАЖӘЫМЗАР-УАЖӘЫ...

Хҕалоит хара ишахтау, мацк иаашәычха,
Уажәымзар-уажәы...
Аиашатәҕкәа абашәтау, иаххәо шәшәырха,
Уажәымзар-уажәы...

Ихагу зегъ хауеит, Анцәа ишихәо хҕалоит,
Уажәымзар-уажәы...
Иахауеи, иахауеи тәфәнтәыҕа хҕалоит,
Уажәымзар-уажәы...

Аетцәакәа кыдпаауа жәфанаф хназап,
Уажәымзар-уажәы...
Ацстхәакәа ирылцаауа ҳагәтыхақәа ххәап,
Уажәымзар-уажәы...

Хыхьынтә ханылбаауа цшыаала хнатәап,
Уажәымзар-уажәы...
Дыкам иахыбаауа, аиашатцәкәа ххәап,
Уажәымзар-уажәы...

ЗЕГЪЫ ЗДЫРУА...

Зегъы здыруа игәра шәымган,
Баша шәеашәымтан иган.
Аамта җамфак ала ицоит,
Иара зынза җак шәиртцоит...
Уахь шәеихауеит игәра го,
Шәлакта шәхаччоит ибжъы анго,
Арака иҕоу даҗакзоуп.
Арака аиашатцәкәа мазоуп...
Дара ирдыруашәа аамта шцо,
Шьоук аацәыртцуеит ахшыф хартцо...
Ацша ахьасуа хкәаратцо,
Хнеихьыс-еицысуа, ҳаекынтцо,
Аиаша хшашьтаз шыта ҳажәит,
Шьоук ахьзеит иахмыртцкәа ашәит!..
Шьоукы ирыцәхтәасааит, ирыцәшәит.
Иҳахьзеи, иҳахьзеи, шәбаашәит?!
Ас газашьатцәкәа жәбахьоу?
Ға хзыниаз азә даниахьоу?!
Уажәымзар, аа, абыржә ҳахьзоит: –
Аиаша атцыхәа ҳәақәа ицоит...
Ғгәы итаз иақәшәон уи ҳахьзар,

Хнапы накәшон, интарс иахқзар...
Абри ауп аиаша хәа иахдыртцоит,
Ханнадыххыло – иахдыртцны ицоит!..

ХАИҚӘХАУЕИТ...

Исымхәазтгыы сгәы итҫхоз,
Ҷазәы ихәон.
Уа узырҫыхоз, иара дзырҫыхоз,
Ус инхон.

Са ианысхәа сызмыртҫынчуаз,
Уеибакит.
Уа ианцәыруга дзырхәынчаз,
Амца скит.

Ус анакәха, ус анакәха,
Хәа хбылуеит.
Умца сәатцхап, сымца уәатцха,
Хәаикәхауеит...

АХАТЦАРА АНАТАХЫЗ...

Ахатцара анатахыз, дхатцан иара,
Шәеиха, абаацс, анырхәа, дгылеит агъеиәхәа.
Апсадгыыл азыхәан, цсразма ицсра.
Ибжыы нарылтцәрааит ажәлар акеиҳәа...

...Иааргеит ахақәитра....атыпқәа ршара...
Дырхаштит ахатца, уи ҫитүам...
Шьоук аакәымтцзакәа иаәуп еита ашра,
Ахаан рыпцхыз иаламшәоз ртәыртәуан...

Ҳақсадгъыл дафызоуп, уи ичҳара гәғәоуп,
Дидыруеит уи знык ақара дңызшәаз...
Ианаму аенытцәкьа, ҳағоу уи диағоуп,
Ахахә еипш, дыршытцәкьан уи дңызжәаз...

Иара итәы егьықам, халатцәкьа ешьроуп.
Мшәан, ахатца шәипыфлан шәабаци!
Дангәаагъы дгәааит, амақьа пштәы ицшроуп,
Ишәирбашам гәырфәцәгъакъы дшатцоу...

Ахатцара анатахыз дхатқан иара,
Сахьықаз, сызфыз ҳәа акы ихәашам...
Қазшьалагъ ицәымғуп уи аехәара,
Ирдыруеит зегъы уи дышбашам...

А К А Ш Ә А Р А Х

Уи дхықәгылт ахықә, анахьгъы арахьгъы,
Зегъ изеипшны, даангылт дшанханы.
Уажәшьта ицырхагам, ауртгъы, ацшахьгъы,
Ақьгә ақынза днеит дхахәханы.

Аха ицәыртцуам, иаңьал аеазатцәкьеит,
Агәы дықәнархарц азбеит иаҳагъы.
Баша дгәығуан, атдыхәа ифәнақьатцәкьеит,
Ишьтахьқа дынхьагәгәеит иахьагъы.

Ас ианбанза, ас ианбанза, дааиуам,
Арахьгъы дықам, уаҳа зыгәра иго...
Имч иқәымхеит, азәы диғуп, дзииааиуам,
Адәы дықәхеит ацсәаҳа дымлаго...

Ифезниқьарызеи, цьым, ацсыха змоузаз,
Дзымпсуазеи уи ауаа шыпсуа?..

Ихы нықәйтцеит, иан лыхчеипш адәаза,
Иан лгареипш, даашьтнахт дыртцысуа.

...Иаха имоуит, уи дихаштт апсцәаха,
Деитәқәлагышьеит хдунеи хәашь ґыцбарах.
Лахьынтцала ацсра бзиа иқәашьым уаха,
Цәгьала иаазаз аиба, акашәарах...

И С Г Ә Л А Ш Ә О И Т ...

Исгәалашәоит, быччеит бара акалашәа,
Исзымдырит, убасқан бцәа иалашәаз,
Снабцәыхаран сгылан сара схалашәа,
Дышгылоу еипш, ашәт азы изцәалашәаз...

Исгәалашәоит, бара знык баасәалашеит,
Уи сыччапшыи сылапши узурхароуп хәа.
Цсәта шкәакәа, сан исалхәоз аасгәалашәеит,
Ашә рхәычны, абыста рдуны еибаургароуп хәа!..

Исгәалашәоит, саргыи азаара схалазшәа,
Ахыц иафкәаз хәымпалтцас сдәықәлахит.
Уа инымтәазо цхыз еишьылзак салазшәа,
Акгыи сакзамшәа, знык-фынтәгыи сынцәытцаххит.

Исгәалашәоит, нас саатгылеит аеыпцәа,
Суалуашо, изуа-исхәо сзымдыруа,
Сеитаахьахәит, ажәазатцәык басхәап хәа,
Аха бтыцан игылан цсәтцлак хытыруа.

Сматанеит, нас иаалыркәан, ибдыруазааит:
«Цкәынак абас, сеикәабылны сықәзырхаз,
Сыдам-здам, уа цсыхәажәла лымамзааит,
Сара сакәзааит, мрәшәахәан илызкылыпцхаз!»

...Исгәалашәоит, сапхьа бцәыртцит бара еитах,
Бсахьа сгәатцаҕ исцәымзырцаз игәныскылон.
Сгәалашәарақәа сеитарыхзызаауа сарах,
Ахаз изаау ашәәзеипш, еидыскылон...

А Е Н Ы Ш Ы Б Ж Ъ О Н Д Ы С Ц Ә Ы З И Т ...

Избац иоуп хәа сгәырғьатцәа
Сөыза саницыла.
Уи дирфашьязшәа Анцәа.
Ддәықәлатцәкьейт хакәыла.

Гәалак имазар хәа сшәан,
Сишьтәлейт сышзахәоз.
Аха итцыхәа наиршәшәан,
Дцеит ихы дахьахәоз.

Сгылоуп атцлеипш сеилууаа,
Афыртын скәыба ицазшәа.
Абас изишеи Анцәа ауаа,
Итәхзамкәа цасшәа!..

Аха исызтодаз атак,
Сгәы аныцтәа сақәытцит.
Сөыза, иузалымхуаз цутак,
Аенышьыбжъон дысцәызит...

А Ш Ә А Ц Ш Ы А Қ А З Ш Ы А Л А

Ашьәкеипш сыгәтыха сыгенадцан,
Цшьаала сышгылаз сгәырфө.
Нахьхьи цьара, ажәфәан ду атцан,
Ашәәпшь-хаа ацстхәа ихнафәон.

Издыруада гəтыхак ахəазтгы,
Иаҗахызтгы мазак аанартырц.
Издыруада бзиа еибабозтгы,
Ахəлара пшьаала иазыцшырц.

Ажəфани адгыли ргəала,
Иара акəзар инытцакны изхəоз.
Ианеиҗапш ирдырит лактала
Ашəапшь агəырфə ишырцəагоз.

Срылтцит сыгəтыхақəа пшьаала,
Сзызхəыцуа ба шбакəуггы ззоит.
Иаасыҗшəар – ашəапшь аказшьала,
Ғымтзакəа бнытцаба бцоит...

А Ж Ə Ф А Н Г Ə Р Ы М У Е И Т

Ажəфан гəрымует, иадыруазар уамазак,
Аха адгыл ақəфнатуамеи акгы зынзак.
Хьаак ыкамшəа, итынчразоушəа катцаны.
Иатцəахуазар уи хдеипш хьантцə мазаны?..
Азəгы изымдыруа, итатцəахны, итцаны..
Амшынгы тынчым, икыднакьоит ацəқəырцақəа.
Амшə-хəы еипшуп, игəаан ирылалаз зхəыцқəа..
Зны абызшəала, акəараҗы иаины акы ахəоит.
Азəгы игəынкылан ианизымгалак, ихəхəоит,
Змаза иақəыршьуаз азə еипштцəкьа итанархоит..
Ах, шəарт ашьхақəа, шəарт ашьхақəа, зегь збо,
Иарбан зыхəашьу, хə хзыхьқəа тазырбо?..
Са издыруует, апша шəацьхəафра шəзаухьеит,
Са исныруует, шəара шəыбжа зегь былхьеит,
Агəырфəа шəызныжьны иара шəпыртцны ицахьеит..
Шəарт хəцкəынцəа, уа цəгьеи бзиет ирыниахьоу,

Ашэарта дукэа, ашьантца реипш идыртэахьюу.
Кэышра шэыгым, шэара шэықэым, ак шэызба,
Хшьала ихызэырц зтаххазгы уажэ зызба,
Хшьам хазына, иа изы ишхатгэынхо наишэырба...

С Л А Б А Ш Ъ А

Са слабашья, ихэартам хтэашья,
Аха хазго хэа уаф дызбом.
Шьюуки ахыччоит хара хцашья,
Шьюукгы ихахьыз рзыхгом...

Са сзымбацыз ас сцыркыцуа,
Азныказ ргэы тнашьааит.
Уаргы усыцуп ухыц-хыцуа.
Шьта хайфызцэаз хэа супшааит.

Ус уишеит, нас, лахьынтцала,
Цытк ухатцгэоит, цытк хаугоит.
Анцэа ду ханирманшэала,
Нас ханыхьны зымфа уцоит...

Шака гэырфа уцэа итазозеи,
Аха азэы уимбацт укьуа.
Ах, слабашья иулшазозеи,
‘Еазэ ихьаа рыххауа...

‘Еазэы уицуп игэы камыжьуа,
Уи уихьазаргы ихьшэаны.
Ацсра дахурцеит зынгы зэызшьуаз...
Дгэаран уи ихы-игэы ахшэаны...

Шакантэ рхьаа улархыргарц,
Укыдыркьазеи уа урыхэхэа.

Ифоуи рыцха, уара иумбац,
Зны ахгы урчацеит ахзымхәа!..

...Са слабашья, ихәартам хтәашья,
Хаихеигәо хнеилап хмыццакуа.
Уафы игәампхаргы хә хцашья,
Сыкам уаха азәы уисыркуа...

АХ, ААХ!..

Ах, аах, сеилабгеит зынзак,
Ах, аах!
Ах, аах, исхабгоит зынзак,
Ах, аах!
Ах, аах, сыбжытцәкьеит зынзак,
Ах, аах!
Ах, аах, сыбшытыцәкьеит зынзак,
Ах, аах!
Ах, аах, быпрытцәкьоит зынзак,
Ах, аах!
Ах, аах, сбыхьзатцәкьоит зынзак,
Ах, аах!
Ах, аах, бызгатцәкьоит зынзак,
Сарах!..

ИУТӘУШӘА-ИУТӘЫМШӘА

Илтахушәа-илтахымшәа дыччарц,
Лыччацшья-хаа са исфалырччарц,
Агәагаз иахьяк сылбылларц,
Ацасаз сшылпырымтца лбаларц.

Сыздырам дызустоу, дзыхшаз,
Дишатцәкьеит дафыстаан дызшаз.
Зных дуҕынтцәатцәкьоу цыушьоит,
Зных уаауазыруеит: «Сылжьоит!»

Улырыҕоуеит ишмыҕра аеыҕ,
Илтәххаргыы уахылцаап ухшыҕ.
Илгәацхаргыы иуцәтылцаап угәы,
Иабацеи хәа уқәзаап такәы!

Убасеипш лхы уталырцоит,
Лнацәккыс унахаргьежьны улгоит,
Ухьар-хьаруа луада ацапхеипш,
Ухәар-хәаруа уашьтаз уцеипш!

Уа гыламҕа-тәамҕа змазам,
Ухәнажәартәеипш лапшыкгыы угазам.
Иутцалаз сеидру, уеикәшоит,
Ушыгәжәажәоу иуцәыхәлоит, иуцәшоит.

Илтәхушәа-илтәхымшәа дыччоит,
Камчышьтыбжьтцас уа инаухкьоит.
Уакәушәа-уакәымшәа уааихоит,
Иутәушәа-иутәымшәа уаанхоит!..

СГӘЫ СНАРХЬУЕИТ

Сгәы снархьеит ба быччацшь хыхәхәала,
Анышь еипш испьртцны ианцо.
Сыгәжәажәо саанхоит сара схала,
Урт сажәақәа исзымхәаз разо...

Зны скыдѣо аеуреипш сагахуан,
 Блакта-хаа сзыхъзошәа сызжьоз.
 Зны слымхаѣ иаазахуан хәанхәахла,
 Ажәа хьантак сѣәитза сзыртәоз.

Ҳаи, ҳаи, лапштцашәароу, хытѣбароу,
 Акы амцеипш исытцаст, сартәом.
 Ба бѣынза сназароуп, бызбароуп,
 Сгәы саршаѣоит, уаҳа сеикәтәом...

Барах быебырцагъеит сбымбошәа,
 Иацакәмызшәа бзара пшза кны,
 Уа сбеихырхәо афнынза бсымгацшәа,
 Хмеипыртыцшәа уаҳа хгәыкны...

Абри зегъ са сыла иабатцәкьоу,
 Ма сгәы мыжда баша сажьоу?..
 Ҷазә лакәу, мамзаргы бхататцәкьоу,
 Ма мдыртцас, ма кәынгас сыбшьоу?!

Схы зныскъара сзымдыруа сгылоуп,
 Зны стәыуар стахытцәкьоуп хәычтцас.
 Зны стәымуп, зны стәымым, зны сгәылоуп,
 Март еипш, са сақәымшәеит бтцас!

Сгәы снархъеит ба быччапшь хыхәхәала,
 Анышь еипш испыртыны ианцо.
 Сагоит саргы атцахь стцаакәкәала,
 Сгәабжьытцәкьягъ зынза исмаҳазо...

ҲАИБАГАП!

Быебыртәымын, сгесыртәымит,
 Ҳаибабан.

Быгебыргэаан, сыгесыргэааит,
Ҷаибабан.
Быгебырцагъан, сыгесырцагъеит,
Ҷаибабан.
Быгебырхаган, сыгесырхагеит,
Ҷаибабан.
Быгебырдагэан, сыгесырдагэеит,
Ҷаибабан.
Быгебыркэышыр, сыгесыркэышуеит,
Ҷаибабан.
Быгебырбзиар, сыгесырбзиоит,
Ҷаибабан!

ҶАИ, ҶАИ!

Ҷаи, Ҷаи, шэызфэузеи, зегь збартоу?
Ҷаи, Ҷаи!
Ҷаи, Ҷаи, шэзыцшузеи, ишэартоуп,
Ҷаи, Ҷаи!

Ҷаи, Ҷаи, шэызкузеи, ибналоу?
Ҷаи, Ҷаи!
Ҷаи, Ҷаи, ишэхузеи, зегь згэалоу?
Ҷаи, Ҷаи!

Ҷаи, Ҷаи, шэеихароуп, ахьырцар,
Ҷаи, Ҷаи!
Ҷаи, Ҷаи, шэрыхьзароуп, ишэырца!
Ҷаи, Ҷаи!

Ҷаи, Ҷаи, шэеилатцэа, шэеицгыла,
Ҷаи, Ҷаи!

Ҳаи, ҳаи, афырхацәа, шәеидгыла,
Ҳаи, ҳаи!

Ҳаи, ҳаи, ирымбароуп ҳацсадгьыл,
Ҳаи, ҳаи!
Ҳаи, ҳаи, ихәхьчароуп ҳацсы адкыл,
Ҳаи, ҳаи!

Ҳаи, ҳаи, итахароуп идәықәлаз,
Ҳаи, ҳаи!
Ҳаи, ҳаи, зегь рхароуп ихәқәлаз,
Ҳаи, ҳаи!

Ҳаи, ҳаи, итантцәароуп ргәәә,
Ҳаи, ҳаи!
Ҳаи, ҳаи, ифәхтцәароуп рымәә.
Ҳаи, ҳаи!

* * *

Апоет иәәанза,
Ажәә цсит ииаанза,
Шьта иабақоу хәшәык?!
Ашәтгьы цшзоуп ихәәанза,
Абгьы ссирқәә қацсаанза,
Нас иаиуам цшшәык!..

РХЫҚЭЦӘАХЬ ДНАЗААНЗА...

Ицсахәага иман дапыларц ашара,
Дгәыцуан даацшаанза...

Анкьатәи имч ду, анкьатәи илшара,
Зынзак аеашәаанза...

Дзықәымпшит ашта, ашьацгы дзахьымсит,
Игәы цсаҳәахарцаз.
«Амарцъа даагәашәта, ҳағоу баапс ихәыцит,
Иакәымк имызбарцаз...»

Ғык аакьыркьырит, агәара атцыхән,
«Уаргы-саргьхандаз!»
«Иутахи саб?» – ицҳа пшза днахырхән,
ДиҒапшуан, еак ихәандаз..

«Истаху сҳәозтгы, иахьыстаху сцозтгы,
Абратцәкьа сьжәбозма?»
Гәаныла дхәацәозтгы, дахьнеиша дназозтгы,
Баша ицъабозма?!

Мчылагь ицәажәоз, лапшылагь ицәажәоз,
Зегь кәитза иаатгылеит.
Апҳацәа игәжәажәоз, анацәа игәжәажәоз,
Рылабжыш дәықәлеит...

Ицсахәага иман дапыларц ашара,
Дгәыгуан даапшаанза.
Ишцагәынқьуаз ашьхақәа, изцәызуаз зыхшара,
Рхықәцәахь иназаанза...

СУЗАРЦ УТАХЫЗАР...

Сузарц утахызар, иумзан,
Шьта сгазам, шьта сгазам.

Зны лацшыла иансоухэоз схэычзан,
Шьта схэычзам, шьта схэычзам?..

Хьыруа чуанк рѣастцеит хлақәа,
Ибық-бықза абыста иасыршьит!
Сани саби итынчуп уаха рыгәкәа,
Изыцәшэоз сахәшьа Ақәантәи дхынхәит...

Сашьагь саха шимазам збауеит,
Илапықәшәа ианамхәеит акгы!
Ақба шахеипш ичхара гәгәахеит,
Дтахан дыцәоуп, дзалтындаз уатцәгы!..

Хаштахь уаазго агәашә хәыч аасыртхәеит,
Ашьацхәеипш, иуѣапалар хәа умшәан!
Счамадан ласкәантрагы сыртәхәеит,
Шәхацәа снықәпшыр, ахышәала сныхшәап!

Уара уфызцәа урылскаашт сара,
Зегь акоуп, знык ѳыреимхәа катца!
«Хәи, сызгабцәа, шәыкоума, хсараа?!»
Саб данҕыха, узалаччом уатца!

Хашьтахь тышоуп, хацхьа зынза ахықә,
Пшаашьагь умам знык уанцәырха!
Шьаѣа ссала, шьаѣа ссала, атыгә-тыгә,
Хашта утысны, схышә ушнаттахх насырха!

Настәи дыруп, настәи дыруп зегьы рзы,
Ацша ѳнасит, саб иуадақәа руақы!
Са исхароузеи, уи тшәахазар хәылпазы,
Са исхароузеи, сыхшәалазар ѳеа блакы!..

ЛЫХЪЗГЫ СҒЫЦКЪЕИТ

Ҳаи, сылшыит, сылшыит, сылшыит,
Ҳаи, сылшыитцәкьеит!
Сымшқәа шәшыит, ишәшыит, ишәшыит,
Сымшқәа шәшыитцәкьеит...

Са сыцшит, сыцшит, сыцшит,
Мыцхәы сыцшыитцәкьеит.
Сгәы еилашит, ишит, ишит,
Сгәы еилашыитцәкьеит...

Ла дмаацшит, дмаацшит, дмаацшит,
Ла дмаацшыитцәкьеит.
Ҳаи, дбаашәит, дбаашәит, дбаашәит,
Лыхъзгы сҒыцкьеит!

Сыцшын дмаазеит, дмаазеит, дмаазеит,
Зынза сгәыкыитцәкьеит.
Ах, дбаазеит, дбаазеит, дбаазеит,
Зынза длаҳәыитцәкьеит!

Иазхоуп! Длаазеит, длаазеит, длаазеит,
Лан длаазатцәкьеит...
Са сҒы даазеит, даазеит, даазеит,
Зынза даазатцәкьеит!

ИЗДЫРУЕИТ, ИЗДЫР

Издыруеит гәаныла Ғазә дыбтахуп,
Издыруеит, издыр.
Издыруеит бхәыцрақәа ицуп, дыбхуп,
Издыруеит, издыр.

Издыруеит схэычушэа, бысхыччоит, сыбжьоит,
Издыруеит, издыр.
Издыруеит сзатцэушэа афныка сгьежьюит,
Издыруеит, издыр.

Издыруеит сшызмыцэо, сныкэоит сгэагэо,
Атцх сыршоит.
Издыруеит ишнымтцэо, ицом исхыгго,
Схьаакэа сырфоит...

Издыруеит, схэыцрақэа сышьтыхны сыркуп,
Абызкатахаипш сласза!
Издыруеит, деицэкьысуеит, уи ихыз бэакуп,
Дыбхаштуам зынза.

Издыруеит, хаитеикэшэоит, еитах хаибажьоит,
Издыруеит, иззом.
Амш ааилахэлоит, нас иааихыжьжьоит,
Хгэы итатцэкьюу ххэазом...

СЫРБАНДАЗ ХЭА СЫКАМ...

Сырбандаз хэа сыкам, срахандаз хэа сыкам,
Сқэацы-мацуа сус хэыч сафуп.
Сыргандаз хэа сыкам, сдыртэандаз хэа сыкам,
Атыц-пха са сзыхэа ицсуп...

Сырбандаз хэа икоу, срахандаз хэа икоу...
Ишхыц-хыцуаз зшыап амса канатцаз,
Сыргандаз хэа икоу, сдыртэандаз хэа икоу,
Дхаргалоит хыхь иахыхэтэаз...

Ишандаз хэа иказ, дахбандаз хэа иказ,
Ажэлар каижыит еиқэжьа.

Дахъзандаз хәа иҕаз, дназандаз хәа иҕаз,
Ишьахитхеит ирбаз цъашья...

Хгазандаз хәа иҕоуп, хәаигазандаз хәа иҕоуп,
Иашьтаз хәацсадгьыл итҕәарц...

Шәымшәандаз хәа сыҕоуп,
ижәгәагьындаз хәа сыҕоуп,
Даарылган шәзыргәаҕа дшәыпҕарц!..

И А Х Ъ А И Х Ә А Т Ә У П ...

Анс иухәаргьы, арс иухәаргьы,
Ихәатәуп.
Цъаа иурххаргьы, иумырххаргьы,
Агәра гатәуп.

Уа иутаххаргьы, са истаххаргьы,
Иҕалазом.
Иузазаргьы, иутцәахзаргьы,
Иужьязом...

Зны унахәыргьы, зны уаахәыргьы,
Идумырбарц.
Итцәии-тцәииргьы, итатцәииргьы,
Ублахатц.

Зных иужьяргьы, ма иужьярҕы,
Иуҕкаҕәом.
Анс иушаргьы, арс иушаргьы,
Тынч уартәом...

Жәацы иумхәазар, иацы иумхәазар,
Иахья ихәатәуп.

Ажəлар хəхəазар, ажəлар хəхəазар,
Акы збатəуп...

АУАҢЫ ДАНЗАТЦƏЫМ...

Александр Анқаб ихзынəылоуп

Иааиуеит зегь хамшқəа, иахьоума, уатцəу,
Ашəшьреипш пшьаала.
Иаххылацшхəу идыруеит хə ханзатцəу,
Иаразнак хказшьала...

Хгəтəиуеит, иахзымхəо рацəоуп,
Иахжəгəоит,
Хартəом ихаграсуа...
Азə дкəаруеит, азə аарлахəа днеиуеит,
Дгəгəоит,
Азə дгылоуп дфьрхасуа...

Ихəйтцушьшьааит амца, уа ицəар хəа ушəан,
Уағоу дхəыштəарадоуп...
Угəы унархьит, уартцəыуеит, етцəа ссирк кашəан...
Уидгылт, дтəхмадоуп...

Ишəартоуп анырхəа, азə ус дымқəацеит,
Рыцсадгьыл нырмыжьит...
Итынчроуп арака хəа, уа умтəазеит,
Умч ду нахцушьит...

Ушьоуп узмыртынчуа, угəоуп узмыртəо,
«Абаацс, шəеихароуп...
Ишытаруа жəдыруз амахə шəзықəтəоу,
Азəы шəимнапхароуп...»

Иааиуеит зегь хамшқәа, иахьамзар уатцәы,
Уи хқәаб ду еиҥеилашуеит...
Ауафы дантынхадам, ауафы данзатцәым,
Иаҕа аанда дахеишышуеит!..

И Д Д Ы Р Х А И Т...

Ишәшәаха рхәан, зегь рыҕеқәа,
Иршәахаит.
Ишәшәырха рхәан, ирықәжьны рыхқәа,
Иддырхаит.

Ижәбала рхәан, дасу дызҕу
Затцәык рбоит.
Ижәгала рхәан, ихаз, иҕеу,
Иасны иргоит!..

Шәаатәақәа рхәан, иаарыздырхан,
Иаатәақәеит.
Агазақәа рхәан, иаашанхан,
Иаагазахеит!..

У Л А М Ы С У А Ш Ъ Т У А М...

Ишца нас, ишца, сгазану?
Зегь бзиа избонеи са сахаара!
Урт ирҕахыз уаҕа ак сымбону?..
Исзеилымкаау изтагылаз «ргәаҕра».

Уажә схәыцрақәа срылахт, сзатцәуп,
Ирымам са сахь урт ахьацша.

Бзиабарала итәыз сгәы тацәуп,
Исазтаауеит, иснаҫауам таха...

Схы сықәжьны снейуеит сара,
Срықәшәом ари аамта азақәанқәа...
Исывыѳрны иаѳуп уи ацара,
Иабацәгьоу, иабацәгьам апанқәа?..

Даатгылан азә дцәажәауам тынч,
Ихыц-хыцуеит, зегь ыѳуеит, зегь гәәкуеит.
Ипыршәеит, ирдыруеит урт рымч,
Ибжьысуеит мышк жәантә Цсоуи Аҕәеи.

Ак рымызхуа, ицәыргоит ҕеа шәкы,
Иупшаауа дарбан, ишаҳату?
«Сижьеит, уи сагьифеит, дышәкы!»
Дынхеит дшынхаѳыз, дышраҳату,

Ах, аамта, узеицшраҳтәи уара?
Ҳзеицшроутәи ҳаргьы, ҳах ҳаздыруам...
«Икаҳау, ма иаѳу ағәгәахара,
Ишьтытцу адоллар?» – ҳуазыруеит...

Ҳацстазаара иазтода ахә,
Анцәа ду ҳаззишаз анаҳхаштуа?
Иутахызар Ацсны абжагьы аахә,
Иабанзауго?.. Уламыс уашьтуам...

Б Г А З А Х Ә Ы Ц У П !

Бгазоуп, бгазоуп, бгаза хәыцуп,
Бымгәаан шыта.

Бтэазоуп, бтэазоуп, уи бизыцшуп,
Ибирбом илакта.

Дылгоит, дылгоит, ҕазэы дылхэуп,
Уи иашэа хэоуп.
Дибоит, дибоит, уи дитахуп,
Иара дизхэоуп.

Бикэатц зынза, зынза, зынза,
Бикэатц, бикэатц!
Бтэаны ицхьаза, ицхьаза, ицхьаза,
Шакаф рыбахац,

Иштикьаз гэат, иширгьежь гэат,
Еикэжьа дрыцэцоит.
Бара бымшат, лара дымшат,
Зегьы дшэыхьзоит!..

Апшоуп дзыкэтэоу, апшоуп дзыкэтэоу,
Игэы итоугьы пшоуп.
Ихы ауп дзышьтоу, ицсы ауп дзышьтоу,
Зегьы-зегь шэжьоуп!..

Бгазоуп, бгазоуп, бгаза хэычуп,
Бымгэаан шыта.
Изоуп, изоуп, са сгэы зегь рхэуп,
Ибгеит бхата!

ХЭМАРРАК ЛХЭЫЦИТ!..

Уажэоуп данфьтцшэа, уи дхэыццэоуп,
Уи дхэыццэатцэкьоуп!

Ихəмаруа лəызцəа агəара итəуп,
Агəара итəтəкьəуп!

Ахтцыста дхыцеит, акрылгəагьит,
Ахтцыста дхыцеит.
Ижəаа тыцеит, азə длызхьит,
Ижəаа тыцеит!

Ғыц ишəтит уа атамакəа,
Ғыц ишəтытəкьəит!
Мцак ацроушəа ейбакуа,
Азыркəигьы цəыркьəит!

– Шьири, шьири, арахь шəааскьа,
Ма снаскьароуп.
Шьири, шьири, шəызбарц цкьа,
Итцегь сцароуп...

Нас сыхтцыста сацəыхкьəит,
Шəа сышшəышьтəу,
Сан лчынгьы насыхкьəит,
Реиха иахьсцартəу!

Аенынтəарак ибыз-бызуа,
Уи сашьуеит!
Ҳгəыла хəычгьы махəра уа
Игəы ишьышьуеит!

Иəуа лəызцəа агəара итəуп,
Ла дырцəызит.
Уажəоуп данəытцшəа, уи дхəычцəоуп,
Хəмаррак лхəыцит!

ЛАЦШЫЛА...

Лацшыла, лацшыла, ислырбеит уи лацшыла,
Зынзаскгы сыштэымым ла лзы.
Сгэы шыма, ишыма, еа мрак ма исхашыма,
Ақәғылтуам уи уажэазы.

Ажэытэи афатэи, ааигэатэи харатэи,
Сеимаркуеит, исзызбом акгы.
Сцалапи сцалапи, сеихапи сеихапи,
Амѡаф исхэыцлап зеггы...

Ианбыкэыз, ианбыкэыз?
Лыхцэы шықыр анлықэыз,
Дыхэмаршэа исфалкьеит убас.
Ишпыкэыз, ишпыкэыз, исычхаит нас, ишпыкэыз,
Ишылуазгы здыруан уи цас.

Исхылкьеит, исхылкьеит,
зны лылацшгы схылкьеит,
Сыхлахатц аагьежын, саагазгеит.
Дыспыркьеит, дыспыркьеит,
мацэыстцас дыспыркьеит,
Уаха лхабаркгы сымбеит.

Сықарцалт сыгэтыха, исыртѡм ацсыха,
Уажэшьтак лара лзыхэан сажэуп.
Исыхоит исыха, исыхоит исыха,
Агэымыжда усгы илашэуп...

Ишар ихэларыма, ихэлар ишарыма,
Саакэымтцзакэа лымѡахь сыпшуеит.
Аеыѡ имтцанарсыз иеипш, сгэыграқэа срыма,
Агэашэ ахь сытрысны сцауеит!..

УАЖƏРААНЗА ИБЫЛУАЗ...

Иахзеилаз акы ыкан хаибазырбоз...
Убригь анахдыртц,
Асахъаз адəныќа, хагəра еибагоз,
Хаицəызит, хаицəыз...

Сбышьтам, багьсышьтам, зегь хзеипшуп хара,
Мчыла хаччоит.
Истəышьтрам, ибтəышьтрам ак арыххара,
Хагəќəа еиќəнарцчоит...

Ба бымфахь бцагəышьа, саргь сымфахьы сцап,
Иќоуп ѱ-мѱак.
Исгəацхон зны быпрышьа, убри сызсырхап,
Исымиааир гəырѱак...

Иахзеилаз ак ыкан, хаибазырбоз,
Хаидытыр зымуаз.
Бысзыќам, сыбзыќам, зыгəра еибагоз,
Уажəраанза ибылуаз...

АЗƏГЬЫ ИСМЫРДЫРИТ...

Дысцəылгеит, дысцəылгеит, дысцəылгеит,
Дысцааиуеит хəа уи сшизыпшыз.
Исызхымгеит, исызхымгеит, исызхымгеит,
Сгəырѱа еиќəатцəа сгəатца иќашыз...

Сеастап азыхəашь хышхытцəа,
Сыцан бахəык ахьтə хланты.
Ас сгəырѱаќəа зегь ансхытцəа,
Еиќəхашьас исымои бзанты!

Сажьейт сара сгәы саназызырф,
Исызхамтцейт сыхшыф ахәатәы.
«Егьбыгым, егьбыгым, ацсызак,
Бнапафы даабгоит ба бтәы!»

Ас еипш, гәызианшьа жәбахьоума,
Аенышьыбжьон са сгазахейт...
Ахьышьтрахь азиас хынхәхьоума?
Ааи, иагәацхан ихынхәхьейт!

Дысцәылгейт, дысцәылгейт, дысцәылгейт,
Агәыр атца икылхны иаазгоз.
Сыблит аха, сатәхәан исхызгейт,
Азәгы исмырдырит сызбоз!

АТӘЫМ БАХЧАФ

Атәа бтахызар ибызфьсхуейт
Иаасызфьмхыр сыцсы тьсхуейт.
Мыцкьа-шьацкьа, мыцкьа-тәамшьа,
Сара пхамшьа, бара пхамшьа,
Атәа хфалап, иахфалап, иахфалап.

Амытцмыць бтахызар ибызфьсхуейт,
Аимхәыц қапшькәа агәы ибызтьсхуейт.
Мыцкьа-шьацкьа, мыцкьа-тәамшьа,
Сара апхамшьа, бара апхамшьа,
Амытцмыць хфалап, иахфалап, иахфалап.

Атама бтахызар ибызфьсхуейт,
Счақ хәычала ацәа бзахысхуейт.
Мыцкьа-шьацкьа, мыцкьа-тәамшьа,

Сара аҗхамшыа, бара аҗхамшыа,
Атама хфалап, иахфалап, иахфалап.

Аха бтахызаргь ибызҗысхзом,
Макьана иқәыпшқәоуп, урт сыркыысзом,
Мыцқьа-шыацқьа, мыцқьа-тәамшыа,
Сара аҗхамшыа, бара аҗхамшыа,
Бхақәа артлап, иартлап, иартлап!..

СЫБШӘИР ИНЦӘЫЦАЗАН

Р. Биорнс иҗырҗыны

Сыбшәир инцәытцазан, сыгәнаха бызгом,
Сыбшәир инцәытцазан, сыгагагы ббом.
Ахәсахәыцқәа ирытцакны, ахара бызцом,
Ахәсахәыцқәа ргәатцакны арыцқарақәа изом,
Сыбшәир инцәытцазан, сыгәнаха бызгом.

Касы еиқәатцәак сҗырабкыр, излазгари сыцсып,
Гәагла ибышытоу срылабкыр, сгәы пжәаны сыцсып.
Бгәатца ашәыта анылалар, былағызгьы цар,
Хьаауп ицәыртцны исылалар, сашәақәагь мизар,
Касы еиқәатцәак сҗырабкыр, излазгари сыцсып.

Сцәажәар, блымха стәхәыт-хәыт мазала изаны,
Пшьаала ба снабҗәхәыт-хәыт зынза имазаны,
Быччапшь хыркәшан җыртҗрыла, сныжьны бымцан,
Сбыхәоит, пшьаала бсыхәапшла, хьаас скабымтцан,
Сцәажәар, блымха стәхәыт-хәыт мазала изаны.

Быбла хаақәа сцәымтцәахкәа исыбтару зара,
Бҗыза гәҗарак лымтәкәа кыраамта рҗапшра.

Ма сшәыхъзар, бысгәалашәан, амџа шәшаныз,
Рыцхарак бцәа иалашәан, бнымхарц бгәыбеаныз,
Быбла хаакәа сцәымтцәахкәа, исыбтару зара?!

Сыбшәир инцәытцазан, сыгәнаха бызгом,
Сыбшәир инцәытцазан, сыгагагы ббом.
Уаха шәтык насџыттракны шәганахыгы сызцом,
Сџызцәа ажәак нарыттакны, бгыцк акы сзантцом,
Сыбшәир инцәытцазан, сыгагагы ббом...

УРТ АБЛАҚӘА

Шәгәыла пхәызба илцәытцәахны, сухәоит блала сых,
Аәазә ажәа иуҗаанза, уара сатцәцахә шытых.
Уани уаби сгәарымтарц сыхъз хазы итцәахыз,
Җаи, амарҗыа, иудыруеи, ублақәа сзахыз.
Уџыза имца исцәаламшәарц учча хаара ных,
Шәгәыла пхәызба илцәытцәахны, сухәоит блала сых.

Амцхә ужәыр иуиааиуеит, атцәақәа рыцәзала,
Нас адәныҗа хдәылтцыр, сгәыдкыл мазала.
Атцх ссируп, шыри, абахчаҗы уаха,
Ашәтқәа укәа иҗасыпсоит, уаблыртә имцаха.
Рлымҗа кыдтца иузызырџыр, уажәа разала,
Амцхә ужәыр иуиааиуеит, атцәақәа рыцәзала?

Амза абакоу адәныҗа, аетцәақәагы пхом,
Уара сымш, уа уда, уаџгы дысгәапхом.
Ахы, шыта ҳаицдәылтцып, хнапқәагы еибаркны,
Ақәа ҳапкарц ҳџыҗыагы атцла ршыапакны.
Узамџа кәымшәышә сзааигәатә, мамзар сузырпхом,
Амза абакоу адәныҗа, аетцәақәагы пхом.
Убла хаакәа шпәдхалеи аџынаха лытцкы!..

Уажэшъта атынчра хеаларзны хдэылтцып хамтакы.
Шэбахча еиужьра хнытцалап, зхаскын кашышыу,
Хкэыцшра амтэыжэоақәа ауҳажьып, мачзак
ханашыу,
Уақа еицаххэап хөыцьагь сашэақәа рыхкы,
Убла хаақәа шпадхалеи афынаха лытцкы!

Мшэан, исахэ удинаныс, кыраамта иучхару,
Суғэхэыт-хэытуа сцэажэар, исхэо уурхару?
Цшеи фыртыни ирмоурц ушэтзатцэ ршэаны,
Унапы кэымшэышэқәа ирнутцар, цшыаала
ифыршэаны,
Ифумыршэаргы ахала укэа иташэару,
Мшэан, исахэ удинаныс, кыраамта иучхару?!

СЫХААРА БАХЪ

Ба быбла сынхыбхыр, лабжыштцас скашэоит,
Бзамоа цшқа амца наркны.
Бшьапы цшза зықэгылоу ахаскын-ға сацэшэоит,
Инахысыр калоит ибылны.
Блымха интахэыт-хэытп тынч бара бгэы цшқа
ангэырфо,
Сзыхзызоз ажэак сыҕцааны.
Сбыхэоит былабжыш нкыл, уи быхцэ шытцэра
Ғыртло,
Бысзызырфола, тынч баатэаны.
Хэылцшэапшыха нахьхьи цъара ацсықәара ташэоит,
Ашэахэақацшықәа кэицшэа иаҕыддны.
Ба быбла сынхыбхыр лабжыштцас скашэоит,
Бзамоа цшза амца наркны.
Зны сшыапышыта анбызтысхуаз сшааз агэра бгарц,
Баатраҕ атцааршэқәа рыччо,

Ба банындэылтц ауха ацэашьеипш сыббылларц,
Асы оупыжэкэа ныкэхэмарт иччо.
Сара еибашьџы бзиатцас җазыкатцаран сызҗыыз,
Камашэа ашьашьалқэа хытцэтцэо.
Ба бгэыпцжэагахан бхышэ хэыч ақынтэи бахыпцшыз,
Бысхыччон бкьатеих цытцэтцэо...
Уажэ быпсып-хаа ибхылтцауа быхцэеипш
Сеиланаршэшэоит,
Бқьышэ кцпцшықэа сырҗалоит сҗыпны.
Ба быбла сынхыбхыр лабжыштцас скашэоит,
Бзамџа цшқа амца наркны,
Са җызпцшзак сазхэыцуеит зпырцэ хэычқэа цоу,
Бнацэкьарақэа ацахакапшь здыркуа.
Ишьтхысаан ашьап амца атцыдд ианцо,
Зыцыпцхьқэа ахахэтцэкьа рбылуа.
Ба быччапшь-хаа цшьаала инхэытцган суапа,
Уажэы-уажэы исхабтцон цсыс.
Апсаатэ инеимда-аимдо изхэо ахапа,
Ашэахаак рцэызгоит кцмчыс!..
Атцх агэы кыдшэазшэа амза ташэоит,
Ашара иарзытуеит иргэыкны.
Саргь быбла сынхыбхыр лабжыштцас скашэоит,
Бзамџа цшқа амца наркны!..

СГЭЫЛА ЛАХЬ

Сцон ашаха амтцкэа,
Атцх апхыз сҗагэылакны.
Лнапы шылкьоз дгэамтцкэа,
Усс исымои сгэыла лкны!
Апша сазтцааит: – дыкьоума
Ахьеипш атцх иагэылыпцхо?
Мамзаргьы аҗазэ длымоума,

Сапхьа Анцәа дыззылцхоу?
– Уехәужәеит, арцыс, башаза,
Убзиабара уи леацсалымтәит.
Даннеи атцх иеалагза,
Тәымк лхышә изаалыртит.
– Ҷаи, ацша, сааушатаңда,
Слымхә афы таурситеи!
Баша сықәын мөамыжда,
Цхә-шәкгы баша срықәситеи!
Атцх лыршон дсыхьтәыуауа,
Ма лыпхыз хаа саланы.
Ҷармашәтцас дтәи-тәиуа,
Дсыкәшон дсыхьынхаланы!
Схынхәит схы насықәыжъны,
Ишсыцрыхоз сгәалақәа.
Ус ацша еитагъежъны,
Имцеит сгәатца итамлакәа.
– Ахышә лаша лхылакны,
Лнацәа хәычы харшало,
Ухъз лыфәеит асаркьякны
Угәыла, уск дахамшәало!
– Ах, ацша дысгәалашәеит,
Ашымхә еипш зыбла тикәатцәау
Иахагъ сыпхыз далашәеит,
Сеидру, баша ихысымцәау.
Лытцкы цшза дахьагәылцхоз,
Сылацш гәык сызлыдымцеит.
Игәагъны лышкә зәыназхоз,
Иажәа цырғқәа сыламзеит.
Аха мчыла сееихагәан,
Скама атратцәкья итымцаакәа,
Цсыуа тцасла слеихырхәан,
Нак сылпыртцит снымхакәа.
Уи лышәхымс санынхытцауз,

Лыхышыыцбалацш схылыгзеит,
Гэырѳас сышытыхны сшылхэыщуаз,
Лылабжышқәа исцәырымзеит.
Арцыс мцацшь днעיцыркъаны,
Урттцас лыхцәқәа иѳалпсакъеит.
Сыхәхәеит, зынза инахыркъаны:
– Уаѳ дызқәымшәоэ уакәшәатцәкъеит!
Уажә сыхшыѳ дынцәытцкәрааны,
Сгәы хәашь дтәлт сырхагахо.
Сшьапқәа цоит исытцпрааны,
Сымѳа лакьта абадырхо?!

А Г Ә Х Ъ А А Г А Р А

Атыгә-тыгәхәа бшьаѳакәа
Сгәы ырхьухьууа итацсоит.
Ацша злахәмаруа быхцәқәа,
Бхы-бѳы гәыкыра иаѳацсоит!
Бнапқәа мтцәыжәѳатцас ибкъоит,
Аха бышьтнацаауам ацша.
Са сгәатеиуеит, са сшакъоит,
Уажәшьта сахәлашәеит бхыцша.
Былацш гәыкы нахьыршо,
Амѳахәаста ныжъны бцоит.
Бшьапаѳ ашәахәакәа шкәашо,
Рыцсы хааратцәкъа рцәыптцәоит.
Знык стацшызар ба блақта,
Амца сыжәлалашт, сбыллашт.
Быччацшь сцәызыр, ҳаґеиґа,
Былацш сцәызыргы, сыбхаштп.
О, бабантәиааи, атыпцә!
Бынхозма дгъылк аѳы хазы?!
Знык быбжъы хаа насырҳа,

Знык баапышээрчча са сзы.
 Атыгэ-тыгэхэа бшьаѣақәа,
 Сгэы ырхьухьууа итацсоит.
 Сыңсы шбышьтоу игэыкуа,
 Бшьапышьтыбжь еипш исыцэоит!..

АТЦХ ЛАШЬЦАРАФ

Амца ркуп,
 Снацэкъарақәа сыцэбылуеит.
 Быххәа хэыҗеипш,
 Быхцә цырақәа рхәауеит.
 Сгэы саршәоит,
 Бзамѣақәа тыцәраауеит,
 Атц лашьцараѣ,
 Азыркәи еипш амца зку,
 Бқышә қацшьқәа сыңшаауеит.

СЫХААРА ЛФАЦХЪА СИМҚӘЫЦТ!

Ажәѣангы иацэытцәахны,
 адгьылгы иацэытцәахны,
 Ахәылпаз снеиит ла лкны.
 Лгэы инытцаххны, ѣалтит инцэытцакны,
 Уаха дшыспымло дгэыкны.
 Сышьтақәа збада, сахагы змада,
 Урт зегы русқәа ирѣуп.
 Астәккы уажәада, снымхацт тынхада,
 Сгэытрақәа сцәызт, ихәәеуп...
 «Иутаху здыруеит, издыруеит, издыруеит,
 Ажәоуп хәаны уаха иумхәан.
 Иухәаанзагь исныруеит, исныруеит, исныруеит,

Угэы иантоук, избахьан!..»
Астцѣкъа дсымбацыт, астцѣкъа лымхѣацыт,
Сымѣа дацшымзи дгѣыкуа.
Дныжыны сымцацыт, сымцацыт, сымцацыт,
Еилатцѣауан хѣышѣкъа, хѣагѣкъа.
Ажѣѣангы иацѣйтцѣахны,
 адгьылгы иацѣйтцѣахны,
Ахѣлара сѣалак сьлзааит.
«Узѣузеи ихѣйтцакны, уабаѣаз исытцакны?»
Амцацшь лѣықѣлан дсытцааит.
Ажѣѣангы адгьылгы шаѣатуп сымхѣакѣа,
Сьхаара лѣацхьа сымқѣыцт.
Аха ажѣѣани адгьыли зынза срымбазакѣа,
Багыртцас саалпрааит ақѣыц!

* * *

Ихьантоуп ари атцх агѣырѣеипш,
Хѣагѣылцыр, ашара хѣапылар,
Ихѣзбон ихѣацѣкарахах хѣеипш,
Хѣагѣхьаазгауа амѣа ханылар.

Игѣашаха ипшу ахаѣкъа,
Рыччапшь аѣеипш инарѣықѣлар,
Игѣыпцѣагаха ишлеиуагѣ ақѣа,
Анасыц рыман идѣықѣлап.

Ашьхақѣагѣ гѣыргьап хѣычтцас,
Итырғап рхатцабжь нароушѣа.
Арѣашқѣа дѣықѣлап еивас,
Тьпхѣапшзак дааѣѣымтцкѣа дкѣашошѣа!

Ашара ихнатып ахаѣы,
Хшла иркѣабазшѣа икѣашза.

Иабаҕоу, шәаах уара сәы,
Ахәда днықәсыртәап ацшза!

Амшьта бзиақәа ирхәап,
«Шәыказааит, анасыц шәыцны!»
Ашьхақәа срывыкькьан сцап,
Аурт ае нади еицш сапысны!

* * *

Баангыл, ибасхәауеит мазак,
Бабҕы исзымгәагьуа зынзак.
Сгәы исызтымгоз, итцәахыз.
Ишәарзызо сылацш зхыз,
Даеазә дцәыртыр бызтахыз,
Хәызбала сгәахәара зырхыз,
Ажьа идырхаз еицш уи бицәшәон,
Мшапы кәтагьтас беикәашәон.
Нас уи далашәон быцхыз,
Атәа ианалашәо еицш акәиц,
Ах, акәиц, акәиц, акәиц,
Уеицш хәатәхамтцагьы дымиц!
Амца хәыцуркьоит цьара,
Нас ишшәартоу абылра,
Зынза иутахым агәрагара,
Убри акәгәышьоуп угра,
Аха илгароуп лара угәра,
Знык иацәымшәаз абылра!
Баангыл, ибасхәауеит мазак,
Акәиц басырбылзом зынзак,
Бнапы апырга, блымха хты,
Сымтәыжәоа грацкәын, сыбнакәты!

АШАРА САҚӘНАКТ!

Уи дыцәан аашаанза дтахәхә,
Лыхчы шкәакәа лгәйтцахәхәан тынч.
Икаххаа исыршеит саргыы иаха,
Ашамтаз иаасылшәшәеит сымч.

Ус, сылацш насыршәит, еиҗах,
Аон хәыхәеипш, инаддалт лхышә.
Данаапш, иаалашеит уи луатах,
Лыччабжыгы нықәыххит лқьышә.

О, сақәнакт ашара, сабеит,
Уи лан леипш, алишәа сацәшәоит!
Лыччапшыгы мтқарсны исымгеит,
Лылапш хаа аахәлаанза исызхоит...

ҒАГАЛАН

Иааит ихырқәысуа ғагалан,
Атцлақәа ахьта иареицъеит.
Згаб цшзак лгәатца сынталан,
Ахьта сацәыбналарц снеиуеит!
Ассир! Илымамзаап саха,
Дахьгылоугы амцеипш дгәәтеиуеит.
Зибнақа лыбла тырхаха,
Лапшыла азә дыфны дизнеиуеит.
–Иеыжәлахьоу ачкәынцәа брышьтоуп,
Урт рынасыц нақ ирапысхьеит.
Саразәк сзырқьалаз ба бышьтоуп,
Исцәымзакәа шә-моакгы сырнысхьеит.
Азгаб ишызбоз дааиҗашәан,
Лыхьшьбла иаразнак исхылгеит.

Издыруаз иауан-ианашэан,
Ианысхэа, лгэы цшқа сызтылгеит.
Ажэфан ду аетцэа кыдшэан,
Ишааиуаз снапаштца ианшэалеит.
«Сутэуп, аха улацш схумыршэан!»
Рхэеит лара лыблақэа ажэала.
Иааит ихыркэысуа тагалан,
Атцлақэа «ағычхылца» рхарцеит.
Цхэызба цшзак сгэатца дынталан,
Ахьтаха амца сыцралцеит!

УИ ЛРАЗКЫМФА СЫРЗАНЫМГЕИТ!..

Ашьабстеипш дгылан дшанханы,
Схымта-сылацшгы лыхьзомызт,
Дцомашь сгэйтцэка нырханы?
Сгэизианымзи – агэра згомызт.
Аха лыблақэа мыччеит,
Аччацшь рхаштзар хэа саашэахит,
Алацш цэгьагы димыхьчеит,
Абз цэгьагы дикатэахит...
Уаха снанамгар сшьамхы,
Сааигэа дшыкоу дсыцэтэымхар,
Баша далан сыцсахы,
Бзиабарада, ас сеитымхар,
Накэтцас исхалап агэырфа,
Устэка, устэка сахэаеырцу?
Схьаакэа лыччацшь ианхнафа,
Данысцыртц, зынза исырфыцу?
Сылацш лышьтоуп ифкаса,
Ибакаху, сыгэгы сцэылгеит!
Сгэырфа рацеоуп – ачычмаса,
Уи лразкымфа сырзанымгеит!..

СЫХААРА ЛААЦРАҢ

Ажэхъа ꙗацшь еипш,
Тагалан анхәуа,
Баатра снытцалоит
Бара сбызгәыхәуа.
Ишәымазам шәыртцлак,
Сгәырөө сызтамтәац,
Абгы иатцә инхәытцак,
Згәама сымбац.
Бхышә хәыч икылыпшуа,
Цитцу ꙗатцо,
Издыруеит атцәамахәкәа,
Рыблақәа ахыцо.
Бызгабра схыпрааит,
Ацша ꙗәандеипш сшышьны.
Быччацшь хаа сшахәо,
Еитымтцас стәаны.
Уажә быцшқа дтцәаа-тцәаауа,
Ианбылиршәшәо бымч,
Ацша – шәыжәхъа ажахәабжьеипш,
Сарцәауеит тынч...

АНАСЫЦ

Дцеит уи апшеипш дыбжьꙗаны,
Сылапш гәыкы-тцәыкуа ишлышьтаз.
Саанлыжыит сыхшыөө аатꙗаны,
Жәөангәаґ ашәацшь хаа ацсымтаз.

Ашәымтаказ адгыл тацәит,
Ахчнызеипш иснырит сгәы ашыра.

Знык цсра убаскан сыцсит,
Цсы зхоу имахаит са суазырра.

Иааѡуан са сфынза азы абжы,
Анасыц шнымтѡауа сахѡ,
Атх еикѡа ниасыр шыжы,
Ашара сшапыло схысгѡахѡ.

Уаѡ илацш ахызом азы абжы,
Ашѡымтѡаказ ашыта нкабоит.
Ахыкѡан уи даалтцызшѡа ашѡшы,
Азырдѡынеипш, лкалткѡа лыршѡшѡоит.

Ах, анасыц иамам атра,
Агѡытѡкѡагы итыпраан ицоит.
Сааныжыны инаскѡазаргѡ хара,
Амтѡыжѡақѡа реинкѡабжѡ сызхоит!..

* * *

Инцѡытѡакшѡа быччаргы, ахышѡ акынтѡ бгѡыкны,
Сыцсы хаара нсыжыхеит, аѡеазѡ лгѡакны.
Мшѡан, баргы бгызмалза блала баша бѡцааит,
Бара бымца салтхѡеит, быбзиабара схыцсааит.
Шѡак рытра итазызо ирзеицхѡазом хѡгѡқѡа,
Сыблақѡа дыркаразом уаха ба бшыапқѡа.
Шѡла хѡымсыс ргѡыбзыцѡа ахтцыстаѡе уаха стѡом,
Амзеи бани ирцѡытѡахны бзамѡақѡа сгѡыззом.
Бкасы анбыхшѡа,
 ибыцѡдырцѡаакырц ақѡа цѡыкѡбарқѡа злоу,
Цыра-цыра срылалом, быхцѡ шытѡѡарақѡа цыртло.
Быткы лас набшѡыхны, бынзаалар зык бызсо,
Цѡгѡырк азмыжѡ итызгом быччапшѡ зхапсо...

Шөгәшә аартны дтабыжьлозар,
шәашта пшза җуаоткык,
Шөгәшә еипш,
бгәы изартрымашьхәан сагазом гәйткык.
Пша хаак фналарц буада инывтраан ашә быцшуеит,
Астол акыпшыае икәгылоу тәца тцагак тдысуеит.
Уара, сцәанырра ссиркәа ирыцыз сгәы рыгәгәо,
Зны суҗыхәон суеилахан фы капшыла ухырхәхо.
Анкятәи са сфыза хәыч, уажә уаатыркәкәаны
Дарбан арпысу иуцыртцыз акыпшыае уртәаны!

* * *

Ажәтцыс хәыч еипш иныжьны
бхыпрааит сгәае бытра,
Сцәанырра ссиркәа уажәыгь иаеуп са сырзытра.
Аха, иблаанза, шьюук апстазаарахь иаанарцшуеит
Ацәацәашь гәакуеит,
ацәацәашь кыдтан ирбылуеит.
Мшәан, са сашәакәа гәырҗыгыгазтгы бара бзы,
Ибылцәазтгы бгәаҗы имнеизакәа рхазы,
Исмахагәышьеит, исымбагәышьеит урт рцеипш,
Ахахә ибғало ианкыдкьо абжыы шамахауеипш...

СА ДЫСТӘЫН

Алашьцара аҗеипш бналкьеит быццакны,
Бшьапышьтыбжькәа сгәатца италон реыргәыкны.
Аетцәакәа рымца рцәызызшәа ирыцәтааит,
Гәаныла амза ари дызссирда хәа исызцааит.
Са дыстәын, амза, иуасхәоит мазаны,
Аха дыспыртцит, ушәахәа пшзақәа саарцханы...

БА БКӘШОН...

Ба бкәшон, быччапшь ацыпхькәа рәыпуа,
Сыхдырра сцәызын, бзара инакәшеит изытуа.

Ах, ашьабста, абна инылашәкәаз бара,
Изыбтахузеи, изыбгәагызеи сыгә саргара.
Агәеисыбжь ссируп

бшьапкәа зкәыхәмаруа адашьма,
Убас насып хәычык бамеигзан са сызгы ма.
Ихәымгасшьоит бзара иакәтәиашо анапкәа,
Ба бзы еисуа наӀ итысхуеит зегь рыгәкәа,
Сара с-Гамлетуп, исыблакьлароуп азә ишьа,
Бахпыртц ахацәа, ба маалыкьтцас быпхашья.
Абри са исшьамуп,

абрака исылгааит азәы инапкәа,
Адашьма агәеисыбжь,
иапхьан изкәыхәмаруаз, бшьапкәа!..

СХАТЦКЫ КАЗМЫРШӘУАЗ!

А ш ә а

Унан, уара сәыбгаказа,
Убадәыкәлеи уеилфаца!
Дталозар хәа сгәашә уа уфыза,
Иаартны стәоупеи, ихатца,
Иаартны стәоупеи, ихатца!

Укәымжәы, укаба үеибытан,
Утауадушәа усафсны уцоит!
Иумузозар, уеыуафыхымкәан,
Ғы надикоуп, цәгьала ицоит,
Ғы надикоуп, цәгьала ицоит!

Анкъа улапш узытгомьзт,
Сашта уафсуан цэгъала!
Анкъа сыда згаб дубомьзт,
Уажә ухызхда мазала,
Уажә ухызхда мазала!

Сашъеихаби сара стацеи,
Ус кәадаказ шьыжь ицеит.
Урт рхәыцқәагь нақ ипхастцеит,
Иахъа схала афны сынхеит,
Иахъа схала афны сынхеит!..

Унан, унан, са саршышма,
Иснархәозеи, сеихашәит!
Ана дцәыртцма, ара дцәыртцма,
Сшузыцшшу илеихашәит,
Сшузыцшшу илеихашәит!

Шьта сьзхылом ура ушьта,
Дарбан цънышу узкәтәаз?!
Унан, унан, лара лымшьта,
Иалшазазеи иахьықшаз,
Иалшазазеи иахьықшаз!

Сшузыцшыз сбыста таблит,
Ахьшь инахәлашәеит ськәтгъы.
Са схатагъы шьта сеимгәаблит,
Ишкаумыршәуаз зны схатцкгъы,
Ишкасмыршәуаз зны ухацкгъы!!!

* * *

Апстхәақәа ажәфан махәта иньғешәаны,
Абгъқәа реипш италоит.

Атцар пшқақәа рытра цхақәа инарыхшәаны,
Шьха тцәашк ахь ихалоит.

Дарбан ианымзалаз злахьынтца акәаркәашь,
Ииаст аныха.
Мацәыск иналкьазшәа Сасрыкәа ирашь,
Снахьыцшит ацыхәа.

Сыхаара, бытцк ашәыга зыцәцаз еипш,
Зегь пштәык анрызнымхо,
Сыдгьылгы ацхзы алтцуеит, анхаф ишцәаз иеипш,
Гагак ишацрыхо..

А Д Ә Ы Л Ц Р А

Изыбгәапхеи хәа усмазцаан аценцьырқәа раркра,
Атцх лашьцара исцәалымзырц ублақәа ргәыкра!
Пшак аафналар иудыруеи, шәацьхәарак уны,
Сыцсы хьыхәхәа ишушьтоу, удәықәлар уцырны.
Сгәытра мшын узхытыргы иумоурцазы цкра
Изыбгәапхеи хәа усмазцаан аценцьырқәа раркра!..

Уеы кәадырны иахьынужьыз аатраф иузыцшуп,
Амзагь ачча афыкәыхәхә ашәахәақәа ахашуп.
Ха ҳаипш уртгы ахызо еибырхәоушәа мазак,
Пхашьарак акәа рыгәтаршәны, реыртцәахит зынзак.
Бла иазгәамто ргәатца ажәазатцәык ташуп,
Уеы кәадырны иахьынужьыз аатраф иузыцшуп.

Знык уандәықәла хгәашәтцәкьа уахымцаргы сузом,
Уара сааигәа уаныкоу, аеыхәдафгы сшәазом.
Саб дхәхьзар дышътхысаа афныка дышхынхәыз,
Ацсуа тасла фымткәа, амфәфгы умахәыз!

Удақəа, уцсы ахы,
Иртоу азқəа реипш,
Итцəахы, итцəахы,
Сара сцеипш...

Иара ицеипш,

Дсымбазац, дсымбазац,
Сгəазхара, схазхара,
Игəағны ак имхəазац,
Ицəгьахеит ахəара...

Сытцкы шəыршəыруа,
Ишəкəакоуп, ицшзоуп,
Пцтхəақəак узаауа
Цьумшьан, сара соуп!

Ханузааи, угəра га,
Иаххьумырсын блакы.
Ахəаса, хайбарба,
Ухатцкы, ухатцкы!

А Б З И А Б А Р А

Шьоук рыцсқəа,
Апсаатəқəа реипш,
Хагəқəа инартыпраан,
Шьыжь ашəхымс инхытцыр...
Хшəоит,
Ихынхəны ианааиуа,
Урт рытрақəа,
Хагəқəа ишрыдқатцалам хазхəыцыр...

* * *

Изура сзымдыруа сгылан дысфытцракны,
Хфыцьагы хшеихаапшуаз кыраамта цит.
Атцла рыбгы иатца инытцакны, инцэйтцакны,
Уафы имырбазакэа пшышьаала дсыгэзит.
Уижьтеи сныкэоит сычхара хытцны,
Ишызбауа сытцла абыгькэа фышэшэоит.
Сшахьтэыуо идэыкэлоит аапынра хпыртцны,
Уаха лыгэзырта смоур хэа сшэоит.

СЫЦХЫЗ ССИР

Цхыз ссирк сналалт,
 ббахча сталазшэа ихааза,
Сыхшыф сахызгоз
 апхызкэа збомызт ас уаанза.
Былабжышкэа
 ашэт азазеипш ибфыкэкэон,
Быкыызкыызбжы
 амза хкэажэтэкыагы аргэырфон...
Са саныбба, мчыла, ссиршэатэкыа быччеит,
Быччапшь бырлашк,
 сыбла ихшэалазшэа исфаччеит.
Симцаныхэеит,
 абас быссирхан ба бызшаз,
Дынцэахшома
 алакэ баалтызшэа бзыхшаз?
Атцх ссирын,
 ббахчахьтэ кыраамта сымцеит,
Хьтэы уархалтцас
 амза сымфа зегы қенатцеит.

Ус бааиташэан,
 ба бнасыдѣеит быццакны,
Акарматцыс шэеипш,
 исзеилмыргоз шэак хэаны.
Са сбыхьтэыуон,
 хамтак иадамзаргы бхынхэырц,
Бызқәа икыду
 быхцэ цырақәа цқәа исырхэырц...
Аха ибмырхакәа,
 быччапшь салабжъарц ибшон,
Бытцк кьае акалтқәа
 буатәа иахәлаччо икәашон.
Са сахьгәакуаз
 атцәатцла сацәажәон ба беипш,
Сыекажьны сахәеит,
 маза исанахәарц ба бцеипш.
Иахәагәышьеит
 ха хабзиабара цқәа шхааз,
Аха тцәақапшьтцас ишиасуа,
 аамта шааз.
Бнацәкьарақәа реипш,
 амахә саахан исыргәгәеит,
Ажәа кәышқәа
 атцәа ишахылтцыз агәра згеит.
Сгәы тагылом,
 уаха итытцтәкьозаап атра,
Атцәамахә шыскыз,
 сафын быхьз хәан афьтра.
Атцәа цырақәа
 сцәыпхашьазшәа зегь қапшьхеит,
Ақәа иарцәаакыз,
 быхцэ шытцәрақәа реипш, рыффы хаахейт.
Паткәыр ткәацбжык
 иагәылтцызшәа ба быбжыы,

Сгэысеанзамкэа иахьсаҳаз акөү,
игылт схэы-сжыы.
Сеитанашьталт,
аха испьртцхьан уи ццакны,
Ашөшьырае изыз
ба быгагеицш исыцөшөаны...

СТЦӘАХТӘУП!

Уахак сара сзыҳэан бгэырөа,
Сытцалааит схьааха быгэггы.
Сөызцөа саанрыжыит зымөа,
Мачк сыбкажарцаз барггы.

Исахө, сара ирхааны мцык,
Жөеинраалатцас бацхь, еиқөыршөа.
Сбызжьозар, сбызыхуазар знык,
Бгөатца сынталап сымшөа.

Насыпуп убрака схөаеыр,
Стцаакөкөала сцап сышцара.
Өазөыхгы лыхцөы лыркөыкөыр,
Илцөызхыр назаза сыцшра...

Сыбтөуп, сыбгагөышьеит, сыбтөуп,
Сыбхамштырц бсыхзызаан стцөахы.
Стцөахтөуп, аха убасеицш стцөахтөуп,
Ахахө кылтцөеицш, сахаршөтөуп бгөахы!..

АГӘАҲӘАРА

Сыблақөа тытцрашөа
амцацшь рхуп,

Бценцьыр ахь схазгалои,
сныџналар стахуп.
Апарда шкəакəа анаџ
насыц шкəакəак збоит,
Бхарц шкəакəа иазхымџо
бцəеижь еилыцхоит.
Саакəымтцзакəа инытцакны баатцраџ
сшəышəлоит,
Саакəымтцзакəа ґызтуа
аты абжыы баапс сшəилоит.
Срыццəашьан, знызатцəык
бценцьыр сзарты,
Срыццəашьан, рыжəтə цьбарак
саннеилак ихты.
Атцаа сарқыцьқыцьуеит,
сарыхьтшьуеит, слахəуеит,
Сыштцаау бызмырдырша
шəа цəахаак схəауеит.
Бкəафтə хəынтцəра-ќацшьќəа
зынза еибабмыркын,
Инархаан бысџачча,
аха мыццəы бымгəыкын.
Брыццəашьан,
бзамџа ќəымшəышəќəа сыгəзуеит.
Брыццəашьан,
бзара цшза цшьяала исшьышьуеит,..
Бныхəала,
итцегь азыркəи еицш сыццарц.
Бценцьыр ахь схазгало
амтцəыжəџа гəгəахарц!
Алампагь мццəацəозааит,
мачзак ирцаа,
Сќышə-ќацшьќəа рыхьтшьуеит,
ирласны ицшаа.

Сыхцә-цырақәа анысбырхьуа
 мачк ирыгәгәо,
Бхәйтхәытүа исахәала
 биартагь шыцхо!..
Бхышә хәыч
 ацарахәа бгәеипш ианаты,
Срыцхашьан сықәфытра
 иақәытцит аты!..

АҚАЛАҚЪ ДАЛСУАН ЗҒАБК ДЫЦХАШЬО

Азғаб луатәақәа аахтит,
Лытцкы цытлан.
Амра ашәахәақәа зытит,
Ицхашьан.
Ацша азамға неибакын,
Лцәа инахьыст.
Азғаб, азғаб даагәыкын,
Мачк дытрыст.
Агәы кыдшәеит ахәынтцәра,
Изит, из.
Мшәан, изеимдои лнацәақәа,
Баша цхыз.
Лнапы сакәыхшоуп сара,
Лытцкы ззахыз.
Уи дақызааит абылра,
Амца лкыз.
Азғаб, азғаб бара бцеипш
Шьта исгәырфойт.
Ацъар банрылаз, бытцк ахәынтцәреипш,
Сылапш быфшәойт.

ЖЭАА ШЫҚӘСА СХЫЦУЕИТ

Бабацои ас шаанза, ачычмасашәтқәа кәшәауа,
Аоныка бызфәыртуеит.
Лгәы тытңны, былбаанза бан дышшәауа,
Ахабла днарылсуеит.
Ахәыс цшқа иарцшьяанза схынхәуеит хәа джъаны,
Лыбла бапыртцит.
Жәхъаншьтахъ былбаанза дышбышьтаз дшәаны,
Ахшгы лыцәхытцит.
Ашьыжътәи ашәацшь хаа шәахәа фәырпуа,
Бацхъака ицшыхуеит.
Ахахә ссаф еимаадоу бшьап аштца ргәыкуа,
Барцәыуартә ичыхәчыхәуеит.
Быхцә цырақәа ирылапаз ббантик кашәан,
Бызқәаф рыедыртлеит.
Бхәычшьан ибзырзахыз бытцққәа рыедыртшәан,
Бгәышпы цшқа быцәхыртуеит.
Бкалт хәхәа банфаха, ибхъымсырц цәыкәбар,
Харць шкәакәак цәыртцуеит.
Саҕабымтцааит, сан, чычмасашәтқәшәара ссар,
Жәаа шықәса схыцуеит!..

НАСЫЦ ШКӘАКӘА

Амра фагылеит иахъагъ тцлак ашәара,
Амра цшзакәакәара.
Еицхәауа фәынаххап уажәшьта нхашәара,
Нхашәа хаакәакәара.
Гарашәак мхәакәа спыртцра иаргәамтцуаз,
Утрак акәакәара,
Сангы илызгәамтеит агара ишлыцәгартцуаз
Сынасыц шкәакәара.

Жәәа шықәса сыхтырц, жәәа мшроуп исыгу,
Шыри иныхтырц!
Бзамға шытцмыңбу, быччапшь шнасыңу,
Зеижәырз сазхәыцрын...

СЫЦСЫ БЫЦУП

Ба баацәыртцт, парда цюухарқәак ааимцааны,
Сыңсы сыршәт, уархалтас ишьтабтарц бшьапақны.
Бықәлан бааиуеит, аха бааскәацыпхәаза сзытуеит.
Атыгәтыгәхәа ба бшьапышьтыбжықәа сгәызуеит.
Исхаштхәаз быччапшь, аа, уажә сыблақәа хнакуеит.
Жәытә саламшәкәтцас,
 бсызгәаан, амца насбыркуеит.
Нас сыңцышәхашт, сласза аңшаласгьы сагоит,
Аха сбылбжы,
 бытцк ахәархәарбжәеипш, бзиа
избоит!..

УБАСКАН ДААДЫРИТ

Аныхеипш диасит лара,
Лызбахә уаха ихамхәарц,
Иахзымгәағыуа лырехәара,
Ларазәк дыкоуп хәа ара,
Уаха арпыск агәра имгарц...

Аха аңшзара узытәахуам ус,
Ацыпхықәа хгәы иантәпса,
Хлызхәауа хәаныжыны данца,
Даадырит убаскан дзакәыз,
Илыцрымшәауа хәлапш зылхыз...

С Ы Р М А

Сырма, Сырма,
Бгəыла Тыма,
Лхышə лцəатыма,
Лышəтқəа птыма,
Рыфəы рыма
Суада ифналоит,
Сыргарыма, сааргарыма?!
Сырма, Сырма,
Бхышə аартума,
Бышəтқəа птума,
Чан шытахума,
Цəан шытахума?!
Сныфнацалап,
Бышəтқəа птымзаргь,
Бхақəа артымзаргь,
Быцсырмацгоуп,
Сырма, Сырма!

С Г Ə Ы Л А З Ғ А Б

Схəыцуп, схəыцуп,
Иурха, иурха.
Сыцшуп, сыцшуп,
Бызха, бизха.
Шəкəык лкуп,
Илтцоит, илтцоит.
Дгəыкуп, дгəыкуп,
Сылзоит, сылзоит.
Лцəашыы таауеит,
Пшыаала ифыцəоит.
Лцатəгьы нхауеит,

Ишылку дыцэоит.
Цхыз илбоит,
Лышэкэы лцахъазшэа.
Дэырбоит, дэырбоит,
Лхэычра цахъазшэа...

РАЦХЪАТЭИ АСЫ

– Ицэазар асы,
Иалазар апхыз,
Иамазар ацэыз,
Ирфых, уласы,
Иахых акасы,
Ицэазар асы.

– Ицэазам асы,
Ицшуп итэаны.
Бышьтақэа антцаны,
Бниас бласы,
Бкалт шьтаррсы,
Ицэазам асы.

– Ицэамзар асы,
Ицэырызгой, бласы,
Сеырбасу цьнашьоит,
Стацоуп, сыцхашьоит,
Ишалоугы сыпсы,
Сызцэыртцуам уажэазы,
Ицэамзар асы.

– Ах, асы, асы,
Рацхъатэи асы!

Хьта хэычык харкы,
Мца хэычык харкы,
Уара узы, са сзы,
Атаца дбылразы,
Ах, асы, асы!..

* * *

Афьцэаара иафэ ацэашькэа,
Ишызбо бнапафэ изытуеит.
Атх исцэалазыз бшьапкэа,
Рсахьа сгэатцаф ибылуеит.

Аетдэ рылапш еикэагта,
Аетым иеипш исзыпшуеит.
Бгэашэ хэыч сылатэан уаха,
Быччапшь сшахэоз иаасыршеит.

Алашьцараф сыбла хкуа,
Буада афнытцка лашауеит.
Тыцха цшзатцас игэыкуа,
Бхышэ азамфақэа былуеит.

Саапсеит, итакэахауп схы-сфэ,
Саргэатеиуеит пшаада цэыз,
Быхцэқэа ихэмаруа бгэышп афэ,
Среипшуп, сзалалом апхыз.

Сишь, ишазаап адэахьгы,
Ахьырз еипш азаза насфэхэуеит.
Быцхыз рыцхашьо уахагы,
Бхышэ азамфацэаак сыгэзуеит.

А Б

Азэы дигар хэоу,
Дыргеит хэа уархэоу?!
Уаха акы угэамхэо,
Аб, узыршэазеи?
Уара днаупыртцны,
Ашэхымс дынхытцны,
Ашта дынтытцны,
Амуа дзықэшэазеи?
Лфызцэа шьюук ааизар,
Мацк днеиааизар,
Лқэыпшра ма илиааизар,
Уажэытцэ́кья дхынхэуеит.
Ас адэы уцэылалар,
Ахьтақэа улалар,
Ишакэым иугэылалар,
Аб, улаҳэуеит?

У С Т А Х У П ! ..

Сыпхашьоит, сара уахак сыпхашьоит,
Сумбозар, стэахызар стахуп.
Аха усқан сухаштыр хэа сшэоит,
Сылапш гэыкы-тэыкуа иухуп...

Урт сылақэа исцэырхэоит урбар,
Ишцазури сгэы тыцсаауеит.
Истахуп унасыдкьаны уцар,
Данбаауеи хэа ацша сазтцаауеит.

«Быцшыз, дыбзаауеит деиханы!»
Ихэмаруа аласбеицш исыцэоит.

Апша ꙗдыць сгəы азынханы,
«Уламысдоуп!» – сахьгылоу схəацəоит?

Сыꝑхашьоит, сара уахак сыꝑхашьоит,
Сылақəагь амцаꝑшь рхуп.
Сузыꝑшуп, аха азхытцреипш суцəшəоит,
Устахуп, сухəаеыргьы устахуп!..

И А А Т Ы Р Б Х Ы Ш Ə Х Ə Ы Ч...

Иаатыр бхышə хəыч ааимкьаны,
Апшеипш сныѡнаꝑрыꝑ сыццакны,
Бышəтқəа изтəбтəауа азы,
Быркəатц, са ирытəстəоит сыꝑсы.
Брахəтза бшыцəоу бааꝑсаны,
Буада ашə-ꝑшзақəа аартны,
Бхышə бызкылꝑшуа бтəаны,
Ашьыжь зазала изəзəаны,
Бызқəу бшьаꝑы кəымшəышəқəа хтны,
Адашьма шəахəахаала иꝑссаны,
Бкахуа жəыга хəыч ꝑшааны,
Баѡлашхаала иртəны,
Зашəа бгəарꝑшқалоз зны,
Атдыс ахш ссир ацəганы,
Бышəкə абгьыцқəа еихыршəшəаны,
Ирну зегь блымха интəхəаны,
Аꝑхыз-хаа бшалоу бырѡашьны,
Быхцəы набықəтцан иꝑаны,
Бқьышə мытцмыць хаақəа сыргəзны,
Бхышə сынкылꝑаꝑ сыццакны!!!

Ц Х Ы З Х А А К

Цхыз хаак далоушәа,
Ссирзак дцәыртцит дшанаха.
Иарбан сеидру илгәалашәа,
Ччапшьк лҕықәлом шамаха...

Лгәатца шәыта анымлакәа,
Лзамѡаҕ ашьта ылнамхырц.
Гәырѡак рхылан лыблақәа,
Ацшза илҕәалейт лылағырз...

Б А Н И Л А Б Х Э О И ? !

Бан илабхәои, шьта базхәыци,
Рацәа ббаазейт, ббааза!
Цла базыхьчом, бзымѡахытци,
Аѡны баазейт, бааза,
Ақәа иапкеит бзамѡа апхарра,
Аха амца ацроуп.
О, издыда, инцәаша, ахара,
Цкәынроуп, уи гәызроуп.
Быхцәы ибҕәалаз, мцаны искьысааит,
Шьта бтыцхауп, бтыцха!
Цәыкәбар хьшәашәак быкәа итысааит,
Агәаурым, ичха.
Мацәыс еимкьаран блак бабома,
Зынза иаапкит ақәа.
Анацьалбеит, ажәѡан бгома,
Шьта ухкәа, ухкәа!..

* * *

Иаарту аценцьырқәа,
Ссирзак дгәатан.
Ишанхаз аблақәа,
Ракәушәа ицшуеит.

Ахра иалкьаны
Ахлантц зәазтаз,
Хахә шытыбжьюшәа,
Азә лыччапшь гауеит...

Тәылак акынтәи,
Тәылак иаґаауа,
Аапынтәи жәґыскәоушәа,
ґыґқаґе икәшәеит.

Аапын-қәа амра
Ашәахәақәа аналччо еипш,
Лылағырз лыччапшь,
Алпхо дыпшуеит.

КӘЫРКӘА ЦШАЛАС

Имґанарст иахышыґаз ба быґґкы,
Кәыркәа цшалас.
Ахәқәа аапшуеит ибызгәыкны,
Згәатґа бґалаз.

Зызлан заҳкәажәґас азы
Ахцәқәа бґоит.
Ацәкәырґқәа ибшәыртґеит ркәылзы,
Быгәра ргоит.

Ацсызкәа хәмаруеит бшьапаҕы,
Баргы бызсоит.
Гәырџак нықәыххыр бхы-бҕы,
Ччапшьла ибзоит.

Амреипш баақәлеит ақәара,
Зегь рыба хкит.
Ибымгеит ахақәкәа рыгәра,
Амца бкит...

Шьта бзацәцашама бара
Чкәынак илацш?
Мшәан, бақәйтцгәышьа азытра,
Анцәа дыбхылацшп...

А Ц Ш А Д А Г Ә А Ц Х Е И Т !

Ашьамхы атцааит ацша,
Изымцазеит бхышә инахысны.
Ицнаҕырц асаркәкәа ртрысны,
Иадцан ицеит, ианықша.
Ацша, дагәапхеит сынцәахша.

Зыхәмарга зцәыргаз хәычцас,
Иқьызқьызны атцәуабжыы геит.
Ацсақәа алабжыш рбеит,
Атцәуабжыы аламызт рцас,
Цасым, исархәеит уаџцас.

Сшыцәазгы бгәеисыбжь ансаҳа,
Атцыхәеипш сәастеит ацша.
Дгьылмчык иазыхжәомызт сылша,

Аптақәа жьатқас ианырха,
Изаахалашт амшын ду хагәха!

Снеизар, ацша лырзытхьан,
Алабжыш лхышә иахьыкәкәон,
Гәнаҳакгы сгәатца аҕәкәон,
Ихәйтхәйтүаз ллымхаҕ иапхьан,
Апхыз хаа дама ицахьан.

* * *

Даеазныкгы дсафсит лыблақәа рхааны,
Даеазныкгы исцәылгеит сгәы пшқа ырцшааны.
Исгәалашәоит дансымаз сгәатцакны дтәахны,
Азы санаҕымхәоз лыхьз цшза хәаны...
Уажәы сгәы даньтцит, сыкам слызгәыкны,
Абгьыц ишанытцуеипш, афыра ақәа акны.

ИЦСАХУ АГӘЫ

Уи дарҕыхеит ацәа дшалаз дтахәхәа,
Атыгә-тыгәхәа лыфнашә асыбжь, дцәырҳаны,
Иаалмыртыр, адә азә давахон уаха,
Иаалыртыр, са сыпсгәышьон сгәы пжәаны.
Ашә атуам, ашә атуам,
Афәршьтра иавахо дыцсуам!
Аха хқәажәтқас уи лытцкы хәхәа лышәтцаны,
Лцәарта днылцеит дазыпшызшәа ибжыы агара.
Лыхьтәы ххәала ла лыхцәыкапшь аахәаны,
Дыццакы-ццакуа лҕыналхеит ашә артра.
Лнапқәа еимдоит, лнапқәа еимдоит,
Лцапха хәыцы аеазоит!

Ус ашә иатцә абжы мыргакәа ианизаты,
Уи лыччацшь хаа лашаратцас изалыркит.
– Уара, сымыш,
 цсы зхоу ирхызбаауа, са стәы,
Атцх уанысзалымтц уаха даара сузгәыкит! –
Агәра згазом, агәра згазом.
Лыцсеипш бзиа дылбазом!
Абахча мшынтцас ихытцны лажәакәа антәтәа,
Инасәатцәеит сыцсы тырхырц саахәаены!
Урт ажәакәа зны сыргон саргыы сыткәа,
‘Еазәы иалхәоит уигь уажә даара дизгәыкны.
Ла дышәтуеит, ла дышәтуеит!
Уажәгы тәым арцыск дылжбеит!

* * *

Са сгәы бтытцит,
 зынза исхаштыз гәырфаны,
Ччацшьк афьтцшәом
 игәыргьо исыхәацшлоз шәыфны.
Баша инықәлоит сылацш шәашта неимдауа,
Изышьцылаз атыц ссирқәа ирызгәыкуа.
Сишь! Зны сылацш зыркарахъаз ашә аатит,
Иршанхагаз быбла гәыхаа сынтацшит.
Уажә издыруеит бан еилылкаарц дшаеу.
Ацарцалыкь раз ашәт ссир ианахәо закәу!..

* * *

Ах, шәыспыртц шыта схәаакәа,
Шәымтак ма сышәхашәырштыр.

Сгэы азгаб цшза дыгэхьаанаган,
Иагэзит лзара еихатыр...

Уи схэыцрақәа данрылазлак,
Еиҭацэырцуеит схьаакәа.
Азын хьтақәа андэықәлалак,
Ишцо еицш ажэтыс мгәаакәа...

* * *

Бзиа исымбозтгы ацсабара анышәтуа,
Азын смыцсуази.
Бзиа исымбозтгы абгы анкацсауа,
Аапын смыцсуази...
Бзиа исымбозтгы асыцшза шауа,
Апхын смыцсуази.
Бзиа сылбозтгы зытқы шәыршәыруа –
Уажәшьта дтыцхамзи!

А Н

Арпарцәа дгәартан, рыбақәа лхьысуеит,
Жәибжь шықәса лхытит быцха.
Лхәычра ашықәсқәа лышьтахька иааныжьны
дыртысуеит,
Иббома, боупшәыл дссирха ишлызха.
Ибдыруеи илыхьуа, амарцья, баалхылацшла,
Са сеицш баргы быблақәа лхыз.
Илышьтоу егырт бызгабцәарз итцегь
баарыхәацшла,
Уи – сара сгәатцәе дтәахыз!

БНАЦШЫР ИББАП

Бнацшыр иббап ақәа шауа,
Ақар шцауа ашыац хәауа.
Ақәаршфәы ажыфәы иеицш – акап, акап,
Бнацшыр иббап, бнацшыр иббап!

Бнацшыр иббап абгъы шкацсо,
Ацша иама идәықәуп урт цссо,
Атцәартқәа шлеиуа, – ахәап, ахәап,
Бнацшыр иббап, бнацшыр иббап!

Бнацшыр иббап акакан шрышәшәоу,
Амтца ахәыцқәа шамтцо икәшәо.
Шьта араца игәылшәангы икашәап,
Бнацшыр иббап, бнацшыр иббап!

Снацшны избоит, уи дыфәны дцоит,
Акакан лыкәшәоит, дгъазкуа дыччоит.
Лытцкы-цәаак рыдчаблеит лшыапқәа,
Шәнацши, ргәызра иафәуп игәыкуа!..

АИЦЫРЦРА

Сбыхәоит бафәытцырц бычқара ахыжьра,
Хгәырғара хгәатца иазымкуа ианташу.
Нас изуадафәуи бымала бныжьра,
Хәгәқәа тыцо хәицыларц ианцшу.
Сымфә бақәныхәа мацк ихаразар,
Бааскәа, соупшәыл, сахәы шышыы.
Слахьынтца чамгәыр рахәыцтцас иххазар,
Сбыхәоит, бнацәкьарақәа знык исзафәшыы.

Игэыргъахэу ашэа шытытдып ицымтцэо,
Шэ-мазак шатцэахуагы усқан бхафы.
Ибдыруаз, бзыргэамтцау,
 бызтаарақэа аннымтцэо,
Сыхыз шынсыжбуа, соуцшэыл бгэафы.
Усқан беипхызла уадак акэакытаф,
Ибхаршэны бгылоушэа атаца лкасы.
Мамзаргы Радеда шытытцауазар хаштаф,
Убригь ззырхэо ба бзын ауп, ба бзы.
Ацсуара ныхэан, анасыц ныхэан,
Атцэақэа еинахкыап, ахацшыа хтны.
Сгэытцэкыагы сеигзом,
 сымш, бара бзыхэан,
Хамтас ибыстоит шэа хаала иртэны!

БИГЕИТ РХӘЕИТ!..

Бихэеит рхэеит, бигэапхан,
Бибейт рхэеит, бицаххан,
Бигейт рхэеит, быгебырххан,
Шьюк рыцкэын, рдоумыжхан,
Бықэиртэеит рхэеит, ихан!

Бнатэеит рхэеит, беиқэышышыы,
Ахьта, амла бымлашыы.
Ибыблит рхэеит, ацэашыы,
Быхэхэеит рхэеит: «Шэааи, сышэшыы,
Ихаламсыцыт хара хышыы,

Хашта итамлацыт шэшыы,
Сашьцэа, ишэфароуп шэаға ижы!..»
Еизейт рхэеит ахыцэхэыц,

Ажәак бхәозар бахьдырхәырц,
Хтаца, нанхеит, цқа беипххәыц.

Знык банаарга мап бымкырц,
Бандыртәалазшәа ишыз акыц,
Быхәхәон, ибыларцозшәа ақәыц!
Ус, даафналеит ихата,
Мратцас итылашаан илакта.

Иеипш данымлацыт цута,
Имфа иацгылаз, хәгеита,
Нарцәыка ипхеитдон ипсата,
Ғыбтит усқан бара еита:
«Унапы ианыршәлазааит суахта!»

И Б Ы М У Р К А Л О Н ...

Ибымур калон, ибымур,
Бааигәа инабмышьтыр сынаур,
Былабжышқәа ақәеипш ибцәаур;
«Скьалоит, ас сышьта ихнаур,
Абыста сыцәкнырхуеит ирур!...»
Ибымур калон, ибымур.
Икастдан шыафак, егыбмхәеит.
Снаскьан Ға-шыафак, бмеихеит,
Сыбзааигәан снабхьысыр бтаххеит,
Сшыцкәыназгы сымчқәа мхеит,
Ацсык сымбылуази – сеиқәхеит!
Адыд митәха иангәыргәыр,
Ба бакәым, илцәымзыцыт агәыр,
Бангы ианылымба бынаур,
Дбышьтамлеит: «Дызит, скьаафыр!»
Илымур калон, илымур...

* * *

– Гəыкала ибасхəеит, сьбтəуп,
Быцсы иахьбмырзаан цьара.
Бгəыкуп, амытцмыць еипш, бгəыкуп,
Сьцстазаара ақəыстоит ббара.
– Гəыкала иуасхəеит, сутəуп,
Амшапы исзафызоуп убара.
Сацəшəеит, аха знык игəагьтəуп,
Истахуп, уара узын абылра!..

САРА СЗЫНБЫЖЬУЕИ?

Исахə, сара сакəу, са сакəму,
Исахə, зынза илакəтцəкьоу, илакəму?
Изыбтаз бара быччапшь, иахаану,
Изгаз бара бгəыпшқа, ахаану?!
Ибцəахыма ба быччапшь, бсызгəаану?
Устцəкьа бысцыртцуану, изаану?
Асы быбышқəа анлеиуа ахəхəыхəа,
Быкəа иташəозар хцəахы хəа?
Исахə, сара сапхьа урт знеиуа,
Исахə, са сзынбыжьуа сгəатеиуа?..

АЦКƏЫН ХƏЫЦЫ

Ацкəын хəыцы, умəахкьама уаха еитах,
Амца шуку узəнашəазеи са суатах.
Амза тəымтоуп, аетцə ажəəан иаəапсоуп,
Атцəа кəазкəа узлааиуаз амəала икапсоуп.
Апша иархəмаруеит ашəт шыьтцəрақəа хəычтас,
Урт рыфəыхаа уцынтца итамсзаци зынзас?

Нак абахчыхь амытцмыцькәа калахьеит,
Атама џеижкәа уґы итакәыцыртә ишәхьеит.
Уца ушзахәо, аха ублакәа хаацәоуп,
Ахьта уамкзааит, уаха узамџақәа еибакзоуп.
Ацкәын хәычы, иутахызма са сузарц,
Аха ухәыццәоупеи, абхәа кьасеипш укамлазац.
Баша ублакәа амца рхылан еибакуеит,
Баша укьышәқәагь апхьыз иалоушәа игәыкуеит.
Ахатца уиеипшны, упатца цьацьаза имаазац,
Амра цагьа ашәткәа ишрыхәлаччо умбазац.
Алакәаґ Гәында ахацәа ирзаалгоз уахахьеит.
Саргьы исзымиааиз ихы хьытцәоит, дсырцсуеит.
Ушьапкәа арчыхәчыхәма уеимаа италаз аҳаса,
Ачабра утахызаргь, уст, упынтца хәычы цсса!
Амза тәымтәоуп, аетцә ажәџан иаґацсоуп,
Ацкәын хәычы, нак успыртц, уаха саапсоуп!

* * *

Ацхарреипш сыџнытцит буатах,
Бхьшә ачарахәа ианаты.
Адәахьы ахьта саргәақышт еиґах,
Сахьымзакәа сдәықәыз сгәыхәтәы.
Аацын афџыхаа пырны,
Иашьтәоуп зны быччацшь ишәтуаз,
Шәахәак аныџнало игәыкны,
Буада цәагәагьтцас баґраз!..

А З Ы Ц Ш Р А

Лыхаара данааилак,
Длыршанхарц уашьтан,

Пхəызба ссир еинаалак,
Дыхəхəза дышьтан.

Ахауа хьшəашəа аеалак,
Ицəйтцугаз гəыгыртан,
Мап, иубомызт гəалак
Аќарафы шыжжымтан.

Лыткы лас лшəыхны,
Деипшха азынтцəа,
Арцыс ибла хыхны,
Дабылрын лцəа.

Амра-ца лымкыкəа,
Ассир ллактан,
Уи хакəйтцып, лыкəа
Ашəыртата тан.

Лыхцəы еикəатцəа мцытларцаз,
Ус акны ицан,
Нацəкьяракгы рымбацтаз,
Аќарафы шыжжымтан.

Лыхаара данааилак,
Дгəырѓарцаз уашьтан,
Пхəызба ссир еинаалак,
Дыхəхəза дышьтан!

А Ц Ц Ы Ш Ə

Быччацшь саалцит са сбылны,
Ццышəтцас срыкəшəеит быжəахыркəа.

Ибхысны ицеит апша шөышэны,
Бытцк ахысрагъ атахымкэа.
Быхцэқэа – ихэмаруа ибфеацсо,
Аццышэ иатэхэоит еибакырцаз.
Аццышэ рыцхагъ, иахькацсо,
Амца еипхызуеит иацэыцэаз...

АБЛА ГЭЫҒРАҚӘА

Дэаб азиас сынхыцшыло,
Уақа ахықэае снатэалоит.
Быбла гэыҒра иреипшыншьало,
Ацэқэырц ишьтытцуа сазыцшлоит.

Са сахзызоит, цъара инықғасны,
Нақ иналазыр хэа азмьжъ.
Сухэоит, сухэа, Дэаб, уаанғасны,
Абла гэыҒрақэа сызныжъ!

АХӘЫЛБЫҒХА МАИ МЗАЗЫ

Адэхэыпш,
Бхыбфе аканқэа реипш,
Ачыцмасашэтқэа афеацсоуп.

Ашьха рфаш,
Быхэда пейцш,
Итцкэашааза ипшзоуп.

Ацсабара,
Бытцкы иатцэеипш,
Ааңын мағэа ашөуп.

Ашәацшьхаа,
Бқышә қацшьқәа реицш,
Исыгәзыр сҭахуп!..

* * *

Ан лнапы разқәа
Агара зыртысуаз реицш,
Бценцъыр хәыч иадхоз
Амахәқәа аацсеит.
Сееиқәа ашьапы шытыбжь
Иарбгъыжәааз ахахә ссеицш,
Амза ашәахәақәа
Асаркәа иаҕацсеит!
Бызмыжь иарта бахыларшәу
Акалмаха цсыз еицш,
Сытцәгәыр иаркны ихсыршәлаз
Сажәақәа аҕбыршәшәеит!
Амза сеацәытцәахуа
Зылацш сацәыҕуа бан леицш,
Бзамҕақәа среицхызуа,
Сеы апырцә қацшьқәа сыгәзуеит!

* * *

Ажәеинраала дацхьон лыпсы ахатданы,
Агитареицш ацәахәақәа лыбжьыхаа рыҕешьны.
Лыхцәцырақәа аттахәа лыбла иҭацсон,
Лажәақәа ирзымхәоз ацәаныррақәа ршон.
Лнацәкьарақәа зны-зынла ихызтлоз лхы-лҕы,
Ашәахәа қацшьқәа реицш, иаазон хәгәқәа рҕы.

Лыблақәа рыхаара зегы рыман ихтуан,
 Акәапрацәеипш лцәахәақәа цакыла идыртәуан.
 Хлымхәақәа кыдцан хзырфәуан хайқәышышы.
 Зегь хтынчра хәыч хамхны ицәажәон лыбжы.
 Уи илхәон тагалан амытцмыцькәа шкәло,
 Цкәына қәыпшк ицьыбақәа ртәны ишааигало.
 Амәан ишиамхафалоз уи атамақәа,
 Нас имеигзакәа дшапкәоз ақәа.
 Иан лхатгәынаф ишынижыыз жымжәақәак,
 Аха, ла лзыхәагь ишимаз уацстәқәак.
 Иблақәареипш,

икәымпылза иахъеикәатцәаз азы дара,
 Ажыргәыцкәа рыцхашьан ишылымфоз лара.
 Атыпха лыхцә шытцәрақәа хәмаруа илфәцсон,
 Аха лылабжыш цырақәа лфәыткьаса ицон.
 Лзара дахьтатцәиуаз зегы дгәыргьошәа аабон,
 Арахь лытцк

ахәрхәрбжьтәкьа лымшарада иччон...

Слымха итәсуеит агитара абжы хааза,
 Стәы сыцәтыцан исыцәцар хәа сшәоит зынза,
 Апшеипш инасны ашәа схышә хәыч аанартит,
 Ахауа фныцан суада хәычы шәала итәит.
 Анацәалбеит, сахәәыырцу уи ашәа исзааз,
 Стәы тәазозаргь егәурым, нас, шәала ихааз,
 Зны ихәытхәытәуеит, зных атзамцкәа арыбгоит:
 «Азәгы улыстом, ухы-уцсы зегь са исыткәоит...»
 Лыччапшь салтцны слыцәцаз цыысшьауан хара,
 Стәыла пхәызба лашәа сахәәеуеит ара!

АШƏТ ИҘЫХТƏУ

Алирикатə ашəа

Сымыш, буада сныџнашылан,
Быбла еиқəақəа сырхыпшылан,
Урт насыжəлан имцашыран,
Бзамџа кəымшəышə гəыдыскылар,
Икабџои?!

Быхцəы шықыруа бысгəалашəоит,
Пхызлагь амзеицш бысфəалашəоит.
Сдуinei бссирха бахалашəоит,
Изурызеи, хара шыдым,
Бымбазои?!

Бани баби бхəычыншыалан,
Шгəыла згаб хəыч блеицшыншыалан,
Быцкы рзахит илыншəалан,
Уиижьтеи быттəаа ибызхайтеи,
Рымбазои?!

Беицгəатаны рыба хыбхыртə,
Арпарацəа бызбахə шытырхыртə,
Банрыдгыло быччацшь ныбхыртə,
Ас банссирха бахгəапхазар,
Камлазои?!

Арпыс бзиа бхы-бгəы хихит,
Ашəтқəа иреиғьыз ба ибызфəихит,
Избоит, дгəатан бнапы шытыбхит,
Ашəт ифəылымгы шазхəыцтəу,
Бзымдырзои?!

* * *

Атх хытцэцара,
Бытцкы цэаак еипш,
Ахауа хышэашэа ашэуп,
Ацстхэа шкэакэа,
Быхцэы шкэакэа еипш,
Ахэқэа рызқэа ихшыуп.
Ажэсан тјкэашаа,
Быхэда шыанақэа реипш,
Х-етцэак афеапсоуп.
Бнацэкьярақэа реипш,
Атцэамахэ зыску,
Сныжъ бымцарц азоуп!..

СЫБЛА САЖЪАТЦӘКЪАМА?!

Лыблақэа сфаччеит аргама,
Иаразнак сыргама, сааргама?
Суццоит иахьутаху рхэама,
Уажэраанза уабаказ хэа ихэхэама?
Лыбла гызмалқэа аргама!

Сыбла сажьатцэқьама аргама?
Изфумти, сгэы, уеилагама?
«Уда хзыпцоузеи?» – хэа рхэама,
«Ухацыз хахьцо!» – рыедырххама?
Сыбла сажьатцэқьама аргама?!

* * *

Сашьырц лтахуп, илтахуп,
Сатцэцақэа ирталтэоит дыччо.

Дызлаҕоу цэгъашәа иҕъашьахәуп,
Дгәырҕоит сашьытцәкьо цъашьо.
Скәашарцҕы стахуп, истахуп,
Сшьапқәа сызхәыцыр сахьцо.
Ускан уи лыччапшь тцәахуп,
«Дыцшаа, даеазәы иузыртцо!»
Убас сшьацәхыртәит, сшьацәхыртәы,
Даакәхеит зынзак дшанханы.
Гәаныла сызфылтуан: «Сгәыхәтәы,
Усцәымцан аееипш урҳаны!»

А М Ф А С Ы М А Н...

Амфа сыман, сныкәафын,
Атцх салыхәхәа сцауан.
Сфызак сишьтан, дшәахәафын,
Уи дабанхо хәа сцауан.

Иара дыздыруаз рацәафын,
Ашәа рзиҳәон изтахыз.
Бзиа дырбон убриазын,
Избахә рхәон, даҕрыман хыс.

«Уфызә чкәына бзиақ иоуп!..»
Зҕабк исылылхт сара атцәы!
«Аха изууеи уажәы диоуп,
Дгылар калап иара уатцәы!»

«Хәи, уатцәынза акрыбжьоуп,
Дызбар стахын сара уажәы».
«Афызә узымцеит, афызә ужьоуп,
Нак иушәухроуп укәымжәы!».

Лыхцэы ыкэыцсоуп лыжэоахыр,
Уи ацсатцлеицш дтыртыруеит.
Лыччапшь сцэылзар, илцэахыр,
Шьта исыцсыхэои хэа схынхэуеит.

Астцэкья сақэымшэацт, иаууеи,
Ишызбоз сымоа кэаратцеит!
Сөыза икынза сызгауеи,
Згабк лонаатраф сымоа нцэеит!..

МОСКВАТӘИ АЗЫН

Илеиуеит асы,
Москва азын ыырбоит иблахкыган,
Ибылоуп сыцсы,
мацк сырпха нас, атыцха, сымоахыган.
Бсафсуеит ҕымт,
ах, шака игэыпжэагои бцашья,
Ссырхэқэа зегь кэацит,
уаха сақэымшэеит быкэа атапсашья.
Са сахь бымоахытц,
ма фырцъанқэак еинахкьяп хнеидтэалан,
Исымжэыкэа цыт-чытк,
анцэаиныс, бара бгэатца сызталом,
Ргьама бсырбап,
ипсырмацгоу ацъынцъыхэа шьяшьалқэа,
Араса, акакан,
сан иаалышьтит ухэы хэа ицэгьамкэа.
Аха ба иббырхазом,
асы шкэакэа былоуп бкэацкэацуа,
Ихыстит сшьапқэа,
сбышьталеит сеиқэа царкэакэан,
Сара ахьта сакзом,

сара уажэытцэҕа ибасхэап схы-стцыхэа,
Сара Амшын Еиқэахытэ сааит,
зны бѐахыыбкэабоз бцэа пшқа чыхэ-чыхэуа.
Илеиуеит асы,
Москва азын ҕырбоит иблахкыган,
Ишлылаз сыцсы,
ацхэызба даазгеит дымҕахыган.
...Ацэа санаалтц,
лыхцэы шкэакэа сыжэаҕе ихэмаруан,
Ацсык ауп исыгхаз,
асытэхеицш хэдацэа аҕынза саҕырц!

АТЦХ АГЭАЗТЭИ АШЭА

Нет и нет уму
Моему – покоя,
И в моем дому
Завелось такое.

М. Цветаева

– Ба бхышэ аатыр,
Иаатыр, иаатыр,
Сыббом бнацшыр,
Сыббом баацшыр,
Са шсакэу дыр,
Идыр, идыр,
Ба бхышэ аатыр!
– Уаха ихытоуп,
Ихытоуп, ихыта,
Суацьяаҕе стэоуп,
Уи амцацшы тоуп,
Ибылуеит амҕы,
Иахэоит сгэаҕы,
Ашэак еиҕа,

Еиҫа, еиҫа,
Иахеицш еиҫа...
– Саргы исырҫа,
Исырҫа, исырҫа,
Сгәы иарҫа,
Сыҫсы иарҫа,
Срыҫҫа иаҫа,
Атыҫҫа, атыҫҫа.
– Мыҫҫхәы уҫҫакуп,
Сырхәыц, сырхәыц.
Q-мҫак сырҫит,
Q-блак гәыҫит,
Ажәак хәатәуп,
Ахышә аартуп,
Сыблит, сыблит,
Ухыҫҫ, ухыҫҫ!..

* * *

Сылапш бхызган, ибымбеит,
Сгәы бызтызган, ибымбеит,
СыхшыQ сахыбган, сеилагеит,
Иахьяк сарымоуп!
Бышьта схылан, бкәаратцеит,
Сааигәа бгылан, бымцазеит,
Сгәы аатгылан ихәхәазеит,
– Ибеигьугь дсымоуп!

УАХАГЬЫ

Уахагы исымычҫаит цхызла быхьыз сымхәар,
Уахагы исымычҫаит бсахья цшза сымбар.

Бгылахуп Иалтатәи ашәтқәа рыгәтаны,
Бқышәқәа нытцак ахарць еипш
 быччацшь рыхтаны,
Хәйтхәйтла бцәажәон быбыжыпшқа сахартә,
Быблақәа рымца-хаа сыццышәха сыргартә.
Матцуфыс сыгекажыны бшыапқәа сыгәзуан,
Мшәан, ҳа ҳабзиабара ашыабеипш ицқъан!..

ҲКӘАШАП...

Ҳкәашап, ҳкәаша,
Баала, баала!
Бхы-бґы рлаша,
Бсызша, бсызша,
Ашәак ҳәала,
Ихәала, ихәала,
Блала ихәала!
Быцшзоуп, быцшза,
Бгәыкуп бгәыкы.
Сыбшьит зынза,
Сааныжь банца,
Сынхоит сзатцәза,
Газа, газа,
Сынхоит сґацәза.
Азы шцара,
Бцеит бара.
Аґәардә бзықәтәаз,
Сшышылап интцәаз,
Иґацґошәа цас,
Уи иқәтцан бцаз,
Бчабреипш убра,
Сыбхаштт сара!..

АКӘАРАҒ ИИАСУАЗ АПҶӘЫЗБА

Лыхцәкәә лғалон мазак иашьтоушәа ипытланы,
Абыгъкәә ирылыпхо тәатқас иаапшуан лхы-лғы
гәыкны.

Амра ашәахәәкәә лкасы ачыхәкәә реипш илхыссы,
Сыекажыны срыхәеит, лгәатца итаргаларц сыпсы.
Ус, лакәтқас уи лытқы пшза лышәхыртәрааны,
Лцәеи-лжьи кәашза илгарц лтахушәа сгәы рпшааны,
Уи дцон, дзыкәгылаз акәара хахәкәә зегь шлыршуаз,
Са азгыра сеастеит,
сгәеипш сшьәцәкьарақәагь шбылуаз!..

* * *

Иаажәып абриак тыркәкәаны,
Ҷцәылап икыдхәео ақәа.
Бышьтысхып зынза сбызгәыкны,
Исыларпсны ишыбку бнапқәа.

Бырызгап азырфаш бышьтых,
Исхарштны ацхагь шху?
Ит нас, бчабра пшза бкәых,
Баниго хара, бызтаху!

АЗЫРКӘИ

Атцаара иағуп...
Атцх агәазы,
Ахышә хәыч анафыс,
Иарыхьташыыз бнацәкьарақәа реипш,
Атцәамахәкәә лахәуеит!..
Амца скуп,

Сгəы atra исыщəтыцойт,
Биарта сахыларшəу,
Бнапы цшқақəа сааурыжыыр,
Апхынтцх зыркəи еипш, спыруеит!..

Q - Г Ə Ы К

Ицəырцит етəацаа,
Иргəылакны амза.
Сгылоуп са саины,
Ашымха-цла амца.
Иаатрымашь аценцьыр,
Бжык ма игонда.
О, сыхаара, шəаатрае,
Сышгылоу ба иббонда!
Аонынзагь сназароуп,
Исымазам цшыха.
Брахацны быцəазаргь,
Бфыха, ба бфыха.
Снеиуа, са снеиуа,
Ашəтқəа саарылсит.
Ускан са сгəацан,
Ашəае баадəылцит.
Q-гəык еилатцеит,
Ашымха-цла амца.
Иссируп атцх,
Ихақəыццоит амза!

А М З А Ц Х А Ш Ь А У А Н ! ..

Мап, дысмырефыхеит зынза,
Ллымха интасхеит: «Сыцшуп!»

Сыбжыы дазыцшзамшәа зынза
Ҷаалтит: «Снумыжын, сзатәуп...»

Ашәгы абжыы хмыргаzeit,
Цшьаала хандәылтт хшьацәхыртәны.
Адунеиаә цсы зхоу химбаzeit,
Амзатәкья алацш заны,

Хамбозшәа зибнака ицшуан,
Снеиуан лнацәкьярақәа кны,
Амза хәычтцас ицхашьяуан,
Ишызбоз икацшьхеит игәыкны!..

НАС СЫЦСУАНДАЗ...

Ах, ишцазуеи шыта,
Шыта сабацои?
Ах, исцәызт блакта,
Ах, сшакоит еица,
Бфымтра иатцои?

Сгәы сажьоит, сажьоит,
Ба бхынхәуашәа...
Баша сшәатәкоит, сшәоит,
Бымфахь сцатәкоит, сцоит,
Бысзыцшуашәа...

Ба ибымхәеит Ҷхәарак,
Бажәа беигzeit.
Ах, ихәлом, иахьяк,
Ихәлар ишом зынзак,
Былацш смеигzeit.

Ах, бызбандаз шыта,
Ах, бызбандаз.
Ах, стацшыр блакта,
Нас сацәшөом суахта,
Нас сыцсуандаз...

* * *

Апарда шкәакәа ихумѡан атцха лхы-лґы
Лыччапшь шәахәа-хаа гәхәаган сыцсуеит.
Рѡаштас аапын цәкәырцоит са сгәәґы,
Иґәылптыз ашәткәа рыфѡы ссир сашьуеит.
Апша иааимнакьамашь, апарда шкәакәа аатит,
Рыпшзара рцәызит ашәткәа иптхяз.
Азыркәиқәа алатәазшәа апарда амца адыркит,
Лнацәкьарақәа – мацәазтас сыцсыхаара зхаз.

А Е Ц Ә А Қ Ә А

Ахәынтәра кәпшькәа реипш,
Ажәѡан аетцәакәа аґацсоуп,
Сыбла хнахуеит...
Шәымтаказ,
Ашара адәылттра иазхиоуп,
Урт ахәынтәрақәа ааибартны,
Быткы еиқәатәеипш,
Атц алашьцара ашәнахуеит!..

* * *

Амза ашәахәакәа
Зхацсаз рахәыцпак,

Быхцә цыреипш ирылшәан,
Быбла иацәыхшәалеит...
Ашәт игәылптыз еипш,
Биарта баагәылтцын,
Шәыфнәта махәқәарә,
Буада шәтны бәалеит.
Ахәарта атца игәылнахыз,
Шәаза кәымпыл пашәушә,
Бгәыпцхәқәа апхарра ззымхо,
Беилақь аңсы тырхуеит...
Бценцьыр змахәқәа кыдхо,
Атцә ашыапы сыгенадцаны,
Быхч-пха азамға схадушә,
Уахагь тцыхаак нысхуеит?..

С Ы М Ш , У С Ы Ц Ш А А П !

«Ғумтын, сааит,
Аценцьыр сзарты!
Атцх сазцааит,
Аетцә сыңшааит –
Дабацей са стәы?»
«Аңша ибзахәааит
Дахьыкоу ба бтәы», –
Иказшәа игәаан,
Еицфакны Ғаартит,
Иахьхәхьазшәа ргәыхәтәы.
«Сымш дубазар?» –
Аңша саназцаа!
«Бгәатца дтатәамзар,
Бфызак дылтамзар,
Бишьтал, дыңшаа!»
Ашьхақәа ааңшыхәны,

Са сырбахъан.
Иргэыбзыгны, ихыхны,
Рыцстхэа-хчқэа рытцхны,
Аурт иагахъан.
Азыркэигы сазымтцаит,
Пхэызбакгы – мап.
Угэатцаф сакызаит,
Улапш-цар схызаит,
Сымш, усыпшаап!

ИХЫНААУ АМАХЭҚӘА

Ихынаау амахэқәа зааслоит азмыжь,
Атцанза инеины ирбарц ртахушэа,
Пшахаак анрыслак, рыбгъқәа азныжь,
Рыхқәа ирџахар – ирзымхэац џахэушэа,
Ихынаау амахэқәа зааслоит азмыжь...

Атцанза днеины илбарц лтахушэа,
Ацқэырпқәа дрылсуеит пшьаала еиџырссо.
Лытцкы налшэыхны, убри дзыпшызшэа,
Азмыжь дынзаалоит пхэызбак дызсо,
Атцанза днеины илбарц лтахушэа...

Пшахаак анрыслак, рыбгъқәа азныжь,
Амахэқәа азмыжь иналтцны ихалалоит,
Ускан апхэызба дақэтэоушэа анышь,
Апхыз саркьеипш пшьаала дналалоит,
Лышьтахъка лыматэа акэара иазныжь.

Рыхқәа ирџахар – ирзымхэац џахэушэа,
Ацэқэырц еишьылқәа тынч инарылалоит.
Нацэкьаракгы зхымсыц, илыдзарц ртахушэа,

Азмышъ атцала амахэкэа лпылалоит,
Рыхкэа ирфахар – ирзымхэац фэхэушэа.

Ихынаау амахэкэа зааслоит азмышъ,
Апхэызба кэыпш дгэыргыо данааило.
Аеазэ игэтыха маза ирхэарушь,
Срызгэаалоит скэыпшра хага анысиааило,
Ихынаау амахэкэа зааслоит азмышъ...

И ДЫРХЭЫЗ АГЭЫ

Шэылапш шэамжыакэа уафтас,
Шэлыхэапш, днышътпрааит хышыцбатцас!
Ацсатцла хыцэкэеипш дтыруеит,
Лылапш сырзцас шэарзытуеит,
Лыхцэкэа лыгэчама ршышыуеит,
Шэырхымсын, ацхакеипш шэыршыуеит!
Лыблагэ тшашакэа тбааза,
Сыпхыз далан уи уаанза.
Ачкэын цагы, умыццакын,
Лафла дхысхып хэа умаапкын.
Сгэы лызтыган илсыркуеит,
Днахысыр – амцапшьтэкэа лнаркуеит.
Ачкэын исцэикзеит саргыы мап,
Ихэеит: «Дшыбылуагы аабап!»
Сгэыргыан иасхэеит уи табуп,
Шьта атыпха ссир са дыстэуп.
Уртцас лымфа снацкэаны,
Санншыамхнышла лшыапакны,
Лыччапшь ныкэххит лкышэ,
Ахаскын шахытцауеипш анышэ.
Феалтит, лажэакэа гэыкза:
«Фцыркыак дцэыртцит дцарза!»

«Ба банызба сеилагеит,
Сыблагь уаха агэра сымгеит.
Барцхап хьтабаацск банакы,
Быст, ибымазааит сгэы!» -
Акыркырхэа ла дааччан,
Дсыдкьеит амцеипш, дсыцэшэан,
Ускан сгэеисыбжыгы тэахьан,
Ускан сгэытцэкьягы лгахьан.
Хай, зэыр шэыкоума ааигэа?
Хыла усыр்தхацп илыхьзауа!
Датцэахт атцхгы аалашьцан,
Зызлан лзыжьицш лыгэра аган.

АХЭСАХЭЫЦҚӘА

Ахэсахэыцқэа азымыжь изаалан,
Тынч рьешыркэабоз срыхтыгэылт.
Рааигэа снеир исцэгэауан,
Урт цхашьаракгы нарфықэылт,
Ахэсахэыцқэа азымыжь изаалан...

Аарцэ сағэышьан агэатеира,
Исзымгэағызт азы снырны,
Маза цшьаала уахь анеира,
Уажэшьта ишсылдмыршозгы дырны,
Аарцэ сағэышьан агэатеира.

Урт са исцэыртцэахуаз закэу хэа.
Сеидру, ицэыртцрызу цэаныррак.
Мшэан, сгэы италарызу акэкэыхэа,
Цбушьт исоурызу ма дыррак,
Урт са исцэыртцэахуаз закэу хэа...

Ахәсахәыцқәа аҕәара инықәлеит,
Азы интытцны рееилархәарц.
Гәыргъа ччапшыкгы нарғықәлеит,
Са сеипш шьюукгы реилахарц,
Ахәсахәыцқәа аҕәара инықәлеит...

УИ АУХА

Лытцкы лшәысхит дшамхатцәыуоз сааццакны,
«Узыпшузеи?!» – лхәеит лиартаҕкнытә даацшны.
Алашарагъ лцәеижь аҕәашра иаргәыкны,
Иацәыпцхашьазшәа ицеит ашәымтак ибылны,
«Бсызхазом!» – схәеит иаалыкәыршан снапқәа,
Сыпцзы рықәнаут лыжәфахырқәа, лгәыпцхәқәа.
Лыхцәы лфәлеит лхылф гәкыра ртәахырц,
Сара сатцкыс дара иртәушәа ирыгәзырц.
«Уеумырхаган!» – игәыкза итылкааит уи лыбжы,
Снапқәа лхысуан дырчыхәчыхәуа лцәа шышы,
Леилақь шкәакәа ачақ хәычгы уа иааимкәеит,
Амахә иакәыз асы шәкәакәеипцш, иналышәкәеит!
Атцых лакәын, алакә ааухаштны иара ухәартә,
Лара данынсыжыгы гәаныла еитасхәауан уи жәантә.
Апша ишашәнахуеипцш, амза апцтхәакәа иахапоу,
Уи ауха са деилысхит сгәатца иҕоу!..

Бааскья арахь, сыбмыргәаҕын,
Сбыхәоит, шыта бааскья!
Былабжышқәа сыбмырбакәа,
Бчабра хшыыли цқәа.
Бхы бфахи, аха цшьаала,

Ибыхьи цқьа сыбхым.
Арпыс қəыпшзак сиеипшыньшала,
Былапш бымтқəахын!
Сгəатца итытцыз ашəа сыцуп,
Лирикала итəу.
Иахья ссиршəа сгəы бызфьщуп,
Сақəшəом ишхəатəу.
Исыркы бнапы, бзамқəа цара
Инадыстап сқьышə.
Бгəы зыршəазеи, хəамацара
Хəқəгылоуп анышə.
Бцəа кəымшəышəрагы аламкьысра,
Сзычхəуам, иббоит.
Сыбзааигəахан, цшышьала бхьымсра,
Сылшом сеилагоит.
Быхцəы цытлеит, уигь цəаныррак
Уажəшьта иазтцысит.
Саргы исыжəнатдан ццакырак,
Бзамқəақəа сыгəзит.
Бааскья арахь, сыбмыргəафьын,
Сбыхəоит, шыта бааскья!
Былабжышқəа сыбмырбакəа,
Бчабра хшыыли цқьа.

А Л А Ф А Ш Ə А

Нас ишпыкəу, ишпыкəу, ишпыкəу,
Аəазə сатцкыс длызгəыкру.
Лыхцəы илыкəу, илыкəу, илыкəу,
Жəеинраала ссирк изазкру?!

Лхы-лфь икəу, икəу, икəу,
Лыччацшь – амра ашəахəа!

Мшәан, ианбыкәу, ианбыкәу, ианбыкәу,
Сгәатца ианталгал имцаха?!

Лымфа сшықәу, сшықәу, сшықәу,
Ишсоуа гәамтазакәа агәыхь.
Еирызуп илку, илку, илку,
Афныка иналгауеит азыхь.

Аанда ахықә ихықәу, ихықәу,
Дышпахыпей, хаи, уара!
Хьзыла инықәу, инықәу, инықәу,
Ус дзахыңар хаиуара!..

ҲАШЬТХЫСАА ҲАРГОИТ...

Арбағь аакәымтцзакәа зығнатуа дыруп,
Лашарак абоит.
Тәашьас ихамои, ҳаекәа кәадыруп,
Атцх еимыггоит.

Ҳамфәабжа ҳааихьеит, азы хәашьқәа ирыруп,
Егьхагым уажәшьта.
Ҳзыршәо ҳәа егьыкам, ҳабз цхафыруп,
Итаҳхәоит рлакта...

Аиаша иаграгылан шьтатцәкьа иаҳмышьтыроуп,
Шьта ирызхауеит.
Ҳашьтахька иааиуа рымфа ааҳартыроуп,
Урт ирызхауеит...

Ҳацсадгьыл ахьбақәа фәххәоит аамтала,
Аамтала иаҳхәышәтәит.

Бзеила уаабейт, иахъа хашта уантала,
Насыцла хуртэит...

Арбагъ аакъымтцзакэа зыченатуа дыруп,
Атцх еимыггоит.
Шъеиха абаапс, анырхэа, хакэа кэадыруп,
Хашьтхысаан харгоит!..

* * *

Шъоук ниасны ицоит, рымтцэыжэабжькэа гоит,
Гъсаатэцас ажэџан ду иалоуп.
Шъоук зны икэаратцоит, шъоук аарла игэагэоит,
Шъоук зхъымзас рхаштуам, иргэалоуп...

Шьта хгэамтцуам ара, хагъхьатцуам ара,
Шьта хажэлар зыргэыргъаша рзааиит.
Анцэа дхаман хара, Анцэа дхацын хара,
Нцэа дызмамыз ахааназ хариааиит!..

* * *

Са саапшызар сцэырханы,
Атцх еикэараха исхатэоуп.
Сфыхеит бжьыбаапск саханы,
Сгэырџа саналтцызгы сынтэоуп.

Атцх, иаасараза хэычзак,
Анцэа уанситах бзабаџыс.
Улымха итасхэауеит мазак,
Уауоуп исымоу гэыбылџыс...

Сыгәтыха соунашьтуам сара,
Итзозеи, самоуп сәғәһаны.
Мап ацәыскуама ацсра,
Сацәгылартә изуазеи снахәны?..

Атх пшьаала иааимыггеит,
Ашара ныкәлеит адәахы.
Сыпшшәгы аарла инасыггеит,
Аразны исзахтнымтцатцәкьеит ахы...

* * *

Ажәһан иахаштт агәырә,
Асаркьеипш ицкьоуп ахафы.
Ицәырнагом, иатцәахт зымә,
Итаршәуп иахьумбо агәафы...

Ацсуа, изухаштру угәырә?
Ажәһан иабаз зегы убеит.
О, ишцауури, мчыла ихә,
Уцсадгылаф ахьымзг умгеит...

* * *

Азәзатцәык дыкоуп са сзыцәшәо:
Ипшзаны ицәажәо, еихышәшәо...
Аиаша ахәыц еипш еикәзыршәо,
Уафы изгәамтартә еилыршәшәо,
Нас бирактас ирышәшәо,
Зных изакароу мафала ишәо,
Пшьаала амра антәшәо,
Нак ҳапыртцыртә ҳгәы ахыршәо,

Аишатцѣкѣ ахыз казыршѣо,
Азѣзатцѣык дыкѣоуп, са сзыцѣшѣо!..

* * *

Са саазкѣылаз сзыцѣазом,
Сшынахѣ-аахѣуа скарахоит.
Схѣаакѣа рцѣыхѣа пѣртцѣазом,
Сгѣырѣа акаѣеипш салахоит...

Кѣутцас ѣнатуеит саѣьалгы,
Сгѣашѣ агѣашь инѣкѣтѣаны.
Шѣта адстазаара сшашѣтамгы,
Азыршеипш абжѣы сыкѣтѣаны,

Нак испѣртцуеит, амзанра,
Сгѣырѣеи сареи хаибарфауа,
Шѣта изласхызгой алзынрак,
Шѣоук ангѣырѣго кѣафла уа?!

Анцѣа исатѣеишьѣ сашѣтазаап,
Сѣекекѣдкѣан сѣеысшьыр, гѣнахароуп.
Акѣиацѣа зегь срашьцѣазаап,
Икѣиама имѣа – тахароуп...

А М Ш Г Э Ы Р Ф О Н...

Ауаѣ иеипш, амшгы агѣы акалан,
Игѣырѣфон.
Ахѣылбѣеѣа алабжѣыш аѣалан,
Ахаѣы хнафон.

Агэы цэҕьазар цъара акала,
Изакеҳари?
Зны ихэын иара хыртэала,
Аха имгъари?..

Мшэан, иагэалашэоу иахтысхьоу,
Иахтнагахьоу?..
Ауаф иеипштцэҕьа иара шдысхьоу,
Иагышыцсхьоу...

Азамса алабжыш шафьысхьоу,
Ишгэырсахьоу...
Атцеицэа рацъал ишахысхьоу,
Иштахахьоу...

Амкэыл каҳан Ацсны дузза,
Анбылуаз,
Ажэлар гэыграк анырцэызза,
Ирхэеит ауаз...

Ауаф иеипш, амшгы агэы акалан,
Игэырфон.
Ахэылбыгеха алабжыш афалан,
Ахафь хнафон...

* * *

Дажэит, имам неихыркэа,
Иааигэазоуп шыта ихара...
Уи ихылацшуа, дызкуа
Димам, зынза ихэара...

Ацсцэаха дылахеит игэшэ,
Изымгэыгъуашэа аталара.

«Убритцэ́кьягь ситахым санажә,
Нас зәыр дзааиру дтәалара?!»

Ша́ка бзеира кайтцахъаз,
Ша́каф рыцсы дахәахъаз.
Ша́каф шәартан дрыхъзахъаз,
Ша́каф ргәырџа дахәаехъаз...

Урт зегь алџеипш инеихытцт,
Ихы дазныжьны, дрыцқахәха.
Арахь ацсцәахагь дымџахымтцт,
Игәашә дылахт, дгәықәхаха...

* * *

Сыхәра сгәырџала изахны,
Схъаакәа састцас инаскъазгеит.
Скәыбаса сгылоуп сырхны,
Сацъалгы срыцқашъан самгеит...

Абнара ангылоу еиқәышышыы,
Цлак аарла ианырку адацқәа,
Ирылџом уахъынтә абжы,
Уи авара адыд мыткәацкәа...

* * *

Ҳаззыпшыз зегь шәахны икабарызма,
Аамта бзиақ ааизар, иаабарын...
Ҳара хқын даазаанза дшабарызма,
‘Еа шьюкы дышьтырцааит, уи дыбырын...

Аз хышхытцәеипш, ажәлар еилауатыруеит,
«Шьта шәаангыл!» – дафуп азәы афытра.
Зегь реиха ишәартоу дрылтцит,
аа, дыздыруеит,
Ипцижәарц дашьтоуп ажәлар ду рытра...

* * *

Амра хышәтны хланцы италейт,
Амшгьы кьафхеит уамашәа.
Лзамфәа сқьышәқәа ртыц анхалеит,
Аха днеиуеит уи дымшәа!..

Шьта еилахәлап, зәыр дибома,
Лаха рымам лтаацәагьы.
Лыцьма аахьома, лыжәқәа хьоума,
Дақәшәашт аума уахагьы...

Лан лшәишәикәа дрышьтоуп дыфәуа,
Лаб иеыз агәашә иткьейт.
Лашьа итрышәыбжь арха иахыфәуа,
Камч цтатцоушәа ла илыхкьейт!..

Аныга абакоу, асқам абакоу,
Урт зегь ахьышәтхәа илырхиейт!
Лнапы анныкәылшь лыжәхьа акәакәа,
Иргәыбзығны уақа илхьейт!..

Шьта ихәларыма, шьта ихәларыма,
Лзамфәа ашьтақәа рбару?
Ихәларгьы ирласны ишарыма,
Ашамтаз лшәытақәа цару?!

УАХАК ИСАРАЗА!..

Уахак исараза, исараза, исараза.

Уахак исараза...

Ушыстахугь даараза, даараза, даараза,

Ушыстахугь даараза...

Сыкатцəкьоуп скаразан, скаразан, скаразан,

Сыкатцəкьоуп скаразан.

Уара акгы ухаразам, иухаразам, иухаразам,

Уара акгы ухаразам...

Афатəаз смаразам, смаразам, смаразам,

Афатəаз смаразам.

Исуҗазгы җаразам, җаразам, җаразам,

Исуҗазгы җаразам.

Ииасуа кəаразам, кəаразам, кəаразам,

Уеаумҗан, кəаразам!

Апангы амазам, иамазам, иамазам,

Апангы амазам!..

Уаха цқьа усаҗаза, усаҗаза, усаҗаза,

Уаха цқьа усаҗаза!

Җла абжы гəаҗаза, игəаҗаза, игəаҗаза,

Ишуеит игəаҗаза!..

ИХЫҢХЫҢУЕИТ ҖА ҖАГƏҚƏА...

Ичыгə-чыгəуеит, ичыгə-чыгəуеит,

Ичыгə-чыгəуеит шəа шəлакəа.

Ичыхə-чыхəуеит, ичыхə-чыхəуеит,

Ичыхə-чыхəуеит са снапқəа!..

Ихыт-хытуеит, ихыт-хытуеит,
Ихыт-хытуеит ха хагәкәа.
Икәйт-кәйтүеит, икәйт-кәйтүеит,
Хқышәкәа ирыкәыххуеит хацскәа...

Итцәйт-тцәйтүеит, итцәйт-тцәйтүеит,
Итцәйт-тцәйтүеит уаха ацар.
Ихәйт-хәйтүеит, ихәйт-хәйтүеит,
Иртахытцәкәам башыцәагь цар...

Адых-дыххәа, адых-дыххәа,
Адых-дыххәа сыџнаххны,
Сыгәгы тыххәа, сыцсгы тыххәа,
Снышьамхнышлар бшьапакны,

Хаи, ных-ныххәа, хаи, ных-ныххәа,
Хаи, ных-ныххәа баaikәашәар,
Умџа зку зегь нак иацырххәа,
Схаткы камыршәуа баaikәкәашар,

Ичыгә-чыгәлааит, ичыгә-чыгәлааит,
Ичыгә-чыгәлааит шәа шәләкәа.
Ичыхә-чыхәлааит, ичыхә-чыхәлааит,
Ахахә иазыџзом са снапкәа!..

АЦӘА САГАЗОМ...

Ацәа сагазом,
Адәыгбеипш исыцәеит.
Исхәо ббырхазом,
Ғырдагәа кәбцеит...

Ақәагы хкәазом,
Икыдыбгеит зынза.

Беимаақəагь хазом,
Ибышьоуп ицшзаза!..

Ибцəыззом, имазам,
Ибыгугьы збауеит.
Кəрышьла сеикəшəазам,
Сцьыба атца тацсуеит!..

Акаҳуа сзыршы,
Ибымазар шьяқарк,
Нас багьсзацшы,
Нас цқьагьы бмақар!..

Сзыќалом уажəшьта,
Малла сеикəшəаны,
Амала сќьамта,
Рыстом ишəаны...

Бан илымхəахьей,
Изыбхаштзей абаацсы:
«Изхарам дзыхбырќьей,
Бахьџеиз быцсы...»

Гəкажьра атахзам,
Хгəыцлап ичханы,
Аамта ҳа иахтəзам,
Ибдыруей ихынхəны,

Ишааиуа ҳазфəнатыр,
Шəыќоума, шəеибгоу?!
Ихақəнатцар ҳатыр,
Ҳақəшəар ихахəтоу...

...Ацəа сагазом,
Адəыцбеипш исыцəцеит.

Сызтаз авагон,
Уаха имқәацеит...

* * *

Сшьапқәа сытдасны сыргон,
 сшьапқәа сытдасны сыргон,
Урт ирдыруан сахьцауаз, урт ирдыруан сахьцауаз.
Атқх пшьаала еимыггон, атқх пшьаала еимыггон,
Лхышәәҕ снейуан ианшауаз,
 лхышәәҕ снейуан ианшауаз...

Ақәағь аарла иқәарыпкккон,
 ақәағь аарла иқәарыпкккон,
Ахьта ағалахьан хәычык, ахьта ағалахьан хәычык.
Цгәыкгы сымқәәқәа цнаккон,
 цгәыкгы сымқәәқәа цнаккон,
Сымқәәхкьарц исыгхауан ачык,
 сымқәәхкьарц исыгхауан ачык...

Уа кәачабхәычык сзыцхон,
 уа кәачабхәычык сзыцхон,
Атқхлашә салганы сагарц, атқхлашә салганы сагарц.
Цкәына еикәчабуп, сылгәапхон,
 цкәына еикәчабуп, сылгәапхон,
Лкәачаб аныцәалак, сыцхарц,
 лкәачаб аныцәалак, сыцхарц!..

АШӘ АЗӘ ДАСУЕИТ...

Атыгә-тыгәхәа ашә азә дасуеит,
Атыгә-тыгәхәа.

Апыр-пырхəа мцак сыцрасуеит,
Апыр-пырхəа!..

Акыр-кырхəа лыччабжъ хьейѳуеит,
Акыр-кырхəа.
Мап лкырхəа, арахь сгəаѳеиуеит,
Мап лкырхəа...

«Сыхьтакыр хəа умшəазои мшəан,
Сыхьтакыр хəа?!
Сымлакыр хəа, умшəазои мшəан,
Сымлакыр хəа?!»

Ахəыз-хəызхəа уи деимхəахуеит,
Ахəыз-хəызхəа.
Са бысхəызхəа, шыта сыгəхəахуеит,
Са бысхəызхəа!..

Аеыр-еырхəа азы лзантəалан,
Лшыапқəа скəиеит.
Афыр-фырхəа сныкəалан,
Царак лыстеит.

Ахыц-хыцхəа акрылфатцəкьеит,
Ахыц-хыцхəа.
Адыц-дыцхəа лыгəгы еисытцəкьеит,
Адыц-дыцхəа!..

Шыта ашыр-шырхəа суада ахышəкəа,
Цқьа иасыркыроуп.
Мытцмыцьтас икацшыу уи лқьышəкəа,
Амца ркыроуп!..

АРАХЬ УЕИХА!

Иутахызар, аоныка улеихэа,
Уаха зныкгы илымхэазеит!
Ашә нкыдылкъан ағыөхэа,
Уахагы дхьампшкэа дцазеит!..

Ухы укәыжыны узтәеихэа,
Пшак хәйтхәытуа инасыхъзеит.
Шәак аацәырызган акеөхэа,
Сыбжы тыган исхәазеит!..

Уеилагама, мшәа, узынией хәа,
Ашә акынтәи лнапкәа лкәеит.
Саргы ғыстит, сзыхбыркәеи хәа,
Ишакәымыз тзамцк санкәеит!..

Шьюукгы хысуеит нак ахәеиөхэа,
Шьюукгы трышәла еибадырт.
Махәыкгы хжәеит цъара аґеиөхэа,
Цьюукгы ғыццышәк ркәадырт!..

Уаанза исазымхәоз улеихэа,
Уаанза изхәоз, усымбан уаха!
Ахьта анулал, уакып аймхэа,
Ғылтт ишлылшоз, арахь уеиха!..

* * *

Цкәа исыздыруам сара исыхьыз,
Сбылуеит иузгәамтауа мцала.
Сгәы исыцәталеит лара лыхьыз,
Ишцәыртцуеицш амза мазала...

Шьта сартынчшам сара акы,
Схықәтқан сзыцәашам зынза...
Астцәкьа имыцәауа мцакы,
Самблыр амуа иансыхьза!..

* * *

Алашара шьта ирыцсы,
Ашәгы уааханы иаркы.
Уаха уапшәмахеит сыцсы,
Уәналт иухьымзакәа блакы...

Ублақәа амыцхә ицхашьоит,
Ирхәо здыртцәкьауеит сара!..
Атцх ардәынеипш ишәоит,
Унапы анақәымшәа схәынтцәра!..

* * *

Ихала дықәхеит, шьта дабацо,
Ақьацтаә иарсу, ихәарехьо атцәәнеипш...
Апстхәа дрыцуп, ажәәан иатцо,
Зны амза дықәуп, итацәу аханеипш!..

Иаңьал ааины ишәхымс инықәтәеит,
Цгәы еикәатцәоушәа, зынза аеыртынчны.
Итабахьаз лабжышк имахәар инықәтәеит,
Шьта уаха дзықалом кыр имчны...

* * *

Ажәак саргәырғьар стахуп,
Ажәак сартәыуар стахуп,

Ажәак сышьтнапаар стахуп,
Сара аеуреипш!..

Сыхәра ґашәымхәан, схәуп,
Иагьсчароуп, иагьсыпсхәуп,
Уи ажәа шәыстом, са исхәуп!
Изхатәу иеипш!..

* * *

Даара имчқәа қапсахьейт,
Даара даркәырт аґабаа.
Ихцәы зышза ишлахьейт,
Ихәагәышьейт ибґагь заа...

Аха ишәартахар цъара,
Аґа дхәбашьырц дандәықәла,
Зынза даангылазом иара,
Зынза ипърхагазам уи иқәра!..

* * *

Шшапәсалла идырчоз,
Згәы хырххъаз цылгыдыла,
Нцәатқас имаз, дзыхьчоз,
Аиаша иархәарц ианипыла,

Уи дахьтәатцәкьаз деизкәыґейт,
Даазықәшәатцәкьаз ҳаґоу ибааит!..
Ишша иґатцәан дхәәейт,
Ихәқәшәира убас дыпсааит!..

* * *

Итачкәымкәа шратәаз кыршықәса дыртысит,
Уаха қшашья изыкамтцеит уи арыцха.
Уажәшьта илшом, инапқәатцәкьягь дысит,
Аха ихапыц цәгьюп, иудыруазааит, дануцха!..

Иааигәа анеира уеиламхан, уипыртцла,
Уи алаапк дафызәхейт, дагышәартуоп.
Итачкәымкәа ирылымшаз, шыта хапыцла,
Ижәжәа-пцы икасыжьтцәкьяроуп хәа дашьтоуп!..

* * *

Абзиа уны иасталоит азы,
Абзеира нтәаанза, ма азы табәанза,
Атцх ишаләу сгыланы шаанза,
Аостәа-мусхәкәа ыцәанатц, иаапшаанза,
Ауаа қыақәа ркатәаанза, ирыцшаанза,
Узырфампшуа,
 рхәынтцәа баапс рыхьдыршаанза,
Рлакта ахьтоу узгәамтартә иадыргаанза,
Шәара шәкынза иаафаанза сыпсзы,
Абзиа уны иасталоит азы...

ЗЫНЗА СЫБЛИТ...

Са истәымыз шәак аччахәа,
Исацәажәон иац аахәлаанза:
Сумырзыкәа уахьцо сгахәа,
Саанумыжьын угәы сыхшәаанза...

Уи нахыс сбылуан аҕҕаҕа,
Сгэы исыцэталазеит сырхаго.
Сцэажэеит: «Нак исылх уҕаҕа,
Иумбазои, уара ушсҕырхаго?..»

Аха уаҕа таха снамтеит,
Еиҕа сацэажэон ачҕаҕа.
Зынза ишсылаеыз сызгэамтеит,
Зынза саблит иара аҕҕаҕа!..

А А М Т Е И П Ш
И И А С Н Ы И Х А Ц Э Ц Е И Т...

Аамтеипш ииасны иҕацэцеит,
Иҕоу-иҕамзу ҕамбакэа.
Нас иҕаҕкээз ҕацхьазеит,
Хҕэы иҕаз раххэеит иҕамзакэа...

Ҕацэымҕашьарц шэыцсқэа штоу,
Адэы шэшықэым хьзыда-цэада.
Инашэыгзароуп шэа ишэыхэтоу,
Иҕашэтцароуп, шэа шэзеицэада?..

Аарла иҕархэеит, ишрыхьзо,
Акгыы шҕырымкуа ҕа хьзыҕан.
Аха русқэа зегь шмазо,
Нас ирмоурцаз ҕыцныхэа...

Урт закэытцэҕоу шыта иахцоит,
Аха ҕааиуеит имхэазакэа.
Аамтеипш ииасны иҕацэцоит,
Рыцсқэа шҕатцэҕоу ҕамбазакэа!..

СЫТЦХ ИГЕИТ!..

Зегь ириааиуа данааи пшьаала,
Ачарахəа сгəашə аартны,
Сицьлеит псуатцас сказшьала,
Ицхеи-пхеиуа схацшьа хтны!..

Харт хашцəажəоз тцагəанынза,
Атцх akkaхəа иаахаршеит.
Аха ашамтазгы данымца,
Нас дыззааитцəкьазгы ихəеит...

«Изуцəыззои, уара сушьтан,
Уара узгарцаз ауп сагьзаа.
Аха иудыруз, уа ухатыцан,
Уаха ицəызгоит еазə ицс-цаа!..»

...Ус хайцырцит хара ашамтаз,
Атцхгы пшьаала иааимыггеит.
Зегь ириааиуа уаха ицамтаз,
Са саанижьит, сытцх игеит!..

* * *

– Уи ипоезиа кьдигцеит мратцас,
Аха ицхазом...
– Умыццакын, афыза, зны уаанҕас,
Уа интцəазом...
– Самырцхозар, изыстахуи зынзаск,
Изгазом...
– Уи ипоезиа амца ануцрасуа,
Убазом...

* * *

Атоурых еиларфынтуа, еиларфынтуа, еиларфынтуа,
Атоурых еиларфынтуа ирхэашьит.
Дзакэытцэҕьаз иехымтуа, иехымтуа, иехымтуа,
Дшааиуаз, машэыршэа иаапшит...
Изхарада? Атоурых иара амфала ицозтгы,
Азэыр дизхьацшуазма иаргы?..
Абзиа дафызтгы, абзиа кайтцозтгы,
Ипыртцны ицазомызт цьаргы...

* * *

Быжь-насыцк ициит даниуаз,
Уи дуаф кэышын, дагьуафдырын.
Аха иара ицэыртцра иазыцшуаз,
Икэаҕэа иныкэтэеит, дыркэадырын...

Нас, иабакылсуеи хэа хшыцшуаз,
Ишьамхкэа итцакэалт имфа нтцаанза.
Уи пату икэын алеипш даншуаз,
Урт рылацш икэшэон дыхдыртцаанза!..

МАХЭЫК ЕИЦЫКЭТӨОУП...

– Урт махэык еицыкэтөоуп...
– Анцэа ицьшьоуп!
– Урт бгыцк еицыкэтөоуп!
– Анцэа ицьшьоуп!
– Урт быбыцк анрыкэтэа,
Ихэхэауеит...

– Урт зыршык анрықəтəа,
Еицбылуеит!
– Урт ирзеилоу уашьтамлан,
Урќəатц!
Икəадоуп ақəашьдақəа,
Рдац...

У С З Ы М Д Ы Р У А З А Р...

Усзымдыруазар еиҗа стынчын,
Наќ угылазтҗы хара.
Аха исылшой, акҗы сымчым,
Мыцхəы усзааигəацəоуп уара...

Сыла хызҗап акы азыхəан,
Ёак азыхəанҗы исычҗап...
Нас иудыруаз, уаҗа усмыхəан,
Узқəымгəыҗзо жəак уаҗап...

Уаҗа суцнаскьом шыаҗакҗы,
Уаҗа исызгатцəќьом угəра.
Уаҗа уахьчазом хьацакҗы,
Иухьзоит амацəыс убра!..

...Адуinei узықəыз уара қəашьда,
Азəыр игахьома зегьы наќ?!
Ухы мацара уҗуа ушашьтаз,
Убриҗ уцəызит уара гəаќ!..

* * *

Ажəфан тынхадан, адҗыл тынхадан,
Са сыда ианынха,

Сөйзә длыпхадан, сықәлә длыпхадан,
Дандәықәлә хагәха,

Сацьал саашатан, сацьал саашатан,
Сус умхәымган...
Исцәызыз аагәатан, сызхьымзәз аагәатан,
Усхыца, сумган!..

* * *

Ианбатәиу, акыр тытцәкьейт,
Ирхәаз ажәа агеит ацша.
Хгәыҗеанзамкәа еиҗа хәытцәкьейт,
Абар, иахнырит ахыцша...

Иузынкылом, ажәа прытцәкьейт,
Уи амтцәыҗәәқәә ласзоуп.
Ирҗахымызт, аха ирҗытцәкьейт,
Хьзашьа замамгы убри азоуп!..

* * *

Гәҗыхақәак срыман ицоит ихыхәхәала,
Азмышь еицш, сырхуп.
Сынасыц спыртцны ицейт иара ахала,
Сышәзаанкылом, схәуп...

Сымтцәыҗәәқәә сзымкьо иаразнак сыхәҗәзаап,
Шьҗа сызпырзом.
Жәәанаҗ сназоит хәа баша сыҗәхәзаап,
Адгьыл иаузом!..

АМРА

САФСНЫ СЦАХЬАН!..

Амра сафсны сцахьан,
Ажәфән дуззагь агәы еиоысшеит.
Етәацаарә бышьта сырхахьан,
Цаакгы самышьтын, еиоызжәеит!..

Аха сбыхьзомызт, бхаракон,
Быгага акәын исныччалоз.
Убри сыхзызон, сеикәнархон,
Хьтәы саанцас, быцгәы зынчалоз!..

Цьара сафстаацәа сыхьзеит,
Цьара сыцьнышцәа сыхтаркит.
Урт рхыжәкәа сыцхьазеит,
Ианырхыскьа, ақәыцьма еимаркит!..

Сдәыкәлеит зырфашк еимыреәе,
Егьа саргәакзаргы, сацәырит.
Абғаб атәыфәицш итырәеә,
Сфашьахуазма, бышьта здырит!..

Ахахәкәа цслымзтцас сырхыкькьеит,
Атцла кәынцьтцас исшьафьтцәкьеит!
Зыцсы таз сгәышпы ианыкькьеит,
Зылапш бықәшәаз зегьы сшьытцәкьеит!

Жәфән атцкараәтцәкьа сбыхьзеит,
Дгьыл атцыхәантә ишьтхысаа ибышьтаз.
Бышьтцаан сәыхәа кәаратцеит,
Табуп хәа иахәан Анцәа бсызтаз!..

И И Г Э А Г Ы З Е И ? ! .

Иигэагьызеи, ачкэын мзанра,
Дымшэазакэа,
Гьшьяала игэыдикылт лзамфа,
Дмыццакзакэа!..

Излалычхазеи азгаб тэрышкэа,
Дмыхэхэазакэа!
Илцэеилахазшэа лара лускэа,
Дымтэазакэа...

Аамта рымаму, иаркароу,
Имачу рцышэа?
Аацынра акэзар зегьы зхароу,
Аацын мзышэа?!.

А Ф Н Ы К А И З Г Е И Т ...

Лара лакэушь, ифнатэада?
Схэыцуа саавахейт адэы.
Алашара фнацхоит луада,
Сахьзаргьы здыруада сгэыхэтэы?..

Хахэкгьы сыршэит, иназозар,
Асаркья цнамэыртэ ихэычуп.
Уи абжкы лахар, илзозар,
Аха издыруада хэа сыцшуп...

Ус ашара адэы иныкэлейт,
Раатцра сшавазгьы саапсейт.
Схахэкэа ахьхьахэа хланцы идэыкэлейт,
Схахэкэа сапхьатцэкья икацсейт!..

Иааит итѣыуо еишьтагылан,
Шьюукгы шыччауаз збеит!
Урт акакала инейдкылан,
Иргəыбзыгуа афныќа изгеит!..

ИКАБЦАНДАЗ,
ИКАБЦАНДАЗ...

Иќабцандаз, иќабцандаз,
Иќабцандаз җа шыаҗак.
Илабцандаз, илабцандаз,
Илабцандаз сгəаҗ шəахəак!..

Исбырбандаз, исбырбандаз,
Исбырбандаз ишазхауа.
Исбыргандаз, исбыргандаз,
Исбыргандаз сахьцауа!

Бмыччандаз, бмыччандаз,
Бмыччандаз ихааза...
Сыбырччандаз, сыбырччандаз,
Аќауар еипш, сырбааза!..

Сыбгазандаз, сыбгазандаз,
Сыбгазандаз бахьцауаз.
Сбыргазандаз, сбыргазандаз,
Сбыргазандаз, исмычхауаз!..

Иќабымтцандаз, иќабымтцандаз,
Иќабымтцандаз җа шыаҗак.
Илабцандаз, илабцандаз,
Илабцандаз сгəаҗ шəахəак!..

ИСЫМБАЗАКӘА,
ИСЫМБАЗАКӘА...

Исымбазакәа, исымбазакәа,
Исымбазакәа ааңына ааит.
Сымгазакәа, сымгазакәа,
Сымгазакәа, бцеит, бымцааит...

Имхәазакәа, имхәазакәа,
Имхәазакәа уи сгәыроон.
Имфазакәа, имжәазакәа,
Алабытцәеипш сагьбыроон!..

Сымтәазакәа, сымтәазакәа.
Сымтәазакәа сеикәкьашон.
Инымтцәазакәа, инымтцәазакәа,
Инымтцәазакәа сымшкәа цон...

Имырцәазакәа, имырцәазакәа,
Имырцәазакәа сымца аазгон.
Смыцхазакәа, смыцхазакәа,
Смыцхазакәа иаасыроон...

Ибзымгәагьзакәа, ибзымгәагьзакәа,
Ибзымгәагьзакәа ахынхәра,
Сыбхьымзазакәа, сыбхьымзазакәа,
Сыбхьымзазакәа бцахт бара...

...Исымбазакәа, исымбазакәа,
Исымбазакәа ааңына ааит.
Думхәазакәа, думгазакәа,
Ухала ушцатәоу хәа исызцааит!..

* * *

П̄х̄э̄ыз̄ба ссирзак акыр-кырх̄эа,
Дзырччозеи, дзырччозеи?!
Амца скызар апыр-пырх̄эа,
Измаанозеи, измаанозеи?!

Слышьтамлак̄эа ашыр-шырх̄эа,
Сызлат̄эозеи, сызлат̄эозеи?
Слых̄ьз̄азаргы афыр-фырх̄эа,
Сызмат̄эозеи, сызмат̄эозеи?!

* * *

Лыччап̄шь сеилахан сыпсуеит,
Знык даац̄эыртыр камлазои, нас?!
Лымф̄ах̄ь скарахан сыпсуеит,
Амца шыску лымбазои, нас?!

П̄шак аа̄к̄эымт̄ц̄зак̄эа исуеит,
Сыш̄ка даман имаазои, нас?!
К̄эаршф̄ык д̄эык̄элар х̄эа сш̄эауеит,
Ц̄к̄эа дызбаанза дымбаазои, нас?!

АҚӘА АХЫБАҒ ИКӘАШОИТ...

Анц̄эа их̄эозар, уаж̄эшьта ишоит,
Уаж̄эшьта ишоит,
Ақ̄эа ахыбағ ик̄эашоит,
Ик̄эашоит...

Анапы Ғаца ц̄эг̄ыш̄эа иқшоит,
Ц̄эг̄ыш̄эа иқшоит.

Исцәарбаазаз скьяғгы пшшоит,
Скьяғгы пшшоит...

Иссиру бжы хаак уи иахшоит,
Уи иахшоит.
Зегь хәычык-хәычык хзашоит,
Иахзашоит...

Анцәа изы-цкәа рыхьнаршоит,
Ирыхьнаршоит,
Дгыли-жәфани ҕыц иашоит,
Ғыц иашоит...

Анцәа ихәозар, уажәшьта ишоит,
Уажәшьта ишоит.
Ақәа ахыбағ икәашоит,
Икәашоит...

ИСЗЕИЗГОМ ХӘЫЦ-ХӘЫЦ...

Иптәеит арахәыц, иптәеит арахәыц,
Иптәеит арахәыц ҳаидызкылоз.
Исзеизгом хәыц-хәыц, исзеизгом хәыц-хәыц,
Исзеизгом хәыц-хәыц ҳанеицылоз...

Сбыхәоит базхәыц, сбыхәоит базхәыц,
Сбыхәоит базхәыц бара ибхароу.
Сацсамзар бнацхыц, сацсамзар бнацхыц,
Сацсамзар бнацхыц сара икароу?!

Иалшоит саххәырц, иалшоит саххәырц,
Иалшоит саххәырц сара сажәа.

Иакуп сыңсы ахыц, иакуп сыңсы ахыц,
Иакуп сыңсы ахыц сеиқәыхышәашәа...

Ипцәаз арахәыц, ипцәаз арахәыц,
Ипцәаз арахәыц, иара мсааит!
Исзеизгом хәыц-хәыц, исзеизгом хәыц-хәыц,
Исзеизгом хәыц-хәыц, ххатцкы ицааит!..

ХАГӘҚӘА АМЦА РҢАТЦО...

Ааңын ааиуеит, имыццакзо,
Имыццакзо,
Сгәы амца шталаз бымбазо,
Ибымбазо?!

Бхышә ақынза санназо,
Санназо,
Уафы сизгәамтартә сыңсы зо,
Сыңсы зо!..

Быңхызқәа срылоуп, санрыхьзо,
Санрыхьзо,
Ауаса срыцушәа ицхьбазо,
Ицхьбазо!..

Иарбан цхызу, сызгазо,
Сызгазо?!
Сзыртаслымуа, сзыргазо,
Сзыргазо?!.

Ақәа анлеиуа имыхкәазо,
Имыхкәазо,

Сарбаазархәа бымшәазо,
Бымшәазо?!

Цәыкәбарк сашьтоуп ихәычзо,
Ихәычзо,
Бхышә икылсуа ибымбазо,
Ибымбазо...

Имыцхәымкәа иразо,
Иразо,
Уи сыгәтыхақәа агразо,
Иагразо?!

Бнапы ианшәалар бымбылзои,
Бымбылзои?
Ҷаи, убақаз, бымхәазои,
Ибымхәазои?..

Ачарахәа бхышә маатзои,
Бхышә маатзои?!
«Уеикәхагәышыоу?» – бгәы мцшаазои,
Бгәы мцшаазои?!

Аапын ааиуеит имыццакзо,
Имыццакзо,
Ҷагәқәа амцақәа ртатцо,
Иртатцо!..

* * *

Аамта еикәшара халамзыкәа,
Ҷдацқәа рзыттымжәазт, ҳаикәхеит.
Абранза иааиз зегь ҳмыцсыкәа,
Малс – ҳарт ҳақсуара ҳтынхеит...

Шьта хазхэыцуеит, еиқəхарыма,
Хзыхзызо иаахгоз хара хгəагь?..
Апшқа икынза иназарыма,
Дхьанарпшрыма, хара хəхь?..

* * *

Амшқəа еицны ианцо игəыптцəагоуп,
Ирытцо рымаза убазом...
Уи ддырцəажəоит: «Ари дуаф нагоуп!»
Егырт зегь иаххəо рахəзом...

Амшқəа еицшны ианцо испырхагоуп,
Иреигьу сымшзатцə қəацазом...
«Уи шəйкəатц, мшəан, уи дуаф хагоуп!»
Сашьтоуп сымш, иссырхəзом...

ЛЫМЦА ХƏЫЦЫМКЬААИТ ЦЬАРА!

Ибырхəхьома, ибырхəхьома,
Ибырхəхьома ба бытцкы?!
Дыббахьома, дыббахьома,
Дыббахьома ицоз бхатцкы?

Ихəахьома, ихəахьома,
Ихəахьома, уи ихықəкы?
Имьышома, ма ишəахьома,
Ишəызбахьома шəыгəтəкы?!.

Идбырхəхьома, идбырхəхьома,
Идбырхəхьома башьцə кыр?
Идбыргахьома, идбыргахьома,
Бымцқəа ишрытцо ихьтəкыр?!.

Дыхәхәахьома, дыхәхәахьома,
Дыхәхәахьома? «Митә дсаазеит!»
Бан неитамхәагь дыбжьахьома,
Зынза ахықәаҕы баазеит!

Дтабырхома, дтабырхома,
Бабгьы ахьымзг дарганы?
Изырхома, измырхома,
Бышьта мызуоу ахәынтәаҕны?!

...Дырхәахьома, дыргахьома,
Шьта хәкәытцып лырцъара,
Шәабылхьома, шәачыцхьома,
Лымца хәытцымкәааит цъара!..

СА СЫНХЕИТ, СУГАЗОМ...

Уа убжь цқя сарпхазом, сарпхазом, сарпхазом,
Уа убжь цқя сарпхазом...
Убригь шьта исызхазом, исызхазом, исызхазом,
Убригь шьта исызхазом...

Сара сгәы узынхазом, иузынхазом, иузынхазом,
Сара сгәы узынхазом...
Аха уа уда инхазом, инхазом, инхазом,
Аха уа уда инхазом...

Саргь зынза исызхатцом, исызхатцом, исызхатцом,
Саргь зынза исызхатцом...
Инаупыршәан ицазом, ицазом, ицазом,
Инаупыршәан ицазом...

Шьта ухынхәы, исузом, исузом, исузом,
Шьта ухынхәы, исузом.

Ушхэатэхамтцоу схэазом, исхэазом, исхэазом,
Ушхэатэхамтцоу схэазом!..

Аха ицоит, ихынхэзом, ихынхэзом, ихынхэзом,
Аха ицоит, ихынхэзом.
Иумхэахьази, бсырхэзом, бсырхэзом, бсырхэзом,
Иумхэахьази, бсырхэзом!..

Сгэы дырхьеит, избазом, избазом, избазом,
Сгэы дырхьеит, избазом...
Са сынхеит, сугазом, сугазом, сугазом,
Са сынхеит, сугазом!..

А Т Ы П Ъ Х А Л Г Э А Ш Э А Ф

А И Ц Э А Ж Э А Р А

А л а ф а ш э а

– Сыбыз иалтит кынтцатырак,
Измаанозеи, измаанозеи?!
– Уи азыхэан иухьуам цырак,
Узыршэозеи, узыршэозеи?!

– Слымха фшаауан иахантэарак,
Измаанозеи, измаанозеи?!
– Инахаублыр, цэашьы ртэарак,
Иааухнагапеи, узыцэшэозеи?!

– Сылагь пыруан, атэы итнахша,
Измаанозеи, измаанозеи?!
– Тэыцк хшэалазаап, бзиа збаша,
Азбахэ устцэкья изурыххозеи?!

– Сшыап хьаак талан ихьухьуеит,
Измаанозеи, измаанозеи?!

– Амш цэгъахозаап, ус адыруеит,
Узыргәеигәеиуеи, узмыртәозеи?!

– Афныка сдәықәлар, сгәы сызгахуам,
Измаанозеи, измаанозеи?!

– Издыруа зегъ ара исызхәахуам,
Угәы иатахымзар, уара узцоzeи?!

А Ц Ә Қ Ә Ы Р Ц С А Ф Ы З О У П

Ацәқәырц сафызоуп, спыххааса сцоит,
Ацакья шәыгәра хыла санкьяр...
Аха сцәыкәбарқәа еитах еизыкәкәоит,
Иалшауеит аифхаа тшәарра сыбжкьяр!..

Арфаш сафызоуп, еитах сыцәқәырцоит,
Истахуп сзиас акынза сназар...
Уа кәаца-қәақ сшазнымкыло рбоит,
Ицъасшьоит ашьабста шьямхыла исыхъзар...

Кәыдры сафызоуп, сантыцлак сытра,
Сцоит хахәи-мфыхәи еилартәиуа, еинкьо...
Сцафқәа шәрықәгылан шәафыз афытра,
Ашәышықәса ирыламзырц, сыхъз еимыркьо!..

Амшын сафызоуп, сыгәрымуеит еитах,
Истахуп сашьцәа Ацсныка ихынхәыр...
Рыблақәа срыцкьоит, ирхысхуеит ашәах,
Срынхалоит, ақәад ишанхало еицш амхәыр...

УРТ ЗЕХЬЫНЦЪАРА ИШӘТҮАМ!..

Дануцыла, ауаф хьшәшәә,
Уаутә егыыкам, уеиқәыбгеит!
Аенынтәарак уғы ташәшәә,
Акгыы уауам, умшра игеит!..

Дануцыла, ауаф гәымха,
Уаутә егыыкам, умшра игеит!
Адәы уқәыз ахауа узымха,
Ма тцлак ашшара уанкьеит!..

Дануцыла, ауаф хага,
Уаутә егыыкам, уеилагеит!
Ухы ианикьоит иику аеага,
Нас иулшахуеи, уагеит!..

Дануцыла, ауаф кәынга,
Уаутә егыыкам, уеилацсеит...
Ушзахәо улацш нак икәыга,
Умчқәа улышәшәеит, уаацсеит!..

Дануцыла, ауаф гәыраз,
Умфа мныхәакәа уишьтуам...
Аха урт рацәам, иудыруаз,
Урт зехьынцъара ишәтуам!..

* * *

Ххьаакәа шәмырфыхан, урт гәгәазоуп,
Ххьаакәа зынзак шәырбылуеит...
Шәгәыхәашькәа гәагла мацара итәзоуп,
Хацсадгьыл еицах шәазгәышьуеит...

Даарак ишэзеигъзам ҳахәра артытра,
Ижәдыруз, имжыжыкыр калоит...
Аеыхәда шәықәкьеит шәарт Ацсынра,
Уи шәалаза, цхызла ижәбалоит!..

* * *

Днаган ахахә еипш дышьтарцеит убра:
– Абри атыц ухьчалароуп!
Хыхьынтә хугәтасыр, ҳағеимшхара, уара,
Атәыла урбгалароуп!

Ижәдыруеит, иацәафам ахахә агәыкра,
Алақта унамырбароуп!
Абз афыхуп, изцәажәом иара,
Хәычы-хәычла иуршлароуп!..

* * *

Сышьтахька инхама, сацхьака ипшума,
Зегы иреицәоу?..
Сеидру, лыпцхала сусқәа сырфума,
Сынхома, сыхтәоу?!.

Ацстазаара агьама макьана исзашоуп,
Макьана ихаазам...
Ҳаи, сеилагама, исхәо зегь башоуп,
Сыбыз баазан!..

* * *

Снаурхәыргы, сааурхәыргы,
Сузыпсахуам, иубац соуп...

Иауркыргыы, иаауртыргыы,
Иузтыхуам, сгэы иҕац ҕоуп!..

Сымлакыргыы, сыхьҕакыргыы,
Снеилоит ус сара сымшэа.
Ааи, исызрықәуп урт ҳаҕыргыы,
Сиаша, саҕсуара, сбызшэа!..

* * *

Аамта игрыстәҕьаны ицеит,
Ашьҕақәа нхеит инпыҕкала.
Ихьаақәагь ҳирбозма, изеит,
Иҕаихәхәеит наҕ инапала...

Дытәорит атҕлеипш, дыхәжәеит,
Җабаҕаз уажәраанза дхамбацкәа.
Иухъеи хәа хзымхәеит, хицәшәеит,
Җарәапар иҕацсыхәоз уи идацқәа?!

* * *

Лацшык сышьҕоуп скылкааны,
Саагәырҕьар, иара хагахоит...
Гәыҕра хәычык сымпааны,
Иабейт, аҕша иаҕахоит...

Исашәхә, уажәшьҕа искәызцода,
Уи самбартәы сабацари?!
Сыжәған ацстхәа хызцода,
Тынч ҕьара сабатәари?!

Лацшы мыжда зсышьтоузеи,
Аамта хэашьык салазџоит...
Сацхья иааины изышьтоузеи,
Атџы итнахыргь салазоит!..

* * *

Ахатцарагь илоуп иара,
Имоуп агџагьгы уицџымшџартџ...
Аха ианатаху ажџак аџџара,
Уазымцшын, дыкам иџытцшџартџ...

Убриакара ихьантоума ажџак,
Ма хараза итџахызар?!
Гџыбгангьы узиџом зынзак,
Икалоит ихазы иџахызар!..

* * *

Саџьал шсышьџаз икџлаауа,
Шџынтџ сахыџахџеит аџсра...
Уажџшьџа идџыкџџом иџшаауа,
Уажџшьџа сарааџсеит сара...

Сыбла ихгьылоит есымша,
Уи ашьабџта ихџыз...
Ех, ишаџџгџыгьуаз алша,
Иашџта иџалт изџџатџахџыз...

* * *

Иеибадырфон алаџџа,
Иаагьазкаанза...

Узтампшуа рлакҗаә,
Ашьа иагаанза...

Қыаф шҗаруаз, абаакҗаә,
Урт аапкаанза...
Есымша еичдырчоз рлакҗаә,
Инкагҗаә ирфаанза!..

* * *

Аамҗала аиашатҗкҗа рҗҗаехит,
Иазхәом рхәеит аҗахәы!..
Уи иацәхьамҗуазгы дырхит,
Ирыртт изхылҗызгы рхәы...

...Аха игәырҗаәеит мыҗхәы,
Ршәазызарагҗ заа ирҗырҗт...
Аиаша еиҗатҗнаган ахы,
Ргәыҗҗкҗа иалҗкҗаны ицәырҗт!..

* * *

Гәнаҳак ушьҗоуп иуҗрымҗзо:
«Узсыҗәоцозар, уаб уиҗоуп!»
Убла аш еиҗш уи аахымҗзо,
Уахьҗалакҗы иахарҗоуп...

Зынҗы ашәахҗеиҗш иунымҗзо,
Улахь ашашаратҗкҗа иануп...
Уа иуҗәахыхуеит уи уаакәымҗзо,
Аха излаузари, иуҗшнуп!..

Анцәа идырып ианумпытқьаз,
Аха абар, уажәы иухъзеит...
Зынза иузгәамтәкәа иахъхәытқьаз,
Уцсы атыѳраѳ иназеит...

* * *

Скылрышәшәан дсыхәапшит даара,
Ибозар хәа дашьтан сыгхак...
Имағышын иситаз азтаара,
Сиртәиит санушәа дырдхак...

Аха уаха дысмыхәошәа ибазаап,
Ибз хахәхазшәа имқәацеит...
Изцәырымгаз ишхам играцжәазаап,
Иблақәа амцацшь ртацеит...

ХА А У М Ш А Т Е И Т . . .

Хәаумшәтеит, хәргь зынза,
Хәаумшәтеит...
Хәауртәатцәкьейт, хә хзатцәза,
Хәауртәатцәкьейт...

Хәаилахатцәкьейт, хә цәгьашәа,
Хәаилахатцәкьейт...
Хәаәхатцәкьейт, хә ханшәа,
Хәаәхатцәкьейт...

Хәаилацәажәан ус хәзбоит,
Хәанамыхәа;
Дасу иеыз хәыч кәаратцоит,
Дасу иеыхәа!..

СЛЫМҲА ИҲАСУАН БЖЬЫК...

СлымҲа иҲасуан бжьык ашышьыҲа:

«Ухьаа уеамтакәа уерыҫгәә,
Уашта иҫталап зныхгы аныҲа,
Угәы камыжкәа уца, уеиха!..»

Аха исыҫрыхон сгәырәа акәкәыҲа:

«Уаутәы башоуп, уашәахә хәоуп!
Ҳара иаҫзеилкаауам узғуҲа,
Нахьхы Асыпрағ утыҫ хиоуп!..»

Уахак сеимаркуеит сгәырәеи сгәыҫреи,

Исыҫрымшәо исышьтоуп иғкәса.
Шьоук артынчуам исыхьуеи, исыхьреи,
Шьоукы ишьтырхуеит аҫкәаҫа!..

Схы сазхәыцуа схала сықәхеит,

Саҫбал схыҫцакуеит цәгьашәа...
Амшын иззаамлаз анышь еиҫш сғықәхеит,
Ацәкәырҫа сғәтәән санаршәа...

ХӘЫЦРАҚӘАК СЫЖӘЛАН...

– Уахьзома уа унасыҫ?!
– Мап, сзахьзәзом!..

– Ашәыр еиҫш униасып,
Ҳара узцазом!..

– Инужьда ухатыҫан?..

– Азәымзар азәгы!..
– Уаҫбал уахыҫан,
Уеиқәхомашь уатәгы?!.

– Ифеиуама улѡатѡ?
– Аарла иубауеит!..
– Машѡыршѡа ахызатѡ,
Тѡьар, иагауеит!..

...Хѡьцраѡак сыжѡлан,
Зынзак саѡахеит.
Ирыѡсыхѡозеи сыжѡлар,
Атѡѡан иахахеит...

Х А Ч К Ѳ Ы Н Д Қ Ѳ Ы Ц Ш Ы Н . . .

Хѡьѡа ааныжъны дымѡазаѡызт,
Уаѡа имамшѡа хыѡѡкык.
Ибла хызѡуаз димѡазаѡызт,
Аха дхылхит хыркѡькѡьк!..

Ажѡак ьрнаан имѡѡазаѡызт,
Димыхѡацзаргъ азѡы апсык...
Имышѡхѡьтѡѡьагъ имсазаѡызт,
Аха дхылхит хыркѡькѡьк!..

Уаѡа мшынкахъ дрымгазаѡызт,
Арахъ дѡамлаѡызшѡа зык,
Зынза ларзсагъ дмызсазаѡызт,
Аха дхылхит хыркѡькѡьк!..

Зѡабк дѡьантазза димѡазаѡызт,
Иеисуеит хѡа дыѡазамаьт гѡьк!
Астѡѡьа ахаангъы дымзытзаѡызт,
Аха дхылхит хыркѡькѡьк!..

Уажѡраанза гѡгѡала хамшѡазаѡызт,
Шьѡа иѡаѡтароуп хнырѡѡтѡьк!

Ҳаҷкәын дқәыпшың, цқәа дымшәзацызт,
Аха дхылхит хыркәыкәык!..

* * *

Ах, дизгәамтәит, дизгәамтәит уафы,
Са сыда, са сыда.
Асыкәмал фәеицш, исәаст лыхцә аффы,
Исашәхә, дызсасыда?!

Шьта сгәы мыжда афныка исызгом,
Шьта уи излалыцрыцүеи?!
Мшәа адунеи даәазә дықәым, дызбом,
Дзызхәыцүеи, дзызхәыцүеи?!

Ҳнаскәеит ҳара асы фамгыл пуа,
Уи лзын сыцсы тысхуеит.
Лхылә иқәлаз лыхцәы шкәакәа рхәуа,
Ахмыхәхәареицш ихысхуеит!..

АРИ АТҲ СА ИСТӘЫМЫЗТ...

Ари атҳ са истәымызт, ари атҳ са истәымызт,
Ари атҳ са истәымызт зынзак.
Уи ағәра са искымызт, уи ағәра са искымызт,
Уи ағәра са искымызт иахак!..

Ба баацшырц бтахымызт,
 ба баацшырц бтахымызт,
Ба баацшырц бтахымызт са сахь.
Уа зынзакгьы сыбтахымызт,
 уа зынзакгьы сыбтахымызт,
Багьаламкьыст ибзыцпыыз акәтағь...

Мшәан, абастцәкья ҳаилгама,
абастцәкья ҳаилгама,
Абастцәкья ҳаилгама ҳара?!
Уи еиха игәра бгама, уи еиха игәра бгама,
Уи еиха игәра бгама, бара?

Быхчы зегь лабжышла, быхчы зегь лабжышла,
Быхчы зегь лабжышла ибкәабейт.
Уи алахәа ижышуа, уи алахәа ижышуа,
Деицшхеит, бахыыкоу имбейт!..

Ах, бгәы тагылом, ах, бгәы тагылом,
Итылашыцааит ицшзас блакта...
Бца, сшәыбжягылом, бца сшәыбжягылом,
Ахаан сышәпырхагам уажәшьта...

Ари атцх са истәымызт, ари атцх са истәымызт,
Ари атцх са истәымызт зынзак.
Уи ағәра са искымызт, уи ағәра са искымызт,
Уи ағәра са искымызт иахак!..

АЗЫРКӘИҚӘА РЕИМАК ЗБОУП!..

Атцх тынчуп уамашәа,
Аеазатцәкьеит апша хага!
Сныәнаххызар, бхышә сныхшәа,
Ицәабымшьан, сыбцырхагам!..

Азыркәи хәыгцқәа ртызшәа,
Ицәгъахатцәкьеит, исзейкәымкит!
Зынза исцәеисыр хәа саншәа,
Бара бышка сымәа хыртит!..

Руа ииашоу еилхаргап,
Цқьа хазхэыцып дара реимак!..
Изхароу хабжыап, «ихапкап!»
Нас еинаалап рыфны ианнеилак...

Пшьаала инрықэпраан хнапқәа,
Ианейтырхлак урт рымтэыжәфә,
Зынза икәандахар хәгәкәа,
Сбыздәылгару, санкны сыжәфә!..

Азыркәикәа реимак збоуп,
Ирыбаргәузеи, уажәшьта цыымхеит!
Харт иахзеибымхәаз рацәоуп,
Атц кьәфцәахеит, иахзымхеит!..

А М З А И А Б О Н Б А Н Д Ъ Ы Л Ц У А З ! ..

Ибымбеит, ибымбазеит,
Сара башта сталеит!
Ибымгеит, ибымгазеит,
Уажәшьта сгәы быцәкьалеит!

Ибыртәеит, ибыртәазеит,
Зегь цхашьан, ибцыртцит!..
Ибыртәеит, ибыртәазеит,
Азә дубом, ианытцит!..

Ибырдеит, ибырдазеит,
Бгәы бтагәырғон бхала!
Ибындеит, ибындазеит,
Шьоук рыцша лыцхала!..

Исырхеит, исырхазеит,
Снеиуеит бышьта итаршэны!
Истаххеит, истаххазеит,
Бдэылтырц бкасы бхаршэны!..

Исыршеит, исыршазеит,
Дцэыртцп хэа са сзызхэыцуаз...
Быпхашьеит, быпхашьеазеит,
Амза иабон бандэылтыуаз!..

А Ц С Т Х Э А М Ц А Р С Н Ы ! ..

Ажэџан иатцоу адстхэа еикэара,
Ацша иама ицоит ихиаала.
Пцхэызба бзиаак лыхцэ ацара,
Иеипшуп, уалакыси пшьаала!
Иеипшуп, уалакыси пшьаала!

Ажэџан дхалоу сыбла еикэара,
Уахынтэ дсыхэаччоу дгэыгэкааган?!
Ех, игэалтеит сыпс апара,
Абрахь дсызтода уи дааган,
Абрахь дсызтода уи дааган?!.

Ус, ахышэтхэа снышьамхнышлан,
Ацша сахэеит исызхэыцырц...
Сышьха кэыш ду, сара схышла,
Амџа рнатарц, нак иапыртырц!
Амџа рнатарц, нак иапыртырц!

Ацша хага сажэа џамтэкэа,
Ацстхэа мцарсны сышка идэыкэлеит!

Адуinei тшәә нсыжыит самккәә,
Уи лыпхарра мцапшыны исыжәлеит!..
Уи лыпхарра мцапшыны исыжәлеит!..

* * *

Инапқәә сыжәәа инахырккысын,
Амца скызшәә снеилыбзааит!..
Шьта иазхоит, ара ускымысын,
Ауаа ирбоит, рыгәтәтәккәә ҳааит!..

Иаргы исахәоз дазыпшызшәә,
Инапқәә дырнахеит дыццакны.
Исымбазакәә сгәы дтапшызшәә,
Амца сыжәлеит сааибарккы!..

Уаҳа исмоузакәә еикәтәарак,
Сыфны сцәылеит сара ақәә.
Сыжәәа ианыруан аенынтәарак,
Ргәеисыбжь штынчмыз инапқәә!..

УАҲА АК ҲАБЖЬАМЗАР...

Уаҳа ак ҳабжәамзар, уаҳа ак ҳабжәамзар,
Уаҳа ак ҳабжәамзар зынзак,
Амшгы хыжжәамзар, амшгы хыжжәамзар,
Ҳарыхьташьра ҳақоуп уаҳак...

Ибыталеи, бжәамзар, ибыталеи, бжәамзар,
Ибыталеи, бжәамзар, ихәә?!
Сыдгыл бызшәамзар, сыдгыл бызшәамзар,
Беахыбымбаарц сбыхәоит сыгәәа...

Ртцыхэа хрыффамзар,
 ртцыхэа хрыффамзар,
Ртцыхэа хрыффамзар, бызжъаз,
Рымтцэыжэа трыффамзар,
 рымтцэыжэа трыффамзар,
Бфызцэа бышьтыцаан бызгаз,

Ибдыруз, хаицэызуеит,
 ибдыруз хаицэызуеит,
Ибдыруз хаицэызуеит еиҥах.
Уажэы-уажэ сеицхызуеит,
 уажэы-уажэ сеицхызуеит,
Сҕазхэалоз былапш, сеиқэпах!..

У С Х Ы Х Ь - Х Ы Х Ь Л А

Ус хыхь-хыхьла, ҳа хаицэажэон,
Ус хыхь-хыхьла...
Ҳааиуан гэыхьла, гэырҕакгы ҳашэон,
Ҳааиуан гэыхьла...

Аха ҳхьаатцэҕьяҕы ҳназомызт,
Иахрыххауан...
Ғазэ игэтыхатцэҕья аабазомызт,
Ҳтанархауан...

Амҕа ҳақэын, нтцэара зқэымыз,
Амҕа ҳақэын...
Ҳзышьтаз ҳақын, иаххэомызт, иакэымыз,
Ҳзышьтаз ҳақын...

Ус хыхь-хыхьла ҳабанзахэоз,
Ус хыхь-хыхьла...

Ажэа иахтан аиаша иахэоз,
Ҳаиныхэон зыхыла!..

ДАНЫСЗЫМГА – СҒАХӘАТӘХОИТ!..

Амза хкәажәха жәфан икыдуп,
Сымға тгәыхаа иарыпхоит.
Амза, амза, ууалқәа сыдуп,
Данысзымга – сҒахәатәхоит!..

Зны диетәацяан уи дысҒачхоит,
Зны дымрахаан дысҒапхоит.
Исызгәамто мчык са сахьчоит,
Данысзымга – сҒахәатәхоит!..

Знык санхьатц, уи лөыцәа рбжьара,
Сызбахә даара ирыххатәхоит...
Сапырцыр акәхоит ргәрбжьара,
Данысзымга – сҒахәатәхоит!..

Лан дажьоит лцәалашәара,
Лаб лацықәшәада даанхоит.
Нак исхысцап цьушьҕеит сшәара,
Данысзымга – сҒахәатәхоит!..

Ааиу, мапу са исыздыруам,
Руак мзакәан ихәатәхоит.
Сгәырға азымшын еицш сзыруам,
Данысзымга – сҒахәатәхоит!..

* * *

Атцаа-рдәынеипш, ләырхәап,
Даазқәыршәшәан: –

Абра ихаргылоит лхэеит, акэац,
Аха умшэан!..
Уи лажэақэа ахэац, ахэац,
Сгэы инташэан,
Саргыы исыргылт акэац, ақэац,
Сааилашэан!..

* * *

Анаңьалбеит, астцэќьа аамтала,
Адэы сықэызма сара?!
Ацсра анааиуаз алактала,
Исызгэамто сыфэхэара?..

‘Енак иахыцар камлазози,
Сымшқэа иреигьыз сазыпшын...
Ах, исазар исымхэози,
Ашэа бзиақ сгэы иташын...

* * *

Шьта ацабырг абакоу,
уцшаала, уцшаала,
Иубаанза егьацъара укыдќьап...
Аноума, ароума, уцаала, уцаала,
Азбахэ уахатцэќьар, урылќьап...

Ацабырг абри ауп хэа, еакума иудырбаз,
Уржьазар ќалап ауаф ќьиа...
Аиаша дшашьтоу, амц агэра згаз,
Мышкызны уи дақэшэоит абзиа...

* * *

Амши атҗи ирзеилоу сеидру,
Иахьа шаанза урт еикәшәеит.
Атҗ тцаазар: «Заацәан снейру,
Шьта алашьцара сгәы ахшәеит!..»

Амшгьы цәажәеит иара аказшьала,
Абжь аарла итымга, ицхашьауа:
«Ашьха уавтцны уааила пшьаала,
Хәычы-хәычла уцсы шьауа...»

Сыпшгәышьан баша уажә аргама,
Апшеи ачыхьи ара сдырәеит...
Урт анеикәшәөз зәыр ибама,
Ө-зык еилалазшәа, еилазәеит...

КЫР ЗЫЧХАЗ ИОУП...

Пату шиқәу збоит аамтала,
Аркьыл бжьыцааны изгаз...
Аха издыруеит сара хатала,
Кыр зычхаз иоуп, акыр збаз...

Азәы ухихуеит уа илактала,
Уиеисуеит избахәгьы зрыххаз...
Дгәоутеит иаштатәкьа уантала,
Кыр зычхаз иоуп, акыр збаз...

Иажәа уахәом җазә дбарбаруеит,
Иа иакәу цьушьап Акәа згаз!..
Егьигь даакәымтцкәа баша дкәаруеит,
Кыр зычхаз иоуп, акыр збаз...

Схы сазтцаауеит, дарба иапшəымоу,
Ҳанхома ҳацсамкəа ҳара абазк?!
Нак дышəхашəыршт зызбахə шəымоу,
Кыр зычҳаз иоуп, акыр збаз!..

ЛЦƏА ИАЛАШƏЕИТ...

Исгəалашəеит сара,
Исгəалашəеит, исгəалашəа.
‘Еакалашəа лара,
Даапшуан уи, ‘еакалашəа...

Лцəа иалашəеит убра,
Иалашəатцəкьеит, иалашəа!..
‘Еа хьшыцбак дпыруа,
Сашта еитцəа дталазшəа...

Исгəалашəеит еиҗа,
Даапсаны дныхтəалазшəа.
Ихəашьит ллакта,
Иакəым акы лхалазшəа...

Цқьа избомызт иааигəаны,
Исгəалашəоит, исгəалашəа...
Сгəы ашəеипш иааимцəаны,
Дталеит лара акалашəа..

СГƏЫ СШАЖЬО СЫЗДЫРЗОМ...

Ахəы сныхшəар сназоит,
Аха азырфаш сзырзом...
«Умшəан, убригь уахьзоит!..»
Сгəы сшажьо сыздырзом...

Апстхэа шытахька еихоит,
Аха амза цэыртцзом...
«Умшэан, икаххаа ипцоит!..»
Сгэы сшажьо сыздырзом...

Пцхэызбак лыгелырхоит,
Зынза лыбла хыскзом...
«Умшэан, уи улгэацхоит!..»
Сгэы сшажьо сыздырзом...

Сажэа, ма устынхоит,
Сыцсымтаз уа усцыртцзом...
«Умшэан, уара уеикэхоит!..»
Сгэы сшажьо сыздырзом...

Амац сара исызхоит,
Сацхьа ицшугьы снырзом...
Имцызаргь – сеикэнархоит,
Сгэы сшажьо сыздырзом...

* * *

Сагозаргь сагаait, сагозаргь сагаait,
Лылацш схьысит убра!..
Илхэозаргь илхэаait, илхэозаргь илхэаait:
«Дсацэам, уи ифыза сара!..»

Сынхозаргь сынхаait, сынхозаргь сынхаait,
Сажэаанза сразкыдан абра...
Ларазэк сылгэацхаait, ларазэк сылгэацхаait,
Адэы ишыкэу схаштуеит ацсра!..

КЫР САХЪЗА ЗАР...

Сыргазама, сыргазама,
Сыргазама сгәырџақәа.
Сырфазама, сырфазама,
Сырфазама алақәа?!.

Сдыргазама, сдыргазама,
Сдыргазама, мшәан, урт?!
Ирыцхъазама, ирыцхъазама,
Шақантә иасхъоу са сзы аурт?..

Кыр сахъазар, кыр сахъазар,
Изыргәғәаша шәа шәыгәқәа,
Сырфазазаргъ, сырфазазаргъ,
Рыцқәа тәызааит алақәа!..

* * *

Имиц, имшәыц, имиц, имшәыц,
Макъаназ урт, макъаназ урт...
Ирхъымсааит шәыц, ирхъымсааит шәыц,
Иацәшәоит аурт, иацәшәоит аурт...

Иагъип, иагъшәып, иагъип, иагъшәып,
Ишәычхә, ишәычхә, җа пытк ишәычхә.
Изымбо длашәуп, изымбо длашәуп,
Ишрызхә, ишрызхә, уажәшьта ишрызхә!..

* * *

Иаха схы ахнықәыстсаз, цхызла ус избахит,
Уафы иааңеишьартә, амшын ду газгахит...

Амхацьырра иагаз хашьцэагь еизахит:
«Ара хазтэозеи, хацсадгылахь!» – рхэахит.

Ажэфан ду ишызбоз иаразнак иааимкьахит,
Амшыни адггыли ахьтэыцха рхнатцахит...
Афэахэа ашьамтлахэеицш акы аапытэтэахит,
Тца рымамкэа хашьцэа рфаархазшэа збахит...

АҚЪИЕИ АЦСЦӘАХАИ

– Мшэан, уабанзацо уара?!
– Снеилап схьаакэа сырхэаеанза...
– Уаха удэықэлару хара?!
– Сымфа нсыжьзоми сыцсаанза!..
– Иааигэахеит уажэшьта уфхэара!
– Сацьал сашта итамлазеитеи!
– Баша уақэгэыт уфара!
– Иахьяк апсцэаха усыцэшэазеитеи!..
– Уаха сымам, иазырха,
Итэыртэыруа сыцха уқэла!
– Мап, сызтыцуам сымзырха,
Схэыцқэа етымхауеит сандэықэла...
...Атца илсызшэа длахэит,
Ииуа дақэымшэо днеиааит.
Апсцэахагь икаитцоз, дхынхэит,
Ақьиа мчыла дизымиааит...

Ах, ишпацьбараз уи лылацш,
Аарла салцит самхэаезакэа...
Ахьшьыцбеицш, са сахь данынацш,
Сеиқэхеит ашэымтак самбылзакэа...

Шьта ианбатәиу, мшәан, хаипыртцит,
Ихарцәеит хамца ҳа ҳнапала...
Лгәы сызтымцит, сгәы дызтымцит,
Цәахышьа хзамтеит уаҳа хгәала...

* * *

Ажәфани адггыли аччаҳәа еицәажәоит,
Ирхәо змаҳацгы, иан лымгәа дтоуп...
Иқәыпшқәоуп макъана, ианажәуагь еицажәуеит,
Арагәапшь еицшуп, ихымжәо ргәатоуп...

Апшқа ҳайфызоуп, ҳааргоит ҳарфытрак,
Знык ханрымпытцшәа, хамфә лакьтоуп...
Ажәфани адггыли рылпха анахцәымзлак,
Нас ҳазургозеи, нас ҳагәғәазоуп!..

* * *

Амшын инзаалеит амра,
Ҷыкәабара ицоушәа...
Ипшзаза, ифәеижьза,
Ахьырзы ахьыршоушәа...

Тыпчак дыфны днеиуеит,
Амшын лцәынтцәоушәа!
Иареи лареи рыда,
Уаҳа уаф длымбоушәа...

Уажәраанза ицагъаз,
Амшын пхашьазазшәа...
Игәыбзыҗуа илпылеит,
Иахьак илзыпшзазшәа...

Ах, амшын, амшын ду,
Уцəқəырцақəа иғархəо,
Издыруандаз шыри,
Закə бызшəоу ирархəо?!

ИРХƏО СЕИДРУ, ИҚƏЫНЦƏАША...

Апсуа иацшəа анкаижьуа,
Адəы дзықəуи иара баша?!
Игəы иауам, шьоук ибла рхыжьуа;
Ирхəо сеидру, иқəынцəаша...

Апсуа иацсуара анипыртца,
Анцəа идырааит нас дызтəхаша...
Даатгылап уи дхəыцбгьыцуа;
Ирхəо сеидру, иқəынцəаша...

Апсуа ицсадгьыл данацəќьало,
Акры нхома ихьз зхəаша?..
Пхыз ибозар ацəа дшало,
Ирхəо сеидру, иқəынцəаша...

...Ихьымзгуп ацсуаиз знык данкаха,
Иќам тəылагь дахьынхаша...
Илымха итафəуеит, икрытцауам уаха:
Ирхəо сеидру, иқəынцəаша...

* * *

Ажəфан сeаларцан нацəхьцла,
Апцтхəа шкəакəеицш, салакнахауп.
Ак амбазозаргь шəара шəыбла,
Са сшəызгəамтəозар – шəыгəнахауп...

Знык сакъытдыр абылра,
Хаҕеимшхара – аурт шытыцуеит!..

* * *

Уи дгэыргъар – изеицэоуп,
Уи дтэыуар – хаҕеита...
Уи ижэбахьоу зегь дреицэоуп,
Шэтаирцшуам зынза илакта!..

Уи дхажэгалар – шэйтиуеит,
Дылбаажэгаргы – шэинапхоит...
Апхэыс длеипшуп, шэишэиуеит,
Ибз шхамуп, шэтанархоит...

Шьта дабажэго зыжэла нтэаз,
Уахьгы арахьгы дыртахым...
Ишэартоуп ацха зыгэта цтэаз,
Еиҕа еиҕуп зынза ианхым!..

ЗЫГЭРА ЗГОЗ...

Ажэаз усгы ицбыба дталом,
Итаххазтгы ажэак имхэоз...
Аха игэастеит са илактала,
Даара ишсытцаик зыгэра згоз...

Шьюуки иридицэылт хатала,
Избон мчыла иширехэоз...
Издырт сашта уи дантала,
Даара ишсытцаик, зыгэра згоз...

Са уи иажэа сыхнартэалом,
Аха дцъаршьейт иа дызбоз,
Ас деитамшэацызт сынтэала,
Даара исытцаикт зыгэра згоз...

Ацша ахьасуаз цкъа изгэамтэит,
Имбеит илапыкэшэагы дшажьоз...
Иара итэала уа анышэ саитеит,
Даара исытцаикт зыгэра згоз...

...Аха сашьтуам, мчык сыпгылеит,
Ахы снардырит дзырхэацэоз...
Аеыџеипш аеыпцхэа саангылеит,
Ишсытцаикызгы зыгэра згоз...

ГЭТЫХАК СЫМОУП...

Адунеи ду уаха самкуа,
Арахь ицэырсымгац шэа шэкны,
Гэтыхак сымоуп, ихэазамкэа,
Уи саргылт снапы санкны!..

Пытџык пшуп ана еилахаа,
Аха исызрахэом уи рџакны...
Зегь аныцэоу итэхахаа,
Уи саргылт снапы санкны!..

Цсгахак снаџом, са схэычушэа,
Сныкэнацоит уи сыхтакны.
Уаха азэ дыкамшэа, дзатэушэа,
Уи саргылт снапы санкны!..

Сгэы иснатар, мацк снатэандаз,
Исыщрыхоит исыхьзаны...

Схы нықəыстан иац ашамтаз,
Уи сарғылт снапы санкны!..

Сгəы лакѡакуеит, кыр иацсоума,
Сашəа рхəозаргь еимакны...
Иахьа инхома, уатцəы ицсуама,
Еиҫах сарғылт снапы санкны!..

А Р А Х Ъ

Ш Ə Х Ъ А И Р Ц Ш З А Р Ш Ə Ы З Ш А З ...

Ҳазшаз сихəауеит сара:
Уара умшқəа мацк ироуааит...
‘Еазəы исышьҫеихəон убра:
– Уи ацсышьацəгьатцəкьа иоуааит!..

– Гəнаҫа даттамзар иара,
Дзыхуркьозеи, кьыс имоуааит...
– Матцдас дшаҫу ахəазара,
Уи ацсышьацəгьатцəкьа иоуааит!..

– Абас хзеибафои иухшаз,
Анцəа, сухəоит, мацк хашаҫа...
– Арахь шəхьаирцшзар шəызшаз,
Сышəпырхагам, шəҫал са сашҫа!..

* * *

Сымшгьы сырзит, сытцхгьы сырзит,
Са сызҫыыз зегьы зҫахьыда?!
Аха сишь, азə даацəырцит,
Сыццакьызаап, баша, хьыда...

...Ицаз цагэышьеит, жә мхәазакәа,
Ргәы неитыызхша акагь рымбазаап...
Сымшқәа ахьеипш имтқәазакәа,
Сышықәс қәаб ду итасыцсазаап!.

АЖӘӘАН ҒЫМТЗАКӘА
ИАХҲАГЫЛОУП

Аетә кыдшәан хланты иантало,
Ажәәан атлеипш идрышәшәома?!
Ҳадгьыл нышьтас ҳзынтәало,
Нак ҳазхытцаанза итабгома?..

Аҳауа ззымхауа неижәылан,
Азәи-азәи нибартәома?!
Шьюк ргәағқәа зегь неицылан,
Рхәаа зынцьырқәа хырытәтәома?

Амци аиашеи арака ишеикәцо,
Уаҳа рылымшо игъазкуама?
Зынза имачхо ауаа иееикәо,
Мамзаргь, аамтала рылапш хкуама?!.

Сгәы иахьауа стәоуп суазыруа,
Схәаа баагәаран исҒагылоуп...
Сеидру, сеидру, зегьы здыруа,
Ажәәан ғымтзакәа иахҲагылоуп...

* * *

Ажәә мнейуазар уа угәатцәе,
Уи ацхарра ухыцсаахьазаап...

Баша убақыуан уақа ақәатқә,
Аиаша ааныжыны унаскыахызаап...
Адәы иқәхеит ус тынхада,
Ушқа амға иқәыыз ажәа...
Изланеири угәахы мөада,
Атцааипш угылоуп уеиқәыхышәашә?!

* * *

Ацта хытцуан ажәған цшыаала,
Иҕырбоушә, имҕырбоушә...
Амра иадыруан ишымцоз хаала,
Аха ицәыртцит агәра агоушә...

Ажәған усгы агәы азыцқьомызт,
Иазыцшуан уи иатахзоушә...
Аурт гәырған еиннақьомызт,
Иабон амра танархоушә...

Зәыр игәеитоу уи ахынтәааз,
Зәыр дахызама ма ацашы?..
Халацш нақәшәеит ацстхәа шдәықәлаз,
Быргтдас инатцаргәо алабашы!..

САЦЬАЛ АНСХЫЦЦАКУА

Сырхаргалан схәыцрақәа,
Уаха таха сыртазом...
Срышьтоуп урт сырхыццакуа,
Сгәы итатәамкәа снықәазом...

Данысцыло истахым,
Жьоушә нақ дысцәыбналоит!..

Смаға уи инаистахын,
Сиеихырхэан, сындэықэлалоит...

Сацәшәагәышьоит амьшьта,
Сацәыбналоит алацшгы...
Нак дыспыртцыр амьшьта,
Дыскуамызт уақа гәаласгы...

Нас, иабацеи ауаа разқәа,
Ашьыццәа рымшын сахәәеуеит...
Шәыгәра шәфыхны шәгәараз хәа,
Рархәоу, хшьагы иалаеуеит...

Сырхаргалан схәыцрақәа,
Иакәытцит зынза сшәтара...
Сацьал цәгәа ианысхыццакуа,
Инеиру анышә сәтара?!.

Е И Б А К А А Н З А...

Ус аамтала дара ааилатцәеит,
Ус аамтала...
Аиаша рафырцеит, ицхьарцеит,
Идыршәеит рлактала...

Игәгәамзи ргәала, акы днархәозма,
Игәгәамзи ргәала...
Урт ҕакала азәы игәра ргозма,
Урт ҕакала...

Днаргеит иртахыз дышьтыхны,
Дықәмыркыскәа!
Рымч, рылшара, рмал зегь ныхны,
Ирылтт ахтысқәа...

Шьта ухатцоуп, урт урзымтцаан,
Агэы умоуп!..
Зынза иубашам рышэггы нывтцаан,
Уака ицшэымоуп!..

Ус аамтала дара ааилатцэеит,
Еилдыршэшэаанза...
Мцак аахэытцкыан, нас икацэеит,
Еибакаанза...

* * *

Инхабжьеитцан, асал пшьаала,
Кагы камлазшэа нак днаскьеит...
Уи сзақэымтэеит са сказшьала,
Иара дзакэытцкыаз аатсыркьеит!..

Уажэшьта дсафсуеит уи хаала,
Даншэа исалқэагы ицэкапсеит!
Дцэажэоит зны-зынлагы ихала: –
Ауаа даара ихэапсеит!..

* * *

Амца сышьтоуп, исыхьзаанза,
Бгэы сынтаршэны сеиқэырха!..
– Уааи амарца, зынза иукаанза,
Атцх уеалакны уаха!..

– Адэы сзықэлом, нас иаашаргы,
Цьара иахьыцхьакыртоу стцэахтэуп!..

– Азэггы улыстом, усцэырыпшааргы,
Ухала уааизар, са устэуп!..

* * *

Ажэџан скыдын сара пхызла,
Ахьеипш аетџақәа кәшәо!
Амза сышьтан: – Умџахытцла,
Ара акгыкәам узыцәшәо!..

Амшын сзаан сара пхызла,
Агбеипш ацәкәырцқәа еиџрыгеео!
Ҷаит сызџитуан: – Макьана узхымтцлан!
Уи атцахьтә акыркыр дыччо!..

Ашьха сықәын сара пхызла,
Схымтагь камшәацызт убра!..
Ажәеипшьаа исытцеихәон: – Уазхәыцла,
Уакәытц иузымго ртархара...

Сгьежыт уахьынтә сымлаҳәыкәа,
Ишпазуеи, цсызатцәык schoуп...
Иумуит адгьыл сымхынхәыкәа,
Сдацқәа ахьыкоу уара уџоуп!..

АЧЧАЦШЬ АХАШТТ РХАҶСАХЬА...

Шьюк рыба зынза утадырцшуам,
Аччапшь ахаштт рхаҶсахья...
Анкьеипш игәаауам, ишуам,
Рыбжы дмыргалози, нас, цахья...

Ирзыкалаз сеидру, еилкаа,
Агагеицш аарла еицылоит...
Зны ибзиан аиашаз, рыҕҕтаа,
Уи амҕа ргэы ахымшэац, ианылоит...

Зны ажэҕангы цқя илашауам,
Иара адгьылгы иахароу закакои?!
Урт ашьхақэагь рхьаақэа рбауам,
Абарт зегь ирзеилымкаацқэа излакои?!.

Аиаша зынза итцаҕахеит,
Азымыцхэ злартэаз хшушэа!..
Уи аймаа атдыршьеицш идырхеит,
Баша идырххоит иртахушэа!..

Шьюук амцагь агэгэахэа ирыншуам,
Атцааршэ харзаманха ирыцралоит!..
Урт рыба зынза утадырпцуам,
Аќарт еицш, ацэымгра хдыртэалоит!..

* * *

Нас издырит, нас издырит,
Нас издырит кыр шхабжъаз...
Нас иснырит, нас иснырит,
Нас иснырит са сышжъаз...

Баша сырит, баша сырит,
Ихабжъысны ицоз азгы...
Иаамырмырит, иаагэыргэырит,
Иаамацэысит наќ схахы...

Нас сабацоз, нас сабацоз,
Цшьаала аҕныка саахынхэит.

Ацстхәа шкәакәа ажъеипш ицхазтцоз,
Ацша арыхътшыны иаалахәит!..

* * *

Рыблақәа убас идырччоит иуцыло,
Ҳаи, уажәшьта шәартак ҳахыцеит ухәап!
Цқяагы иуздыруам абас угәы нызкыло,
Иудырыр, ҳағеимшхара, акәукәу ухәхәап!

Аблақәа ракәзаап ҳаикәжъатцәкьа ҳказыжъуа,
Адунеигьы аадырхәузаап урт иртаххар...
Нас убри азакәзаап ҳарт зегь ханыржуа,
Мчылатцәкьа изхырәә, ҳабла хәатәхар!..

Уанза асаркьеипш урт ҳарныпшылоит,
Зны ҳаадыргәыргәоит, ҳадыргоит зны агәыткьа...
Абла мышьтацәгьақәа абгеипш иуцылоит,
Рыцәцашья уанақәымшәа, укарыжъуеит уеизкьа!..

* * *

Исыдашшылан ицоит сара сымшқәа:
– Уа уәапхья ахьымзг ҳадуп ҳара...
– Ус шцашәхәә, шәцала шәысзымпшкәа,
Исзышьтымхуаз уск саниагәышьеит сара...

Сытцхқәа ракәзар ауеимада еитархәоит;
– Уеамырбылкәа уцароуп амца узлашәаз!..
– Издыруеит, издыр, аха схьяақәагы сәархәоит,
Анцәа идигало дзахыцом ишәаз...

Исыдашшылоит ахацэа реипш сымшқәа,
Ахәса реипш ицәыпцуп сытхқәагь рызгқәа...
– Шәнеила абаапс, шәнеила, уаха шәысзымпшкәа,
Шәа шәкынза снаргозар, сдәықәлоит, сшыапқәа...

* * *

Ах, ижәдыруандаз шәара,
Амра анцәыртцау агәы шхытхытуа.
Ҳадгьылтә шоурақәа ршәара,
Ахаан, саапсеит хәа ишақәымтцау...

Ах, ижәдыруандаз шәара,
Ишыпхашьо амра анцәыртцау...
Хьтәы уархалтас ирышәшәауа,
Аччапшь хәқәыпцсара ишақәымтцау...

Мшәан, иҳахьы нас хара?
Ҳтәоуп лапшыла хәизтцаауа,
Ахьз, ма мал хәычк арҳара,
Иҳамам хәшьтоуп ицшаауа...

...Нас, иаанаилахк ҳа хәхқәа,
Иабаказ, амра хышәтны италт.
Заха хмоуз ашәахәақәа,
Ажьа-пшқәа реипш ибналт!..

АНАЦЬАЛБЕИТ, АНАЦЬАЛБЕИТ!..

Азыпшира иараапсаз тыпхак илызкуп

Анацьалбеит, ҕык кьыркьыруеит,
Сынасыпгы ааигәахарушь?!

Азы иахьымкьысзакәа ирит,
Иеыхәа снықәкны сигарушь?!

Сгәыла зґабгы даауазырит,
Ҳаи, мышьтацәгьак дсыхьзарушь?!
Абар, абар, слапықәшәа иадырит,
Аапын жәттар реипш, ҳаицпыррушь?!

* * *

Уи ажәа ихәеит илабашья нарсны,
Хыцашья амазам уажәшьта.
Уа убадақуеит баша уасны,
Рлымҳа кыдухт ацута...

Ауаагы узнацом уажәшьта ипхарсны,
Умц иахазгылом, иаапсеит...
Знык ицыххааз ацәкәырца кәасны,
Ашьамхгы атцааит, икапсеит...

* * *

Аурт иазыпшу апстхәеипш,
Утәоуп уеиқәышышы...
Нас ианбыкәу, ихәхәеишь,
Иантугаша убжы?!.

Аха иабаґоу цымхейт,
Убжы заҳауа?..
Иахья зынзак еитымхейт,
Аиашатцәкья зхәауа...

Апша ахьасуа иџеит,
Ухатџоуп урыхьза...
Уамашџа еигџныџеит,
Иеилатџаеуеит зынза!..

Ас џабаго џамџа,
Зынза ахыкџа ааигџоуп...
Иасыр уаргџа замџа,
Уармагџ еибакџоуп!..

Аурт атла кџыбан,
Иахысыргџы игџџашџа,
Угага уахыџан,
Умџароуп уанаршџа!..

ИҚЪИ АРА ИШОИТ...

Шџкџыџџык ишьапџаа ирыџаџауа шыоук рахь

Рхы зинырџџои дара гџаџкџа,
Уи ахаангџы изихьџазом!..
Аха ирдыруеит, ражџа игџамхџкџа,
Дамыргџырџакџа дызџазом...

Шьта сызхалом џџа Ерџахџ дуџза,
Егџа иутџаххаргџы – илакџуам!..
Нас измыџџои, тынч рхы ныкџџа,
Иааџџымтџџо изеизыргџои агџам!..

Зны аџџа иалтџеит ргџы трысны,
Шьапџаршџџџа шыџартџџо иаашоит!..
Уи днеиуеит агџеипџш, амшын дагџылсны,
Жџлатџас, иџьиара ишоит...

* * *

Агэы ғығыны иташэаанза,
Амра цшыаала иаххацхалоит.
Атэа калеицш еимышэшэаанза,
Ацстхэагы ғымт аеарххалоит...

Лацшы баацсык иахцэакаанза,
Ак амыхындаз, сацэшэоит...
Адгыл азхара иабаанза,
Акэапахэа инташэоит!..

* * *

Узырцакуазеи, унеила ус,
Адгыл уцабгар хэа ушэома?!
Азэгы изырцэгъазом уус,
Уара ужэылоижьтеи уажэома?!

Аиаша аамтала иршыаеын,
Зынза ицшзамхеит атахашья...
Уагэтасны азатцахь иумхэаеын,
Уара иудыруеит уи атгашья!..

ХАЖӨФАН ШЬТИХИТ
ХАМХӨАҢЫРЦАЗ!..

Жөфан ақынза иара дхалеит,
Шөара шөакөзам уи дышьтызхыз...
Ихьз асаркьеицш шөаднахалеит,
Ишөызгөамтеит, шөсахья штихыз!..

Шəаламкысын, уи харазааит,
Мамзар ианхалоит шəнацəа тыцкəа...
Хаизыразуп, уа дыгəгəазааит,
Ахаан ихаиаимырхац изкəа...

Хажəфан шьтихит хамхəаеырцаз,
Ихазирхынхəит х-Апсны кьаќьа.
Ахацəа гьефкəа ашəа иапыртцаз,
Иаадыртит хтоурых адаќьа...

Хапсадгьыл ду ануазыруаз,
Хаға ижəлаз камч ццатцала,
Уи ахаан дыпсзом, ижəдыруаз,
Анцəа дишеит ус лахьынтцала..

А А М Т А

Б З И А У А Р Х Ə А Ш А Р О У П ! ..

– Амш еилымгеит иахьак усгьы,
Акəхьтцəќьа афьтцуеит, исымбондаз!..
– Уи азы инумыжьын уусгьы,
Амш шеилгарыз, ха хаилгондаз!..

– Хамфəа икəуп шьоук еижəылан,
Ргəы итоу рускəа зыназондаз!..
– Урт рыбаќəа ашша рыхшəылан,
Шьта иабоутаху, наќ интцəондаз!..

– Макьана хажəлар ргəы тынчым,
Аамта бзиақ ма хəхьзондаз...
– Уареи сареи акгьы хамчым,
Урт узрышьтои, азгьы иагондаз!..

– Ҳхы мацараз адәы ҳақәым,
Жәлар рылымкаа, ҳа ҳзыпсозеи?!
– Ҳаи, ушақәыттра, иухәо ҳақым,
Урт реихарафык зхәапсозеи?!.

– Уажәа брит, ухшыфгыи цатқәеит,
Ажәлар рыгәта шыта усымбароуп...
Аамта баапс ачалтеипш уатқәеит,
Аха аамта бзиа уархәашароуп!..

* * *

Ихәу ардәынеипш,
Амш агәеисыбжь гоит снапафы...
Ашәышықәсқәа ирцыршәеит,
Ма ихәжәеит аееипш,
Зынза иапсахт ахафы...
Иоусышьтыр, ипыруеит,
Ицоит фәахәыра ахьамам цыара...
Уажәшьта сгәы иауам,
Уажәшьта сашыцылеит,
Саргь мацк инахазшәа збоит сығәхәара...
Ишцазури, шыта,
Атцхгыи алахәеипш иаакәтәеит ахәы.
Урт ааибабар,
Амш сыпсатцас изытуеит
Ма имтцанарсуеит,
Аҳауа ишаго еипш амышәхәы...
Аха изгәағьит,
Иоусышьтыр, ахы ахынахаз амш.
Насып сыман,
Уи амтцәыжәфашытыбжь сгәы иқәыфәуа,
Ажәсан иагәылтцәраан ианындәықәла,
Уаҳа исызхьампш...

* * *

Атц дузза мшазакәә,
Ахтырцеикәатцәеипш исхан...
Апцәҳа дааин, сымгазакәә,
Дынсыдууаа дцеит, дырхан...

Сгылагәышьан, жәак мхәазакәә,
Акәаш тцлеипш, сууаза.
Сызбахә уаҳа имрыххазакәә,
Аҳауа салазәарц зынза...

* * *

Шаҕа бтынчыз, сыбхаштхьазтгы,
Бымшқәә ибзааргарымызт гәала...
Ашәкә абгыцеипш, сыбгәылыбжәазтгы,
Бхы итәшәо кәбцозтгы бхала...

Шаҕа стынчыз, бмыцәкәырцозтгы,
Пшьаала бнеиуазтгы азытгареипш...
Бызмыжь сырхагахо имәырбозтгы,
Ихааза исгәылымсуазтгы апхарреипш...

Хнеилап ус, уажәшьта ҳахтәала,
Хәара шҳаәсхьоу хамбоушә!..
Хәгәкәә рееиларцсны еидтәалоуп,
Ахьта злысыз ласбақәоушә!..

ИСЫЗНАГАНДАЗ СЫНТӘАК...

Гәырәә змамыз драцлабзомызт,
Ишицәымғызгы зынзак...

Ибжбы ыган ихэазомызт:
Исызнагандаз сынтэак...

Игэыгра шиеижьозгы ибазомызт,
Цэгъа дахзызауан убриак...
Итазхэозгы, игэра игазомызт:
Исызнагандаз сынтэак...

Амра ицэырцуаз дарпхазомызт,
Ашэхэа иагэылатцэхын хтак...
Аха мчылагъ дарыхьтшьзомызт:
Исызнагандаз сынтэак...

Ашэтгы иблакэарф ишэтзомызт,
Ифамыччацыт аапынрак.
Аха амакьеипш ихы-ифы шэзомызт:
Исызнагандаз сынтэак...

Акызатцэык – дазхэыцзомызт,
Даара ихэон уи убриак,
Изицахыз издырзомызт:
Исызнагандаз сынтэак...

* * *

Зны-зынла аиаша цаакэрылоушэа збоит,
Амшын иху агбеипш, еимгэхэаны ишааиуа...
Аха зныхгы ахаан ак шамыхьуа агэра згоит,
Адуниеаф икамшэа уаха иара иаиааиуа...

Зны-зынла апстхэеипш, амц наххацоит,
Хапхьа игылоу дзакэытцэкьоу хазгэагом...

Дмаалықушәа дниасуеит, нас дааеырбоит,
Унцәытцаххыр, дуқәпалан дцоит, уагьшәагом...

Еилкаашья хәа сзәгом зынзак адунеи,
Ауаа қыяқәа рышьта жәыртран еималеит...
Хәит, абаа, ихәхъзеи, хәит, хәазынииеи,
Абзииеи ацәгъеи Ѡ-зык реипш еилалеит...

* * *

Атәа аныста ихрыссаны,
Ишызбоз гәырғарак лхалеит.
Лыччацшь сгәатца интацсаны,
Сынхяацшаанза, ес, дыбналеит!..

Амәаду зегъы цссаны,
Илышьталазшәа, ацша афәлеит!
Аха ианылхъымза, иаацсаны,
Илмышәагәышьеит, хлантцы италеит!..

Шьта сакуама сара аоны,
Нак схахынахо сыбналеит!
Ацша акәтагь еипш ионы,
Амшын дыргантцас ианыстәалеит!..

* * *

Изурызеи, уахак ддәылтцуам,
Адәы сшаваз сшьахит!
Акакан кәадеипш игәылтцуам,
Зынза лажәақәа лтцәахит!..

Изурызеи, еак сызхэыцуам,
Сыцэа кьалазеит уахак!
Зны ихароуп, зны сыбла ихытцуам,
Лгэатца злаасыртша цацхак!..

А П С Н Ы А З Ы Х Э А Н ...

С. У. Багацшь изкны

Ара ацхақәа гәғәала итцысуан,
Ара ажәфангы шәшьын даеакала.
Еитах, иаҳзыцшузеи хәа ипшуан,
Ә-жәларык еибашьуама еидынцәалан?..

Хә хәхәрақәа мғәацызт макьана,
Инеитцыхны хамгәырғәацызт, мап.
Еитах еибашьроуп нас, рхәама:
«Еитах аға итыцағ дхартәап!..»

Идәықәлеит уа ачкәынцәа еижәхыслан,
Инукыло дарбан, мшәа, ара?!
Акәарацчеицш, азиасқәа ирырсуан,
Ипжәатцәкьама ажәлар рытра?..

Ус дцәыртцит урт хәхәрақәа зныруаз.
Дхәыцаахыс урт ххәақәа злаехьаз.
Уа хәжәлар қыз-қызуга иануазыруаз,
Ргәырға-мца зыцрасны ибылхьаз...

Уи халигеит аибашьра шоура,
Уи икаимтәеит хәжәлар ршьа.
Шәеикәхама, ахахаи, шәыцқәа тоума,
Хәикәхеит, уажәшьта ихышәт ахацшьа!

Уи иныхəаəа аажəыроуп ھاхныхəан,
Иахья аамта зыцныхəаз уи иоуп.
Имам хəартацшь акы азыхəан,
Багацшь Ацсны азыхəан дыхиоуп!..

АЦСУА

Амацəыс зысыз атдлеипш дгылоуп,
Уи ибжа былны.
Реиха ианшəартоу еитəх дацхьягылоуп,
Дцоит ирдыдны...

Абахə дафызоуп, уи деилатəахаауп,
Уи «дфьбгазом....»
Аха дангəырғьо, иара илактахаа,
Дышкьиоу аззазом...

Макьянагь драхəтны, ихыкəтцаны дмыцəац,
Амцацшь икуп.
Дгылом дшахəтны, идəыкəло хаймызтəарц,
Ихымта иафəакуп!

Хашьхақəа ирдыруеит,
 харфашқəа ирдыруеит,
Уи дзынкьяхьоу.
Игəрымуеит, игəрымуеит,
 амшын дугьы гəрымуеит,
Ибжа зфахьоу...

Иабааиго уи имчқəа, иабааиго илшара, –
Уи даеакзоуп...
Хəацсадгьыл дафызоуп, ишицəызхьоугьы ихшара,
Иара дығғəазоуп...

АҚӘА ЛЕИУЕИТ...

Ақәа леиуеит пшьаала, пшьаала,
Ақәа леиуеит.
Ҳақсадгғыл хәыч, ихьчоу шәшьала,
Саргәәтеиуеит...

Шәара ишәымоуп гәалак, гәалак,
Сара исныруеит.
Ҳа хаанхар хәа ххала, ххала,
Шәаруазыруеит...

Уи шәәцәымшәан даарак, даарак,
Уи шәәцәымшәан.
Ҳара ишхәду харак, харак,
Ҳаанхом ҳаитымхан.

Афәр гылеит шьтахьқа ихьамтцау,
Афәр гылеит.
Шәтыц иахылеит, шәа шәымгәамтын,
Шәтыц иахылеит...

Ақәа леилааит, пшьаала, пшьаала,
Ақәа леилааит.
Ҳақсадгғыл хәыч ихьчоу шәшьала,
Саргәәтеилааит...

САЖӘЕИНРААЛА СЕИҚӘНАРХЕИТ!

Санаапш, дықамызт азәгғы,
Сфызцәа спыртцит, са саанхеит.
Исымои псыхәас уажәшьтагғы, –
Сажәеинраала сеиқәнархеит!..

Ашьха скидын есқынғы,
Ус, хлантықа сымға хейт.
Дысмыхәейт уаха даеазғы, –
Сажәейнраала сеиқәнархейт!

Аймак ҳаугәышьейт зегғы,
Аиаша ҳашьталт, иахрыххейт.
Уа сгәы анпыржәа еиҳагғы,
Сажәейнраала сеиқәнархейт!

Исхәо сғамшәейт лара лғғы,
Сыбыз ғазшәа сғы итахеит.
Уаха исмыхәейт зызна акғы,
Сажәейнраала сеиқәнархейт!

Ацсра сацәшәатқьом зынзагғы,
Аха хьаақәакғы чхатәхеит.
Шьоукы сартатқьон азғы,
Сажәейнраала сеиқәнархейт!

Сацбал сеижьоит иахьагғы,
Аха башоуп, амч мхеит.
Ашәак ацәысхәарцаз уатцәгғы,
Сажәейнраала сеиқәнархейт!

А Ж Ә А К

Ҳазыцшын, ажәак, ҳазыцшын,
Ажәазатцәык ҳа ҳаикәнархон.
Шьоук агәағ ргәатца иташын,
Шьоук лыцхала ҳаилгарц ртаххон...

Пшьаала игәрымуан ҳавара амшын,
Лахә-лахәы ҳашьхақәа еиҫацшуан.

«Ихэа абаацс, ихэа, умыцшын,
Ианбеиҕытцшэо?!» – урт еихэапшуан.

Ари ажэџан, ҳацэгъара збахьоу,
Ари адгъыл, ҳалабжыш иагаз.
Урт хзиасқәа, ҳгәырџа итнаркәкәахьоу,
Итцалазеи, ргәақрақәа зымбаз?..

...Ҳазыпшын, ажәак ҳазыпшын,
Ажәазатцәык ҳа ҳаикәнархон...
Ҳаҕеимшхара, ажәлар еилашын,
Ақәаб еипш, ихытдыр цәгъарахон...

Адгъыл ианатаху еипш, ақәа,
Изышо ишазыпшу еипш, сынтәак.
Ихааза, ипстатцагаха ҳагәқәа,
Ирталт ҳазыпшыз ажәак...

А М Ш Х Э А Ш Ъ Қ Э А Ц Е И Т ...

Сөызица С.Таркыыли В.Чытанааи ирызкны

Амш хәашьқәа цеит инеишьтала-неишьталан,
Амш хәашьқәа цеит хшьақъаны.
Ҳөызицәарз иаажәып еатцәыцақәак хтәалан,
Ахааназ ихацу ҳгәақны.

Шөымбара ххәауп, ҳаанхеит ҳара ххала,
Баша лапшыла ҳаимдоит.
Шәахпыртгәышьан, шәатцәкьеит ерыххыла,
Иахзыншәыжыыз ҳагәқәа дырдоит...

Шэартарак шааигэахоз хдырын хааизытцэеит,
Ухатцоуп, уахыц улахынтца.
Малс хара ихамааз, акызатцэык – хфызцэа,
Ххара-хацшуа хакэжеит ианца...

Мшэан, қиарак ыкамкэа, адунеи табгарыма,
Астцэкыа захзиуи хазшаз?..
Апсцэаха даахаласын, урт хфызцэа наиман,
Дылтахэаша дцеит хшизыцшуаз...

Амш хэашькэа цеит инеишьтала-неишьталан,
Брагыцэатцас, даара иццакуан.
Халабжыш рышьта иныхтэала-ныхтэалан,
Ихалшоз, афныка ххынхэуан...

А П С Ы З Қ Ә А Е И Қ Ә Ы Р Х А З А Р ...

Ицон апсызқэа азғы иафаланы,
Ицон иццакны.
Азхышхытцэара иалсны, афышэтақэа ирталаны,
Ицон игэыкны.
Ахахэқэа тарыжбуан, алағымкэа тарыжбуан,
Ирышьтан ауаа.
Апсызқэа хэмаруан, апсызқэа рыгхдыршэтуан, –
«Иабацо, шэрызтцаа?!»
Азиас ахашка, азиас ахашка,
Ицоит еиханы.
Ирхэомеи хэ хашка, ирзоитеи хэ хашка,
Ак раҳаны,
Шэартарак ыкан, издыруада ирбазар,
Еигэныфны ицауоу?
Ихынхэуазар рыфныка, амшқэа хыкэкэазар,

Ма акы рзауоу?!
Ҳацсқәа цөгъахазар, ҳацсқәа цөгъахазар,
Ҳзыриааир аабарын,
Ацсызқәа еиқәырхазар, ацсызқәа еиқәырхазар,
Егъа маза рхәарын...

А К Ы Р И А Ц С А Г Ә Ы Ш Ъ А Н ...

Цстазаарак ҳамоуп, ҳаигзазом уи,
Инаҳхуеит, ҳара иахтәым ацареипш!
Иарбану ажәлар ирыхәо, ҳазҶеуи,
Ахьымзг ҳхаҶеит ҳара ахареипш...

Ашықәсқәа ҳпыртцны еишьталан ицоит,
Ашықәсқәа иахцәырго зегь ҳцәызуеит.
Афурт ҳшазыпшу, амаца ҳцәынтцәоит,
Амрагь уи ххәы цшза иҳацәхытцуеит...

Ҳанаапшлак, иабаҶоу, зегь харахоит,
Ҳшьамхы ҳахьазнамго иҳацәнеихьеит.
Ахааназ иахтәызарц баша иахтахоит,
Урт ашықәсқәа цеит, иахцәыбнеикхьеит...

Цстазаарак ҳамоуп, ҳаигзалап шыта,
Адунеи еилашыра иарзытаанза.
ҲшьтаҳьҶа иааиуа ирхәарцаз уашьтан,
Акыр иацсагәышьан ицсаанза...

* * *

Имхәыцкәа ицәажәоз,
Ажәа раҶтеит,

Ихэыцны ицэажэоз
Наҳартэан.
Нас ҳагэжэажэо,
Уажэшьта зғаҳтуеи,
Акэац дара иртэуп,
Ҳара – атэан!..

* * *

Срылтқхъаз цыысьшон сара схъаакэа,
Срылтқхъаз цыысьшон сгэырџақэа.
Снеиуан ус, зынза имырхъаакэа,
Иагъараан сапқазаргъы ақэа...

Амш иацэызгаз цюукы ирыхэар,
Баша имцеит нас, дара иртэуп.
Сажэагъ зыхътас азэ днафыхэар,
Нас уи дшэартам, игэы тэуп!

Ус сызрылтцуам саргъы схъаакэа,
Ус сырзыфом сгэырџақэа.
Сқэаны сауеит сара имырхъаакэа,
Сырталойт сқэандаза шэыгэқэа...

* * *

Гэык акэын имаз,
Ицэылгеит дихъзан!
Илшари, уи нас,
Длышьтоуп, дтэазам...
Шьта ихшыџ дахънанаго,
Ишьамхы дазгазом.

Сеидру, уи лгәы иаанаго
Дкалцоит, длыртәазом!..

* * *

Аккара даркаран,
Даҕалеит мардак.
Мақарран, мақарран,
Дызҕыз иҕыпхьяк.
Ладарак, ладарак,
Деипхызуеит гәаӕ.
Мақаррак, мақаррак,
Илшауам шьтак...

* * *

Уи дахтаһуп, рхәеит,
Уи дханцәахәуп, рхәеит,
Уи иихәо казымцаз,
Акамчы дахаргоит, рхәеит!
Уи дматәахәын, ххәеит,
Уи дахтаһын, ххәеит,
Аха ажәлар ирызбаз,
Ахатыр батәхоит, ххәеит!..

АЗӘЫ ДХАЗКАШӘЕИТ...

Сергеи Бабури́н изкны

Җамра ташәеит, хара ихамбазакәа,
Җамра ташәеит.

Ахэы иныхшэеит, ҳара ҳахь имаацшзакәә,
Ахэы иныхшэеит...

Зегь ҳаилашэеит, Ацсны кьақьа ду ҳамкуа,
Зегь ҳаилашэеит.
Азә дҳазкашэеит, дтахымкәә, дуамкәә,
Азә дҳазкашэеит...

ЗНЫ СЫЗТАХЫЗ...

Зны сызтахыз рацәафын,
Зны амра сзыцхон.
Сцәыланы сцон ақәаршфы,
Ус исгәапхон.
Иабаци, изҗеуи, санзырфы,
Азәггы дызбом.
Уажә ҳаицыртт азәырфы,
Ҳагәра еибагом...
Иабақоу, иабақоу, ҳзышьтоу,
Иахтаху акоуп, –
Ҳажәлар мыргәамтқәә ирыхәтоу,
Иақәшәар – убриоуп...
Итцаақәрылар – хтцаақәрылоит зеггы,
Ғбак ҳаицтатәоуп.
Ҳаикәхозар, деикәхоит ҳанцәаггы,
Ҳамфа лакьтоуп...
Зны сызтахыз рацәафын,
Аказы сыргәапхон.
«Са сынхафуп, схыртцәафым!»
Убрик рзыхгом!..

* * *

Арака аполитик дказазароуп убас,
Камала ихэмаруа акэашаф диеицшуп!
Иахьакэым «иануќья» хаѓеимшхара нас,
Уашьцэа уаарылгоит, амитэѓы уцеицшуп...

Хполитикцэа, сшэыхэоит, шэажэа шэраза,
Шэааигэа инашэмышьтын аухэан-схэан ацсы ахазтцо.
Ртыцќэа еилажэымган, акэыш, агаза,
Хлахьынцэа имызбароуп, уатцэ ххы амца ацразтцо!..

* * *

Иѓэгэоуп уара ухьаа, иѓэгэоуп сара схьаа,
Аха ичхатэуп.
Иузымхэарѓы заа, исзымхэарѓы заа,
Ажэа хэатэуп...

Иќалап уа иузгэаауа, иќалап са исызгэаауа,
Хцэа итахаѓзап урт.
Зны ирбоит сара истаауа, ма ирхэап уара иутаауа,
«Хацэышэхьчеит аурт...»

* * *

Уара иутахызар ихоумтцан, ма ихатца,
Шьта ихэатэхоит.
Анцэа ицьшьоуп, хахыцеит хлахьынцэа,
Зегь збахоит...
Нцэа дызцэызыз иоуп ишэартцоу ара,

Уи дбатəхоит...
Нцəа дызмоу, о, сшəыкəхшоуп шəара,
Шəа шəеиқəхоит!..

* * *

Дышəмыркаран, дышəмыркаран,
Шьта шəаќəытц, нас, ажəа ихəеит.
Дыхшəыртəалан, дыхшəыртəалан,
«Уажə ухытцроуп!» – хəа шəыхəхəеит!

Зегьы ирымоуп дара раамта,
Зегьы ирымоуп рығəхəара.
«Ианххартəало» цќа ианхазгəамта,
«Ианхытца» ирыхəом арəхəара!..

* * *

Измаанатцəќьоу цќа исыздыруам,
Истахзамкəа афныќа сцоит.
Уажəшьта уи ацќа сара сзыруам,
Уажəшьта уи ацќа са исцəыптцəоит...

Са сеилыркаап сфызa, сыќəла,
Араќа исыдым шьта хьымзгы.
Знык ианызгəағь, знык саныќəла,
Шьта исрығəғəароуп сыцќа ахы...

* * *

Аамта цеит, иахьзода?
Аамта цеит икəарны.

Шьта хаапсеит, хазбода,
Шьта иаххэом хажэмарны...

Иаауз нхеит, ишэымаз,
Шэахыцо шэхи иашэырхэа.
Збызшэа зхэаз, дацшэымаз,
Изымхэаз шэйкэатц – ахымхэа...

* * *

Сеидру усқан шақа бхытцуаз,
Сеидру саргы шақа сыртаз.
Уа бызбеит ацъар банрылтцуаз,
Бара бакэмызт са сзышьтаз...
Уинахыс ауп зегь анкъала,
Сыгэгы тыцан исыцэцеит.
Сырхэахэазазшэа шьюук лапкъала,
Стынчрагь, сыцэагь сыхкъазеит.
...Шьта икамлози исхыпсааргы,
Шьта икамлози тынч баатэар.
Баныспыло, былапш мтааргы,
Ируам анкэеипш сьдмыртэар!..
Банызбаз сеидрума бзызхэыцуаз,
Зны бшеишеиит, зны блахэит.
Сеидру усқан шақа бхытцуаз.
Усқан ибгаз стэы мхынхэит!..

БЫМНЕИЗЕИТ, БЫМНЕИЗЕИТ...

Бымнеизеит, бымнеизеит,
Бымнеизеит шыжыы.

Сгəтєизеит, сгəтєизеит,
Исмеизеит быбжы...
Бысмеигзеит, бысмеигзеит,
Сааныжны бцазеит.
Амш цəгыагь иаргьєѳзеит,
Зынза сбаазазеит.
Сыштəаз уаќа скəаѳза,
Исырхəлеит, исыршеит.
Анцəа иахь сыбжы мнаѳзеит,
Баргы бхарахеит.
Бымнеизеит, бымнеизеит,
Бымнеизеит, сыбжьеит.
Уи хəцхəгь бамеигзеит,
Амаакыра хəыч цтцəеит...

С Ы З Ё Ы Т Ы ...

Сызёты, са снеиуеит спырзаны,
Амза ажəѳан иёшəаны иантало,
Бани баби ахааназ брыцəзаны,
Ба бынасыц уархəлтцас банантəало,
Сызёты, са снеиуеит спырзаны!..

Сыхьз бымхəан убас ихыркзаны,
Сара издыруеит ибзымзакəа быгə иало,
Бара бгəы ахьхьу-хьууа сназаны,
Уаха тцашья смоузо санбыцəтало,
Сыхьз бымхəан убас ихаракзаны...

Ах, ибдыруз бгəатцəё стцəахзаны,
Азə лылацш ахьзымназо сбызтамцар,
Блымха итасхəоит цшьаала имазаны,

Са сыбцэыззом, исхэо зегъы хабтцар,
Ах, ибдыруз бгэатцае стэахзаны...

Сызэыты, быбжь аарла исахаратэы,
Иахьа бсымбар, ибдыруз, сгэы сыцэтыцоит,
Уи быбжьы сышьтырпраан сагаратэы,
Ианыбтаху ихыриаалашэа исызэыбтлоит,
Сызэыты, исхэартэ еицш, дааит са стэы!

УАХА УАРА СУРЦХАРОУП!..

– Уара ара урымбароуп, урымбароуп, урымбароуп,
Уара ара урымбароуп!

Уара удэылтцны уцароуп, уцароуп, уцароуп,
Уара удэылтцны уцароуп!

– Сара ара сынхароуп, сынхароуп, сынхароуп,
Сара ара сынхароуп!

Бара уаха сыбтаххароуп, сыбтаххароуп,
сыбтаххароуп,
Бара уаха сыбтаххароуп!..

– Уажэшьта ажэак умхэароуп, иумхэароуп,
иумхэароуп,

Уажэшьта ажэак умхэароуп!
Ушзахэо уанымца, сыхэхэароуп, сыхэхэароуп,
сыхэхэароуп,
Ушзахэо уанымца, сыхэхэароуп!..

– Быхэхэар ауаа еизароуп, еизароуп, еизароуп,
Быхэхэар ауаа еизароуп!

Бзықәшәаз зегь бымзароуп, ибымзароуп,
ибымзароуп,
Бзықәшәаз зегь бымзароуп!..

– Уаха зегь тәаххароуп,
итәаххароуп, итәаххароуп,
Уаха зегь тәаххароуп!
Уаха ура сурцхароуп,
сурыцхароуп, сурцхароуп,
Уаха ура сурцхароуп!..

АТЦХГЪЫ МШАЗЕИТ!

Ашә алмыркзеит, иалмыркзеит,
Ашә алмыркзеит.
Ишызбоз сымзеит, исымзеит,
Ишызбоз сымзеит.
Пшьаала снатәеит, снатәеит,
Пшьаала снатәеит.
Гәырџак насхатәеит, исхатәеит,
Гәырџак насхатәеит.
Лыбла мыччеит, имыччазеит,
Лыбла мыччеит.
Баша сыржъеит, сыржъазеит,
Баша сыржъеит.
Схынхәыр сыцхашъеит, сыцхашъеит,
Схынхәыр сыцхашъеит.
Мдыртцас сылшьеит, сылшьеит,
Мдыртцас сылшьеит.
...Ашә алыркзеит, иалыркзеит,
Ашә алыркзеит!
Атцхгы мшазеит, имшазеит,
Атцхгы мшазеит!..

ҒАЗӘЫ БИТӘУП...

Ғазәы битәуп! Са сагхеит, са смыцхәуп,
Уи бхихит сара сацхәа бгәы дынталан.
Издыруеит, о, издыруеит, уи бихәуп,
Ба ибымхәазаргыы, игәасымтәои блактала.

Саргыы сыцшуп! Ах, сеидру сыззыцшу,
Амшқәа цоит, хәыцтдас исылахәмаруа.
Са сашьтоуп сыџуа бажәа сгәы иташу,
Аеыкәаша ухаштып са санкәаруа!

Зны беигзоит быччацшь, зны мачзак иаалашоит,
Уажәы-уажәы ацша иарцәо алашареицш.
Абар, абар, абар саргыы исызшоит,
Сааихыккоит адәеиужь ду аккареицш...

Ғазәы битәуп! О, издыруеит, агәра згоит,
Ус анцәа бынижьюазма ба бхала!
Аха сгәы иауам, ба бахь сагоит, сагоит,
Сеидру, сеидру, сзыхынхәуоу лыпхала?!

* * *

Сишь, камчышьтыбжык сахазшәа,
Ҳашта дталазшәа џуаџ тќьяк.
Зегыы срылкааны сибазшәа,
Самхәаџуандаз, сишь, гәытќьяк...

Атцх егъагым, шьта испьртцуеит,
Ғынла уи иблақәа ашап-шапп!..
Сгәы дсыцәтытцуеит, сгәы дсыцәтытцуеит,
Уи дсыцәцозар – цъеи исыршап!..

УРТ АМШҚӘА САНРЫЗХЫТЦЛАК...

Сынбыдтны сцызтгы игәамтакәа бгәырџа,
Сынтытны сцызтгы шәашта цшза базныжъны,
Сгәы сартәомызт, сархынхәуан дырџагъх,
Адәы снықәлон сычхарақәа аахыжъны.

Ба бсыцәшәеит, ибдыруан са сказыа,
Азгы илеиуаз сналацалан сәастон.
Баша ихимтит бабгы ихацшыа,
Уи агъамеи ба бказшыеи еицгәастон!..

Урт еицшын, узрыдтуамызт зынза,
Ахааназ иухымзарц азы гәнахак.
Зегы ирцәытцәах, унеиларын мазак,
Абыржәызатцәык, ишәартамызт нас уаха...

Са сдырхынхәуан, ба быблақәа гәыкза,
«Ас иаалыркъан ханужьырцу, уабацо?!»
Ах, сычкәынра, сгәы иҫоу зегь сахыгза,
Ах, сқәыпшра, сабоугои нас сыцхьацо?!

Сынбыдтны сцызтгы игәамтакәа бгәырџа,
Баргы саргы иахцәызуаз саназхәыцлак,
Сгәы исыцәталоит срыхьташыа ацша-џа,
Аха сеикәхоит, урт амшқәа санрызхытцлак...

* * *

Ах, бысцырц нақ, са сызтахым,
Ах, бысцырц нақ, са сызгәаламшәо.
Ҳа хайцәызхъеит, бара шыта сыбхым,
Са исыздыруам, уажәшыта бцәа иалашәо...

Амца хцэыцэеит. Зны хабьлуан, еиқэын,
Зны хпыр-пыруа ари ақалақь халан.
Уажэшьта сбыцэтэымуп, хаицэызхьеит, бымқэын,
Уажэшьта иахзышьтыуам, хаттамлап уи агэала.

Ах, быспыртц нақ, са сызтахым,
Ашэт бгьеипш, икапсеит сара сгэыграқэа.
Избоит бара уаха уажэшьта сыбхым,
Ғазэы изыбгап уи быччапшыгы нымхзакэа...

А П С Н Ы Қ А Ш Ә Е И Х А !

Сыдгьыл хэыч, ужэлар ду, еиџшоуп, еиџшазоуп,
Сыдгьыл хэыч, ужэлар ду, амшын хэашь рыбжьоуп.
Гэыла еизааигэоуп, еилатцэоуп, еишьцэоуп,
Иртахугь, ируагы, изызхэыцуагы еипшцэоуп...

Сыдгьыл хэыч, ужэлар ду ақуан Апсынра,
Уеитцытыр руазма, утарцалт атэра.
Ихтэаз хыцсаагэышьеит, рымч капсазеит,
Инхаз акгы рылымшо, зынзак иаапсазеит.

Сыдгьыл хэыч, ужэлар ду еибацшааит еита,
Зқьџык ирылазаргы иџашьом рлақта.
Амшын цэқэырца ғыртуеит: «Апснықа шэеиха,
Уброуп иахыықоу шэа шэуа, шэтынха!..»

Шэгэырџа хьанта иатцаз амшын ду цэқэырцеит,
Шэшьапы шытыбжьқэа згэалашэоз шэыдгьыл
шэабеит:

«Абрақоуп дахыықоу шэашья, шэа шэтынха,
Шэдэықэла шыта аонықа, Апснықа шэеиха!..»

Сыпсадгьыл хэыч хэтдас иануазыруаз,
Укөашауан...

* * *

Ха хапсадгьыл ус Анцэа ишеит:
Ипшзазарц азыхэан ескьынгы,
Ишэартазарц азыхэан иахьагы,
Хаилатцэаларц азыхэан еихагы,
Ха хзыхшаз убас азы хихшеит...

УЦКӘЫНРА ЦАЗАР?!

Уцкәынра цазар, ицазар, ицазар,
Уцкәынра цазар,
Уцәаныррақәа еикәтәазар, еикәтәазар, еикәтәазар,
Уцәаныррақәа еикәтәазар...

Кәицк аңсы тазар, итазар, итазар,
Кәицк аңсы тазар,
Мца хэычык уцразар, иуцразар, иуцразар,
Мца хэычык уцразар...

Азәы уналыхьазар, улыхьазар, улыхьазар.
Азәы уналыхьазар,
Дышссиру убазар, иубазар, иубазар,
Дышссиру убазар...

Укәицгы еибакызар, еибакызар, еибакызар,
Укәицгы еибакызааит.
Дыццышәны дагазар, дагазар, дагазар,
Дыццышәны дагазааит!

ИСЫЦРОУП УАРА УАЖӘА...

М. Т.

Амцеипш исыцроуп уара уажәа,
Ахьаа еипш сархәацәоит...
Зны сыкан уа узыхәан саргъажәәан,
Уажә субар хәаны ушәоит...

Уагеит ҕа цәкәырцак уара иужәлаз,
Уаман ицеит.
Иупсахит адәхәыпш – уи аужәраз,
Ус иугәацхеит...

Иузеигъу мацараз уехәужәоит,
Ушьамх уеаургоит.
Уөызцәагъ уреигзом, урыжәлоит,
Иуагацәоушәа убоит!..

Азәызатцәык дыкоуп уа узыхәан,
Уиазәк дузхару?!.
Зегъы-зегъ ирутоит ҕыпныхәа,
Ус узцару?

Амца еипш исыцроуп уара уажәа,
Аҕәахәа сбылуа.
Уи лыбла абга тыфреипш ихьшәашәоуп,
Иуеигәыргъан ицсуа...

ИНЫҚӘЦРАА ИЦЕИТ...

Уи дыхәхәеит: «Иазхоуп, шәеинаала!»
Уи дыхәхәеит.

«Ак ахәеит, ари ажәеинраала,
Ак ахәеит!»

Азә деицәкьысит, азә дхырсысит,
Азә деимхәеит.
Азәы ихьысит, азәы ихьымсит,
Азә ак имхәеит.

Сышәзеилымкааит хәа уи ашшуазма,
Ацсы азеит.
Ажәеинраала ус ицшуазма,
Иныкәпраа ицеит!..

* * *

Хәи, абаапс, шәызәузеи,
Шьта иазхоит, шәаангыла.
Шәыпсы қым-қымқәа зкузеи,
Дшәоуп нас, цхәагылак!..

Шьоук хәаччоушәа иахцыххылоит,
Шьоук мчыла ргәы итасуеит.
Ағба амшын ианхыло,
Мчыла идыртагәтасуеит...

СИХЬЫМЗАРЦ УА СЫНИЖЬИТ...

Виачеслав Чытәнаа изкны

Цхыз дызбеит уи сфыза. Дыццакуан,
Иааигәа снейрц сдәыкәлеит, аха имутцәкьеит.
Уи дсымбеижьтәи даара сизгәыкуан,
Уажә акәиц еипш, аарлатцәкьа даахәытцкьеит.

Ах, сыпхыз, усымпытцтэраан уцазеит,
Исызгэакъаз сфыза уаха дсаноумыжбит.
Мап, уи пхыззам, апхыз са исымбазеит.
Сфыза бзиа, сихьымзарц уа сынижбит...

АҶҶАҶӘА ДБЫЛУАН...

Саида Дел-пха илхьзынфолоуп

АҶҶаҶәа дбылуан са сахәшьа,
Ҷапсадгьыл ду амца анацраз.
Уи дырны азгьеипш ауаа ршьа,
Ипсы еиқәлырхон ишьабауаз.

Шақантә уи ахы дацәцахьааз,
Амцапшььгы далтқхьааз дбылны.
Шақантә лашьа икны дназахьааз,
Дхынхәуан уи ацсра дацәганы.

Уи лашәакәа лыцын, дрыхьчон,
Инарышьтуамызт лааигәа ацсра.
Уи лыжәлар шаиааиуаз лбон,
Лара лакәын иапшәымаз ара.

Агәы кыдшәазшәа амрагь лақәуан,
Еимахауазшәа адгьыл тцысуан.
Аха Саида дышзахәоз дцауан,
Аха Саида лхәахьа налыгзауан.

Илыдымхалт лыжәлар ршьа,
Дхырқәакәо илхәомызт ауаз.
АҶҶаҶәа дбылуан са сахәшьа,
Ҷапсадгьыл ду амца анацраз...

* * *

Есышыбжышыштахь урт рыхәхәабжь гауан,
Есышыбжышыштахь еиҕыхон.
Арахь еицәнымхошәа ҳа иахдырбауан,
Зибнака, наҕ рыгәқәа рыхон.

«Акыкахш» рыбжьартцеит, еитах еиуацәоуп,
Еитах рыцсқәа еихәлалеит назаза.
Ех, шәара ишәылам, ишәөызам дынцәоуп,
Днықәхан дыпсуазаргь адәаза!..

АЦСТХӘА ХӘАШЬҚӘА

Ацстхәа хәашьқәа сышка иааигәахоит,
Иртахуп урт сымрахаа рхәәеырц.
Саргь сымариа рыстом, сыҕеырххоит,
Ала-мала ирылшом сыршыәеырц...

Ацстхәа хәашьқәа шәкарамхеи, шәмаацсеи,
Шәатцытц ажәәан, мра хаак хамбари.
Амәа ишәт дапсазар, нас, аҕеи,
Адгьыл дуззагь нас имыцқяхари...

Аха ацстхәақәа рыҕедырхәашьт еихагьы,
Ажәәан еитцәа хырқьарц ртаххеит.
Усс имкыкәа ауртгьы, апшагьы,
Ғара ҳауп иацшәымоу хәа рыҕедырххеит.

Ацстхәа хәашьқәа, сеидру ишәлахьынцоу,
Ажәәан шәатцоуп, шәнеиуеит шәхәазаны.
Ахлантц иашьтоу, ахылағара иазцо,
Азәгьы ицымлац ахаан ргәы разны...

АПЫРЦƏҚƏА РЫЛА БҘАСХƏЕИТ!..

Быбла сынтацшызтгы,
Уи иахəоз сымдыруз.
Бгəатца сынтаххызтгы,
Исымбоз бзырузыруз...

Аха быбла сцəыбтцəахт,
Быгəгы стабырцшуазма?!
Сєыжəлан сытќба сдəықəлахт,
Нас сєыртынч стəауазма?!

Адуinei ду сакəшеит,
Цшеи фыртыни срылсит.
Уаф дызқəымшəац сакəшəеит,
Уаф дызлымтыц срылцит...

Сааит, сыббома анысхəа,
Убасќан ба бгачамкит.
Ихьамтцзоз азəы изыхəа,
Блатцќба смеишт, саѓамкит!

Шьта сызтыцуам башта,
Бсымамкəан сабацо?!
Ех, сара ақəашьда,
Схықəтцан ма сышпацо?..

Убасќан ба баацəыртцит,
Апцтхəаш бхан касушəа.
Азныказ саазхəыцит,
Саразəк бысыпцшушəа!

Сееиқəа ахəда бнықəкны,
Апырцəқəа рыла бҘасхəеит.

Ахааназ быхьыз нықаны,
Бшысмыцсахуа басхәеит!

* * *

Ғымтзакәа бсафсит, ажәакгы бымхәеит,
Ишсыхьыз сыздыуам, бгәы пшқа нсырхеит.
Сыгәжәажәо сынбыжыт, схы зныскъара збом,
Сгәы-мыжда иаургы, сшыапқәа срызгазом...

Ғымтзакәа ибхәаз убриақара ирацәоуп,
Атлеипш шанхалеит, сгәыграқәа җтәоуп.
Исымууаа ицазшәа анызба сыхәтак,
Ғымтзакәа исхәеит, бара бғымтра атак!..

* * *

Шьта хажәит, шьта анкьеипш хазеырбом,
Ғгәы ахънеиуа, хшыапқәа шьта хрызгом.
Амца афықәлом бзамфа тытцәраауа,
Дахьцаз жәбазар?! Сбышьталом стәауа...

Шьта хажәит, урт хгәыграқәагь ҳацхеит,
Бытқк чыгреипш, ҳацстазаарагьы хеит!
Аха иссиру, иғымцәауа акы нхеит,
Ғанаайдгыла, уи иаразнак ҳаарцхеит!..

* * *

Шьта исыпсыхәои сара, шьта исыпсыхәои сара,
Шьта агәырфа сагазап, сагазап.

Шьта бысцэызит бара, шьта иааигэоуп сыҕэхэара,
Шьта сxy абазгои, агаза, агаза?!

Ашэ нкыдкьаны бцеит, ашэ нкыдкьаны бцеит,
Уи сгэаҕ зегь ахыбгеит уаха.
Бара убас бкэаратцеит, бара убас бкэаратцеит,
Ибыхьзашаҕ дыбмоуит тынха!..

Шьта афнытцэҕаҕ сакуам,
 шьта адэытцэҕаҕ сакуам,
Дгылы-жэфани срыбжьоуп сеимдауа.
Ах, ақәа баапс хкәауам, ах, ақәа баапс хкәауам,
Бөаршьтрахь сагоит сыпкауа!..

Шьта баасеигза бара, шьта баасеигза бара,
Шьта са сыда бышхэартам еилкаа.
Базыпшы ақәа ахкәара, базыпшы ашарккара,
Базыпшы, базыпшы, нас сыпшаа!..

* * *

Ба быпшзоуп, быпшзацэоуп, ба быпшзоуп,
 быпшзацэоуп,
Бара ззыхэаны бшада атыпқа.
Са сгазоуп, сгазацэоуп, са сгазоуп, сгазацэоуп,
Сыоуа сбышьталеит быхьз ансаха.

Шьта деилкаа ба бызтэхо,
 шьта деилкаа ба бзыхэхо,
Шьта са шсакэым изгатцэҕеит агэра.
Ас сеитымны сынхо, ма ус быгчапшь сызхо?!
Ах, сгэы еисуеит – акара-акара!

* * *

Уа фырцьбанк аанкылан,
Лныхәәә анысхәә,
Ашьабыстеипш даатгылан,
Ғаалтит: «Анцәиныс!» – хәә.
Шьта аашаанза ухәыцла,
Шьта агәырәа узаиааиру?
Лзырәаш наҕ узхытцлар,
Цанкахь цшьаала узааиру?!.

* * *

Сгәы итаз схәеит хәә сгәырғьатцәә,
Ацәә саалтит шарказы.
Аха ак сцәитцәахит Анцәә,
Исмырбакәә инижът иара ихазы.

Шьта убригь сашьтаз сыҕәкьаса,
Шьта ажәак сцәызны сызтәазом,
Сацхьа ииаств ачыҕмаса,
Аха Анцәә исимтаз – сызгазом...

* * *

Уи дызшаз, дигәәпхатцәкьан дишеит,
Уи дуафым, уи анцәатцәкьа дихшеит.
Уи дызтәхаз, амыш-шара изшеит,
Уи дзыцхаз, нас игәыҕра хәәшеит!

Сара знык ауп данызба, исызхеит,
Нас иаразнак уи лышьта сырхеит.

Ах, дыстəымхар, дыстəымхар стахеит,
Уи дышəтыцны дыскызар стаххеит!

Ла дысəаччеит: «Убриак узырха!»
Анцəа ду, Анцəа ду, сеиқəырха.
Уаха сталом, инсыжт лымзырха,
Аха сызтытцуам уи лгəы-цшқа уаха!..

* * *

Уажəыгь бара быччацшь лашоит,
Уажəыгь сара сгəатца итацхоит.
Уажəыгь ба банызбо исызшоит,
Уажəык еиҳагьы бысгəацхоит...

Ишамам са схьаа хəартə,
Ибзиан ибдыруеит бхатə.
Нас изури, исаҳəи уажəшьта,
Стацшыр сеилагозар блакта?!.

* * *

– Ара аиаша аныкамла,
Аиаша нас иабакоу? –
Уара уцəажəоит гəыкала,
Иухəоит уа узыргəакуа.

Шьоук ъналт дəныкала,
Шьоук ахыбцəкьа хыршəеит.
Урт ццəажəом гəыкала,
Амц ргəы ахымшəеит...

* * *

Сгэы итоу зеггы схэаанза,
Сгэы итоу зегь сахьзаанза,
Иаалыркъан иааир суахта,
Ацсэаха сibaанза,
Ацсэаха сигаанза,
Ацсэаха дтацшаанза слакта,
Ажэазатцэык сашьтан,
Ех, сара қэашьда,
Издыруан гэаныла ишыцшзаз.
Исырхеит шысхэоз ашьта,
Итамлагэышьеит сашта,
Исхэымхаз, ажэак исыцэцаз...

* * *

Акыр тцуеит, уи ххьаакэа дрымбылуеижьтеи,
Акыр тцуеит, уи зеггы даххыцан дцеижьтеи,
Шэа шэацсуара уаф дазныкэгом ихэеижьтеи,
Уи иламыс матэажэк еипш ирхеижьтеи,
Акыр тцуеит, уи ҳа ҳзы дтахеижьтеи...

* * *

Амшқэа цоит еишьтала-еишьталан,
Избоит, сацьал ааигэахоит.
Инымтцэо гэыграк салан, салан,
Уажэшьтак баша сыесырххоит.

Руа иарбан сацьал златцэкьоу,
Зынза издырыцггы стахым.

Амшқәа ракәзам зыгәра згатцәҕьоу,
Сзыцәшәо сдунеи ауп, санахым...

* * *

Уи дназеит лшьапқәа цыркьякьян,
Илыгәзит иқышәқәа ҕгәыхәааны.
Иаргыи пшьаала дмыццакзакәан,
Дааигәыдихәхәалеит дрыцәгәаны.

Изатцәахуазма атцх хытцәцара,
Иаразнак рымаза рцәыхтит.
Амза рцәыпцхашьо мацара,
Жәфанаҕ ахәшеипш изытит!

* * *

Шьыжь исылаз азҕаб дызтыпцхада?!
Лылацш схыст, иаразнак сыпсасит.
Мшәан исыхъзеи, ах, сара тынхада,
Изқәылаз ацхаипш, сгәы аатцыс-тцисит...

Ицәаз амца ахәытцышьшьаара ахәтазма,
Машәыр аур алшоит еибакыр!
Аха сеидру, сгәатцәҕ цъара дтазма?!
Аха сеидру, дыпшызтгыи ларгыи акыр...

Шьыжь исылаз азҕаб слыргәәтеиит,
Ас сҕамлеижьҕеи акраатцүеит спыр-пыруа.
Амца лҕықәын, лааигәатцәҕья сымнеиит,
Амца лҕықәын, харантәи узбылуа...

АКГЫ ХХЫМЦЫР...

Шьта сакэытцит ба бызхэыцра,
Шьта сакэытцит.
Шьта сакэытцит ба бахь «азхытцра»,
Шьта сеипцххэыцит.

Барггы бакэытцыр, са сызхэыцра,
Барггы бакэытцыр,
Барггы бакэытцыр са сахь «азхытцра»,
Барггы беипцххэыцыр...

Хгэырфа хпырцыр, ххбаа хпырцыр,
Хқэыпшра хпырцыр,
Цқя хайпцххэыцыр, цқя хайпцххэыцыр,
Акггы ххымтцыр?!

* * *

Ба сбызхэыцуан усқан, бымцашоура стан,
Зныкггы уааихэа афныка, бзымхэеит, ибыхэтан.
Баатцра саван сгэакуа, атц лашэқэа сыршон,
Сгэы камыжкэа Акэа, алапш сыхьнаршон.
Уиижьтеи акырза тызшэа, аамта цазшэа хбоит,
Харт зынза хажэызшэа, аарлақэа хеырбоит.
Быччапшь таауп, итаатцэкьюуп, аха сэанахэеит,
Быбжьггы хаауп, ихаатцэкьюуп, асытэхэеипш
станахэхэеит.

Шьта сабацои цымхеит, сыцха агэтатцэкья цтэеит,
Сапцхьака уаф днымхеит, сышьтахька зегь хтэеит!
Ас сеитымны сықэхар, луазма, уи сылгеит,
Лакэ-дуней ссирк хшалаз атцыхггы ааимыггеит!..

ЗАКА ЦУАЗЕИ?!

Зака цуазеи, ба бсымбеижътеи,
Зака цуазеи?
Ицуазеи, ицуазеи, зака цуазеи, зака цуазеи?!
Закаф нтэазеи, ха хаишьтеижътеи,
Ртыхэтэа цтэазеи?!
Интэазеи, интэазеи,
Закаф нтэазеи, закаф нтэазеи?!
Саргы сажэызаап, саргы сажэызаап,
Сгэы еитэажэызаап,
Сымтэыжэоа цтэазаап, сымтэыжэоа цтэазаап,
Зынза иптэазаап!
Баша искъазаап, баша искъазаап,
Ахэынтэа тнакъазаап!..
Ба баапшызаап, ба баапшызаап,
Ба баапшызаап.
Бгэы еилашызаап, бгэы еилашызаап,
Бгэы еилашызаап.
Зака цуазеи, зака цуазеи,
Ба быпшижътеи?!
Зака цуазеи, зака цуазеи,
Быстахижътеи?!

СГЭАТЕИЛАП СГЭАТЕИ!..

Шьта сгэатеилап, сгэатеилап, сгэатеи,
Шьта сазхэыцлап, абри азгаб лгэы итеи?!
Знык даасэаччеит, нас днасыдкъеит дыццакны,
Схьахэа-хьачеит, аха сгылоуп слызгэыкны.

Амза сазтааит: «Уи апхэызба шьта дхынхэру,
Сгэи сыхшыофи зегы сыцэганы слырхэру?!»

Иаасҕаҕаҕа ауп, амзаҕа амаза тҕаахны: –
«Дугааҕаҕа ауп, нас улышытала уеиханы!»

Шыта сабаҕа, нас исашаҕа, сызмаҕа,
Уи дансымам, уи дансыцым сызхаартеи?
Аҕа ҕаҕа, аҕа штырхуеиш атыҕаҕа,
Лҕа сылху? Сҕаҕа, сҕаҕа...

Б Ш Ы З Г О Д С Ы Р Б А Р О У П !

Ашаанза уи лхышаах сыпшуан,
Сҕаҕаҕа исархаан: «Иучхааруп!»
Ашара адэи ианыкэлос сцауан, –
«Цсы зхоу азэҕа усҕа уимбаруп!»

Уи лажааҕа сыцын сахыцоз,
Уи лажааҕа убас рыгарагаруп.
Ма сымса, ма сҕаҕа анынтэоз: –
«Цсы зхоу азэҕа усҕа уимбаруп!»

Уа аҕаҕа срылсит жэпака,
Цара гааҕа, цара инымтэаза чаруп.
Исхысыр калозма блака, –
«Цсы зхоу азэҕа усҕа уимбаруп!»

Аеы-чкэынца сааыккыа ицеит,
Сҕа тыцоит: «Урыхызаруп, урыхызаруп!»
Иансгэалаша, уа сыцы згеит: –
«Цсы зхоу азэҕа усҕа уимбаруп!»

...Шыта сахатаҕа, башта стаххит,
Шыта ишыкэнаго сҕаҕа сҕаҕа.

Ба ибышьтаз сыриааит, исырхит,
Псы зхоу зегъы бшызго дсырбароуп!

СА ДЫСТӘХОИТ!

Цэгъа дгэыкуп, тыцҳак,
Цэгъа дгэыкуп.
Амца скуп, уахак,
Амца скуп.

Шьта сызцом сепцхьак,
Шьта сызцом.
Сгэы сартэом иахьак,
Сгэы сартэом.

Ара ихәатәуп ажәак.
Ара ихәатәуп.
Лара дбылтәуп зынзак,
Лара дбылтәуп!

Ах, дысмоут тынхак.
Ах, дысмоут.
Лажәа проут леыцхьак,
Лажәа проут.

Скәашар сҭахуп уажәшьтак,
Скәашар сҭахуп.
Ара имыцхәуп лактак,
Ара имыцхәуп...

Амза цхоит уахак,
Амза цхоит.

Са дыстəхоит тыцхак,
Са дыстəхоит!

* * *

Ба бсымбакəа сцазом, ба бсымбакəа сцазом,
Ба бсымбакəа сцазом, сцазатцəкьом.
Ба бсымгакəа исузом, ба бсымгакəа исузом,
Ба бсымгакəа исузом, исузатцəкьом.

Шəлакəа сеишуеит уахак, шəлакəа сеишуеит уахак,
Шəлакəа сеишуеит уахак, иаасыцрытцуам.
Уахь сызнейшам зынзак, уахь сызнейшам зынзак,
Уахь сызнейшам зынзак, бхышə сызхытцуам!

Уажəшьта амзагь аапсеит,
уажəшьта амзагь аапсеит,
Уажəшьта амзагь аапсеит, ажəван иатцəахт.
Ах, са сымчкəагь капсеит, ах, са сымчкəагь капсеит,
Ах, са сымчкəагь капсеит, исымам татцəахк!

Шəбахча сытцоуп сзатцəха,
шəбахча сытцоуп сзатцəха,
Шəбахча сытцоуп сзатцəха. Схала сцəажəоит.
Шьта дысмоур тынха, шьта дысмоур тынха,
Шьта дысмоур тынха... Са сыгəжəажəоит...

Атцəакəа леит ифьшəшəан,
ахакəа леит ифьшəшəан,
Шьта зегь сгəы нарыхшəан, хьда сгəароуп...
Цшьаала скьаф насрышəшəан,
нас лхышə сныхшəан,
Сгəы иахəеит, – умшəан, шьта дугароуп!

* * *

Быбла сабароуп, сабароуп, сабароуп,
Быбла сабароуп.
Сымџа сакароуп, сакароуп, сакароуп,
Сымџа сакароуп.

Ба бкынза сназароуп, сназароуп, сназароуп,
Ба бкынза сназароуп.
Сыгəтыхақəа схəароуп, исхəароуп, исхəароуп!
Сыгəтыхақəа схəароуп.

Мапгы бымкзароуп, ибымкзароуп, ибымкзароуп,
Мапгы бымкзароуп.
Уаќа зегь цшзароуп, ицшзароуп, ицшзароуп,
Уаќа зегь цшзароуп!

Быбла сабароуп, сабароуп, сабароуп,
Быбла сабароуп.
Арпыстцас сєырбароуп, сєырбароуп, сєырбароуп,
Арпыстцас сєырбароуп!

АЛАХƏАҚƏА КЫРУЕИТ...

Алахəақəа кыруеит, икыруеит, икыруеит,
Алахəақəа кыруеит иахьак.
Урт ак рдыруеит, ирдыруеит, ирдыруеит,
Урт ак еибырхəоит рєыцхьак.

Изури, баша суазыруеит, суазыруеит,
Азə дыќам ааигəа сзатцаауа.
Алахəақəа аакəымтцзакəа икыруеит, икыруеит,
Дарбану зцəа-зжы рыцшаауа?

Ахысыбжыкэа наӀ игэрымуеит, игэрымуеит,
Җаибашьцэа жэылауа ицоит.
Ашьхақэа ирхысуеит, азиасқэа ирыруеит,
Егърыгым ххэаае иназоит.

Алахэақэа аакэымтцзакэа икыруеит, икыруеит,
Игэырғъауеит, мамзаргъ игэааит.
Арацэа иафыззоуп рымтэыжэса цыр-цыруеит,
Рыблақэа аатыхны инатэааит!

Аибашьра шеилго рныруеит, ирныруеит,
Нас уаха ашьа каҗэазом.
Уитэқьа рызхыгом, икыруеит, икыруеит,
Алахэа рыпсыжэқэа рзыртэзом...

АРБАҒЪҚЭА ҒЫРТУЕИТ...

Арбағьқэа ғыртуеит, иғыртуеит, иғыртуеит,
Арбағьқэа ғыртуеит уахак.
Арбағьқэа исыртоит, исыртоит, исыртоит,
Арбағьқэа исыртоит гэырџак...

Цшзала ишарыма, ишарыма, ишарыма,
Цшзала ишарыма иахья?
Схэыцрақэа срыма, срыма, срыма,
Срыманы идэықэлоит џацхья.

Ишылашьцо инхома, инхома, инхома,
Ишылашьцо инхома уаха?
Арбағьқэа шэома, ишэома, ишэома,
Уаха дҗкамлархэа тынха?..

Сгэы тыца-тыцоит, сгэы тыца-тыцоит,
Сгэы тыца-тыцоит зынза.
Сызцысуаз сахыцоит, сызцысуаз сахыцоит,
Адуinei сананхала сзатцэза...

Издыруада еимыггозар,
издыруада еимыггозар,
Издыруада еимыггозар аабап.
Атцх лашэ иагозар, иагозар, иагозар,
Ххьяакэаггы наӀ инкабап...

Арбагькэа ыыртуеит, иыыртуеит, иыыртуеит,
Арбагькэа имшар хэаны ишэоит.
Атцх афы хыртуеит, ихыртуеит, ихыртуеит,
Тцатцдас амшггы лашоит!..

* * *

Ус ала-мала сыцсзом,
Акэаш мфеицш, кыраамта сбыллароуп.
Са стыц сузахыгом, стцысзом,
Згэы еитацаз зегь сывсны ицалароуп...

Сацшэымаз хэа соухэар, исузом,
Сшацшэымоу саразэк сынхалароуп.
Амахэ феицш, мап, сыгегьырзом,
Сара аурылаггы жэфан тцыцссалароуп!..

Ус ала-мала сыцсзом,
Зехынцъара сдацкэа счалароуп.
Са салагьеит сыдгьыл, сузшьзом,
Сызцэымгү зегь рызкэа абалароуп...

* * *

Ажәәангы иахаштыр, адгьылгы иахаштыр,
Амшынгы ғнамтыр зынза.
Уаха акгы хашьтам, уаха акгы хашьтам,
Адуinei зегьы еикароушәа ишәыпхьаза.

Аха хшьа хамыртәозар, хшьа хамыртәозар,
Хдақәа ирталар хбылны.
Уи зегь абозар, уи зегь абозар,
Хдәылган ҳагозар ҳафны...

Ускан иубартоуп, ускан иубартоуп,
Ускан ибылгьом акәтағь.
Ахааназгы ишәартоуп, ахааназгы ишәартоуп,
Шәартара аныкам арахь!..

* * *

Схьаакәеи сгәалақәеи еизыкәкәан,
Сгәы итатәоуп.
Избағәышьоит, шьта иазкуам,
Ихьантәцәоуп...

Адгьыл сытцарцалоит урт,
Исыгәоит нақ:
«Узацәцашам уажәшьта аурт,
Уара гәак!..»

«Са сызрыжәуп, ишәахау,
Зегь сынцоит.
Агәырәақәа зегь иреихау
Сацәынхоит...»

Аха иааиуеит имыццакзо,
Ашэшъыреипш, тынч,
Зегь рыхэҭаа назыгзо,
Исылыршэшэо сымч...

Атдых аарла иааимыггоит,
Ишэахашт шыжъы...
Атцла анкахауагь игоит,
Знык абжы...

* * *

Анцэа ду ха хамѡа хаирбахьеит,
Ус хцалап.
Гэырѡа гэгэак ҳахигеит, ҳиршэахьеит,
Иҳачхалап...

Мышк ииз, мышкызны дыхэжэауеит,
Мѡак дануп.
Жэлар рус-цшыа ахэымпал еипш дархэауеит,
Уи разкуп...

* * *

Ҳаи, сыцсындаз,
Ҳирпхашьатцэкьеит,
Ҳаи, сыцсындаз!
Ҳаи, сыцсымтаз,
Сыла иабазеи,
Ҳаи, сыцсымтаз...
Иарбан хымтаз,
Са сызцэымцац,

Иарбан хымтаз...
Симгауазиз,
Уи апцсэахажэ
Ситахындаз...

* * *

Ала тынч еипш, атх абжы газом уаха,
Са сгэалақәа сеимҕырыжэжэоит, сеимырхха.
Схьаақәа аҕәых еипш, зымҕа икажыны сызцазом,
Атх сшагэылоу, амш ицәырнаго збазом...

Анцәа ҳацәыхьча, ихаумырдырын ҳа иахзыцшу,
Ғаҕызагәышьоуп ахчыза итҕәацрашәа ишу.
Зшьа амцацшь алоу, иамыргыло-иамыртәо,
Дыцәқәырцалароуп, ашәарта анааигәахо изынцо...

А Ц Х А Қ Ә А Ш Ә Р Ы Қ Ә Л А ...

Ашьхытцә ангыло еипш, шәгылеит шәара,
Уаха «шәзыртәоз» уаҕ дҕамлеит.
Амшын шәхыхәхәала шәцеит шәышцара,
Шәанзхытцгы, уаҕа шәаанхеит...

Ускан аурт шәышьтнахт, тцабыргуп,
Ускан шәымцаргы шәыршьуан.
Аха иахья ишыжәбо шәымҕақәа аартуп,
Ускан шәышцоз еипш, шәаауам...

Уаха ҕеа харак ыҕам ара,
Уаха ҕеа харак цшаатәым.
Шәыдгыл иазычхауам уаҕа шәтәара,
Ара итдыртәаауазар атәым...

Ацхақәа шәрықәла, урт рацәазоуп,
Ишиашоу шәыцсадгьыл иазцоит.
Шәабациәа рыдгьыл иахьа иааигәазоуп,
Заанатц идәықәлаз – дназоит!..

Макьана қяпцтала итәуп Ацсына,
Макьана уи атцеицәа ирзыцшуп.
Ахааназ иацәыргеит ҳачкәынцәа ацсра,
Урт ршьацқьа макьана икашуп..

Ашьхьтә ангьло еицш, шәгылеит шәара,
Уаҳа «шәзыртәоз» уаф дҕамлеит.
Шәышьхымзатра арақа иаанхеит – Ацсына,
Шәара уақа махәыкаф шәкақәхеит...

* * *

Быччацшь ашхам шатцаз сымбазеит,
Змыжьтас уи сынзаалан – сагазеит.
Шьта уаангыл ҳәа сазхәоз дҕамлазеит,
Ба бзакәытцәкьаз цәырбымгеит, ибзеит...

Уажә бааигәа анеира – ахьқә еицш сацәшәауеит,
Былацш схьымсырц снытцашәкәа сцауеит.
Уаҳа бара бзыҳәан сгәы мгәыкит,
Бажәақәа зегь тысцан – иасыркит!..

* * *

Бамеигзан акгы, бамеигзан акгы,
Бамеигзан акгы, сара сзыҳәан.

Бымнеизан уатцэггы, бымнеизан уатцэггы,
Бымнеизан уатцэггы, баггысмышэан.

Са сгэы зеггы шыуп, са сгэы зеггы шыуп,
Са сгэы зеггы шыуп, ибзахома?
Уи ажэфанггы шэшыуп, уи амрагь хэашыуп,
Ахааназ акыр сазрыцхома?!

Бамеигзан акгы, бамеигзан акгы,
Бамеигзан акгы, сыбтахызар.
Бымнеин сыфнггы, бымнеин сыфнггы,
Бнеит хэа сыббома, сахымзар?!

* * *

Даеакума, даеакума,
Даеакума сызрыцхо.
Дысхаркума, дысхаркума,
Дысхаркума сызгэацхо?!

Сылтахума, сылтахума,
Сылтахума, сылжьяуоу?
Са дысхэума, са дысхэума,
Са дысхэума, дсыцэауоу?!

Схэыцра срыма, схэыцра срыма,
Схэыцра срыма ицазоит.
Зны сарыгьоуп, зны сарымоуп,
Зныхгы сгэыгракэа нтэазоит...

Даеазэума, даеазэума,
Даеазэума сызрыцхо?

Дцэацэашьума, дцэацэашьума,
Дысхаркума сызгэапхо?!

* * *

Дыспыртцит сааныжьны исамхэакэа ажэак,
Исызтода цымхеит сажэакэа ртак.
Лара даакэап-кэапын дцеит дышцара,
Даеа саатк шагыз адэыгба ахынхэра...

Сгэы мыжда, исахэи, суман узааи?
«Бара сыбтахзами?!» - хэа иаразнак узцааи?
Уи дкаца-чацо дышдэықэлаз убон,
Ла лахь снамгазакэа усыхан сугон...

Егьаурым, егьаурым нас, ханаалап хзықэшэаз,
Илзахтауи азғаб, иац аарлахэа ихшэаз!
Дхынхэыроуп ашэарыцаа амра зыцэташэаз,
Илапшгы ақэигоит, знык ажьа ишэаз!..

Л Т Ц Э Е И Ц Ш С Ы Л Г Э А П Х О М А ? !

Дызхылтцыз дынцэома, дынцэома, дынцэома,
Дызхылтцыз дынцэома?
Макьана дхэычцэома, дхэычцэома, дхэычцэома,
Макьана дхэычцэома?!

Дзеилахауа цэома, цэома, цэома,
Дзеилахауа цэома?
Уажэшьта илцэынтцэома, интцэома, интцэома,
Уажэшьта илцэынтцэома?!

Сдэықелар исзаагома, исзаагома, исзаагома,
Сдэықелар исзаагома?
Ла лтәеипш ихаахома, ихаахома, ихаахома,
Ла лтәеипш ихаахома?!

Счақала исрыссома, исрыссома, исрыссома,
Счақала исрыссома?
Акакала илфома, илфома, илфома.
Акакала илфома?!

Урт мацәоуп лхәома, илхәома, илхәома,
Урт мацәоуп лхәома?
Лнацәала ылыпхәзома, ылыпхәзома,
ылыпхәзома,
Лнацәала ылыпхәзома?!

Лгәы цшқа нсырхома, инсырхома, инсырхома,
Лгәы цшқа нсырхома?
Ма лтәеипш сылгәапхома, сылгәапхома,
сылгәапхома,
Ма лтәеипш сылгәапхома?!

* * *

Бара бтәашья зынза сәнахәеит,
Бара бцашьяз ажәакгы сымхәеит.
Сарыхьташьызшәа, аарла сеимхәеит,
Аха гәаныла, ишсылшоз сыхәхәеит!..

Бара уртқәа зынза ибымбазеит,
Бара бҕынза схяа мназазеит.
Бара быччацшь таршәны ибтәахзеит,
Аха бгәаҕы аеазаанза сахъзеит!..

* * *

Уи дниякъеит,
Амацэыс еипш,
Дтыс-тысуа.
Анацъалбеит,
Насыц имоуп,
Лара «дзысуа!»

И С Ы З Д Ы Р З О М...

Исыздырзом, мшэан, ларей сарей ихабжьоу,
Уи ауха даныспыртцауз пас сылжьоу?..
Исыздырзом...

Уаха исырзом уи лажэакэа са сгэы ицоу,
Иласу ыкоуп, икоуп даараггы ихъантоу,
Уаха исырзом...

Уи дсацыкъеит, ишыбжъкъо еипш аиохаа аурт,
«Урыщыз, – лхэеит, – уахггы ынггы уара урт!»
Уи дсацыкъеит.

Сгэы сымкъеит, арахь исхэоггы сфашэом,
Амрагь хытцдэкъеит, аха ирласны иташэом,
Сгэы сымкъеит...

Исыздырзом, шыта ларей сарей хайкэшэоу,
Хабзиабара атэарта илцаз жьатцас ишэоу?!
Исыздырзом...

Са срызрырзом уажэшыта азхычэеакэа еимгэхэо,
Аха дысшатом уи улпыртцроуп хэатцэкъа зхэо,
Уи дысцэыззом...

БХЫНХӘЫ!..

Бхынхәы, бхынхәы, бхынхәы,
Ишауа бымбазои асырхәы?
Ианбәахәы, ианбәахәы, ианбәахәы,
Ибаазоит быхцәырхәы, быхцәырхәы.

Аха уаха дымхәаңшит лара,
Иахьада илымбацшәа асоура.
Сахьгылоу изуеит са лоура,
Машәыр дук калазшәа убра...

Асцыреипш дыхәмаруа, дыхәмар,
Дыкәпақәсуа, дыкәпақәсуа дсыцәцар.
Иаразнак ахтыста дныхшәар,
Сызхара сыләаңшаанза дсыцәшәар?..

Ардәынак ғықә-ғықәит дабан: –
«Анцәахша дахьцәыртцыз абан!»
Адунеи ду халалрыла итәуп,
Избанзар уи аңшза дыстәуп!

Сназапишь, сназапишь ла лкны,
Дызбапишь, дысхәапишь разкны.
Дызгапишь, дызгапишь дзаны,
Илхасырцапишь уи скьяә деикәархәны!

Дкәаң-кәаңуеит,
 дкәаң-кәаңуеит, дкәаң-кәаң,
Дардәыноу, дархьыноу цыушьап!
Аңсык ауп, ла лкынза сназап,
Лыхцә цырақәа срытәхәо исырбап!..

* * *

Атц ахықәтцан имыцсацт,
Ишыгәәтеиуа ахьаакәа пшшоит.
Агәтыха уаха имназацацт,
Ицәырнагаанза амш иацәшоит...

Ауаф иеипш, атцхгы апынтца шьоит,
Ианымацәысуа, иандыдуа.
Хашьха харзаакәа ирчацшьоит,
Ус иангәакуа, иангызуа...

* * *

Гәырфак самоуп сеимрыххо,
Хьаакәак сышьтоуп ифкьаса.
Сеидру, сеидру, санрыхәхо,
Иансыхьзо - ага игәрыпса...

...Сааиуеит хьаала сытәны,
Итцуеит даараза такәы.
Исзымхәац гәтыхак, ихәатәны,
Ахеипш иалахеит са сгәы...

* * *

Ажәфан снацәцшуеит сышшәо,
Уахьтә етәәцьяа лбаацшуеит.
Дарбан зиетәахә ташәо,
Зцаарак сгәатца иааташуеит.

УС СЫБМЫРГӘАҖЫН!..

Ус сыбмыргәаҖын, ус сыбмыргәаҖын,
Ус сыбмыргәаҖын уажәшьта.
Бхъаа сыбмырбакәан, бгәырџа сыбмырбакәан,
Ирччала мчыла блакта!..

Смахәарқәа тыркәакәан, сшьахәарқәа тыркәакәан,
Сыла бмырчакәан сцазом.
Бызхара бымфакәан, сызхара сымфакәан,
Ашта иахьықәу изытзом!

Атачкәым самыргакәа, атачкәым самыргакәа,
Исылсыртә хәычык сыбҗачы!
Бутреипш «быскәакәар», бутреипш «быскәакәар»,
Иалазам бқьышә анбырчы!..

* * *

Ашәыб мцакәа, ашәыб мцакәа,
Атцлақәагь цшуп еиқәышышы.
Рымаза мзакәа, рымаза мзакәа,
Еибырхәалап нас, уатцә шыжыы...

Сшыбылуа мбакәан, сшыбылуа мбакәан,
Устәҗьа ибмырцәгьан блакта.
Анкьа зны сдагәан, анкьа зны сдагәан,
Аха слымҗа акаџшөом уажәшьта!..

ИАНБАТӘИУ?!

Ианбатәиу, хамра цхоижьтеи,
Ианбатәиу, ианбатәиу?

Ианбатәиу бысгәапхоижьтеи,
Ианбатәиу, ианбатәиу?!

Ианбатәиу иахрыххоижьтеи,
Ианбатәиу, ианбатәиу?
Былапш цагъа станархоижьтеи,
Ианбатәиу, ианбатәиу?!

Җазбахә нытцакны ирхәоиижьтеи,
Ианбатәиу, ианбатәиу?
Җагәқәа шеизырхо рбоижьтеи,
Ианбатәиу, ианбатәиу?

Гәыграк сыцуп ба бызбеиижьтеи,
Ианбатәиу, ианбатәиу?
Сычхара ағәрақәа цытәтәеиижьтеи,
Уафы издыруам уи закәтәиу?!

Цәыргашья амам, закә мазозеи,
Иахьатәиу, ма иацтәиу?
Җоыцъагъ астәкья ҳархәацәоиижьтеи,
Ианбатәиу, ианбатәиу?

ҖҒӘЫРҖА ҖАШЬТАХЬКА ИААНХО...

Шьта узлақәыттри ақәафра!
Ачыхь иауцәкьоит алоура,
Аха иазымгәагът асоура!

«Ахы, иазхоит шәара шәызәқәо!» –
Азын дәықәлеит игәагәо,
Фырцьанк икыроуп ахьта иаго!

– Ҳгəырџа Ҳашьтаҳьќа иаанхо,
Ҳапхьаќа амра Ҳазкапхо,
Пытџык зыргəырѓаша Ҳдынхо...

– Ҳхьааќаа Ҳрылгеит, ирыссоуп,
Жəйтə Ҳаёпыцтас икацсоуп,
Агəыѓра бзиагь кыр иацсоуп!..

– Ҳацьал наќ иҳарахо,
Зынза иахаштуа Ҳахьынхо.
Пшəымас иќоу – уаџрахо!..

Иаххəоз, иаауаз зегь акны,
Ҳазегь Ҳамчќаа еизрыкəкəаны,
Ҳфырцьанќаа аажəит итрыкəкəаны!

...Шьта узлакəйтци акџаџра,
Шьта узлакəйтци ак аџра,
Еимаџны иаџупеи асоура!..

АТЦЫХ ҲНАТЗОМ...

Атцыхгьы аҳахəеипш итынчуп уаҳак,
Атцых Ҳнатзом.
Ажəџан ду иҳаутарц хуҲəоит лыцҳак,
Нас Ҳгəырџазом...

Ҳааит Ҳара абранза азгьы еиџрыгəеаны,
Ахьтагь Ҳакзом.
Ҳхьааќаа анузгəта, нас уи аены,
Ахаангьы Ҳацсзом...

Ҳадгьыл ҳафъитхан ҳаизымгацт азэгьы,
Дацтас ҳагроуп.
Ҳшья ахьықәтәам нышәнапк ыкам цьаргьы,
Иаҳғагылаз дтархоуп...

Атлеипш ҳахжәоуп, аха иаҳхылтцт аката,
Афеира иафуп.
Ҳхьяақәа хьантоуп, ҳара ҳусцшья, ҳфәада,
Ҳаилымшәо ҳакуп...

Згәы цаз иоуп, зынасыц цаз, аҳаҳай,
Гәкажьра фәхтцом.
Ҳа ҳашьхәқәа зыршанхаз ахыз ду ҳмырҳай,
Уи лакәтцас интәоом...

Атдыхгьы аҳаҳәеипш итынчуп уаха,
Атдых фәнатцом.
Иаафәымтцзакәа агъежьра иафуп адырдха
Ҳанымтцыр, ҳацсцом...

АЦҲА АГӘТА ҲААИХЬЕИТ

Ацҳа агәта ҳааихьеит ҳара,
Иҳатфрны ицоит азы агәгәахәа.
Шьоук аафәымтцзакәа иафуп афьтра: –
«Ишәмьшьтын, абаа, наф иташәырбга ҳәа!»

Аказгы баапс ҳафәоуп, ҳағеита,
Уналкьеит, ма убафца рбома?!
Шьоук аафәымтцзо ирыцәхауеит ҳацсаҫа: –
«Абант арыцҳәқәа, убранза изназома?!»

Ахыкәалааипш ҳаргоит фьткьақәак,
Ианузнымкыла, уцыххааса ушьтарцоит...

Шьюкы ихашьтартцоит харт лапкьякэак: –
«Абарт ацхья ианфои, амитэ тартцоит!..»

Иаххэеит, хара ажэак анхэатэха,
Уи алкьян ахахэеипш италеит?
Иафэагылт, ирмышьтырц шьюук хагэха: –
«Урт арыцхақэа, ратцэахэ хахтэалеит!..»

Харт хашьхақэа хрыкэуп, хузшьзом,
Харт харфашкэа хрыцуп, хатрысуеит.
Цэгьала ихашьтоу рыгэрыцса назазом,
Ахцыц еипш, иахьгылоу хнархьсуеит!..

АТЭЫМ ЖЭФАН ИАЦОУ АЦСТХЭАҚЭА...

Зыпсадгьыл иакэыгоу игэеипш итцагоуп,
Иахья ажэфан икыду ацстхэақэа.
Иабаци, иабаци, урт рымфа хароуп,
Икоумашь жэфан ытк гэарымтацкэа..
Игэгэоума анацьалбеит, урт ршьамхы,
Апша ахы итарцаны иагарымашь?
Тыцкафэ иаангыларгы, знык ианшьахы,
Рыпсадгьылахь нас изцарымашь?..
Ажэфан иахьатцоу, иаакэымтцзакэа еикэшоит,
Астцэкья гэатеишьа убахьоума?
Изкыдымлаз аканч еипш, рымчқэа ршоит,
Ртыцкэарфэ мышкызны изназома?
Атэым дгьыл ахьяа иацэцарц ртаху,
Ма ажэфан убастцэкья ирызтынчу?
Зны ицстхэақэоушэа, зны иуасаху,
Иркэадны ишьтартцазшэа иахькыду...

Издыруада урт рлахынтца иахьархо.
Издыруада хьаас ирымоу.
Зыцсадгьыл иакъыггоу игъеипш иантцаго,
Арыгъарахь изыхынхъеру иарымоу?..

* * *

Ах, слапыкәшәә, ах, слапыкәшәә, ах, слапыкәшәә,
Ишпадыри, ишпадыри, сылапш шлыкәшәоз.
Амфа дыкәшәә, дыкәшәә, дыкәшәә, амфа дыкәшәә,
Пцәәкәә ҕыцшәә, кыла-кыла, сыгәтыха шхылшәоз!...
Ах, санлыкәшәә, ах, санлыкәшәә, ах, санлыкәшәә,
Сгәы итаз сзымхәо сыбз акәәкәә уа изыптәозеи?!
Ах, слапыкәшәә, ах, слапыкәшәә, ах, слапыкәшәә,
Насыц хәычык, ма ацәара зсумырбозеи?!

* * *

Сыкоу, сыкаму сара,
Адуinei саларсу асал еипш?..
Зынза иааигәомашь сыҕәхәара,
Сиетцә кыдшәан хлантцы изталей?..
Уи са снатцаххны исызкуам,
Сымч абақәхо, заа иҕшәазар...
Уаха азә илапшгьы хнакуам,
Инасыпуп, шәгәы иташәазар...

А Ц С Р А Х Ы Ы

Ашья шаауеипш, иҕыцу ахәра,
Иаҕыхьхьы.

Амза ашәахәақәа, ацстхәа ирылцхоит,
Адәахы...

Асду еипш ишьтоуп, агәырәа рацәа,
Шьамхахы.
Аха илсны, ажәлар неиуеит,
Ацсрахы...

«Ах, дзакәызиз, ах, дзакәызиз,
Ах, ахы!..»
Атцых иалыхәхәоит ргәынқьбжы,
Иафыхьхы...

А Д А Ц Қ Ә А Е И Қ Ә Д Ы Р Х О И Т ...

– Агәырғәаха анхазаз сынтәоуп,
Икыдаҳтап мацк ҳақсаҫа!

– Аха амшын агәырәеипш итәтәоуп,
Аччацшь ахаштт алақта...

– Иеиқәхаз хреигәырғьо хтәоуп,
Дафазкыз ҳағабаақс ахта!..

– Аха ашьхақәа ирхажьу цтоуп,
Макьанагь ихырымтыц рлақта...

– Ишцааури, хгәырғьар ҳахәтоуп,
Ҳтамгылт ишыжәбо атәра...

– Ихынаау атдлеипш ишьтоуп,
Аха адацқәа еиқәдырхоит Ацсынра!..

УИ ДКЭАЦ-КЭАЦУА ДЦОИТ!

Уи дкэац-кэац, кэац-кэац, кэац-кэацуа,
Уи дкэац-кэацуа дцоит.
Уара шәишәйтцас уеыргәацуа,
Умтцәыжәфақәа ашта рдцооит!

Угәы тац-тац, итац-тац, тац-тацуа,
Атра иазымкуа ицжәоит!
Уара у́кьац-чац, кьац-чац, кьац-чацуа,
Аарла ажәак уәшәоит!

Еита уеыргәац-еыргәац, еыргәацуа,
Ашәымтаз уааихыккоит.
Иахьа илсырбап, илсырбап, илсырбап хәа,
Башаза уакоит!

Шьта ихәа, ихәа, узыргәамцуа,
Уажәақәа уцәынтцәоит.
Уи дкэац-кэац, кэац-кэац, кэац-кэацуа,
Уи дкэац-кэацуа дцоит!

МШӘАН, ИУЦӘЫЗГЕИ?!

Мшәан, иуцәызгеи, мшәан, иуцәызгеи, мшәан,
иуцәызгеи,
Ухшыџ уахызгеи, ухшыџ уахызгеи, ухшыџ уахызгеи?
Цьарак уеизызгеит, цьарак уеизызгеит, цьарак
уеизызгеит,
Лымџа уанызгеит, лымџа уанызгеит, лымџа
уанызгеит,
Угәы уцәтызгеит, угәы уцәтызгеит, уаха иуцәызгеи?!

Азы узырзгеи, азы узырзгеи, азы узырзгеи,
Узымѡахызгеи, узымѡахызгеи, узымѡахызгеи?!
Уа ухəəеуанеи, уа ухəəеуанеи, уа ухəəеуанеи,
Уа уцсуанеи, уа уцсуанеи, уа уцсуанеи?!
Нас узтызгеи, нас узтызгеи, нас узтызгеи?!

Мшəан, иуцəызгеи, мшəан, иуцəызгеи, мшəан,
иуцəызгеи,
Ухшыѡ уахызгеи, ухшыѡ уахызгеи, ухшыѡ уахызгеи?
Наќ улпырзгеит, наќ улпырзгеит, наќ улпырзгеит,
Лызгы урзгеит, лызгы урзгеит, лызгы урзгеит,
Уаха илцəызгеи, илцəызгеи, илцəызгеи, уаха
илцəызгеи?!

* * *

Ашыќəс ғыц, ас ғыцеипш, хнылагылеит,
Шəышəырак амам, уи макьана ицќьоуп.
Дасу иусќəа наигзароуп, хнархагылеит,
Ха хəрхьымзар, урт ќазтцода, ус ишьтоуп...

Зыцсы цќьоу роуп, рацхəтəи асы зышьта анызцо,
Урт роуп ахааназ араќа зыхьз нхо.
Амѡа рышəт, шəырпыртц, ашəак апызцо,
Урт рылацш хаауп, ас цытрак еиќəзырхо...

* * *

Изыхныхəам атцəцаќəа реипш, срыхəапшуеит
сышыќəсќəа,
Ирацəоума, имачума, ирыќəхарушь сымч?..

Сыпстазаара схызымгеит игөгәтцәкьангы
сықәымскәә,
Сара сзыхәан тәаха камлатцәкьацызт дьнч...

...Изыхныхәоу атцәцакәә реипш, исхызгахьоу
сышықәсқәә,
Фынфажәижәаба егьрыгым, «изжәит» интрыкәкәә.
Ғә-пытрак сызнеир, иаасылстцәыкьартә сықәымскәә,
Икалап сиетцәә аансыжьыргы ипхаларц игәыкуа...

* * *

Аешьапышьтыбжь еипш,
сымшқәә рыбжьы саҳауеит,
Иниакькьа ицоит.
Макьаназ иурақәоуп, урт рҳауеит,
Урт кәаратцоит!..

Реышькыл сзангылар, нас сызургои,
Скамчыхәә сьарын.
Сышзахәо сымцози, ара сышәзырбои,
Җашта сыткьарын...

...Урт сымшқәә иреигьыз сцәыбналеит ирҳан,
Ғәзәы инеигоит иаццо.
Ае зееимаа зыткьаз еипш, мышқәәк са исзынхан,
Ихырсысуа ауп ишцо.

* * *

Аиаша ҳаракуп, иагьхароуп,
Уанза уназарцаз узҳароуп.

Макъана хазеу ерыххароуп,
Харантәи уи абла хтапшлароуп.

Шәфык хәхтә, дызнеир азәы,
Уантәи мратцас дыпхалароуп.
Дахалашт, дахытцышт атәы,
Аха ииаша камыжкәа игалароуп...

* * *

Амш иагәылсхит агәағь,
Шьта иластцароуп ашықәсан.
Сышқа шәаасыпхьоит, арахь,
Уаха жәлакгы кашәмыпсан!..

Сашта шәтала сызтаху,
Ижәбозар сеидру, сшәыхәошәа.
Халалс ишәоуааит изфәтцахәу
Сгәыцра кнышәх – цынцьыхәоушәа!..

* * *

Шоурак старшәуп, са сбылуеит,
Уажәшьта сшалтцшагь здыруадаз...
Уи дааспылар амца скуеит,
Са сыда схәаакәа зныруада?..

Сахәом сажәа аразара,
Уи дыспылартә фәстароуп.
...Шьта сақәыцит әезара,
Шьта азгьытцәкьа сеастароуп!..

УС СЫШТӘАЗ...

Ус сыштәаз, баасгәалашәеит бара,
Сгәатца итәз, иакәымтцуаз са сбылра.
Зны истахын хәицызарц есымша,
Сылапш бхын иансырхәла, иансырша,
Бара ибызгәамтеит уаха сышбылуаз,
Ба ибызтамтәеит тәыцак сызгауаз!..

Са сзышьтаз, сыздырзом иахьагьы,
Аха сыштәаз, быгәхьяазгеит еихагьы.
Амца шсытцаз гәамтәкәа саауан,
Сыцсы злстцаз, сбышьтан, сбызцауан.
Уажәшьта издыруеит сабиц, сызмыртәо,
Сцәа ианыруеит, сывчара анхытто...

...Ус сыштәаз, бысгәалашәеит бара,
Уажәшьта исатәоу, чкәынтцас абылра?!
Аха исылшоу исыдкьан ркацара,
Сызбахә зыршо рылтцра, рыцәцара?..
Шака ибеицшуи амра антәшәо,
Уи ашәәхәа-хцәыкацшькәа рышәшәо!..

* * *

Ашьыжь иасуаз ацша хьшәашәа,
Слымха җнахуан.
Сгәы змыртынчуаз сгәыла лашәа,
Еитәх игахуан!..

Уи иахьада са исмахацшәа,
Сеилагахуан.
Ах, исзылутцәкьеит ахацшәа,
Уи сылцахуан!..

Уаҫа сҫбаакҫа сьдмырххацшҫа,
Ус сынхажуан.
Уаҫа шҫа хаак смаҫазацшҫа,
Уи сьхнажуан...

Ашьыжь иасуаз ацша хьшҫашҫа,
Слымҫа ҫнажуан.
Сеикҫнархарцаз сгҫыла лашҫа,
Уахь сьхҫнажуан!..

ИСЫХЬУЕИТ, ИСЫХЬУЕИТ!..

Шҫалапина чьгҫ-чьгҫуеит, ичьгҫ-чьгҫуеит,
ичьгҫ-чьгҫуеит.

Шҫалапина чьгҫ-чьгҫуеит.
Уаҫ днанашьтрым хҫа бгҫыҫуеит, бгҫыҫуеит,
бгҫыҫуеит,

Уаҫ днанашьтрым хҫа бгҫыҫуеит...

«Уцар уагьрызхом, ургҫыхуеит, ургҫыхуеит,
Иудыруз, ургҫыхуеит!..»

Иаҫҫытцуам са сгҫы, сакыхуеит, сакыхуеит,
Иаҫҫытцуам, сакыхуеит...

Шҫалапина шчьгҫ-чьгҫуаз, ишчьгҫ-чьгҫуаз,
ишчьгҫ-чьгҫуаз,

ҫа лакгы арчьгҫ-чьгҫит!
Скҫакҫылах шанырхуаз, ишанырхуаз, ишанырхуаз,
Уажҫшьта саҫдыргҫыҫит!..

Шҫгҫашҫахь сыцшыхуеит, сыцшыхуеит,
сыцшыхуеит.

Шҫгҫашҫахь сыцшыхуеит.

Амагыш анулало еипш, шөлапина абжы сыхъуеит.
Исыхъуеит, исыхъуеит!..

* * *

Бымгэырфан схэеит, бымгэырфан, бымгэырфан,
Ашәт ибыстаз бмырфан, ибмырфан.
‘Еазә иччапшь бгэыцшқа хнафан, ихнафан,
Цстхәатцас быблақәа иртаиан, иртаиан!..

Са санаацэыртц зегь еимбгъыжәаан ицазеит,
Излааз рымфа ианахыцпраа рымбазеит!..
Хәи, аубцъырқәа, ркәакәылах тәнтәазеит.
Рыуа-ршәаць хәа азә даанымхакәа интәазеит!..

Бымгэырфан схэеит, бымгэырфан, бымгэырфан.
Ибышьтаз зегьы атәа башеипш икаиан,
Нак сагърылгеит, урт ртыцқәа насырхиан,
Шөытцәфанқәа ирыхшьуп, уақа рхыбафқәа рхафан,
Ибымгэырфан шыта, ибымгэырфан, ибымгэырфан!..

* * *

‘Фымтзакәа дцәажәон уи ауха,
Илхәоз ак сафшәозма ма!
«Исзеилкаауам, шытатцәкыа узыпшухәа,
Ауаа рыжәпара салганы сга!..»

Сгәы мыжда хәхәон акәу-кәухәа: –
«Мышкызны узфәу уахьнархәуеит!
Азғаб деимдом сызтаху хәа,
Уа уда зегь блала илырхуеит!..»

Ғымтзакәә ицәырзгеит ауха,
Ғымтзакәә илхәоз ртак.
Исызтодаз прозала рөыха,
Жәеинраалала иласхәеит рыхәтак!..

* * *

Сгәы дтазамкәә, схы дтазамкәә,
Сылзыцшзамкәә дцәырцит.
Адгғыл самкуа, ажәөан самкуа,
Сгәысеанзамкәә дысцырцит...

Шьта сбыллароуп, шьта счычлароуп,
Шьта сыццышәхан сцароуп.
Шьта исырхәлароуп, шьта исыршароуп,
Харантә сылбартә сыцхароуп!

Амза кыдпаа, аетцә кыдпаа,
Днацшны даацшаанза иаазгароуп.
Схы сахықәаа, лара сылхықәаа,
Уи лыда сышхәартам схәароуп!..

Сгәы сызхәыцуам, схы сызхәыцуам,
Са сзықәшәаз закәытцәкьои?!
Зынза сыцшқамзаргь, митәггы схыцуам,
Макьана сымца хәйтцкьоит!..

СЫШНЫ СЕИҚӘТӘЕИТ...

Аөеипш, сышны сеикәтәеит,
Сышны сеикәтәеит.

Дырфегъх, гəырфак схатəеит,
Гəырфак схатəеит...

Ицеит, са сымшқəа цеит,
Са сымшқəа цеит.
Интцəеит, са сусқəа нтцəеит,
Са сусқəа нтцəеит.

Сзышьтаз, схəахьа мназеит,
Схəахьа мназеит.
Сызтаз, сдуinei тшəахеит,
Сдуinei тшəахеит...

Иазхоуп, уажəшьта саацсеит,
Уажəшьта саацсеит.
Срыххоуп, са сымч кацсеит,
Са сымч кацсеит.

Афеипш, сышны сеиқəтəеит,
Сышны сеиқəтəеит.
Са сфеипш цəашьцас сартəеит,
Цəашьцас сартəеит...

СЫЗЦЫСУАЗ САХЫЦЕИТ!..

Сгəы тыца-тыцеит, сгəы тыца-тыцеит,
Исзааигəахоит мчык ипшағьны.
Сызтцысуаз сахыцеит, сызтцысуаз сахыцеит,
Сызтцысуаз сахыпт игəағьны!..

Атцлақəа исархəеит, атцлақəа исархəеит,
Атцлақəа исархəеит, – бымшəан!

Иахьыбтаху бца рхәеит, иахьыбтаху бца рхәеит,
Рымахәқәа сыхцәеипш идрышәшәан!..

«Ус сышәмырхаган, ус сышәмырхаган,
Ус сышәмырхаган сара!
Ус сышәпырхаган, ус сышәпырхаган,
Смыцхәытцәкьаны сшәымоума ара!..»

Атцлақәа ччоушәа, атцлақәа ччоушәа,
Атцлақәа ччоушәа картцон.
Иатаххаргыы срыхьчоушәа, иатаххаргыы
срыхьчоушәа,
Иатаххаргыы срыхьчоушәа сыржьон!..

Паса схәычымзи, паса схәычымзи,
Паса схәычымзи сара.
Урт рыбгьқәа хчимзи, урт рыбгьқәа хчимзи.
Еидыхәхәалан схы ианатцаз ара?..

Сгәы тыца-тыцоит, сгәы тыца-тыцоит,
Сгәы тыца-тыцоит иахьак.
Атцлақәа рымахәқәа ирхыцоит, ирхыцоит,
Иааныжьны ирцәыбналоит быгьқәак!..

* * *

Избан, избан, слыпсахырц збан,
Избан, избан, избатцәкьан.
Избан, избан, уи сзылгәагь збан,
Избан, избан, саратцәкьа?!

Иган, иган, уи лымға ган,
Иган, иган, җазә ишқа.
Дхәымган, дхәымган, зынза дхәымган,
Уи сөызә, сымға цызқаз...

Илбон, илбон, илбон, илбон,
Илбон сгәырға шысхытцәоз.
Илгон, илгон, илгон, илгон,
Илгон уи сымца иҗытцәоз...

Аман, аман, ислырхәарц аман,
Аман слырхәарц дыспырқан,
Избан, избан, слытсахырц збан,
Избан, избан, аенытцәқа...

* * *

Изурызеи, сыбла хкит,
Сыбла хкит.
Исымбазакәа амца скит,
Амца скит.

Асду еипш, лыччапшь станацит,
Станацит.
Уақа хәаас җазә дсымкит,
Җазә дсымкит.

Аха исзамуит, мап лкит,
Мап лкит...
Җаи, егьсықәымзаап, саапкит,
Са саапкит!

...Еиқәтәагәышьейт шыта схаит-қәит,
Шыта схаит-қәит.

Ас еипш лыччапшь сыщəзытит,
Исыщəзытит!..

АРАСАТРАХЬ ХАНЦАУАЗ...

Арасатрахь ханцауаз, арасатрахь ханцауаз,
Арасатрахь ханцауаз, ханцауаз,
Сара ицъасшьеит бзызцауаз, сара ицъасшьеит
бзызцауаз,
Сара ицъасшьеит бзызцауаз, бзызцауаз!..

Бара быблақəа ахьыцшуаз, бара быблақəа
ахьыцшуаз,
Бара быблақəа ахьыцшуаз, иахьыцшуаз..
Ирызгəамтоушəа сгəы ишуаз, ирызгəамтоушəа
сгəы ишуаз...
Ирызгəамтоушəа сгəы ишуаз, сгəы ишуаз...

Рапхьа ицəыртыз базцауан, рапхьа ицəыртыз
базцауан,
Рапхьа ицəыртыз базцауан, ицъашьə...
Нас атакгы быцшауан, нас атакгы быцшауан,
Нас еицəбхəон араса шкəыншьə!..

Зны срасазар сцəххон, зны срасазар сцəххон.
Зны срасазар сцəххон, сбыкəшəаларц.
Убас сыссазарц сгəацхон, убас сыссазарц
сгəацхон,
Бцъыба сцəлан схьар-хьаруа сцəларц!..

Убригь сахьббааит бара, убригь сахьббааит бара,
Нас ибцыхьашəеит уака ахəацса?

Бейтахықәаит убра, бейтахықәаит убра,
Быңсы шалоу икәазу абхәаса!

Зны срасазарц сҭаххон, зны сыбхәазарц сҭаххон,
Зны стамазарц сҭаххон, сыбгәацхарц...
Атҭла сҭазарц сҭаххон, нас убрантә сеилыцхон,
Бышытцацшуа игъежларц быблахатц!..

* * *

Лыччацшь сҭлҭеит мазала,
Слымха иҭалхәеит, «исцәумырзын!»
Шьҭа уаакәымтцзакәа ихьчала,
Ашәи-тышәи шьҭа уацырымтцын!..

Сгәы исызтамтцеит игәагъны,
Нас сабацои, азәы исцәылгар!
Арахь исзырхынхәуам сахьхәны,
Аәеицш исылсит, аха исхымгар?!

Шьҭа уаакәымтцкәа угәырфала,
Сеидру, сеидру, са сызкәызыз?..
Иансылтоз лыччацшь мазала,
Иакәшатахзу лкәышәкәа изкәытцыз?!

* * *

Уи лытцкы-цшза шәыр-шәыруеит, уи лытцкы-цшза
шәыр-шәыруеит,
Цкәынак лышкә дкәыр-кәыруеит, цкәынак лышкә
дкәыр-кәыруеит!..

Ланггы лчын-хэыч тыр-тыруеит, ланггы лчын-хэыч
тыр-тыруеит,
Сарггы сыла цыр-цыруеит, сарггы сыла
цыр-цыруеит...

Заацэа идэықэлазар лхэацэа, заацэа идэықэлазар
лхэацэа,
Ҳаи, сылшьит сара рацэа, ҳаи, сылшьит сара рацэа!
Дысхылацшп, дсымазар анцэа, дысхылацшп,
дсымазар анцэа,
Ах, илықэызқда знацэа, ах, илықэызқда знацэа!

Сгэы җазызауеит атра, сгэы җазызауеит атра,
Уажэшьҗа дтысхьеит лхэычра, уажэшьҗа стысхьеит
схэычра.
Сылацш амцацшь лнаркуеит, сылацш амцацшь
лнаркуеит,
Сыгэтыха шэтцас илыркэыкэуеит,
сыгэтыха шэтцас илыркэыкэуеит...

Уи лытцкы-цшза зшэыр-шэыруеи, уи лытцкы-цшза
зшэыр-шэыруеи?!

Чкэынак лышка дызкэыр-кэыруеи,
чкэынак лышка
дызкэыр-кэыруеи?!

Ланггы лчын-хэыч зтыр-тыруеи, ланггы лчын-хэыч
зтыр-тыруеи?!
Сарггы сыла зцыр-цыруеи, сарггы сыла
зцыр-цыруеи?!

* * *

Сылацш днытцашэеит убра,
Дыццакуан, аеызеицш дкэарны.

Ах, дызтэыда, мшэан, лара,
Слықәитындаз, схәеит сыхәмарны!

Акыр-кырхәа ла дыччеит,
Сахьгылаз исхәоз зегь лаҳазшәа.
Сылапш хызкуаз ак сҕаччеит,
Лыччапшь хьтәеимхәыцны илцәыптцәазшәа!..

...Ак сшьара сықәнакьеит сара,
Ашәымтаз ак мцаны исыцралеит.
Икылкәраан иштало еипш, ажәа аҕәатра,
Ишызбоз лыччапшь сгәы исыцәталеит!..

* * *

Са сыгәтыха сзымхәеит,
Сгәы итахеит.
Уажәшьта хьааи ыыцныхәеи,
Рацәахеит...

Урт ируазма, исықәлеит,
Сыдрыххеит.
Срызгәамтеит, сөызеи сықәлеи,
Еилахахеит...

Сара схала сыказшәа,
Саанхеит.
Уаҳа ҕыза дсымамшәа,
Иаҕахеит...

Са сыгәтыха сзымхәеит,
Сгәы итахеит.

Уажəшьта уца, умпшын хəа,
Азə деихеит...

Сзызгəыкуаз шəахəацкгы,
Шьта имыцхеит.
Икəарны ицоз мархəацкгы,
Харахеит...

Уажəшьта спеицш азыцшыха,
Цəгьахеит...
Ас тцəыцсеицш сыгəтыха,
Хьантəахеит...

* * *

Уи иажəа иалнадон акры,
Уи иажəа иахыцомызт зны баша.
Аха знык уи аницəыбры,
Игылт, инаимцəаны изхəаша!..

Уажəыгь игəнигоит уи иара,
Ихьаан ицуп, зынза дызгаша...
Шьта иулшом ажəа арыххара,
Шьта утəа, ушыбзиоу, бзиа збаша!.

* * *

Иеиҕаижьюан уи дааҕəымтцкəа,
Азəгы днымхеит, иҕеит рыхкəа!
Аха атцыхэтəан цкья дымхəыцкəа,
Зынза ицижəацəеит рыгəкəа!..

Уи дызустатцѣкяз ицѣгѣартеит,
Ак аанмыжкѣа итыдрыттеит!
Нас ируазма, рыцсы дартеит,
Илгеит, ршыа кѣапеила иртеит!..

* * *

Исхѣарц истахыз рацѣан,
Аха исзымхѣаз рацѣахеит.
Сажѣа аймхѣыц еицш иптѣан,
Уаха сзымцо стѣанархеит...

Шыта изыгѣнызгари сызфѣыз,
Иазхоуп, исхѣаша схѣахѣеит.
Сицырхагам сагѣра зкыз,
Саргъ аегылеипш саапсахѣеит...

* * *

Уи дысзеилымкааит сара,
Зны дѣушѣа, зны дзушѣа.
Шыта саѣытцт ирыгѣхѣара,
Нас дсызгѣаатцѣкѣеит дхѣычущѣа!..

Стѣаны срызхѣыцуан хамтакы,
Хѣабацѣа зыцѣшѣоз акакѣын; –
Узшылакгы уашьяаит хкык,
Аха аѣеилаѣѣа, хѣтыр рзаѣѣмызт!..

* * *

Хѣрт хѣжѣларуп, хѣрт хѣрацѣоуп,
Цхѣязашья хѣамам, адунеи хѣбжѣоуп...

Злыпха ҳацу, уи дынцәоуп,
Ҳамфа иахъязгы, мчы гәгәак дабжьоит...

Ҳарт ҳаилатцәоуп, ҳарт ҳагәгәоуп,
Ҳарт ҳафызоп зынза ашьантца.
Ҳарт ҳазцәымғу, ицәымғу ихоуп,
Иаңбал цәгьоуп, абри анизхамтца!..

А Д Ы Д Г Э Ы Р - Г Э Ы Р У Е И Т ...

Итцозеи урт пшуеижьтеи итәанхалан,
Илатәоуп ашьац ишьаеу.
Ҷыстит ахәы ҳарак сынхалан: –
«Шьта иазшәырхароуп шәызәу!..»

Ирафшәеит са исхәаз рмаҳакәа,
Рәырцагъашәа ма идыдмырҳаит...
Аха ашьтахь ажәакгы мхәазакәа,
Илырцаз шәарахтцас ирҳаит!..

Рәартәит азиас каз-казра,
Иабанзарго, уи изархәазом...
«Иабашәтахыз цым аеыркәазра,
Азиастәкьа шәхысны изцазом?!»

Нак ашьхарахь адыд гәыр-гәыруеит,
Икыдхаеоит нас ақәаршфы.
Атра итытцәеит, азиас, издыруеит,
Шәапыртц, уи шәыннажьуам уафы!..»

Са исхәаз зынза идыдмырҳатцәкьеит,
Ҳа иаҳиааиуа дабакоу ҳәа иштәаз,
Уа азыхәашь анлеиуаз иагатцәкьеит,
Иазымныкәаз ҳатырла, ианыцқяз...

МАИАНА

Атчыс атра инхыпраан,
Ишцо еипш, ишцо еипш...
Ма атцла ду инықәпраан,
Амтцәыжәџа шаќьо еипш...

Бцеит хгәы бынтыпраан,
Махәы хараќык бнықәтәеит..,
Бан лылабжыш нцәытцкәраан,
Лшьамх бырлашшәа инықәтәеит...

* * *

Аурт рхыст иќәыбаны,
Атцлақәа гәырџоит.
Игылам мчкәарак рыманы,
Рымахәқәа рыцәџоит....

Харгьы иаххысхъеит хќәыбаны,
Харгьы цәгъа хәилшьаауп.
Аха мчы гәгәак хгәатаны,
Хархынхәт, шыта хәцшаауп...

* * *

Аеыр-еырхәа илеиуеит уаха ақәа,
Зегь акоуп хәриааиуеит хгәырџақәа...
Хә иахгәалашәоит амза ашәахәақәа,
Ацьықәреи қацшьеипш, ирныцсалауан хнапқәа!..

Аеыр-еырхәа илеиуеит уаха ақәа,
Итыцсауеит уажәы-уажәы хә хәгәқәа...

Асар рхытцәеит, архақәа, адәқәа,
Былабжыш шахытцәо еицш, быбла агәқәа!..

Аеыр-еырхәа илеилааит уаха ақәа.
Иаххәараны хәказам, ухкәа!..
Азхаратцәкыа иарбаазар быхцәқәа,
Срыцны сҭалоит быкәа рыцәқәырцақәа!..

ДАҶЕАЗӘ ДЫСХӘАП!..

Сылжъеит, сылжъеит, уаха сылжъеит,
Уаха сылжъеит.
Ақәа хыжъжъеит, ақәа хыжъжъеит,
Ақәа хыжъжъеит.

Дмыбжъеит, дмыбжъеит, зынзак дмыбжъеит,
Зынзак дмыбжъеит.
Слырцъеит, слырцъеит, еиҭах слырцъеит,
Еиҭах слырцъеит!..

Дымтәеит, дымтәеит, цъарак дымтәеит,
Цъарак дымтәеит.
Слыртәеит, слыртәеит, шшатцас слыртәеит,
Шшатцас слыртәеит!..

Сылфеит, сылфеит, абаацс сылфеит,
Абаацс сылфеит.
Ихлырффеит, ихлырффеит, лыхцәы хлырффеит,
Лыхцәы хлырффеит.

Лытцкгыы лыркаәҭ, илыркаәҭ, илыркаәҭ,
Лытцкгыы лыркаәҭ.

Дзеицшу – ақәашт, ақәашт, ақәашт,
Дзеицшу – ақәашт!..

О, слыхәом, мап, о, слыхәом, мап,
О, слыхәом, мап.
Даәазә дысхәап, даәазә дысхәап,
Даәазә дысхәап!..

М Ч Ы К С Ы Ц Р Ы Х О И Т . . .

Мчык сыщрыхоит сахьцалак,
Саңбал шааигәахаз сырдыруа.
Ргәы салсрушь саныцслак,
Сөызцәа, сықәлацәа, сыздыруа?..

Рыбла рхаччоит сызбалак,
Изыргәырғо сеидру, ирныруа.
Са сызгәәкуеи сахьцалак.
Изхышхытцәои азы сзыруа?..

Зны иблахкыган сахьыпшлак,
Срыхлафаауан сыбз цхәфыруа!
Цытрак срылтцны санцалак,
Стәон срыхьтцәыуауа, суазыруа...

Мышкызны шәыблақәа аныхтлак,
Шәнеип сыфны, шәеилауазыруа.
Сгәырфәа зхәауа, изыртытлак,
Сыцсра шзаау зегьы идырдыруа...

...Мчык сыщрытцауа сахьцалак,
Мағтдас иаақәымтцакәа исыщрыхоит...

Иќалап мышкызны саныпслак,
Иснамтаргъы цќа ацсыха!..

* * *

Еиќах рхы иџахеит, еиќах,
Еиќах ак рызбоит изгара...
Џтынчуща џаќан сынтџах,
Иаагоушџа џаџын урт рыгџара...

...Иаџгџышыџоуп урт џатцла аќќара,
Иалгеит абар итџџааны.
Аха сеидру, ишкаџауа ара,
Имлеинда аќата еилшыааны...

* * *

Азџы дишьќам, азџ дибом,
Иара ихада.
Ирзит ишьќа, рыгџара игом.
Џаи, тынхада!

Арахъ ихалатцџќагъ дзынхом,
Ахлаџџада.
Иара изыџџан мрагъы цћом,
Аха дызбада?..

Дызтџџу уаџ шџыќазар, шџааих,
Шыќа шџмыцшыроуп.
Дымиргъы ауан. Аха даних,
Дызтџџу дижыроуп!..

СГӘЫ СЫЦӘТЫЦОИТ!..

Уи дкәашон лшыапқәа хтны,
Дпыр-пыруа.
Лытцкы хәмаруан лшыамх аҕны,
Ишәыр-шәыруа.

Афы зеазтаз шыоук лзыпшуан,
Ибыр-быруа.
Рыбжықәа аарла иуахауан,
Итцыс-цысуа.

Данбагыыхшәеи, иацы дхәычын,
Дкәыр-кәыруа.
Ах, ишцалтахыз ачын,
Итыр-тыруа!..

Лыблақәа ацыпхықәа ртыцхоит,
Ибыл-былуа,
Иашьыз шыоук лызбахә дрыххоит,
Игыр-гыруа...

Нас тацкәымқәакгы кьатәхеит,
Адық-сық!
Уаф дамыргыло ицәгыахеит.
Рыхақь-псықь!

Сгәы сыцәтыцоит, уахак иаузом,
Адыц-дыц.
Афныҕа мчыла исызкацом,
Сынасыц!..

* * *

Хаамта рацəоушəа хбауеит,
Хапхьака ишытатцəкьошəа хгəыҕуеит.
Зных, уи агəырџа хагауеит,
Изыкəхарзри хəа зныхгы хапшыхуеит...

Шьоук амра хааза ирзыпхауеит,
Шьоук рынасыц нак ианпхьарыло.
Хаамта ихазнымхыз нхауеит,
Анышьеипш хара хантцаакəрыло...

* * *

Урт хəычы-хəычла инаскьоит,
Ржəйтə гəырџақəа нак ипхьацо.
Иутахзамкəа убжы уцəйткьоит, –
«Ижəызбазеи, мшəан, шəабацо?!»

Шьта уазхəыцла уа утəаны,
Рылахь зеикəу, ирхəо иатцоу.
Згəырџа зхысыз иртəаны,
Урт шəаргəындақəоу, ифырхацəоу?!

* * *

Уи иуаџра уаха дазгом,
Икəгəыҕыз, башоуп, дыхтцəеит.
Уи ихада азəгы дишьтам, дибом,
Азы цкьеипш, уи иламыс нтцəеит...

Избан нас, дзынией, тѣбыргны,
Иѣагылазеи убас игѣгѣазоу?
Днанагартѣ уи ахтакны,
Акѣыхеипш имгацѣкартѣ дахьцо?..

Шьта хѣыцрашѣк сеимаркуеит сара,
Шьта алаапк реипш исышьтоуп, сырфоит.
Уи, аѣышѣтаѣ даннеитцѣкѣа ацсра,
Иламыс шицымцо збоит...

ХѢЫЦЫК, ХѢЫЦЫК!..

Хѣычык дааччеит ауп, уи хѣычык,
Хѣычык, хѣычык.
Хѣычык дааскѣеит ауп, уи хѣычык,
Хѣычык, хѣычык!..

Хѣычык сышлеит ауп, са хѣычык,
Хѣычык, хѣычык.
Хѣычык сажѣхѣеит ауп, са хѣычык,
Хѣычык, хѣычык!..

Хѣычык сынхеит ауп, са хѣычык,
Хѣычык, хѣычык.
Хѣычык деикѣхеит ауп, уи хѣычык,
Хѣычык, хѣычык!..

Хѣычык иазхеит шьта, хѣычык,
Хѣычык, хѣычык.
Цѣхѣака сеихеит шьта, ачык,
Ачык, ачык!..

* * *

Сышзыхнымхəуаз здыруан уашьтан,
Аамтала уи ақалақь нсыжьуан.
Хəы змазам ауархалеипш дышьтан,
Слыхзызаауа сылапш лыхсыжьуан!..

Амшынгы цəқəырцомызт зынза,
Ахахə ссақəа рымаза рығəнаххьан.
«Уаагыл, умыццакын, агаза!»
Сгəйтцəќьагь зынцьырла сацаххьан...

Уи лылапш насхылгеит сара,
Дамеигза, хьырзны исыхлыршазшəа.
О, итытцит амшын ду атра,
Избеит са суархал хəыч сцəагазшəа!..

Са сжəылеит амшын еифрыгəео,
Уи кəарацчан сырырц сҗахызшəа!
Быжь-шəындыкəрак, быжь-сацатк ирызғо,
Сгəырғеит, убратцəќьа иаасыртызшəа!..

* * *

Аамтагь иалазом зегьы,
Агəы кыдгылар калоит.
Уа уизгəамтоушəа азəгы,
Баша уныцашышь уцалоит.

Уа уахьнеиуагь урҗахзам,
Уа уахьнеиуагьы угəырфəуоп.
Умағышроуп, умфə рхзам,
Узықəгылоу амахə фəуоп!..

Ишыцқоу инхароуп, иаламшэароуп,
Абыбыц!..
Амрагь цхароуп, аха имшэароуп,
Имзытырц...

Аха иазуеи, иазхэыцуам хажэа,
Ипхашьяуеит..
Ќъашьрак абар, ихынхэны ажэѡан,
Иазцауеит...

* * *

Анцэа иоуп араќа зегы збоу,
Шэмыццакын,
Азэгы хакам, харт, хышла икэабоу,
Шэмеибакын...

Мѡакоуп иќоу, идыруеит зыгэра аагоу,
Иазхоит шэтызшэа..
Уа даабоит иуафьцэќоу, ма игагоу,
Убри шэицэшэа...

* * *

Са сацсуоуп хэа иехэауаз,
Мыцхэ ицагыз, икакоз,
Дырѡамгьлт хажэлар зхэаеуаз,
Урт азыхэашь ианагоз...

Уажэ ипсадгылахь дхынхэит,
Уажэшьта игэалашэеит дызтэыз...

Уажәраанза уабаказ, убазахәит,
Дызцәыуода ҫынтә ицсыз!..

СЫҚӘРА ЕИЛАЗГОИТ!..

Дкәаң-кәаңуа лара,
Амҫа дықәын.
Са сағәышьан абылра,
Амца сәықәын.

Мшәан, илгозар са сыгәра,
Лыда схәартам.
Шьта еилазгауам сықәра,
Уажәшьта сшәартам!..

Аха уаха умыцсит,
Са сахь дхәаңшуам.
Асеиңш лгәағгы мыңсасит,
Зынзак дашьтам...

Измааноузеи, цьым-цьым,
Ас бзыргәааи?
Сыңсра аанза сбымшьын,
Сара заа!..

Адунеи ду уаҫ данымшәа,
Лара лыда,
Анцәа азә уаха дитахымшәа,
Лара лыда...

Дгылы жәҫани дрыбжьахазшәа,
Уи лыңхала.

Мшәан, убастәкьа лҗаххазшәа,
Лара лхала...

Шьта сатоумҗан ҳазшаз.
Сықәра еилазгоит.
Уара абастәкьа иугәаҗхаз,
Сан длызәазгоит!..

* * *

Җапсҗазаара анбанҗәә?! Сҗаауеит,
Адәы ҳақәызҗаз дарбану ххәыҗны?..
Шьхыҗҗас ххәы ҳаман ҳаауеит,
Инымҗәәзо ашьхақәа хархыҗны...

Җазшаз ҳара убасеипш ҳаишеит,
Зны агәырғьарагь аабоит, зны ахапсыра...
Иаххылапшуа уи ҳаидара ишеит,
Ианахзышьтымх, аеныҗкьа ҳаҗсыроуп...

* * *

Аеыжәҗҗа ҳамазам ҳара,
Ус ҳҗалароуп ҳеыхәжәаны.
Җаҗхыз иалаз аҗсшьара,
Ма ҳахьзап нас ихьшәаны...

Җгәыҗра пшуп нахьхьи, ҳара,
Җхьаа рахәыҗҗас җьара иҗҗәоит.
Җамәагь иақәзам нҗәара,
Знык ҳаангылар еимаҗсоит...

* * *

Схъаакэа сеимаркуеит уахак,
Сакэушэа харак зду.
Исыкэшеит, исыжэлеит, сыхтаркт,
Ишакэшо еипш, ар абаа ду!..

Сзымназар са иахьсыхэтоу,
Исзымхэар ажэа ихэатэу,
Схъаакэа сыхтыгэлоит сыштэоу,
Ихы шьтихыр руама, итэу?!

* * *

Акышэ-кышэра дхалахьан иара,
Адунеи ду хыхьынтэ ибауан.
Цқъа данықэыпш, иангэеита игэазхара,
Уи дылбаанза, итырхт имардуан...

Шьта ипсыхэои, игьежьюазар иблахац,
Имтэыжэфақэагь хыртэеит инаихьзан.
Мшэан, иутахызар упс хэычы еикэхарц,
Ухы уақэымгэықкэа, ахара умпырзан!..

* * *

Урбацэаргы, ургацэаргы,
Удырехэацэаргы хагеита.
Удырххацэаргы, уртаххацэаргы,
Уартацэаргы рыпсата!

Урыцэазаргы, урымгазаргы,
Удыргазаргы калауеит.

Удагъхазаргъы, уматхазаргъы,
Урылтц, узтəу уртаххауеит!..

А Ч А Р А Ў Ы

Аха лыстан, илымгеит,
Лычелыргəааит.
«Ус анакəха, атцəа бзаазгеит,
Сыцсы бфааит!»

«Изыстахузеи атцəагъы,
Аџстаа ихəхааит!»
«Хай, сызкыда, иахьагъы,
Ацхь дагааит!..»

* * *

Азы зырхəашьуа рацəаџуп,
Иртахытцəкьам урт хыцшылар.
Азə дфырхатцəуп, азə дшəаџуп,
Азəы иеикəабахьеит хшыла...

Шьта иргылатəуп акəап,
Шьта ицəажəеит зегь гəтыгьгьгала.
Азы шəмырхəашьыр, ицап,
Шəзаалартə иказам иахьала...

* * *

Аиаша еимаркт, еибарыцсит,
Нак-аак ишахоз ирцəыпцжəатцəкьеит...

Зных ашшеипш ирцэыпсасит,
Зны иртахны итадырхатцэ́кьеит...

Абар, иахы́коу хэа ихэ́хэауеит,
Уахь идэ́ықэлоит цэ́оук еибарсны.
Аиаша рымпытцпраан ицауеит,
Ахаан ицымтцэ́оу амтцэ́ыжэ́оа рэ́арсны!..

* * *

Ауафгы атлеипш дыхэ́жэауеит,
Идацкэ́а аарлатцэ́кья дыркын...
...Алаба́кьяшь сацэ́шэауеит,
Сшэ́ыхэ́оит, уа́ха исышэ́мыркын...

Шэ́оук ирзымдыруа рхэ́ауеит,
Шэ́оуки ирдыруа тэ́ахуп.
Аиаша ашьабстеипш иццакуеит,
Шэ́амхыла изыраацсаз – ихэ́уп!..

* * *

Ажэ́а сахэ́ит, изурызеи,
Сыхэ́ра гьом.
Сфы́за гэ́акья, узыцшугеи,
Схэ́аа убом?..

Дача хэ́аауп, сара сфы́за,
Дызбылуа...
Еигу́ и́кои, ажэ́а, афы́за,
Узгауа!..

* * *

«Абра интэоит, абра уангыла,
Шьта ихатца!..»
Мшэан, азэ дапхьоит уажэ гэаныла,
Слахьынца!..

Аха ихастом, са гэышпыла,
Сжэылан сцоит.
Зегь ириааиуа даныспыла,
Сымџа нтэоит...

* * *

Дыџеуеит, дыџеуеит, дыџеуеит уи дыџтэџьоит,
Ирацэаны.
Уа зны-зынла мцакгы хэытџьоит,
Игэаҕны...
Дышуеит, дышуеит, иа итэала дшытэџьоит,
Игэҕэаны.
Аха уи иажэақэа цсны иитэџьоит,
Цабыргны!..

* * *

Урт ахьнеиз, иуархэоит риаша,
Иуархэоит уцеипш.
Урт ахьнеиз, рышьта џашьом,
Акамыршшеипш!..

Рыгэра ануга, зынза баша,
Убжьазны уцоит.
Урт риаша, ргэыргьяеҕэаша,
Мышкала интэоит!..

Ш Ъ А П Ё А Р Ш Ә

Амџа ушықџу, уццакуа,
Хџаакгы умамкџа угџы каршџ,
Азџ даацџыртџуеит ухтакуа,
Азџы иузиулоит шџапџаршџ!..

Уи дупџылахуеит дгџыкуа,
Ишџџхны дааит изаратџаршџ!
Рацџхџа дгылоуп умџа зкуа,
Цџгџа дазџказоуп уи шџапџаршџ!

Ачара умазар уара,
Ишџџоит дамеигзакџа ахаршџ.
Аха уаагџыргџацџар убра,
Иџкаитџоит иидыруа, шџапџаршџ!..

Уажџа шамаха ибырзом,
Ибџжазуам башагџ уара унаршџ.
Уи даауџылар, узцазом,
Хара уашџьтџом ишџапџаршџ!..

Араџа ишџџартџазам акгы,
Араџа уџказ угџы каршџ.
Аха иудыруаз уара уеизггы,
Мацџк ишџџџартџоу ара шџапџаршџ!..

А Х А А Н Г Ы Ы И М Ы З У А ...

Мџабџара снеихџеит сара,
Сџьтџџџџаншџап асырсџџеит араџа.
Шџџоук ашџьџоуп уажџыгџ стџархара,
Шџџоук сырџахуп дара рџаџара!

Уи сыцҗа цəгъашəа идыр-дыруеит,
Уи сымџагъы хырҗбахьеит жə-цəала.
Сармала уажəык ицыр-пыруеит,
Хшыџтаққəак срытцоуп ишцəалоу...

Иазхоуп, зегь җаибамфап ара,
Шəнасҗья-аасҗья, җаицыртып аамтала.
Азə дашьцылоуп, дтазааит рытəра,
Җарт уи җаицырхагам хатала...

Җаибамбо җаицыртыт хараза,
Аха җамџақəа еицылеит, җаибацшааит.
«Иазхоит, уеырҗəыш, агаза!
Җара ахаангъы имызуа милатзаап!..»

* * *

Ус сажьозма сара сгəыҗра?
Сыргəыбзыҗуа саанагон.
Сылацш зхьысыз атдык чыҗра,
Зегъы дрылкаан дыснарбон!..

Аха исцəыцəгъахеит лхыхра,
Сыбз иамҗəеит сгəы итаз...
Са исзынхеит ишсымаз сгəыҗра,
Лара дысцəигеит уи дзыхəтаз!..

* * *

Зегь акоуп, аиаша цəыртыуеит,
Зегь акоуп.

Ус иахәтоуп, иара дахпыртцуеит,
Ус иахәтоуп...

Аха дтәоуп, еиҫах деицххәыцуеит,
Аха дтәоуп.
«Уи сынтәоуп, нас ҳашта дтыцуеит,
Уи сынтәоуп!..»

Цхә ҳазгаша, зегь азхыцреипш,
Ҳрыцәшәеит...
Иабақоу хиаша, арахәыц еицш,
Еилашәеит...

* * *

Зны ҳа дахтәуп,
Зны урт дыртәуп.
Зны хәаала дтәуп,
Зны ибла хтуп...

Уажәшьта ихәатәуп,
Уажәшьта иаарттәуп.
«Зегьы уртәны,
Азәы уихатәуп!..»

СЫЛАЦШ КАРАХЕИТ...

Сылацш карахеит, икарахеит, икарахеит,
Сыцшуп стәаны.
Хәыцрак салахеит, салахеит, салахеит,
Сырәашьны...

Гəырџак самахеит, самахеит, самахеит,
Сгəы шəаџауп.
Уи еидарахеит, еидарахеит, еидарахеит,
Шьта сџаџауп.

Сара исхарахеит, исхарахеит, исхарахеит,
Зегь ааџəны.
Шəиашам даарахеит, даарахеит, даарахеит.
Уи жəбаны...

Сылапш карахеит, икарахеит, икарахеит,
Исызџом.
Скаууа сџалахьеит, сџалахьеит, сџалахьеит,
Шьта схынџəџом...

ДНАСЫХЬЗАН...

Ѡа џабжьара зегь мазан,
Имазан.
Сгəысеанџамкəа днасыхьзан,
Днасыхьзан!..

Слымџа акынџа дназан,
Дназан,
Иихəоз, ииуаз оумазан,
Оумазан!..

Сшыпџашьџозгы сгəы џшаазан,
Сгəы џшаазан,
Арахь иажəкəа хаазан,
Ихаазан...

«Ускəатџ, устџəкьа кəумџан,
Икəумџан!

Уңықәреи заа илоумтцан,
Илоумтцан!..»

Иахауазма, иа итәы даҕезан,
Иа итәы даҕезан...
Саргыы изызуи, аха сгазан,
Аха сгазан...

Җахъеибарххоз аҗәа шыаезан,
Аҗәа шыаезан...
Сытцкы цшзагыы цәгыа иҗъашьзан,
Цәгыа иҗъашьзан...

Арахъ стәыуарцгыы сҗахзам,
Исҗахзам...
Сылабжышқәа рыфны иахзам,
Рыфны иахзам!..

Җа хабжьара зегь мазан,
Имазан.
Сгәысәанзамкәа днасыхьзан,
Днасыхьзан!..

А Б Р А Х Т Ә А З А А И Т !

Абра хтәзааит хамҗакы,
Хамҗакы,
Җа хамбароуп җәа блакы,
Җәа блакы.

Рбагьк җәнәтуазар, кы-кы-кы,
Кы-кы-кы.

Хрыбжъахеит нас Ѡ-мцакы,
Ѡ-мцакы.

Са издыруеит угѣтакы,
Угѣтакы!..
Исамхаѣозар сқышѣкѣа кы,
Сқышѣкѣа кы!

Сангы дсышьѣазааит такѣы,
Нас такѣы: –
«Мшѣан, дабацеи схыркѣыкѣы,
Схыркѣыкѣы!..»

Сышќа уаазар уццакы,
Уццакы..
Уцѣашы ыртаан иахзаркы,
Иахзаркы!..

Абра хтѣазааит хамѣакы,
Хамѣакы.
Хцап хѣа усмыхѣан сыхѣакы,
Сыхѣакы!..

ДААМЗАЗЕИТ!

Слымбазеит уи, слымбазеит,
Слымбазеит.
Сылгазеит уи, сылгазеит,
Сылгазеит!

Слыргазеит уи, слыргазеит,
Слыргазеит!

Дсыщэцазеит уи, дсыщэцазеит,
Дсыщэцазеит!

Илымхэазеит, уи, илымхэазеит,
Илымхэазеит.
Илфазеит сгэы, илфазеит,
Илфазеит!

Саацсазеит шыта, саацсазеит,
Саацсазеит.
Саазазеит шыта, саазазеит,
Саазазеит!..

Дааскьазеит шыта, дааскьазеит,
Дааскьазеит.
Мап лкуазар, даамзазеит,
Даамзазеит!..

ИЗХАРАДА, ИЗХАРАДА?!

Изхарада, изхарада, изхарада, изхарада,
Изхарада изхара, азгаб дцэыщэит?!
Изгэарада изгэара, изгэарада изгэара,
Изгэарада изгэара, азэ дталырцэит!

Изцарада изцара, изцарада изцара,
Изцарада изцара, уи дзыркаказ?!
Измарада измара, измарада измара,
Измарада измара, ас ирцэынтцэаз?..

Изпарада изпара, изпарада изпара,
Изпарада изпара, илбаз лара?

Изгарада изгара, изгарада изгара,
Изгарада изгара, изымтысыз ара?..

Ирхароуп ирхара, ирхароуп ирхара,
Ирхароуп ирхара азгаб дзаазаз.
Дыхтцэароуп дыхтцэара, дыхтцэароуп дыхтцэара,
Дыхтцэароуп дыхтцэара, уи дыпцхэысу цызышьаз!..

* * *

Иарбан гэашьюу, гэашьюу, гэашьюу, иарбан
гэашьюу,
Садҕахэалан, садҕацалан зны сырбашоу?
Са сзышьтатцэҕяз санзылхыымза исхэаз башоу,
Мамзаргы хэцышаамтак анааимкьо сара
избашоу?

Иарбан гэашьюу, гэашьюу, гэашьюу, иарбан
гэашьюу,
Ахаан ргылашьак амоузо исрыбгашоу?
Уаҕ дахьзымназо атыша илҕахэашашоу,
Насгы ҕаалтып, уа сутэуп хэа, зыбла ҕшашоу!..

* * *

Устахуп бхэеит, устахуп бхэеит, устахуп,
Уи дмыцхэуп бхэеит, уи дмыцхэуп бхэеит, уи
дмыцхэуп.
Уа сухэуп бхэеит, уа сухэуп бхэеит, уа сухэуп,
Уа узы стцэахуп бхэеит, уа узы стцэахуп бхэеит,
уа узы стцэахуп!..

Быстахуп сҳәеит, быстахуп сҳәеит, быстахуп,
Бызтахыз зегь аҗәеипш ирхуп сҳәеит, аҗәеипш
ирхуп.

Сара сыда урт мыцхәуп сҳәеит, урт мыцхәуп,
Бтәахуп сҳәеит, сара сгәатцаҗы бтәахуп!..

* * *

Ашәтқәа шәымаза тәахуп,
Итәахуп.
Шьыри, издыруазар стахуп,
Истахуп...

Ара ҳа ҳада зегь мыцхәуп,
Имыцхәуп.
Ашәт шәыфәы-хаа са исхуп,
Са исхуп!..

Мшәан, иацижьҗеи сгәы-цшқа хәуп,
Сгәы-цшқа хәуп.
Зны шәышәҗыцуп, зны шәмағуп,
Зны шәмағуп!..

Чкәынак дсышьтоуп, илацш схуп,
Илацш схуп.
Ашәтқәа, дхышәхзар шәа дышәтәуп,
Шәа дышәтәуп!

Са сыхәмарит, ус стахуп,
Ус стахуп.
Шәаргы-саргы ҳамаза тәахуп,
Итәахуп!..

* * *

Сабмырган, агәырға сабмырган,
Снаныршәлан сбымцьын бдырган!
Сықәлазом уаха уи аган,
Шьтарнахыс лыхьз бымхәымган!...

Сабмырган, агәырға сабмырган,
Аарла сыпшшәы насхыгган,
Схәыцрақәа ацареипш ипсырган,
Испыртцит абзеира аасдырган!..

Сабмырган, агәырға сабмырган,
Хьымзгыбаапск уажәшьта исхыбмырган!
Итакәахан, иац сыбла тыгган,
Быспыртцит, аҕаф насхбырган!..

Адгьыл маҕак снаҕәнаган,
Ажәфан ду еилаҕаит ибган!
Сабмырган, агәырға сабмырган,
Сыбзанцом уажәшьта ацсызеипш, бдырган!

* * *

Ажәлар андагәахо, иҕоу иреицәоуп,
Ажәлар андагәахо...
Ажәлар анцагьахо, иҕоу иреицәоуп,
Ажәлар анцагьахо...

Ажәлар зырхагахо, иҕоу дреицәоуп,
Ажәлар зырхагахо...
Ажәлар ирпырхагахо, иҕоу дреицәоуп,
Ажәлар ирпырхагахо...

* * *

Акалашәа иҕалеит иахъа ауаа,
Рхалашәа иқәуп адәы.
Шәкыдзкьои, шәзышьтои хәа утцаар,
Ирацәахеит ура утәы, сара стәы.

О, шәартарак хдеипшуп хара,
О, сухәоит, Анцәа, иахкәыблаа.
Изымпытцкьахъаз гәнахак хара,
Иатцоумкын имышьта ауаа.

...Афатахъа сықәуп сара,
Исыхәтоуп уи саакәымтцкәа исхәаларц.
Хақәитрак абаанза Адсынра,
Ацәацәашь сафызан сбылларц...

* * *

Ашықәсқәа иргом сгәырфәқәа,
Ашықәсқәа ниакәкәа ицоит.
Апыккәахәа инеиуаз аеқәа,
Иаалыркьан ишызбо ихәжәоит...

Ари адгъылаф смааит ыырбара.
Нхафцас арыц ластдалап.
Сышьтахъка схьацшрым сара,
Ахра иафәоу еипш, сдалап...

* * *

Ус саатгылеит сара схәыцуа,
Сымфә абжара санааи.

Иарбан мшыну сахьызхытца,
Дарбан цънышу сара исиааи?!

Атак ажәџан иалакнахауп,
Лацш ахьзымназо хара.
Сара исыдымкәа азә игәнахақ,
Мап, ицсрам арацәкья ацсра...

* * *

Шьоук зегь рымоушәа рбоит, шьоук зегь рылоушәа
рбоит,
Шьоук рышша мыцхәы хытцны икатәатцәкьоит.
Са сарымоушәа збоит, зныхгы урт рыгәра згоит,
Зынза заа агәырџа сеасыргатцәкьоит...

Урт мышкызны ишабоит, урт мышкызны икабоит,
Урт рыхьз, цша шәышәык азхатцәкьоит.
Сара стәы даеакхоит, са сдоуха сеиқәнархоит.
Сара сус уатцәы игыло иртаххатцәкьоит...

* * *

Уа уаргәырғьом акы, уа уаргәырғьом акы,
Уа уаргәырғьом акы, угәы цәымсома?
Уара иушьтам блакы, уара иушьтам блакы,
Нас ианушьтам блакы, кыр уацсома?..

Уа узы амшын табахьеит, уа узы ашьха бгахьеит,
Уа узы Ацсны тадырцәхьеит, зегь цабгарроуп!..
Уара уашәахә рхәахьеит, узакәытцәкьоу рбахьеит,
Узбахә цәгья идрыххахьеит, урычхалароуп...

...Знык уаргәырғьар акы, знык уахьзар угәтакы,
Знык уччар ҳамтакы, ушуафу рымбози.
Аха ианыцәгьоу уажәшьтоуп, анышәгәал еипш
ушьтоуп,
Ах, убриақара ухьантоуп, ушьтыхны узгозеи?!

* * *

Ажәеинраала зегь азхәома,
Уи иазымхәазгьы уазхәыц.
Убастцәкьа хуққәа еибарххома,
Ҳацққәа акызаарцу ахәыц?..

Ҳа ҳахьнеиша ҳазназома,
Ҳа хзыхьзаша хзахьзару?
Абас хгәакуеижьтеи кыртцзома,
Ак ҳабла иабаанза ҳацсару?..

Сеидру, сеидру, ҳа ҳахькылсуа,
Иҳажәло иарбан цәқәырпоу...
Адгьыл рзызо ианмацәысуа,
Ишәартоуп атла зцәа зыхпоу...

* * *

Укагәышьяз уа ухази,
Укагәышьяз...
Урышьтагәышьяз урт ухази,
Урышьтагәышьяз...

Иугагәышьяз уа ухази,
Иугагәышьяз.

Иуфагэышыъаз уа ухазы,
Иуфагэышыъаз...

Урхылтцгэышыъеит рхазы,
Урхылтцгэышыъаз...
Укамлагэышыъеит Ацсназы,
Укамлагэышыъаз...

* * *

Апхын кыршора, шыта сумыргэакын,
Салга уа ушора, шэшырак сырба.
Сыжэлэр рхъааи ргэырфөеи сумырбакэан,
Цсагатагэс сузхозар, сумазааит, сга.

Алабжыш шыта иазынкылом рлакытца,
Ханацэа шэынтэ ибылхъеит, ичыцхъеит.
Еикэхеит хара хажэлэр, иазымгаз ахымца,
Ахахэ хышэашэа иазымчхаша,
шэынтэ ирчхахъеит...

Апхын кыршора, кэыркэа хэыгч, кэыркэа,
Хацэугар ушора, абыржэ знык хаикэурхар.
Ишэартамызт насгы, уи кэыркэа ду, кэыркэа,
Иауп ақэа хымкэа, иаакэымтцзакэа, иаутэхар...

* * *

Ус дышнеиуаз цъара икаршэны,
Днахагылазшэа иара.
Итцэахит аиаша таршэны,
Икэиршэт дөахан алыгэра!

Алу дуқəа лагошəа, урт еибəфошəа уамашəа,
Ажəфан дузза атызшəа,
цқьа иузеилкаауам уаншəа...

Ахыр-хырхəа қəак аур,
аеыр-еырхəа қəак аур,
Жəфанағ иасуашəа адаул,
цъара дықəасуашəа
адауы!

Знык хкəйтрабааха хбаазар,
знык аонынза хазназар,
Шьыри ишцəхтаху хбаазар,
шьыри ишцəхтаху
хбаазар!..

* * *

Аиаша ааскьеит рхəеит зынза,
Шьта иазааигəахеит хашəхымс.
Уи хəыстцас аблақəа разза,
Хəоны ионалар, уи нахыс,

Хнапағы ихарчап иара,
Инартəаны «ашьапқəа» хазəзəап!
Аиаша аабнадаз хгəазхара,
Адəылцтра агəамыцхо икахцап!..

* * *

Знык санғыха, ғыха, ғыха, знык санғыха,
Нас исоуам сара ацсыха, зынза ацсыха.
Сагоит исыха, исыха, исыха, сагоит исыха,
Сара сныха, ныха, ныха, сара сныха...

Знык сандәықәла, дәықәла, дәықәла, знык
сандәықәла,
Усырцхашьома сөыза, сықәла, сықәла, сықәла.
Игаззаргь сымәа хықәла, хықәла, хықәла,
Са усыпсахуам, снықәла,
снықәла, сөыза снықәла...

УГӘЫ САГӘАЦХОЗАР!..

Сухәозар, сухәозар, сухәозар, нас сәә,
Сугозар, сугозар, сугозар, шыта сга!..
Схәычы-мычы шытысхит, абар еизыхәхәа,
Уа аҗақа икаршәуп җыц ишәтыз абхәа!

Сызтәозар, сызтәозар, сызтәозар хәоны,
Исыззозар, исыззозар, са схәаакәа хәаны.
Сыпсзозар, сыпсзозар, уа уда сбылны,
Стәазозар, стәазозар, ашшеипштәкәа сзытны!..

Уеимхәозар, уеимхәозар, ашышьыхәашәа уеимхәа,
Сыхәхәозар, сыхәхәозар, ашышьыхәа сыхәхәап!
Еихозар, еихозар, сашыцәагь еихап,
Идырхозар, идырхозар, сышьтагь дырхап!

Ирҗақьозар, ирҗақьозар, итүкьо ахәынтәә,
Иблақьозар, иблақьозар, рхымтақәа апсцәа!
Ирқьозар, ирқьозар, урт рахәақәа тых,
Ргәы тқьозар, итқьозар, уаареигза, ных, ных!

Умахәызар, умахәызар, махәтцас упхашьа,
Иурхәызар, иурхәызар, иумжәын зынза ршьа!
Иукәнызар, иукәнызар, кьарахәк надыркы,
Урацызар, урацызар, идурбап нас мәақы!

Иќалозар, иќалозар, Анцəа ду игəапханы,
Сухəозар, суртəозар, ахан-цшза аханы.
Мышкызны иргозар уи еимтцəаны,
Угəы сагəапхозар сафəз сцацханы!..

* * *

– Иацынза, иацынза, иацынза,
Слашəызма, сабацшуаз сара?!
– Уатцəынза, уатцəынза, уатцəынза,
Сухаршт, сумбазазшəа ура!

– Ба бфынза, ба бфынза, ба бфынза,
Сышзахəатцкьоз сааит, сагынхоит.
– Уанымца, уанымца, уанымца,
Афнытцкала ашəгьы арктəхоит!..

* * *

«Усцыртц!» – лхəеит,
Арахь ишызбоз лкьышəкəа ччеит.
«Усыцрытц!» – лхəеит,
Саргьы ашəымтак сыцхашьеит.
Ускан лыччацшь
Асаркьа агəеипш исфалрыцчеит.
Уа сканажьюан,
Аха иаразнак лнапкəа срыхьчеит!..

А З Г А Б Ц Ə А Р Ы Х Ə М А Р Р А

Изакə кəоузеи, анацьялбеит, изакə кəоузеи,
Изакə кəоузеи, анацьялбеит, иахзауз?

Изакәқәозеи, анаңьалбеит, изакәқәозеи,
Изакәқәозеи, анаңьалбеит, ифәуа ицәыз!

Еиззыркәкәозеи, анаңьалбеит, еиззыркәкәозеи,
Еиззыркәкәозеи, анаңьалбеит, сымчқәа ицаз?
Еихзырккозеи, анаңьалбеит, еихзырккозеи,
Еихзырккозеи, анаңьалбеит, ақәа иауаз?!

Итзыркәкәозеи, анаңьалбеит, итзыркәкәозеи,
Итзыркәкәозеи, анаңьалбеит, азгьы ицо?
Ирхьыкәкәозеи, анаңьалбеит, ирхьыкәкәозеи,
Ирхьыкәкәозеи, анаңьалбеит, цыит кәзтцо!

Сызмыртәозеи, анаңьалбеит, сызмыртәозеи,
Сызмыртәозеи, анаңьалбеит, сара абра?!
Сызхәартөзеи, анаңьалбеит, сызхәартөзеи,
Сызхәартөзеи, анаңьалбеит, снеит хәа уа!

Изакә қәоузеи, анаңьалбеит, изакә қәоузеи,
Изакә қәоузеи, анаңьалбеит иахзауз?
Изакәқәозеи, анаңьалбеит, изакәқәозеи,
Изакәқәозеи, анаңьалбеит, ифәуа ицәыз!

ИЗБОИТ УАЖӘШЬТА...

Избоит уажәшьта саапсацәазшәа,
Сара акыргьы саазацәазшәа
Сыпстазаарагь хьантазашшәа,
Дача мышқәакгьы хаацәазашшәа,
Апсцәахагь дааиуан симбазацшәа,
Макьана иигаша имгазацшәа,

Даасыдтаалоит иара насшәа,
Днасылацәкәт, иҕаитцошәа цасшәа,
Уңсы таз, ихәеит, абасшәа,
Зынза ҕыцбарах сибазшәа,
Са схаҕыңан ҕазә дигазшәа,
Исыдибалеи, са схәынгазшәа?
Избоит уажәшьта саапсацәазшәа,
Сара акыргы саазацәазшәа!..

* * *

Ах, издыруандаз сара,
Апхәызба пшза дзыргәатеиуа.
Ипцәома лчара аҕхәара,
Дарба арцысу заштаҕ днеиуа?!

...Аха исызлылоузеи сара,
Сыҕнатәазар, пшьяала уадак...
Ианааиуа апшза лыҕхәара,
Изыстахузеи, шыта тахмадак!..

* * *

Аапын ааиуеит иццакны,
Апсабара шәты какачуеит.
Уажәшьта иласхәоит лҕаҕны,
Уажәшьта имацны уи дхьяхә-хьячуеит!..

Аапын сыцхраауеит сара,
Исыымхәо сажәақәа сыҕенахуеит.
Сынтәа дысхәароуп, мшәан, лара,
Дысыымхәар, аапын еипш дсыцәцахуеит!..

У А Р А У И А Ш А

Иац узшьапык гылан җацъара,
Уаргы азәыхәа иуқәгәыгуан даара.
Иахъа уаҗуп урт зегъ рырцъара,
Атак саҳә, сгәы итыхауа азтцаара?..

Иацы узҗагылоз иргома уа угәра,
Рашта уантала, урыдыркылоу ус баша?
Аиаша ушашьтаз, уанкъала, рлыгәра
Уқәдыртәоу! «Аброуп уара уахьынхаша!..»

Уара ушхәыдам хдыруеит, уахтахуп,
Аха азеипш, ухышьтрақәа уцсахуеит.
Ғыц игылоу рзыхәан унцәахәуп,
Ға шьюкых, җакала уртаххахуеит...

Иац узшьапык гылан җацъара,
Иухәауаз акакәын – ражәеи рашәеи!
Хыркәышра атцкыс, еигъуп хырцъара,
Уара уиаша ирласны изыхьшәашәеи?!

А Н Ы Ш Ә Ы Н Т Р А Қ Ә А Ғ Ы М Т З А К Ә А И А А Ц Ш У Е И Т ...

Анышәынтрақәа ғымтзакәа иаапшуеит,
Азәгы издырран дықазам ргәала.
Ахышә еипш, урт ргәалашәарақәа аатуеит,
Унарыдтәалан уцәажәозар ухала...

Нас ианбыкәу ианааиуа, ҳазтцаауеит,
Игәхәаахгоушәа ҳацбал иҳацәкъалаз!

Иѳѳа идѳықѳлоит, ѳаблақѳа пѳааауеит,
Хара иѳацѳацазѳѳа, ѳара апѳыз-хаа ѳшалаз!

Анцѳа иѳынтѳ макъана ѳаихъязом,
Амреи амзеи ѳреицшуп, ѳаибаркароит.
Аха иаадыруеит, уи ѳшацѳѳѳо хязом,
Ишзахѳо иѳашътам,
аныѳѳашѳа армариоит...

Хѳѳаакѳа рыц макъана хрыбжъакуп,
Ари адунеи хѳы шамазам хдырдыруеит...
Хѳабацагѳышьѳо, ѳамѳақѳа зегъ куп,
Хѳъапышьтыбжъқѳа,
ѳахъыѳазам ирныруеит...

Анышѳынтрақѳа ѳымтзакѳа иаапшует,
Азѳгъы издырран дыѳазам ргѳала.
Ахышѳе еипш, урт ргѳалашѳарақѳа аатуеит,
Унарыдтѳалан уцѳажѳѳозар ухала...

* * *

Зегъ акоуп, исыцуп уи лыбжъы,
Зегъ акоуп, ахы снардыруеит пѳъѳаала.
Уи сыхъзоит, санындѳылтцуа пѳыжъы,
Аѳѳыѳѳе еипш, инасыпѳраауеит ихиаалан...

Зегъ акоуп, сзацѳымцазеит хара,
Сѳѳаакѳа пѳтыхны схала исызгома?!
ѳѳаан ихынѳѳѳауа ажѳтѳарақѳа рытѳра,
Сынтѳѳа иумбазѳѳа, уацѳѳасны иузрыбгома?!

САЦЬАЛ

Схьаакәа сиааины даараза,
Санықәхауа скаразан,
Сухәоит, мацк иаасараза,
Исхарамгы схароумтцан,
Уара иутәым, уаламзан,
Уи ухьаам, иугәалазам,
Сыңсы устоит салазан,
Схьшәгы уламцалазан!.

* * *

Ақәа хкәеит, зынза иатахзамкәа,
Ақәа хкәеит.
Ажәак лхәеит, зынза сазцшзамкәа,
Ажәак лхәеит...

Сгәы нлырхеит, зынза ицшзазамкәа,
Сгәы нлырхеит.
Шьта саанхеит, адунеитцәкьа самкуа,
Шьта саанхеит...

Схьаакәа скәеит, лутцас срыцәхьамтцкәа,
Схьаакәа скәеит.
Ақәа хкәеит, зынза иатахзамкәа,
Ақәа хкәеит...

ИУЦАЛАЗЕИ?!

Иутцалазеи, ура, цьым-цьымхеит,
Иутцалазеи?!

Амач ҳалазеит, уа иузымхеит,
Иҗалазеи?!

Ажәа бзиақ уа иутнымхеит,
Иуҗазырбазеи?!
Анкьатәи узыхьқәа акгы нымхеит,
Итазырбазеи?!

Иутцалазеи, уара, цьым-цъымхеит,
Ушабоитеи?!
Иухәлартәоу зегь, акгы узымхеит,
Азыша уагоитеи?!.

* * *

Егьа ҳагуп, аха җахтуам,
Ҳхы ҳаиааиуеит.
Ус ихақуп, хгәырҗа ҳахтуам,
Ғымткәа ҳааиуеит...

Ҳхьаа ҳақсадгьыл иахмырбароуп,
Ҳцәа итазароуп...
Бзеирақ шааиуа агәра аагароуп,
Уи ҳахьзароуп!..

* * *

Ацсра анааиуаз ҳацәынхеит,
Алақш ҳатцшәеит.
Аха даара ҳағахеит,
Ҳамра тамшәеит...

Иааурызеи, ус хцалап,
Җаңьал мааиц.
Җхы җақәгәыҗуа иахәәлалп:
«Ириааип, изиааиц!..»

АУАА РОУП...

Аамта аахәуазар, иаазырхәуада?
Ауаа роуп!..
Аиаша аацшуазар, иаазырцшуада?
Ауаа роуп!..

Җашә акуазар, иазыркуада?
Ауаа роуп!..
Җабла хтуазар, ихзыртуада?
Ауаа роуп!..

Җгәыхәтәы җахьзозар, җахьызыгзода?
Ауаа роуп!..
Рыгәра аагозар, зыгәра аагода?
Ауаа роуп!..

* * *

Ибла итеихәеит иара ииаша,
Аха аиашатцәкья итцәахит.
Шьта итахуп инатцшьны изхәаша,
Уи ицгылаз зегь ирхит!..

Аха излеихәои ижәлар згаша,
Урт зкәызуа кайтазом...
Мап, имиц макьяна аиаша,
Цьарак ишьтоуп, икәацазом...

* * *

Мазала еибаркуп адунеи,
Хэыц-хэыцла ишэаны уаф дзахысуам.
Уа уда ианхэартам, унеи,
Уа уда азхышхытцэа изырсуам...

Аха цытрак ианнеилак, ишцо,
Уцсы штоу рхаштыргы алшоит...
‘Еазэ имаза еигэыргьо, изцо,
Шэфык рахьгэ, азэызатцэык далшэоит...

* * *

Иарбан мчу иаҳиааиуа, хтазырбго,
Иарбан хшыоу хрылызго, иҳацрыхо.
Ражэа ҳақэгэыц хнеиуеит зыгэра ааго,
Урт ирдыруеит ҳажэлар ирыгэтыхо...

Қатақ ҳалахт, хзалтцгэышьар ҳамцоз,
Уи тазыршэыз харантэи иахзыцшыхуеит...
Жэлар ргэыцра ицын зыгэра ргоз,
Зэыр дҳахьзозар, убри дҳахьзоит, ҳагьґихуеит...

А М А Ч

Амач даргэыргьоит, дагьаргэаауеит,
Иара амач.
Рацхьа дхырхэоит, дагьыртаауеит,
Изхоит амач.

Рхазы иргозар, зегь рыфныґа,
Ирхаршэны адач!

Мшәан убасқан, изхо дыкам,
Иаргъы амаç!..

ЗНЫ ИБЗИАН УГӘТАКЫ

Уара уиашара агәра аагеит,
Җаргъы иаҳиашан.
Аха нас җе мөак уагеит,
Шьта ушьтагъ ҳбашам.

Шьта излаадыруеи ҳара,
Уа узтәытцәкьо.
Агәра злаагари ҳара,
Уа узакәытцәкьо.

Ацәқәырца уахьаршәуа уанцалак,
Азгъы уахәхозар.
Нас ишнеиуа, иантабалак,
Шьюuky уртәхозар.

Нас ҳазхәыцлап уажәшьта акы,
Акры нхозар...
Зны ибзиан угәтакы,
Уи еикәхозар...

УШӘШЬЫРА ҖАТЦЫТЦИТ...

Ушәшьыра ҳатцытцит ҳара,
Шьтак ҳхынҳәуам.
Иааит урт амшқәа рығәхәара,
Зынзак ируам.

Урычһап макъана һамтакы,
Ирбоит уахьцо.
Ашәшьыра зыһкамцо тлакы,
Иалахьынцоу...

Аха иудыруз, иһамзи мышқәак,
Кыр иаңсаз.
Зны һацәугаһьан цәқәырцак,
Ҳа һахь иаауаз...

Уи һаштшьа һамазам һара,
Уи нһеит, баһоуп.
Зынзак акгы ыһамшәа аһәара,
Зызбаз – дһагоуп...

Ушәшьыра һатцытцит һара,
Шьта һһала һцоит.
Уа иузеиңбу аһыза ирһара,
Уахьзоит, уахьзоит...

* * *

Игәрымуеит, игәрымуеит,
 игәрымуеит амшын,
Амшын агәырәа һьантазоуп.
Издыруеит, издыруеит,
 издыруеит бымпшын,
Бышьтахьһа бзыһынхә са сзоуп.

Ҳацәыруеит, һацәыруеит,
 һацәыруеит амшын,
Ацһа-тәыр һаһтап наһ-ааһ.

Суазыруеит, суазыруеит,
суазыруеит сбырцшын,
Сбыцәхымтцааит абриакара сангәәк!..

* * *

Ғагалан, тагалан, са сгәыҒра хрыбгалан,
Уцеит унаспыртцны ушцара.
Сынталан, сынталан,
уа хықә баацсык сынталан,
Сахымаара сдәықәлеит сара.

Сынтәала, сынтәала, шыта аацынра аашам,
СгәыҒрагы быгытас икацсеит.
Уи сгәала са исгәалоуп,
ицәырган исызхәашам,
Ғагалан, исылшом, саацсеит...

НАС ҶАИЛАТЦӘАН

Аурт асын, харабҒара,
Хыла-гәыла ҳама ицеит.
Аәадара, ахылаҒара,
Зегы адгылаә ҳназеит.

Нас, амтәыжәәа захтахзи,
Нас, ҳаздәықәзеи хпыруа.
Ҷазтахымзи, ҳазтахызи,
Уск иаәызар ипқаауа...

Шыта иазхазааит агәыбзыҒра,
Шыта иазхаз ақяқяра.

Ауаѳбаша, ма ауаѳ гəыгра,
Цшəыман дзыкалом ара.

Аурт асыр, амкəыл дəықəлар,
Зегь загашам, азə деиқəхап.
Ауаа цқьақəа хдунеи иқəлар,
Нас хайлатцəап, хəгəгəахап.

ХХЫ ХАИААИУА....

Мацк аеатцəахит хгəырѳа,
Мацк иаххыцит.
Мацк иахцəынаскьаз зымѳа,
Хзымѳахыцит...

Мацк хайлатцəар, хайбабар,
Хажəѳа еидахцар,
Мацк аиаша агəра аагар.
Хацха хахцар.

Мацкоуп иртаху, цаны,
Хашьтахь иааиуа.
Хажəеи хуси еилатцаны,
Ххы хайааиуа...

ДҘЫХОИТ...

ДҘыхоит, арцыс шəизыцшыз,
Арцыс дҘыхоит.
Дшəыхəоит, арцыс шəгəышəеаныз,
Арцыс дшəыхəоит...

Дгылоит, рацхъатцѣкъа арык,
Рацхъа дгылоит.
Ицылоит, еигѣырѣган жѣларык,
Жѣларык ицылоит.

Ианылоит ажѣлар зегы мѣак,
Мѣак ианылоит.
Иаатгылоит, иѣамшѣа гѣырѣак,
Гѣырѣак аатгылоит...

* * *

Азы гѣара дынхыѣѣгылан,
Ирхѣашьит.
Азѣ ихѣдапара днаграгылан,
Дирѣашьит.

Имариома, дадхеит, дадха,
Азы архѣашьра.
Имариома, дадхеит, дадха,
Азѣы ишьра?..

Аамѣа алыхѣта зегь аѣѣцозар,
Иаргы даѣѣцап.
Рхыѣѣкы аѣынза зегь назозар,
Иаргы дназап.

Уажѣ азыхѣан, уажѣ азыхѣан,
Имам хар.
Аха дзалѣру аѣыѣныхѣа,
Иааиѣаѣштѣхар?!

ШЭЫМШЭАН!..

Ухэан-схэанқэак хрыхкъашоит,
Ахцыц еипш, урт хпырхагоуп.
Баша идырхэлоит, идыршоит,
Ртэы зымхэо зегь – хагоуп!..

Абар, аиаша ацэаара аабейт,
Шьта пытрак уи хазхароуп.
Уи ашэымтак ауп, нас икабейт,
Шэымтак хгэы итацхароуп...

Хазнагарымашь уи хэхьцо,
Мац-мац хшьамхгы гэгэахароуп.
Шэшьаҕақэа еихыжэгала ипхьазо,
Шэеиха, шэеиха, хназароуп!

Ха хацхья идэықэлазгы цахьейт,
Ари амҕа даара иаркареит.
Урт хацсыра гэгэа рбахьейт,
Урт хусқэа цэгьа идырмарейт...

Ухэан-схэанқэак хрыхкъашоит,
Урт дрылам бзиақ зхэаша.
Шэымшэан, иагьхархэлоит, иагьхаршоит,
Шэымшэан, хабжьазуам, баша!..

* * *

Иабакоу иацтэи хэгэбылра,
Хапыртца зынзатцэҕья ижны.
Аарлахэа халтцт абылра,
Хгылоуп аҕэазеипш хшьаены.

Ҳаaidгылан ҳчалароуп ҳара,
Еизааигған еидыз ҳажәоахыр.
Ара ацсуа ҳәа ахз арҳара,
Еиҳау акгы ыкам, ижәдыр...

* * *

Амшқәа цоит са шырхынҳало,
Зан лкалт кны идәықәу ахәыч еицш!
Иахәа исхәароуп – иахәа сгәы иалоу,
Бзиа избоит, иахәа, сыцсеицш.

Сылахь еиқәылоит мышк ансцәызуа,
Уафы имырдырзо изцәабоит.
Са истәым, сышықәсқәа ирыцрытцуа,
Уахь еидараха изгоит....

* * *

Ҳашьта еимацсома, инхома ҳазфыз,
Ҳус хәыч азәыр итаххома?
Ҳазбахә дрыххома, уи амәа ҳазқәыз,
Ианылар – мәа-бжа итанархома?..

Сеидрума, сеидрума, ус хнаскяалап,
Сеидрума, сеидрума иахдеицшу.
Ҳацсадгьыл хазына – ахы зтоу акәалап,
Анцәа ихазкаиршәт иахәахзеицшу...

* * *

Ах, ател фәнатит,
Ах, лыбжыы сахар!

Ах, зынза сзытит,
Ах, зынза сырхар?!

Ах, сцарда сцэатит,
Ах, устэи сылбар.
Ах, мазак сцэыхтит,
Ах, дызгар, дызгар!..

* * *

Ус схэыцхит – са быстэушэа,
Зегы срылкаан сыбтахушэа,
Сыбзиабарала бгэы зегь тэушэа,
Сахьцалакгы былацш схушэа!..

Ус сыхьгэышыеит, сгэы сжызаап,
Быбла ирхэоз агэра згазаап.
Бэацхьа баша сыцхашьызаап,
Сфыза бзиаак бгэатца дтазаап!..

* * *

Быччацшь иалацсаз акэицкэа,
Исымбазакэа сгэы иташэеит.
Шьта икалома сыбзымхэыцкэа,
Шьта быцэкъатцэкъа сафашэеит!..

Аха цаса сзыртаслымхьаз,
Уи анылба – деикэашэеит.
Зылацш цагьа афеипш исысхьаз,
Амреипш дшыбылуаз дташэеит!..

«МАП!»

Цшыаала слымха италхәеит «Мап!»
Абри смаҳакәа, ҳаи, сыңсында!
Шьта дыспыртып, шьта дысщәцап,
Шьта дысхыпраап, лара дызкыда!..

Аха уи дыччеит убас,
Сыхшыџ сахылгеит сара хыда.
Абжьасеипш сыңеит са сеитцас,
Са дыстәуп, уи «лмап» зтаҳыда?!

* * *

Уи дынцәан, дынцәоуп ҳа хзыхәан,
Аха уа уцааимбарым, мап.
Иац иушәиуаз, иахья дуныхәан,
Угәнаҳадоу цыушьазар қалап?!

Иацтәи уажәақәа адамыҕеипш,
Ҷтоурых ианхалеит – игъазом.
Мап, ҳаузықам ҳара цыхьеипш,
Мап, ҳа цыхьеипш хужьязом!..

АК ҚАМЛАЗШӘА ЗЫНЗАК...

Шьта агәырџа сзацәцару, шьта агәырџа сзацәцару,
Шьта агәырџа сзацәцару, бара быда.
Шьта зынза сзатцәхару, шьта зынза сзатцәхару,
Шьта зынза сзатцәхару, сызтаҳыда?..

Шьта ажэак сызхэару, шьта ажэак сызхэару,
Шьта ажэак сызхэару, бгэатца италартэ.
Шьта ҳафныка бхынхэру, шьта ҳафныка бхынхэру,
Шьта ҳафныка бхынхэру, ҳаитеидтэалартэ.

Уажэшьта ҳамца еибакру, уажэшьта ҳамца еибакру,
Уажэшьта ҳамца еибакру, акэицқэа ғымцэартэ.
Уажэшьта ҳалақэа хкру, уажэшьта ҳалақэа хкру,
Уашэшьта ҳалақэа хкру, ҳцэанырра ҳхымцсаартэ.

Шьта ҳаипыртцшам иахьяк,
 шьта ҳаипыртцшам иахьяк,
Шьта ҳаипыртцшам иахьяк хғэы тамгыло.
Ак камлазшэа зынзак, ак камлазшэа зынзак,
Ак камлазшэа зынзак – ҳанеицыло...

СГЭИ САРЕИ ҲАИЦЭАЖЭАРА

Сылхымзеит, сылхымза, адэығба дагеит,
Сылхымзеит, сылхымза.
«Уатэынза, уатэынза, – лыбжьы налыргеит, –
Уатэынза, уатэынза!..»

«Уццакында, уццакында!» – сгэы тыпон атра,
Уццакында, уццакында.
Дутэында, дутэында, дуқэашьхон уара,
Дутэында, дутэында.

«Дхынхэында, дхынхэында!» – сыпшыхуп сара,
Дхынхэында, дхынхэында.
«Ултахында, ултахында, – дхынхэыргы лара, –
Ултахында, ултахында?!»

ИШТЫЦУАЗ ЗБАХЬАН

Лацшыла илхәахьан, лацшыла илхәахьан,
Лацшыла илхәахьан, устахуп хәа.
Слыщны сцахьан, слыщны сцахьан,
Слыщны сцахьан, са дыстәуп хәа.

Баша сықәхьан, баша сықәхьан,
Баша сықәхьан, убранза сналгеит.
Ишызбоз иацхьан, ишызбоз иацхьан,
Ишызбоз иацхьан, еазә деилалгеит.

...Агәыхь сырхәхьан, ахыхь сырхәхьан,
Аман слырхәахьан сара рыцха.
Иакәым слырухьан, иакәым слырхәахьан,
Ацсык иптәахьан сара сыцха.

Ҳаипыртцит иацхьан, ҳаипыртцит иацхьан,
Ҳаипыртцит иацхьан, шыта назаза.
Иштытцуаз збахьан, иштытцуаз збахьан,
Иштытцуаз збахьан, лыхьз сгәатца...

АМШҚӘА КАЦСОИТ...

Атх ацәа иалашәаз сеидру, еилахәлеит,
Адуinei зегь лашьцеит.
Амш ду рхыргеит шыоук гәҫыҫралей гәахәлеи,
Иниасны имцеит.

Амшқәа кацсоит абыҫқәа реипш ихиааланы,
Амшқәа кацсоит.

Рацəак хгəы зызтамгыы хнеиуеит хəанрааланы,
Хгəы итцхауа хзоит...

Хацхьака ишьтоу сеидру, ихаздыруам,
Уатə шар иахзыцшу.
Азлеимта иацəшəаз акəарацча дзыруам,
Хнеилап хашшу...

Хизхəыцп мышкызны ха хашьтахь игыло,
Урт хамшқəа еилзыршəшəо.
Иреиғуи иреицəоуи иарбан ицыло,
Иарбан ицəкашəо?..

Ихы лаиркəыртə, урт рышьтыхра иацсома,
Ихы лаиркəыртə.
Мамзаргыы абгьыжəеицш хамшқəа ицссома,
Дыцəха-шхауа шəынтə.

Ишап нас, ишап, имшар хəа узыцəшəахуеи,
Угəы ртынчны унатəеи,
Атцх ацəа иалашəаз сеидру, еилахəлеит,
Амшгыы кабеит...

* * *

Фыцья азгабцəа ыырбо,
Акыр-кырхəа иччо инеиуеит,
Зықəра зцəыхьантам, избо, –
Са сахьтəоугыы саагəтəеиуеит.

Рылацш схыргеит ихааза,
«Уаха уақəымгəыгын» рхəозшəа.

Ҳзеипырцуамызт ас уаанза,
Саргы снарыхәацшт, сеилахоушәа!

Ицоит аамта ипырзаны,
Шьюк ыырбоит, шьюк хгәы хьу-хьуеит.
АцаѠ иасуа еилаеҕаны,
Ацәкәырц нахкыларц хазыѠеит!..

* * *

Даеазнык иласхәеит сшылзыпшыз,
Иаха аашаанза.
Даеазнык сылпыртгәышьеит сышшыз,
Цкәа сеикәтәаанза.

Даеазнык исалхәеит: «Умыццакын,
Аамта цааит!»
Апыр-пырхәа амца наслыркын,
Нас саатцааит.

Шьта еилкаа ухатцазар лгәы иѠоу,
Шьта уазхәыцла.
Иааип аамта, анасыц иухәѠоу,
Уацызхытцла...

ЦШАК ИѠНАРШӘАР...

Ашәткәа сышрышьтаз инытцакка ихәлеит,
Шьта салыргоит аеыпныхәа.
Март амшьтацәгәа, асытәхәатцәкәа леит,
Снапала ибжысхит аныхәа...

Лқышәқәа лырқәацәышт, дгәаазшәа калтцап;
«Адуinei иузалымхит шәтытцәкьак!..»
Рацхьа дааицрашәаргы, нас илхыцсаап,
Иаразнак дахьхәып уи илфьтцкьаз...

Илдыруеит, уи ашәт ахьыкоу сгәафәуоп,
Ла лзыхәан мацара еитахауп!
Ианылтаху ифьлхырц агәил кәцшыкәа фәуоп,
Лнапы цшқақәа ахьымсыр – сыгәнахауп...

...Зны-зынла абас изжәоит сара схы,
Зны-зынла ларгы агәра лгәтцәкьоит.
Шәтык ауп исымоу, еа шәтык са истахым,
Цшак ифәнаршәар – са стәхәтцәкьоит!..

САРАЗӘК СЫБТАХЫЗААИТ!..

Бахыбааит, бахыбааит, быччацшь бтцәахит,
Зегь хзыхәан бахыбааит.
Бахыкәааит, бахыкәааит, лацшыла хбырхит, –
«Иртәхызар ицшызааит!»

Хәфьзааит, хәфьзааит, зегь абылра,
Хәфьзааит, хәфьзааит.
Бахызааит, бахызааит, адунеи ду бара,
Бахызааит, бахызааит!

Бырфьсааит, бырфьсааит, ашьхақәа, ахәқәа,
Бырфьсааит, бырфьсааит.
Бафьзааит, бафьзааит, ипыбжәарц хәгәқәа,
Бафьзааит, бафьзааит.

Банызааит, банызааит, уи бымѡа базѡны,
Банызааит, банызааит.
Сыпшызааит, сыпшызааит, саразѡк сбызгѡыкны,
Сыпшызааит, сыпшызааит!..

ҲАГӘҚӘА ИРУЗОМ!..

Аччарагь былшом, баапсеит.
Агѡыргъарагь былшом бкапсеит.
Быблақѡа иртахыз рымзеит,
Быблақѡа ирхѡоз стѡеит.

«Аамтала уцагѡышыа, уца,
Аамтала иуаххѡо хатца!..»
«Ибзиоуп, аамтала сцалап,
Ибзиоуп, аамталагь схынхѡлап!..»

Ҳаблақѡа еизыразхеит шыта,
Ҳазхьамтцауа хѡѡаркит ахта.
Ҳаипыртырц хтахуп, хазцазом,
Ҳаипыртыр – хагѡқѡа ирузом!..

ШЬТА УМАТЦӘ ЛАКӘЗОМ...

Зегьы-зегь русқѡа дырѡуп, икаитцоит,
Иара иусқѡа роуп изыкамтцо...
Зегьы-зегь рхьаа идьруеит, итцоит,
Иахьитаху дцѡыртцуеит дхырхѡазо!..

Иитахым зегь ахѡынтцѡа иаиргоит,
Иабааигоу абриақара, далатѡоу?!

Атоурых иазынхарцаз рыхъз аирбоит,
Идыруеит жэлар рытира иалакәоу!..

Уаангыл хәа иазхәоу димама ешьак,
Диоургы, азәы ихәатәы хейтцома?!
Дреипхызуа дыщәоит атыц-цхакәа руак,
Аха Анцәа ду дизылпцоу, датеитцома?!

Аускәа зегъ ырхәашьуа дааиуеит иара,
Зегъ еилалар итахуп хыла-гәыла.
Егыгымшәа ибоит, иааигәоушәа ифхәара,
Ахауа-цкәа лбааидап гәыртәыла!..

Иудыруаз афыза, шыта уматә лакәзом,
Жэлар ирфәыкәкәаан иуфаз, улагза!
Аз иаго, азы абжыы зынзагыы иахазом.
Нак иуцыпсыр еигъуп уа умаза!..

МЧЫЛА ИГӘЫРӘО...

Урт атирахь иргоушәа,
 фымтзакәа итәоуп,
Цкәа рыхәтцәкәагы рыздыруам!..
Урт устцәкәа ахәтоушәа,
 «гәырәак» рхатәоуп,
Шәахәа-хаак рныруам!..

«Шәфыха, шәнапш-аапш,
 егькамлеит, ахәаи,
Ха иахтәым уаф дхалам!..»
Аха иаххәоз зегъ реишәеит,
 иаххәоз рмаҳаит,
Ишьтарымтеит ргәала!..

Мчыла игэыроо зегь,
зынзак рыгэра згом,
Мчыла зегь зхьаау!..
Урт рыжэлар зыргэыргъоу,
иргэалоу акгы рбом,
Урт мчеиқэатцэак ртаау?!.

ЗЫНЗА ДЫЛЦЭЫЗТ...

М. Х.

Алапкьеипш дыргэыдылтцоит зегьы,
Даазықэшэазеи рыцха, уи лхатца.
Зынза дылцэызт ацсэахагы, анцэагыы,
Гэагла итэуп, изыччауам лгэатца!..

Шьта баагыл хэа, лазхэода лара,
Иутахызаргы ғытла убжыы цаанза...
Мап изкуам, ишцеиури иара,
Ллапкья рыцха,
длыршэлоит дылцэыптцаанза!..

* * *

Иааиқажьны хыла-гэыла ифызцэа,
Иара дрылтцэраан дцарашэа ибауеит.
Иахья урыгэтасыр иашоума «афыжэцэа!»
Уатцэ аашар, икаххаа ирхыцсауеит!..

Ускан ирымхэаз рхэазшэа изгатэузеи,
Ирхэатцэкьазгыы мацк иразатэуп...
Дтэыршыфны дышцаии, ах, дзакэызеи?!
Дызтэахуаз иқытахь, нак дгатэуп!..

ИХАШӘТ АРАХЬ ШӘАХЫҚӘААНЫ!..

Аамта бахәтдас ибганы,
Ишлиеуа харт ханатдаха,
Хапсқәа шәмоур ҳаибганы,
Азә даацәыртцп дфырхатдаха!..

Зыгәра шәзымгауаз уаанза,
Адәы дықәын дгъамадан...
Ибжыы тигап ихааза,
Адгъыл хышәашәа хнамадан...

Зегъы шәцәеилагеит шәара,
Шьта шәзызхәыцша дарбану?
Зыдгъылтә уалцшьа ашәара,
Иацәхьамтыз, шәа дшәызгъаману?..

Шьта шәазааигәоуп шәығәхәара,
Шьта ишәхәароуп иашакгъы.
Иабанза шәыхәо ахырәхәара,
Шәабанзацәхьатцуеи шәартакгъы?!

Аамта шәхымхәыцит шәара,
Хышьтдас ицеит ишәцәытцпрааны!
Шәәкәытц, ишәзымгаз аршәара,
Ихашәт арахь шәахықәааны!..

СА СЫГӘТҪЫХА

Са сыгәтҪыха, са сыгәтҪыха,
Са сыгәтҪыха ус иаанхоит.
Сыбмырәыхан, сыбмырәыхан,
Саабырәыхар, сҪыашьатәхоит!

Ма жәацуха, ма иацуха,
Ма уатцәуха хәа сыбжьон.
Сара исымазма ацшыха,
Саабызцәырцит, уа шыыбжьон!

Са сыгәтыха, са сыгәтыха,
Са сыгәтыха нагзатәын.
Зынза иснаҭомызт ацсыха,
Бара баашьтыхны бгатәын!..

Исхәоит бхәеит бара аныха,
Сшақәбмыргәығыз акагы!
Мап, ибзеилагом са сныхәа,
Зынза сеилабгеит еихагы!.

Ҷазә ихыз хәаны ағытыха,
Зынза ибымам, беикәашәеит!
Са сыгәтыха, са сыгәтыха,
Баргы ибыгәтыханы икалеит!..

УГӘЫ УСЫРХЬИТ...

Р. Л.

Угәы усырхьит истахзамкәа,
Сақәшәеит, сақәшәа сгәысеанзамкәа.
Убри аахыс адунеи самкуа,
Сықәйтцеит сызшаз шамкәа,
Угәы усырхьит истахзамкәа...

Исурдырт... Уаргы имазамкәа,
Усыхәацшуан цшшәы ухазамкәа,
Ихабжьархәеит цәгьак агәамкәа,

Ихоутдар акәхеит, цқяггы угәы амкуа,
Исурдырт... Уарггы имазамкәа...

Угәы усырхыит истахзамкәа,
Икалагәышьеит ус ипшзамкәа.
Сыгәгы итамкәа, сыхггы итамкәа,
Сөызцәа иреиғгыз – иухәтамкәа,
Угәы усырхыит истахзамкәа...

УРҢ РЫФНЫКА ИЗЫМНАЗЕИТ...

УрҢ рыфныка изымназеит аены,
УрҢ ршыит.
Рыцсқәа шґаз ирылгеит ихәаены,
Ргәы ршышьыит....

Аха ршыа цәқәырцеит игәғәазаны,
Ргәағ кшеит...
Акәа анаарга рашыцәа рнапакны,
Ацсны иазшеит...

УрҢ рыфныка изымнеизеит аены,
УрҢ ццакуан...
Аха атәажәеипш, изымцеит ишыаены,
Амца ркуан...

СБЫМБОУШӘА БНЕИУЕИТ

Аус ауеит сгәы асаатеипш, акара-акара,
Ус иаанхоит.
Атәәца антәу, ишыцәггыоу еипш агара,
Быхыз аазгоит.

Ахъта сылст, сеитцасуан аҕәара-ҕәара,
Аха сымшәеит.
Итыпатцәҕьоушәа еисуан атҳара-тҳара,
Нас еимшәеит!..

Сбымбоушәа бнеиуеит, ус хара-хара,
Бызцозар, бца!
Ибылымшозар, зынзак сгәы анырхара,
Шьаҕак ҕатца!..

МАРТТӘИ АХӘЫЦРАҚӘА

Амш иахъа атцәыуара иаҕуп,
Алабжыш ажәфан иахытцәоит.
Сгәы агәырҕашъа ахаштт, итацәуп,
Стәчкәымқәагъы схымхәыцкәа еизытцәоит...

Ҙачкәынцәа ааихъан рыфонқәа рҕы,
Алажә еипш, ирыларшьит ргәашәқәа.
Рыцсы штәз еихаргәон рҕы,
Ахааназ итдыржәон рцашәқәа.

Ҙақалақь иалцан хбызшәа,
Икҕарцалон ашьха акышә-кышшәра.
Адунеи ду иахдыртцәеит ианшәа:
«Урт мақьана илоуп аужәра!..»

Нас апсуа ичҳара пжәеит,
Нас нкылашьас имаиз апшәма?!
Ҙаҕа баапс ихәдатцәкәа хжәеит,
Ма мчы дәҕәак уи ныхатцас даршәма?!

Амш иахьа атцэууара иафуп,
Иахаахыс иакэымтцкэа акьяжыхэа.
Са сықалақь сналсroup, ипшуп,
Уи самбар ауам аказыхэан!..

* * *

Амш снапеимдахьан сахоуп,
‘Еазэы иахьитаху сцазом.
Сызтаху изы са стынхоуп,
Сызтахым сымтцэыжэа изкзом...

Сгэы зегь сажэала ирыцхоуп,
Схьаакэа цэырызгом, иззоит.
Цьарак сызтэом, атцэван сахоуп,
Згэы тынчым срыцымзаргь, срыхьзоит...

А З Э И О У П...

Зегьы рзы инцэоу, азэ иоуп, азэ иоуп,
Зегьы рзы инцэоу!..
Зегьы иреицэоу, акоуп, акоуп.
Зегь иреицэоу.

«Зегь иреихау, уа уоуп, уа уоуп.
Зегь иреихау!»
Зегьы ишэахау, уи цсroup, уи цсroup,
Зегьы ишэахау?!.

ЛЫМЦА САХЭЛАШЭИТ!..

Зегьы дрылскааит лара,
Иаалыркьаны сылацш лықэшэеит.

Лымца сахэлэшөеит убра,
Аха саблып хәа сацэымшөеит!

Уи диҕааччеит даҕазы,
Сара сыҕамшәа, слызгәамтөит.
Ах, сахалтөит сара атцәы,
Дысмеигзакәа азыхәашь салтөит...

Сеикәхоит хәа иҕадаз убра,
Схынхәуеит хәа иҕадаз еибгала.
Аха амца иашьцылоу – абылра,
Далтцөит шәымтәказ лыпхала?

Уи лыччапшь сатәалшьөит еиҕа,
«Иумаз, сыхьзала!» – лхәозшәа.
Ах, зегь лакәышьон схата,
Ах ицхатцәкьа ҕа лсырхәозшәа?..

Схылца агәыргъара штахәуаз,
Ицон срыман сшьапкәа кәарны.
Ариабжьбарак махәра зуаз,
Иахья схынхәит са сөы ырхәмарны!..

* * *

Ионы еикәижьөеит, уи даҕәытцөам,
Анышә ужыр, анышә аауөит...
Аха иацхьафцәа уаҕа ицәыртцөам,
«Еакгы уфыхма?!» – хәа итцаауөит.

– Нас ианбыкәу ахта иантәиршәуа,
Зегь иргәыргъартә данфөа?!
– Иацхьаф наҕ ишәкәы анимыршәуа,
Абафхатәра иман даниуа!..

* * *

Сшьапқәа ирдыруеит ари амш аныцәгъахо,
Ихьу-хьууа сыбаџ италоит, сгәы фкаауа.
Еидаран сатсам исзышьтымхуа, ипцстынхо,
Сара схъааи, са сгәырџеи роуп сзыцшаауа...

Сшьапқәа ирдыруеит уаҳа анрылымшо аены,
Иансзеихымго, уаҕа мџабжара сынхозар,
Апцсәаҳа ишьал ду ансхаиршәуа са схәаены,
Насыц рыман, сшьап рыцҳақәа уи рымбозар...

А Б Ы Р Ж Э З Н Ы К

Абыржэзнык исараза, уаапшы,
Агәырџа сашта иаџга иҕалозар...
Стаумырцалан уаҳа азыршы,
Иаалырҕьан са сзыҳәан имыхәлозар,
Абыржэзнык исараза, уаапшы...

Абыржэзнык сара даараза истахуп,
Сыцсахәага аарла итакьакъаз...
Ахеипш ажәа сылахеит, схәуп,
Дсыҕрагылеит анкьа зны исызгәакъаз...
Абыржэзнык смыпсытцәҕьарцы стахуп...

« А Т Э А Р Х Ѡ Ы »

Ус хәычы-хәыч дааиуеит «атәархѠы!»
Уи дтцаазом, иужәуазма хәа аѠы!
Хьаас уикзом, инаскьеигахьеит зәырѠы,
Иутахызар, дырцшгәышьа шәынтә апцшѠы!..

Апшхэынтдә ѿнеипш, угэыграқәа еиқәыбгоит,
Зынза имырхьаакәа духэаччо уигоит...
Ушаго еипш, азы афышәтахь ужьа-жьо,
Ишуцәфашьо еипш, ақәа анлеиуа, ианхыжьжьо...

Иуугэышьои, уцъабаа цэгъагэышьан анхафы,
Дулапшгэышьан, уааигагэышьон ашафы.
Лакхынтдала ирзишагэышьахьейт зэырфы,
Ҷаиргагэышьоит ичаала-ццышә «аґәрхфы!..»

* * *

Апсны дузза дакәшеит, уи деимдеит,
Анцәа дзызихәоз длоуит, лгәы лырдеит.
Уажәшьта дтынчхар здыруада, халцеипшп,
Лгәы тацәуп, икнырхыз ахәартейпш!..

Аха башоуп, баша, лыцсы тәуам,
Илыртытуейт даакәымтцзакәа агәам...
Нас ихалшои, илзааури хара,
Уи дызлытцыз дамшьтуазар хара?!.

* * *

Дхалеит уи дкәыкәы-цыкәуа цэгъала,
Данкыдхала, дышьтахтцәкьейт уи жәфала.
Аха уаха дхьацшуам хара хыхь,
Иара изыхәан ибылгьатцәкьейт акәтагь...

«Шьта иазхоит, уаахалапш, уеыртынч,
Жәлар ирырхә ухшыф, нас, уара умч...»

Аха башоуп, уаха акы имахаит,
Амх иалырцо цстэык еидштцэ́кья дырхаит!..

Сеидру рыцха, имоу, зыгэра иго,
Азэ дитцацшуазар, уи дынцэошэа збо?..
Еилкаауп шыта нас, уака итыц пхоуп,
Аха на́к дылбаазго – дитынхоуп!..

УС ЕИХА ИГЭАЦХЕИТ...

Цхьа́ка ицатэхеит, илеиуеит ақээршфы,
Уи деихеит, дизымцшзакэа уафы,
Уи деихеит...

Хаи, дтахеит, зеидштэмыз анхафы,
Харт хаикэхеит, уи ишьтаз азэырфы,
Хацсқэа нхеит...

Амш еилгеит, нас амрагы хзыпчеит,
Агэра хамгеит, аха ихайгъзақэаз хапчеит,
Амш еилгеит...

Изтэыз игеит... Ихазытцэ́кья итахеит,
Зегъ зымчу иоуп, ус еиха игэацхеит,
Ха хаанхеит...

* * *

Шәахәак цәыртцны сгәы итапчеит,
Икьалан иаама иара ахала?
Амра иахаштны ахала инхеит,
Ах, исзеикэырхар лыпхала...

Иухьи, исаҳә, сшәәхәә хәычы,
Амра дузза угәы ннархама?!
Уаины узылашәеи сыхчы,
Мамзаргь сыцәашьа угәапхама?!

Абжьы аргозма, уи шәәхәән,
Цьшьаала индәылтцит сыхшә инкылкәраан.
Сан лыччапшь еипш, саарыпхан,
Шәартак аман ицеит исхыпраан...

* * *

Цьхәәптәара змам ахьаа,
Цьхәәптәара змам агәәг.
Адгьыл уаланасоит заа,
Зынза иукәшоит акәараг...

Зегьы уоурышьтыргьы, иудыруаз,
Гәнаҳак ушьтоуп ифкьаса.
Уфыза рыцха дшуазыруаз,
Иуртәуан уаакәымтцзакәә уқьамса...

ҲА ҲЗЫХЗЫЗААУА РАЦӘОУП...

Шьта ҳаилибакаар ахәтоуп,
Ҳдызшәә амцеипш наф ифәаххәап.
Шьоукы ҳармыхәеит, «абчы» ртоуп,
Аха аиаша аартны ираххәап...

Ҳа ҳзыхзызаауа рацәоуп,
Ҳа ҳакзаара кьысра амоуроуп.

Убри ззеикэырхаз – дынцэоуп.
Иззеикэмырхаз – дызтоу шоуроуп...

Шьта ирдырузааит зегьы,
Уафы ишизымфо амц-ныха.
Инацэа ҳахартцэины азэгьы,
Ҳшизымгауа, ихамто цсыха...

Ҳеьхеит, ҳаблақэа ааҳартит,
Шьта ҳшырзымжьо агэра ргааит.
Аиаша ахылнагеит, иптит,
Уи змырғацоз ахатцкы ицааит!..

* * *

Ицаз цеит, уажэшьта сахьтэьуом,
Сашьтазамызт зынза схи.
Сызвагылаз дсашьам, дсуам,
Пату иқэьстцеит мыцхэы...

Аамта анааи сара сихаштит,
Ихы мацара аирбеит.
Сара сыфони, сара саштеи,
Сара сгэьйгреи хирбгеит...

Аха снеиуеит са сказшьала,
Сахьынҳалом зынза атэьм.
Ҳапсадгьыл зырхынхэьыз зшьала,
Реахэы реьыхны игатэьм...

Анцэа ибароуп ихагэтыхоу,
Анцэа ибароуп иахгэьрфоу.

Анцәа ихъчароуп ҳара иахныхоу,
Иахцымларцаз мышътак ихѳоу...

Ицаз цеит, уажәшьта сахътәыуом,
Даара ишдуугъы исцәагаз.
Зтыц ианхалаз алеицш сууам,
Сыцсы ихтныстцоит сыгәра згаз...

У И Қ А Қ Ш Ъ А Л А И А Х Қ Ә А Б Е И Т ...

Шақа тазахъоузеи ацәа,
Шақаѳ ачҳахъои ҳдуinei?
Азә диапыѳлауеит Анцәа,
Дхъижәоит иацҳъа еазә данѳеи...

Шақа иашамра рацәои,
Шақа урылазари ара?
Анхаѳ рыцҳа дзыхтәои,
Игәы кыднахт а-Гәацара!..

Ҳажәа акылнадом зынза,
Аамта рцыхъашәеит изкыц.
Ажәа иртоит агаза,
Урт риаша имыртытырц...

Ас ҳабанзацои ҳара,
Иабақоу атцабырг ҳаззыцшыз?
Излымшо царак арҳара,
Атцаа дылацалт дышшыз!..

Ақъиа дрыцҳахеит ара,
Нак игрысны дыршьақъоит.

Рракәа цымтәазацт дара,
Амаҗ тыхәеипштәкьа иркъоит!..

Ҳа ҳеидцалан ҳузгазом,
Ҳа ҳақсасам, ҳшьамақам.
Ҳа ҳазцәызыз, дзыґеиазом,
Ҳағқәа цәажәауеит, ҳбақам...

Ҳа ҳазымгазеит ашыз,
Мца дуззак ҳацәынхеит.
Иаажәг, аиаша ҳаззыпшыз,
Уи ҳа ҳшьала иаҳкәабахъеит...

* * *

Са исхәаз аиаша дыршәт алапкьеипш,
Уи ажәфан ианалартца, сеидру шыта аґеипш.
Иқалоит илбаанашьтыр калатк азна ашәыр,
Иқалоит иара ақәашьда, иаутцәкьар машәыр!..

Са исхәаз аиаша, сыцәеит ипырны,
Урт амца рыцрарсны, хәацушәа идырны!
Ишыртаҳзамызгы, иназеит дара рықны,
Аччақәа ицәажәеит рбызшәала рғақны!..

* * *

Нас, исурқатцои саргы,
Сышәхымс иаахытдышт сыцсрагы...
Схы сәахароуп сара,
Стапшгәышьяроуп абла ацсра!..

Сымѡа нымтѡозшѡа збауан,
Лашарак сашьтан, сыццакуан...
Ус, цша-ќѡандак насында,
Ааќ, иакгѡышьѡеит ацарда....

Нас, исурќатцои сара.
Зѡыр даиааихьѡма ацсра?
Сызѡыз иаргѡырѓьозар цьѡукуы,
Ацсра сахыцон хамќаќы!..

* * *

Шьќа угѡра сызгатѡќьѡм сара сѡыза,
Шьќа супылом уаќа сгѡы аартны.
Ирылалазшѡа ианеимпуаз шьѡуќ амырза,
Ицьасшьѡн, харантѡи уара убаны!..

Уа унахѡ-аахѡуѡеит шѡыцъара аамќаказ,
Иуѡѡ-иууа изхыгом азѡ ашѡхымс.
Мшѡан, сгазазма, ех, са схы абаќаз,
Сќахеит ауп «ухъаа» санзахымс...

Ацќла дузза нызкылоузеи дацќа,
Ѣызада хазхѡартѡузеи харгьы?
Мшѡан, дарбан, хѡуа рацъа ихъатцѡа,
Зхахь ахара згода иахѡагьы?..

Аамќа цѡит, иаатгылан иахзыцшуама,
Зны ићархѡашьыыз азќѡа зегьы-зегь зѡит...
Шьќа акгьы хзеилам, шьќа хаилытцт аргама,
Дасу хѡаша аќынзатѡќьа хназѡит...

* * *

Шьта сакѣтцит, лара лызбахә схәазом,
Шьта слыцрытцит, сналапысны лымѡагь скзом.
Шьта сеипхьхәыцит, уаха сылақәагьы хкзом,
Шьта хайцәызит, хшеицәыхьшәашәазгьы хзазом...

...Аха хашьтуам, ак хайцрытцуам хара еиҭа,
Сынҭацшыргьы цәгьа избеагәышьом ла ллакҭа.
Еиҭах лымца салашәатцәкьар сара шьта,
Нас сыблит ауп, нас счычит ауп, хәгеиҭа!..

* * *

Сыбмыргәаан, сбыхәоит, сыбмыргәаан,
Зегь аоуп, сыбпыртцуам, быстахуп.
Азә ахаан бизыпшаауам, ахаан,
Сгәы бтасыршәит, аҭаҭцәкьае бтәахуп!..

Зегь бымраан, сбыхәоит, зегь бымраан.
Бырхысыр иашам урт зегь шыақьаны!
Зегь бмыргәаан, сбыхәоит, зегь бмыргәаан,
Аха саразәк сбымаз бгәақьны!..

* * *

Хәгәҭыха хамзароуп, хәгәҭыха хамзароуп,
Хәгәҭыха хамзароуп, уатцәынза.
Хә хәжәа назароуп, хә хәжәа назароуп,
Хә хәжәа назароуп, шәа шәҭҭынза...

Ара зегь пшзароуп, ара зегьы пшзароуп,
Ара зегьы пшзароуп, ианхцәымца.

Ҳақсадгъыл ҳахъчароуп, ҳақсадгъыл ҳахъчароуп,
Ҳақсадгъыл ҳахъчароуп, ҷсраенынза...

* * *

Агәра згоит, ишааигәоу агәра згоит,
Агәра згоит ишыхарам са саъбал.
Аха сцоит, санаалароуп, са сцоит,
Зны сҕәымшәышәуп, зны зынза сәырҕаъбан,

Исхәалоит, са сиаша, уи схәалоит,
Иахъаҕаху саман ицалааит.
Сағалоит, иаангылом, сағалоит,
Сызтаху мратцас ирзыцхалааит!..

* * *

Ба бнасыдҕъеит амцеипш бсыцәшәаны,
«Уа ухутәымзаап!» – ҕыбтит бәыргызмалны.
Сара сгылоуп сҕәыбан, срышәшәаны,
Шәара шәратцлеипш, зны ишәымаз малны...

Аха бзымцеит, бамышьтит ба бгәы,
«Иухкьо сеидру?!» – бхәахит блала скылтәо.
Кәыркәаз акәыз, нанхәаз акәыз, ма цхынҕәы,
Скалалааит ус, бсымбар амуа, сгәы бантымтәо!..

* * *

Дхапыц хәаан дыҕоуп сара сзы,
Ус анцәа дишеит, илзызурыззеи?

Шаанза дцэыртцуеит, мамзаргь хэылпазы,
«Уара анкьеипш, уажэы сзутахымзеи?!»

Саргы сашьтоуп, исзыпшаауам атак,
Сымхэыцзакэа, иаинырсланы изласхэарызеи?
Мшэан, уажэраанза еицтахаршэуан хара хтак,
Хьаа хэычыказ, ухацыц бзиа златцысхрызеи?!

* * *

Изыфуа зтахыда? Стцауеит,
Баша скэафза стэома иаашаанза?
Азэ иимхэац ыыцзак сыпшаауеит,
‘Еазэ сыгэтыха имаздоит даапшаанза.

Уатэ игыло издыруада иртаххар,
Иаалыркьан ирзыкалар лабашьан.
Урт рзыхэан сеидру имагэахэхар,
Ажэа бзиа рбатцэкьар, идмырфашьар...

Изыфуа ртахызар, табыргны,
Ари адгьыл сықэымзаарын баша.
Урт рхьаа сыцны, ргэы сыгэны,
Урт рзыхэан исыман гэыргьаеҳэашак!..

* * *

Акгы хэеилам, шыта хаилытцит, шыта иазхоуп,
Уажэшыта абзеираз, даеазэ лышка сымфа хоуп.
Нак сылпыртцит, шыта дсымбарцазы снаскьеит,
Сакэшан сшааиуаз, зегь акоюп еита хайнкьеит!

Мшәан иахзеилои, ҳаитазеиқәшәазеи абас,
Ҳаибамбар амуа, ҳаиқәымшәар амутцәкьо зынзас?!
Сапырцит лымџа, аха антцәамтәґ саанагеит,
Мџакоуп иґоу, сышзанымтүаз агәра згеит!..

* * *

Ах, исхысит аурт сшьаґаны,
Ах, аґсра сацәынхеит, сацәынха.
Ахәыц сыгхеит сґахарц сшьабаны,
Шьоуки срыманы иааит сеимрыхха.

Аха срыцґаишьеит, дсыман Анцәа,
Сшахымзац ибеит сара акгы.
Зегь акоуп, ара сґытцүазаргь сцәа,
Зынза сеастом, саиааит аґсраггы.

Са сызґыз, сара сус еиқәхару,
Шьоуки ихыртартә ирыхәар цґасы.
Сеидру, сеидру, урт иртаххару.
Сеидру, сеидру, баша еиқәымхоу сыґсы?..

* * *

Шьта ҳаґәытцып, шьта ҳапыртып, шьта иаххәарым,
Аиаша зтатцәаху ашәындыкәра ҳапшаарым.
Аха иаадыруеит ҳашзацәымцо, ҳамџа шку,
Иара затцәык тынхас ишґамоу, ҳаґсы шаку.

Ҳа ҳашьтырцаап егья зиас, егья пша,
Цьара иртаххозар, нас идҳархәап ҳаргь ҳалша.

Хара иахтэышьтрам, ахаан хашьтамлап ххазы,
Хбарақьатуп, ихапсахуам хиаша апсразы.

Аха иаадырроуп, харггы бзеирак хшахьзауа,
Хацьал заацэа ицэыртцазар, хшацэцауа.
Хамфа нцэарггы, цсра-зра ақым ха хзышьтаз,
Зразкы хыхымзас, ха хмырхэаган шэгэатца хтаз...

* * *

Быблақэа исархэеит: «Иумзан!»
Бқышэқэа исдырбеит: «Умцан!»
Сыгэггы хэхэахуан: «Умназан!»
Уи исзаанацоз зынза иоумазан...

Руа ииашоу шыта еилкаа,
Ухатцоуп иќатца алкаа.
Аблеи агэи еисуанатцы,
Маза унеины уи дыгэзы!..

* * *

Амза карахеит, ажэфан карахеит,
Рыцсы заны лдэылтра иазыцшуп.
Ацэа далахеит, ацэа далахеит,
Арцыс игэы ахчнызеипш ишуп.

Ихьбаақэа еидарахеит, ихьбаақэа еидарахеит,
Уажэшьтацэќьа уи дныжьны дызцом.
Лааттра давахеит, лааттра давахеит,
Ашара агэы ицоуп, изыцшзом.

* * *

Зны имлакыран, зны ихьтакыран,
Зны хгəы тəын.
Зны ицəаакыран, зны имаакыран,
Аха ицатəын...

Ххьаа хшатцаз, хгəырџа хшатцаз,
Хааит абра.
Иахьа ишəаргəындоу, иацы ихатцаз,
Иахгом угəра...

Амал иашьтаз, ирцəызит ашьта,
Уаха ирымбеит.
Ауаџра иашьтоу, уталар хашта,
Бзеила уаабеит!

Зны имлакыран, зны ихьтакыран,
Зны хлахəуан.
Зны еибаркыран, зны еимакыран,
Аха хцауан...

* * *

Зны сывара иасит аурт,
Зны сган зегьы џнахит апша.
Имышəмарит са сзыхəан афурт,
Сахатəарцгьы стахымызт ашша...

Схандеиуан са стəала есымша,
Скəыкəы-цыкəуа сықəын адəы.
«Ех, ажəџан, укаххаа ухазша,
Икалозар, ибжьоумырзын ха хтəы!..»

Мал дук са сашьтам зынза,
Истаху акызатцэык ауп.
Сыжэлар рхақәитра сахьгза,
Убри азыхэан сыцсахэага тоуп...

* * *

Ажэа тќьейт ахеипштцэќьа,
Игэы ашыра иалќьейт.
Сеидру уажэшьта ипеипштцэќьа,
Итыц дугьы дамќьейт!

Ас хракырак дхамлар,
Дрымбазтгьы ас дзакэытцэќьаз,
Иаргьы дытэуамызт шхамла,
Ма дкабон дахьхэытцэќьаз...

Уи башаза дьгэжэажэойт,
Ихы ацэигарц дзашьтои?
Шьта дыцнашэейт ажэа,
Шьта ихьзоит, дабашьтуеи?!.

* * *

Атцыхэтэаншэа лылацш насхыжьны,
Дцеит имхэазакэан ажэак.
Схала сгэырфазатцэ сазныжьны,
Дсымтакэа уаха тынхак.

Ех, Анцэа дузза дшахатуп,
Лгэы итоу зегьы сашьтам сара.
Ла лзыхэан ахааназ срахатуп,
Ла лзыхэан сацэшэатцэќьом ацсра...

Знызатцэык сылапш лыхьзаттгы,
Сыгэтыха зегь уи исзаҳэон.
Знызатцэык лыччапшь сѣапхазтгы,
Кыраамта ауха сарцхон...

Ашэымтаказ схала сынлыжбит,
Иаалыркъан ус илгэапхеит.
Атцыхэтэаншэа лылапш сыхлыжбит,
Ҷамтатцас уи сызлырхеит!..

АУАЦЫ

Амра иамхэац ажэак, ажэфан иамхэац ажэак,
Адгьыл иамхэац ажэак, дунеихаан.
Ирыбжьамлац тызшэак, зынзагы алушэак,
Ирзымхэозаргь ашэак, урзымгэаан.

Нас иухьи уара, узыргэамтцуеи ара,
Хыла-гэыла адунеи зегь еилоутцеит.
Иумгозаргь рыгэра, итоумыргылан утэра,
Шьюук ахшьыра, шьюук ахлантц итоутцеит!..

Уа иуеихау дмизац, уа иуеихау дкамлазац,
Баша ухы тоумырхозтгы ухала.
Игэгэазоуп уара удац, азэ уа укын дымназац,
Нас укэзааит адунеи ду лыцхала...

СЫЛАПШ БЫТЦШЭАРГЫ ЗУАМ!..

Сылапш бытцшэарц бтахын, сылапш бытцшэарц
бтахын.

Сылапш бытцшэарц бтахын уи ауха.

Хрырсит, хрырсит, азқәа хрырсит,
Иахьырхытцәоз азәи ыццәеи.
Ддысит, ддысит, хаға ддысит,
Хамч дацәшәазаап ақамсхәыццәжә!..

* * *

Ажәа дахәан, истахуп хәа,
Ажәа ирцәит, иеигзауазма?!
Ғыртт утәа хәа, имыццәуеп хәа,
Аха иажәа далахеит, дтәауазма?!

Рнапқәа еиныркәеит нақ дақәытцырц,
Иара дгәыргәеит иргәацхаз цыишьан!
Ажәа бзиа уґы итытцырц,
Угәы цқәамкәа иамам ишьа...

* * *

Урт абзиа еигәыргьар,
Агәыхь баацс рызцәыртцуеит.
Ус маншәалак рзеицыркьар,
Игәыргьо уи иазхәыцуеит.

Урт зычхаз ирылшатцәкьо,
Мамзаргы шәкәык ианзалома?!
Изықәтәо анышь зыршақьо,
Цәгьамзар бзиа рзалома?!

* * *

Абас интәозма хара хгәыгра,
Абас иааигәазма хлахьынтца?

Ҳага илымшеит ҳаҷыхра,
Нағзашья изамтазеит идта...
Цқя ҳаилацқан ҳааикэагылан,
Цқя ҳазхэыцып ҳа ҳтоурых.
Ҳала хтытқкян цқя ҳааипылап,
Иаагэағьызеи, ҳаи, ных, ных!..

* * *

Уи слызхэыцуан ауха аашаанза,
Ас ҳаипыртырц зылтаҳхазеи?
Цқя ҳаизааигэан ҳаихэапшаанза,
Лыблағ смааиртэ сзымыцхэазеи?

Атак сзыкамтеит сызтаара,
Сшақэымгэығзоз атдых кьағхеит.
Цқя избаанза лара лцэаара,
Ихэытқкяз амца лырцэарц датэхэеит!

* * *

Са саанахэт азиас,
Сама ицоит сышьтыцаан.
Дысцылоу зымшьта бзиаз,
Сыгэра игартэ дысхықэаан?!

Шьта сахькылсуа сеидру,
Шьта сзыниоу сыздыруам.
Иарбан цьалу исцеипшу,
Зғы баацск уаҳа сзыруам...

Аха аеыф знык итқкяз,
Акамч знык изнырыз.

Дканажьзом иара зтэйтцәкъаз,
Знык аҗаф изырыз...

* * *

Ацәгъа бжьыргарц ха җабжьара,
Иҗабжьартәарц аҗәынтәа.
Рыбла ихымлакәа аҗашьара,
Иаххыргәышьон зынза хцәа...

Аха ак камлазшәа, иахмаҗазазшәа,
Ихамбазазшәа храфсны хцеит.
Ус иахәтазшәа, баша итәазшәа,
Ркытбжьы мгазшәа, рыҗсы рзеит...

...Цсыхәа рмоуит, ирызкамтәеит,
Ишыҗшыз баша илеихашәит.
Ирылшагәышьоз, мфак рзамтеит,
Рхәынтәа рыфнутцка ирыҗрашәит!..

САНИ САБИ

Арахь шәыкам, уажәшьта акыр тцеит,
Сара цхызлагь сшәышьтоуп, сызшәыцрытцуам.
Аха сааигәа шәгылом, шәсыцәцауеит.
Шьта шәаангыл хәа җыстуеит, шәсызхәыцуам.

Шәа шәгәы тынчуп, икам уа кык-җык,
Уа цьанатуп, уа зегы-зегь знеиуам.
Нас мышкызны, инықәстцар схы знык,
Шәа шәахь анеира мап ацәызкуа среиуам...

Ҳағғғғазан...
Шәәаи ахацә,
Анырхәауаз
Ҳаикәшәазан...
Ҳмахәар цхьартцәан,
Зегь иахзеипшыз,
Уск хәғзан,
Ҳаит, ахацә!
Иахьа шәызғеузегь,
Зынза ицшзазам!..

* * *

Среиуазам ажәа иамыргәырғьо,
Мамзаргь иардысны иамыртәо.
Ажәа ауахьад еипш, згәы итысхьо,
Среиуоуп, ршьапышьтыбжь згәапхо!..

Ианцәажәатәу исғамлац ағәацә,
Иахьхәхьуа снапы ақәкны искуп.
Иреиғьу ажәак анысзалцаа,
Ағәра сзахаршәыр – рызкуп...

СГӘЫ ЗЛАСЫРТЫНЧРИ?..

Сгәы зласыртынчри, сгәы зласыртынчри,
Амца сыщралан ағғәхәа сбылуеит.
Ах, сара исымчуи, ах, сара исымчуи,
Акызатцәык исылшо – аиаша схәауеит...

Ҳаға баацс ҳаииаины, ҳаға баацс ҳаииаины,
Шьта ҳазургои ҳәа агәызианра мыцхәхар,

Ишќа хней-аины, хашќа дней-аины,
Ҳагеимехара, анкьеицш имџаќа аатхар,

Ускан ҳа ҳашыца ршыа ҳаграгылоит,
Ускан ҳа ҳашыца ршыа ҳаблаќоит.
Ҳа ихамбазакәа атәра ҳтадыргылоит,
Ҳа ихамбазакәа бахәацшыкгыи ханќоит...

Зынзакгыи ихамхәароуп исымчуи, иумчуи,
Игәи хрыгәғәалароуп зымра ташәо.
Шәгәи зласыртынчри, шәгәи зласыртынчри,
Шәыгәтынчроуп сара зегь ратцкыи сзыцәшәо...

* * *

Уи дныхгыла-аахгыло, уи дынкаца-аакацо,
Анацъалбеит, сылацш дытцшәарушь лара?
Са слыцгыла-цгыло, мацк дыншата-аашато,
Срышьтоуп сгәи исызтымгаз ажәаќа рхәара...

Уи дыцшуазма уанза,
қәаршџны дсыхќатцәќеит.
Изуа-исхәо сақәшәом, испыртцда са сыќны?!
Шыта сшажәыз убратцәќа,
ииашан агәра згатцәќеит.
Аха исызхәом афасит, азгаб ләаќны!..

* * *

Уи дхамамзар,
Ҳа ҳахышәашәон,

Ҳа ҳзатҷохон...
Егьи дҳаламзар,
Ҳара ҳашәа
Еиҳагъы ипшзахон...
Ишәартагәышьоуп,
Ацәгъеи абзиен
Еишьтанатцы.
Ҳгәыцлагәышьап,
Абзиа ашьамхқәа
Гәгәанатцы...

* * *

Ирхәо зегь бзиоуп ҳазҳәом,
Аха ражәақәа ртыцағ игылоуп.
Макъана ихачҳалароуп, ҳаҳәҳәом,
Ҳус хадағ урт ҳацҳагылоуп.

Мацк ианахытцлак ртып,
Мацк ианырхаштцлак ишхалаз.
Ускан ихарҳәҳәоит атып,
Иахытцпрааз итәарцаз лыпҳала!..

* * *

Акы аниҗаху,
Акы данаҳәо,
Уа уахь дыпшуам...
Аха иитцәахуа,
Азбахә уеиҳәоит.
Изауам...

* * *

Шөфк ирхыцшы,
Шэынтэ ихысыз,
Итэы иазгом...
Знык икылцшы,
Знык ихысыз,
Ихэы тахом!..

* * *

Зегы ззеипшу,
Акгы зхьаам,
Акгы згэырфам,
Сеидру ицеипшу,
Уи ахаан,
Дызкэугы мфам...
Зегь зыгэтыхоу,
Зегь згэалоу,
Зегь згэырффу,
Сеидру иху,
Ацэа дшалоу,
Уи дышиоу...
Жэлар рхьаа,
Жэлар рыгэтыха,
Дартэауам,
Уиоуп заа
Дызхэарехоугы,
Аха дыцсуам...

* * *

Арығбалагь,
Арымалагь,

Ихэагэышьон
Зегь рыщхэа.
Аха афонуцкалагь,
Адэныкалагь,
Издыргылахьан,
Ршьацхэа!..

* * *

Бцеит бара бниасны, уаха бмаапшзеит,
Уаха бзызхьауаз уаф днымхеит...
Исхэеит сара иныцакны – «ба бкынза саазеит».
Аха быччапшь гэхьаазгеит, исзымхеит!..

Уи ба бамыртынчит, уи ба бамырхэацэеит,
Хьаасгьы ибымкит са сыгэтыха.
Уаха са исымчи, ба бфьы сынхацэеит,
Шьта исхарахом уаха ба бныха!..

Сцеит сара сниасны, уаха смаапшзеит.
Уаха сынхом са сеитымха.
Сыкан зны сзиасны, нас сагахеит.
Аха исыбаргэуи ба банысцымха...

АУАФ ГЭАФА

Ажэа аниахта,
Дцэажэалааит хэа
Ауаф гэафа,
Жэабей жэеизеи
Днархысын,
Дхалеит жэафа!

Шьта иртэгэышьеит,
Царта амам,
«Илутаа!»
Иахьакэым дамгаait,
Хайт, амарца,
Шэа шэааихаа!..

Аха ихьзода,
Ишьаға еихихэеит.
Ауаа гэаа,
Ифьтца ажэа,
Иуханарштып,
Амщцэга, ауаа!..

* * *

Кэышра игым, данымцэажэо,
Аха дцэажэар – хагеита!
Даарыцхаушьап даныгэжэажэо,
Угэы артэыуап илакта!

Знык узнеир игэакынза,
Знык узылсыр «итэарта!»
Ахэынцэа утахап шьамхакинза,
Хынхэышьагы уоуам – хагеита!..

* * *

Иахьахэлаанза ухэан-схэанла,
Лымш наскьалгоит, даапсазом.
Иахьахэлаанза агэам-самра,
Дылоуп дыауа, илыцссазом!..

Ацѳа аалхалан илымнахаанза,
Уи илцѳынцѳома ахѳатѳы?!
Днеилоит ус, дацырнахаанза,
Илзыгъашкаанза азѳы итѳы...

* * *

Ус ицѳозма, акыр зхытцуаз шыак аацшит,
Ирзеикѳыртѳозма,
агѳара-гѳарахѳатцѳкѳа ирыцѳешит.
Итацшгѳышьеит, иреигъзоу цкѳынак илакта...
Дагагѳышьеит, нас уи акѳеит иуахта...

Хышѳашѳашѳа амам, ибаауам уи, иагъыцсум,
Ирхаштхъаз цъыршьон, ианбатѳиз, акыр цуан.
Икшагѳышьеит, реиха иахърыхъуаз игѳѳѳаны,
Дартѳагѳышьеит, ауаѳыццкѳа инаихъзаны...

* * *

Ианбатѳиз атцла дузза,
Хара шѳшьырара хазнауеижьѳеи,
Ицагѳышьеит шыѳа инахызаа,
Хшыара хакѳнакѳт, ихацхеижьѳеи...

Аха дац хѳыцкѳѳак аанхазаап,
Ихыцѳ-хыцѳѳа аѳа рхылтцит.
Атцлагъ баша имѳѳазазаап,
Иаххаштхъаз ччацшькеипш,
хаитазхѳыцит...

ЗЫГӘРА ЗГОЗ...

Зыгәра згоз, лыгәра згом,
Лыгәра згом, лыгәра згом,
Зыгәра згоз, лыгәра згом.
Уи зынзак дысзыхгом,
Дысзыхгом, дысзыхгом,
Уи зынзак дысзыхгом.

Атцых хәлар, ишазом,
Ишазом, ишазом,
Атцых хәлар, ишазом.
Шьта дыхнымхәыр, сшәазом,
Сшәазом, сшәазом,
Шьта дыхнымхәыр, сшәазом.

Ашә абжбы сыргазом,
Исыргазом, исыргазом,
Ашә абжбы сыргазом.
Зынза лааигәагь сиязом,
Сиязом, сиязом,
Зынза лааигәагь сиязом...

...Аха лгәы абжбы саҳауеит,
Исаҳауеит, исаҳауеит,
Аха лгәы абжбы саҳауеит.
Уи еиқәтәар хәа сшәауеит,
Сшәауеит, сшәауеит,
Уи еиқәтәар хәа сшәауеит...

УЦКӘЫНРОУП ИСНЫҖӘӨ!..

Ахаангы хәиҫызцәан, хәа ажәа уҫакын,
Уааҕымтцзакәа уҫхәон шьоук рыбжьара.

Са уныхэаҕа анысхэоз сзысхэыцуаз ҕаакын,
Уа улақәа ишырхымзгыы цхашьара!..

Учкэынра сныхэон, иуцыртцны ицахыоу,
Ууафра сныхэон, назаза иуцэҕькалаз.
Урт шыта иабакоу, дызуста ирыхьзахыоу,
Адэы пшзақәа иргэалашэоит, хашьта зынхалаз...

Шыта утэымуафуп, зегь узеипшуп уара,
Амал-қамса агэтацэҕька унеины вантэалеит.
Анкьеипш уаргэыргъазом зынзак ҳа хбара,
Удақәатцэҕька ихацэтэыму ҕа-шьа цэҕьак рталеит.

Зегь умоушэа убоит аамтала уара,
Убызшэеи ууафрей роуп нас иуцэызыз.
Иабоутаху мамзаргь уи артытра,
Иазхьацштэу, адунеи ду иуцэанытцыз?!

Убриоуп сызмыргыло, скыдкьо сызмоу,
Убриоуп сара схьаакәа ирхьаау.
Убри зегьы зцэызыз, дыссызам, мамоу,
Ахааназ сиягоуп, сагьизгэаауп...

Учкэынроуп исныхэо, уажэра стахзам,
Сгэы ззыбылуа уиакоуп, инужьыз.
Ууафра уцэызит, уқьацтоуп, уаф духзам,
Закә дацуи, уа уаазго, указмыжьыз?..

Ус бымун, сныбмыжьын, баасзыпшы,
Цқьа сзакәу еилыбкаап, баасҕапшы.
Иауа-иашэан ажэакгыы бығешэазом,
Амца зхысхыоу абнеипш – бсыцәшэазом!..

Ех, аф бмысааит, азгаб, бгэы бажьейт,
Ақээршөы сыхсит, сымшқәа шыта ихыжьжъейт.
Ба бахь амҫа иқәушәа, сзыцәшәо,
Бахызбаауейт амрагь антәшәо!

* * *

Уи лыхьз ахәыц еипш исҫәашәейт,
Ах, илбааздатқәкьар хәа сшәейт!
Шьта хәипыртцит, шыта егыҳабжьам,
Хәилибакааит, хөыцьягь хжьам!..

Зны иантагьежьюаз ххы апша,
Зны ианхзымдыруаз халша,
Ажәҫан дуззагь лахаркәуан.
Амрагь хаблақәа хнакуан!..

Хә хакәын иқәыз адуней,
Цьарак ханзымтәа, хангәатей.
Ицсасит, иаҳцәызит ихабжьаз.
Ахраҫ, анакә еипш, хазжьаз!..

...Ицеит урт ашықәсқәа ццакны.
Сгәы итыхоз сзымхәацызт лҫәкны.
Шьта иалшоит дааразагь саршәар,
Уи лыхьз ахәыц еипш исҫәашәар!..

* * *

Зегьы ртәы зхәахьюу хәа уаҫгы дмизацт,
Зегьы рхәы зфахьюу хәа, уаҫы дмыцсзацт.

Зегъы ирыхъзахъоу хэа, азэгъы дꞑамлазацт,
Зегъы зынцахъоу хэа, уафы дꞑамбазацт.

Нас шэаꞑэытц, иазыжэуеи, урт ртэы шэымхэан,
Уи ажэырꞑи аужэреи шэылтц, уи аухэан-схэан.
Азэы иныхэа амзаꞑеипш еигэыргъарц зылшаз,
Ишьап ахаангы дыꞑэиꞑом, диꞑэныхэоит хазшаз...

ИГЭБЫЛРА ИЦТАРЫМЦЕИТ...

Иашыцэа дрылтцит, уи дычкэынан, деибаган,
Акгы ихымтцит, хэа дилгеит, дихэынган.
Ргэы дырзалхуам, рыꞑсы дырзалхуам, дырꞑабоит,
Аха уаха дшырзнымкыло агэра ргоит...

Идгъыл ихоит, идгъыл дамардоит уажэшьта,
Баша ихъчозма, иꞑшааит араꞑа иуахта.
Игэыла-изла, зегъы иꝼаршьоит, иꝼута,
Шаꝼа иꝼынчуи, шаꝼа ирахатүзеи илакта...

...Уи гэырꝼада, уи лабжышла дꝼэабаны,
Зегъ неипыртꝼны, шытахъꝼа идэыꝼэлеит ихынхэны.
Уаха дхыаꝼшуам, игэы шꝼынчу агэра диргоит,
Аха игэбылратꝼꝼа иꝼтарымтцеит, арахъ иаанхоит..

МЫЦЛА ЕИБАРКЫЗ РАХЪ

Агэра згоит, изгоит, изгоит,
Агэра згоит.
Бзиа улбоит, улбоит, улбоит,
Бзиа улбоит.

Ла лзы ишеит, ишеит, ишеит,
Ла лзы ишеит.
Атцеи дшәыхшеит, дшәыхшеит, дшәыхшеит,
Атцеи дшәыхшеит.

Уи дуаѿхеит, дуаѿхеит, дуаѿхеит,
Уи дуаѿхеит.
Уи деихеит, деихеит, деихеит,
Уи деихеит.

Шәа шәахь дымцеит, дымцеит, дымцеит,
Шәа шәахь дымцеит.
Шәа шәтәы имцеит, имцеит, имцеит.
Шәа шәтәы имцеит...

Ҷаи, шәтахеит, шәтахеит, шәтахеит,
Ҷаи, шәтахеит.
Шәышьта ирхеит, ирхеит, ирхеит,
Шәышьта ирхеит...

Шьта ак мыцхәхеит, имыцхәхеит, имыцхәхеит,
Шьта ак мыцхәхеит.
Шәымц шәыпхеит, ишәыпхеит, ишәыпхеит,
Шәымц шәыпхеит...

С Ы М З Ы Р Х А

Хәа рымам, гәырѿа рымам,
Зегь ззеипшу рацәаѿхеит.
Уахьрыхәапшуа, ус, иарымам,
Рых иазеигьу ахь еихеит.

Уара уапсшәа зтахыда,
Уара уқбабызқәагы убас.

Рашта уталар, рыџн иахыда.
Амџа иқəуп зегь еивас!..

Иаарылшозеи, рыцсы мтəйтцəкьеит.
Цароуп, малуп изышьтоу.
Нак иумжəан ура утəйтəкья,
Иргоит, иагьашьтам изқьацтоу...

Ас мацара хцаларыма,
Астцəкья дықəуп адə хəгоу.
Ххықəк ақынза хназарыма,
Дызустə ихауоу, иахтынхоу?!

...Хəыцра гəартак ааины исыжəлоит,
Срыма идəықəлоит сеимырхха.
Зны сшьацəхныслоит, зныхгы сєыжəлоит,
Аха икасыжьюам сымзырха...

* * *

Зегь акака ианрышьтоу ифкьаса,
Хəыци-дуи аннеиуа, еицрыцсса.
Са сызєу закəызеи, ура хса.
Сгəырџақəа схапапеит, ачычмаса!..

Адуinei ду сзеиқаратəру сара?!.
Агəыгра нтцəом, ишнымтцəо еицш ацсра...
Ах, аиаша, сеидрума уфхəара,
Ура уанмыз, еикəхоит хə х-Ацсынра!

* * *

Ажəлар рыхьзала дцəажəоит иара,
Иажəақəагь даара ихьантоуп...

Урт зырхэыцша ак ахэара,
Илшоит, уи азыхэан деикэшэоуп!..

Аха ажэлар ирыхэоз анилшоз иара,
Их иахэоз мацара дафын.
Убаскан иакэытцит иара игэрагара,
Аха ицэажэара цыкуам уи азын!..

* * *

Абзиеи ацэгъеи шыта еилырганы,
Дасу ртыцкэарфэ инеины инатэеит.
Аха дрызнамгеит иара игэра ганы
Ирбац иакэмызт, уи тыцхи сынтэеи...

Мшэан, ирыбжыам урт арака маза,
Икатцэкыоу шыкоу аартны ирхэауеит.
Казшыа баапск илоуп, дзакэытцуам зынза,
Азы цкыаны илеиуазар, уи ирхэашыуеит!..

* * *

Даара дшэартоуп зтыц иахырцаз,
Зынза инамцхэны бзиа избаз!
Ибла шаапшуа имрымхырцаз,
Зшыапы кыафэу амц зхэаз!..

Чэазнык данхала ахэы кышэ-кышэра.
Амарцъа уа ихлахатц гьежыуеит.
Ха хауп изпырхагоу уи илахь чышэра,
Хаззыцшу цэырттра дук ашыуеит!..

* * *

Исашэхэ, нас иабацоу, урт еишьтагылан,
Рыблақэа такэахауп, рылахь еиқэуп.
Азырхэашьфы днеиуеит урт рацхьатцэқьа дгылан,
Ихаан мыц зымхэатцэқьац қьаад еытк икуп...

Исашэхэ, нас абастцэқьа ирзеибымхэо ирымоузеи,
Уахи-ени излацэажэои, уаха имаацсо?!
Исашэхэ, урт ирышьклахэуа ирыцу ирзырузеи?!
Еитах ихынхэуеит дара «ацьыка» ахькацсо!..

* * *

Аамта цеит, иара изыцшуазма,
Аамта ццакуан.
Игэахэтэы дахьзеит, аха дтэауазма,
Уи дцауан...

Зегьы дрыхьзеит, аха дызхьымзас,
Ак аанхеит.
Уи пытк дназеит, аха дахьзымназас,
Иназатэхеит...

* * *

Шьта акгы ззеилам реицш хаипыртцуеит, хаибабом,
Шьта хцэаныррақэа зегь хьтцны ицэқэырцом.
Шьта сышнеиуа снымфохьтцны баатраф стэом,
Еирызк азна азы хьшэашэа са сзы ибтом...

Шьта атцарақэа ахьчырчыруаз бсырбазом,
Шьта акэарақэа ҳахьрыруаз бызгазом.

Кыр сыңшгәышьеит, уаҕа ахаангы схынхэзом,
Са сцагәышьеит, аха сгәы мыжда зцазом!..

* * *

Бысзымгәаан баша, цыым,
Арыжәтә сзафысуам, афасит?
Бара ишыбхәатцәкьо сашьым,
Фынтәыршыра афақь бәасит!

Бангәаашаз бдыруоу? Баазырфшишь,
Исызгәамтакәа амытцкрьшь сашьызтгы!
Нас ибыхъзеи, баасәафшшишь,
Ирыцхазамзи, убри сымжәызтгы!..

* * *

Агәра згоит, шыта ишыргылатәу акәац.
Абра иаангылатәуп, уажәшыта ахыркьбара атахым.
Са адәы сықәым, ма сышьтырхып, сыдрыгәхәап,
Зцәа итытцны, зегь ззеицшугь дыстахым...

Агәра згоит, ҳа ҳаилибакаар – ҳаикәхоит,
Убрака итцәахуп уаф изгәамтазо мчык.
Аитцашьыцра, ағыгеибагара хтанархоит,
Пату еиқәахтцап, шәааи, ҳаихзызаалап хәычык...

* * *

Уара иумбазеит сара схяа,
Уссгы иумкзеит са сгәырфа.

Успыртцны уцагэышьейт уа заа,
Угэы зырхэашьуа ахыккам зымѡа...

Ус шакаѡы урпыртцны уцахьада,
Азэы ихьаа ахэынцэеицш уацэшэауейт...
Уаѡ дыкамшэа шубауа ухада,
Убригь мышкы угэы ахшэауейт!..

* * *

Мшэан, ихатцалеи хара,
Азэи-азэи хзеиѡапшуаеи?
Хязыкэпѡи ахыыз архара.
Атыцкэа хрышьтам, иахтахзаеи?!

Мшэан, иаангылатэуп цьара.
Хакэымлароуп ацха ишэартѡу.
Азэ даѡуп даакэымтцзакэа артысра,
Хазышьталѡи, азыхэашь зеазтѡ?!

* * *

Итцыхэтэы нымхар хэа дшэауан
Идацкэа анытцжэа, дрыцхагэышьан.
Есымша ишьтахька дыцшуан,
Ихшаз рыла ипсы тагэышьан...

Аха импытабеит дара,
Игэырѡа хышхытцэѡ даларшэгэышьан...
Уажэшьта иааиргы ацсра.
Уи иаѡымсырц дахэагэышьон...

* * *

Инымтәазеит ажәа, агәаҕынтәи иаауеит.
Инымтәазеит ажәа.
Ицымтәазеит ашәа, изтәыда, стәауеит,
Ицымтәазеит ашәа.

Исхымтәазеит схәаа, уи сеиқәнархеит,
Исхымтәазеит схәаа.
Сзымцазеит заа, нарцәыҕа, сеиқәхеит.
Сзымцазеит заа...

* * *

Ауха аашаанза уи длызхәыцуан.
Ауха аашаанза.
Цқьа даапшаанза наҕ дылпыртцуан,
Цқьа даапшаанза.

Ихы итыпшшаанза лажәа ицын,
Ихы итыпшшаанза.
Уи дыпшшаанза дцеит дипыртцын,
Уи дыпшшаанза!..

* * *

Амшқәа ирцәызго, атцхқәа исцәыргоит,
Ех, сара қәашьда сзынией?!
‘Еык ауп иаңызго, уи ахыз зегьы итыргоит,
Нас егырт рыкекыдҕьо изышьтей?!

Шьоукгы мақарлап, шьоукгы парпарлап,
Егырт иҕартцагәышьоит шыапғаршә.

Ҳағанатц ҳқәарлап, ҳағанатц ҳқәарлап,
Уи иарығәғәап шьюук рцашә...

* * *

Уи дыцәгылан иааизымычхартә амра шыра,
Хыла сҗейтарц иҗахыназ иара ахшыра.
Анцәа дсыман, наҗ сицырган пытк снаскьеигеит,
Амра шыра дыцәирхалозма,
иаргыи деиҗейгеит...

Уи дхықәгылан азыхәашь сеиҗарц наҗ дсыгәҗасны,
Ахәынҗцәа сықәҗәо иара дбадақуан ибз дасны.
Анцәа дсыман, уи дысхылацшит, азы сҗаимыжыит,
Иаргыи дышиашамыз иирдырит,
аха дҗаимыжыит...

Уи дшысхымызоз агәра анига,
даара дшәатцәкьеит.
Иқәыцма длақәтәаны сиркьяцыҗцәкьярцгыи
избатцәкьеит...
Уи шқәырқәыруаз, ишкьяркьяруаз, иахьякәым
дагатцәкьеит,
Иара қәашьдагы, уаҗа дзымгылт,
дахнацаатцәкьеит!..

ДЫҚӘРЫШӘЗА ДТӘАН

Сасцәа дукәак са истан,
Са истан.
Слыхьзап, дабацари уашьтан,
Слыхьзап, уашьтан...

Лара ардэынатцас дтэан,
Дыкэрышэза дтэан.
Уи гэырѡа хаакгы лѡатэан,
Гэырѡак лѡатэан...

Мшэан, сеилалгатцэкьеит сынтэа,
Ааи, сынтэа.
Зынза ашшеицштцэкья санлыртэа,
Санлыртэа,

Зынза сычхара анхытта,
Ианхытта,
Лышка сдэықэлеит сеицхытта,
Сеицхытта!..

Цым, еижягоуп, ақэацсата,
Ақэацсата.
Аха иахнаркьар, ҳагеиҗа,
Ғагеиҗа!..

Ах, ианлырцэгьа ллакҗа,
Ллакҗа,
Зынза ацьныш лхата,
Лхата!..

Илыцэхагэышышааит сыцсата,
Сыцсата.
Бан дылцэызгоит лгэыгырта,
Лгэыгырта!

...Сасцэа дуқэак са истан,
Са истан.
Урт сеилыркаарц шыҗа ирыхэтан,
Шыҗа ирыхэтан!..

ЛЫЧЧАБЖЬ

Лыччабжь схаштхъан, ианбатәиу,
Сгәаласырхаауан иара!
Шьта исыздырзом дахьатәиу,
Шьта исгәалашәом лыцшра...
Әнак иаацәырцын, пырдалыкьцас,
Сгәы интаҳәмарны исыцәцеит.
Сгәалашәарақәагь еимхәыццас,
Рыхьтәы рахәыц инахашәеит!..

* * *

Иац зшьапқәа аеҳәа иабылны ичычхъаз,
Иахьа апаркет ахьықәым, иузнагом.
Иац крыздыруаз, даара кыр збахъаз.
Иахьа ацстазаара ицәыхьантахеит, дахәом...

Арақа ртыцқәа рцәеилагар зегьы,
Атакы рыцсахыр алшоит иара аиашагь.
Дымәашьяаит баша, арақа зынза азәгьы,
Аиаша рзыжуам, даныкоу азбахә зхәаша...

* * *

Зегь акака ирышьтоуп, иццакуеит,
Зегь иртаху рдыруеит, уабарыхәо!
Сара зегь сымкәтцшәоит, снапы цшакуеит,
Шьоук ирхаштхьоу ламыск сашьтоуп, схырхәо...

Зегь амал еизырыхәхәан, иаатәеит,
Уи рыцстазаара ахтныртцароуп ирыхьчарцаз...

Сара «мышьтацэгъак» дсықәшәан, сикәтәеит,
Ламыск ситәеит, амал мыцхә смырххарцаз...

Зегь аеыжәла бзиеипш, иццакуеит,
Рымфа уанхалар цслымзтцас уршьақьатцәкьоит.
Хәы змазам ишашьтоу рыба хкуеит,
Хәы змоу рааигәа ишыкоу, ирыцәтцәкьоит!..

Сара сабшьтра сзырцхашьазом, мап,
Сара урт исылартцазоуп саазго.
Зегь сцәызыргы, сыламыс сзынхап,
Ҷагоу сибәаит, испырцны, нас игәхьаазго...

* * *

Ацтхәа злачқәа ажәфан рчыфәеит,
Нак икәарцалт зынза ацша.
Ала цинеипш, иаргы рцәыфәеит,
Зынза ишәаргәындоуп, ахтыцшша!..

Амра аабом, шьта иршәахауазар?
Иахцәызит амзагь алакта.
Шәаххытц, ара ацтхәақәа, ишәахауазар,
Шәарт ишәзааигәатәуам хуахта...

Ачуан атцеипш, ажәфан чыфын,
Аха тыцкаф аарла ихтын.
Сасрыкәа ибжьеипш, уа бжы гәгәак нтыфын,
Иацкьеит ицәыртыз афартын!..

И Л Ы З Ҷ А И Т ! ..

Ихамбазакәа шьта илызхаит,
Шьта илызхаит!

Уи афызцэаггы лырхаит,
Илырхаит!..

Нас ашьабстеицш дырхаит,
Уи дырхаит.
Хгэахеанзамкэа ицэыртца, хаит,
Хазшьыда, хаит!

Аха иаххэоз лылмырхаит,
Илылмырхаит.
Атца еихахатэ еицш, лызхаит,
Илызхаит!..

* * *

Сылтахушэа, сылтахимшэа,
Хаи, афаст!
Са слымбоушэа, дыцэкэырцоушэа,
Нак дыкфаст!

Аха ацакья лзыцеуазма?!
Дхынхэит...
Саргь агэфыгытэкья сагауазма?!
Дыбзахэит!

Сылтахушэа, сылтахимшэа,
Калцауан.
Дтэахушэа, дынцэахэушэа,
Дсыцшаауан!..

* * *

Амш еилгеит, ишеит икаххаа
Атцых иахтеит хгэырфаггы.

Аха ихацрытцуам, иахнатом таха,
Хьаак хаґрыхоит еихаґы.

Ға хаиґызшаз, хамчра еиґишеит,
Зынза хаґаґаамхарц – хицсаґьеит...
Ах, Анцәа, уи дзишеи, дзишеи,
Ғыстаак дцәыртдын, зегь ихґьеит...

Амш еилгеит, ишеит икаххаа,
Ға хаилгозар хәа иахзыпшуп...
Еицышәхәа сашьцәа, уажәшьта шәа хаак,
Арахь ицәырыжәга – шәґәы иташу...

* * *

Сацбал сзаапшылоит азеипш,
Зны иказказуеит, зны ихәашьуеит.
Сабанзананаго сґеипш,
Санибо ацсәаха дымлашьуеит...

Зны исәаччахуеит ахьырзеипш,
Ғәыграк саман ицауеит.
Сацбал, сухәоит, шьта уасґеипш,
Мацк ацстазаашья сцауеит!..

ТЦЛАКЫ ХАХЬЧЕИТ...

Уи даасәаччеит ихааза,
Ихааза.
Дызсызгәамтеи уаанза,
Уи уаанза?..

Ас дызустада дзааза,
Ла дзааза?..
Дышпассиру, лгэы тбааза,
Лгэы тбааза...

Ақәа данапқа, данбааза,
Данбааза,
Сара сғынза данааза,
Данааза,

Тцлакы ҳахъчеит, инааза,
Инааза.
Быхцэы ҳарбароуп, бара аамза,
Бара аамза!..

Уи даасғаччеит, ихааза,
Ихааза,
Лыччапшь самбылцызт уаанза,
Ас уаанза...

ШЬТА ДҲАЦӘХЫРХУЕИТ!..

Ани аби рхэыцрақәа

Шьта дҳацәхырхуеит, шьта дҳацәхырхуеит,
Шьта дҳацәхырхт!
Лацхьа ихырхәеит, лацхьа ихырхәеит,
Лацхьа ихырхәт!..

Рыпсқәа тырхуеит, рыпсқәа тырхуеит,
Рыпсқәа тырхт.
Ирағоу данырхуеит, ирағоу данырхуеит,
Ирағоу данырхт...

Ирҕызоу дҕыруеит, ирҕызоу дҕыруеит,
Ирҕызоу дҕырухт.
Ирымоу нырхуеит, ирымоу нырхуеит,
Ирымоу нырхт...

Ла илзыпшыхуеит, ла илзыпшыхуеит,
Ла илзыпшыхт...
Еиҕа пшыхәуеит, еиҕа пшыхәуеит,
Еиҕа пшыхәт...

Азгы ирхуеит, азгы ирхуеит,
Азгы ирхт...
Лсахья тырхуеит, лсахья тырхуеит.
Лсахья тырхт...

Ҫцәа зегь ххаххуеит, Ҫцәа зегь ххаххуеит,
Ҫцәа зегь ххаххт.
Уи дхаазахуеит, уи дхахьчахуеит,
Аха хлыпсахт!..

Шьта дхацәхырхуеит, шьта дхацәхырхуеит,
Шьта дхацәхырхт.
Лапхья ихырхәеит, лапхья ихырхәеит,
Лапхья ихырхәт!..

ИЦСАСИИТ УИ ИЦӘАШЬЫ!

Дхырсаσιит, дхырсаσιит,
Дхырсаσιит, шьта дышәшьы!
Ицсаσιит, ицсаσιит,
Ицсаσιит, ицәашьы!

Уи дизгәамтеит, уи дизгәамтеит,
Уи дизгәамтеит данаауаз.

Алыкə изамтєит, алыкə изамтєит,
Алыкə изамтєит иахьакуаз!

Ашəхымс дхытцит димбазакəа,
Димбазакəагы дыфналт.
Ларгы ддəылган димгазакəа,
Димгазакəа лгəатца дталт!

Атцых шссирыз, имшазакəа,
Имшазакəа ус ицон.
Уаха пхыз цəгьак имбазакəа,
Имбзакəа, иааиршон!

Ашəхымс дкылцєит лыхазына,
Лыхазына дкəаратцєит.
Аб, иухьзеи, мшəан, уцсыма?!
Чытбжьык уаха иумахазєит!..

Ашьыжь дыцəєит игəы ртынчны,
Атцых пцєит арасєипш!
Ах, уи дыкəзтгы ак имчны,
Изынкылозтгы ицха лцєипш!

Дхырсасиит, дхырсасиит,
Дхырсасиит, шьта дышəшьы!
Ицсасиит, ицсасиит,
Ицсасиит, уи ицəашьы!

ИШЦАССИРУ СЫМРА!..

Лыбла сым-сымра, лыбла сым-сымра,
Лыбла сым-сымра стапшуан.
Ишцассиру сымра, ишцассиру сымра,
Ишцассиру сымра, схəауан!..

Ус тымра-тымра, ус тымра-тымра,
Ус тымра-тымра дцауан.
Илпыртт аиатымра, илпыртт аиатымра,
Сыбла ишабоз лызхауан...

Аарлахэа ацсымра, аарлахэа ацсымра,
Аарлахэа ацсымра аапшуан.
Иабанзацо лымџа, иабанзацо лымџа,
Иабанзацо лымџа, стцауан...

Сымч кэарма-кэарма, сымч кэарма-кэарма,
Сымч кэарма-кэарма еизеит...
Баша слызкэарма, баша слызкэарма,
Баша слызкэарма, дысхэеит!..

Лангы дмақарма, лабгы дмақарма,
Уинахыс уаха ак сымбеит.
Илыстеит ақаруа, илыстеит ақаруа,
Илыстаз ақаруа лгэапхеит!

Сееикэа хазына, сееикэа хазына,
Сееикэа хазына, утќба!
Сзыкоу ла лзыноуп, сзыкоу ла лзыноуп,
Исхумыгзан лан лапќба!

Лыбла сым-сымра, лыбла сым-сымра,
Лыбла сым-сымра стапшуан.
Ишцассиру сымра, ишцассиру сымра,
Ишцассиру сымра, схауан!..

САЦӘШӘОМ САРА АКӘАЦ!

Илыргылеит акәап, илыргылеит акәап,
Илыргылеит акәап, ха ҳабжъара.

Шьта лѡызцəарə дьгехəап, шьта лѡызцəарə
дыгехəап,
Шьта лѡызцəарə дьгехəап, лымацара...

Урт сызбахə дрыххап, урт сызбахə дрыххап,
Урт сызбахə дрыххап, рызхаратцəкьа.
Ухəан-схəанкəак срыхəхап, ухəан-схəанкəак
срыхəхап,
Ухəан-схəанкəак срыхəхап, сара убратцəкьа...

Зны лкьышəкəа тьырчаап, зны лкьышəкəа
тьырчаап,
Зны лкьышəкəа тьырчаап, длагьырзышо...
Нас лгəатцаф слыцшаап, нас лгəатцаф слыцшаап,
Нас лгəатцаф слыцшаап, лытцх анымшо...

Хай, сѡашьатцəкьеит лхəап,
хай, сѡашьатцəкьеит
лхəап,

Хай, сѡашьатцəкьеит лхəап, уи дьгəжəажəо.
Шəыспьртц, хəа дьхəхəап,
шəыспьртц хəа дьхəхəап,
Шəыспьртц хəа дьхəхəап, данейташəо...

Са сышка еихап, са сышка еихап,
Са сышка еихап, шьоукгыы ѡыжəлан.
Саргы мацк сыгесьрххап,
саргы мацк сыгесьрххап,
Саргы мацк сыгесьрххап, урт снaryжəлан!..

Лшьапышьтыбжь кəац-кəац, лшьапышьтыбжь
кəац-кəац,
Лшьапышьтыбжь кəац-кəац, сгəы исыцəтыцойт...

Сацәшәом сара акәап, сацәшәом сара акәап,
Сацәшәом сара акәап, уи сахыңоит!..

К Ә Ы Ж Ә

Сылзасит аtryшә, быстахуп хәа,
Сылзасит аtryшә.
Сықәбымтқан бқьышә, бсынцәахәуп хәа,
Сықәбымтқан бқьышә!..

Иаатит лара лхышә ачарахәа,
Иаатит лара лхышә:
«Ипысеуеит уа ухыжә, аҫараха,
Ипысеуеит уа ухыжә!..»

Ишьтысхит сеигәышә апқацахәа,
Ишьтысхит сеигәышә.
Дастоит анышә, дысшәырбахәа,
Дастоит анышә!..

Дталеит амтцәышә, ахәапахәа,
Дталеит амтцәышә.
Дацәшәазаап лыпсыжә, сеикәшәырхахәа,
Дацәшәазаап лыпсыжә!..

Итцбырчааит анышә, ахәатәхамтца.
Итцбырчааит анышә.
Сылахоит бышә, санбзыфнамтца,
Сылахоит бышә!..

Исхарои нас, Кәыжә, быстахызар,
Исхарои нас, Кәыжә?

Беилымхкәа кәыжә-кәыжә, ибымуазар,
Беилымхкәа кәыжә-кәыжә!..

* * *

Аңықәреи еипш, ажәагь цсақьаны,
Еилыршәшәтәуп.
Нас уапеигзакәа иқьаны,
Илататәуп...

Адгьыл иоутаз ахаан ипсзом,
Мышкызны иаап.
Ажәа еиғу акгы иизом,
Ҳаиқәнархап...

С Х Ъ А А

Сгәы кылтәан ицеит сара схбаа,
Сааныжьны испьртцит уи заа.
Исылшоз, исхьччеит сангәаа,
Стәоуп, уаҳа сыламкәа сраан...

Сфьзцәагь еимбғьжәаит сааныжьны,
Рылапшқәа аарла инасыжьны.
Издыруада, еимаак еипш, срыцәхазар,
Ма малла крызку дыртаххазар?..

Зны ахы станарцон сара сгәыгра,
Сафын усқан сымчқәагь рныхра.
Испьртцит, саанрыжкьит, зегь заа,
Сгәы азыхь еипш икьлкәрааит са схбаа...

* * *

Уара, ахцың еипш, иухкъашозар,
Уанхалагәышьязар урт рымға.
Уара иуархәо зегь унцозар,
Уаҳа ихамлозар уа улға,

Унаскья нас, ухы дырны,
Уаамта цозар, уахьнымҳалан,
Урт хынхәыр азырфаш ирны,
Ушқанрыжьри, уара ухала...

* * *

Ажәеинраала ааирц хаала,
Уи агә иахәо катцатәуп.
Ажәеинраала уеанраала,
Иахьынзахәтоу ицалатәуп.

Нас ахәыхәеипш иныхиаала,
Ужәфахыр инықәтәауеит иара.
Цәгьала иссируп, ажәеинраала
Уанахтыгәлауа аира!

Ҳ Х Ъ Ы Р Ц А Р

Урт рхы зқәыртцаз еикәхеит,
Урт баша ибжәмзит арака.
Урт ирыхьчоз амра рзыпчеит,
Урт алцит, ирзыпшыз агәәкра...

Иахья амра хааза ианхзыпчо,
Иахья абла аныхту ҳара ҳажәфан,

Псра ақэзам урт ххырцар иртынхо,
Рхатцара, рыуафра, ражэа!..

СА СЗЫРУАЗЫРУАЗ...

Баша схыс-хысит, баша схыс-хысит,
Баша схыс-хысит сара.
Сгэытцэ́кьагь сацысит, сгэытцэ́кьагь сацысит,
Сгэытцэ́кьагь сацысит, хара!

Ла лахь сымѡахытцит, ла лахь сымѡахытцит,
Ла лахь сымѡахытцит, убра.
Амыцхэгьы сымхэыцит, амцхэгьы сымхэыцит,
Амцхэгьы сымхэыцит, сара!..

– Ацша уаанагама, ацша уаанагама,
Мамзаргь аурт уаанагоу?!..
– Сызбаѡымст аргама, сызбаѡымст аргама,
Сызбаѡымст аргама, иббоу!

– Ҳаи, уеилагама, ҳаи, уеилагама,
Ҳаи, уеилагама, сумшьын!
Аѡыстаа уибама, ацьныш уибама,
Икылатэан саатцраѣ ипшың!..

– Урт азэгьы днымхеит, урт азэгьы днымхеит,
Ркэакэылах аба́каз рымхэеи!
Ба быда сеитымхеит, ба быда сеитымхеит,
Ба быда сеитымхеит, срыцхеи!

– Уааи, сыхазына, уааи, сыхазына,
Уааи сыхазына, устѣахып!..
Са сзыруазыруаз, са сзыруазыруаз,
Дацсамхеит зынзаск унацэхып!..

АБХӘА-ЕИМАҘАҘ ЕИЦШ,
ҘАУЗЕИДЫМХУА!

Илмоуит җсыхәә, җсыхәә, җсыхәә,
Илмоуит җсыхәә.
Уи дазхымхит са сҗбынҗыыхәә,
Са сҗбынҗыыхәә!

Сыҗсы тыхуа, иҗыхуа, иҗыхуа,
Сыҗсы тыхуа,
Сымчқәә ныхуа, иныхуа, иныхуа,
Сымчқәә ныхуа,

Илышьтоу аҗыхуа, иаҗыхуа, иаҗыхуа,
Илышьтоу аҗыхуа,
Цқәа иҗаҗшыхәуа, җшыхәуа, җшыхәуа,
Цқәа иҗаҗшыхәуа,

Иҗыстҗәеит рҗыхәә, рҗыхәә, рҗыхәә,
Иҗыстҗәеит рҗыхәә!
Уаҗа ирзызуааз, санырмышәә,
Санырмышәә!

Нас исыршәит, са сҗапырхәә,
Са сҗапырхәә,
Даҗаҗалартә, ирхәә, ирхәә,
Ирхәә, ирхәә!

Аха дысхыҗчеит, стҗәылхәуа, стҗәылхуа,
Стҗәылхуа, стҗәылхуа,
Аҗа сылатҗо, аҗыз сылхуа,
Исылхуа, исылхуа!

Аҗа лызҗыхуа, алаҗа лызҗыхуа,
Иҗыхуа, иҗыхуа,

Сышнеиуаз пшьаала, дхыхуа, дхыхуа,
Сышнеиуаз дхыхуа,

Шьацк хнылаиеит, лыцсы тыхуа,
Сыцсы тыхуа.
Абхәа-еимаҷаҷ еицш, ҳаузеидымхуа,
Ҳаузеидымхуа!..

СГӘЫ СЫЦӘТЫЦЕИТ!

Ах, сгәы итыцоз, ах, сгәы итыцоз,
Иазынкыломызт акы!
Абарбанҷыиа ҳанахыцоз,
Зегъы ирхыцон ла лыцкы!..

Амца далашәоит, амарҷыа,
Нак дышәцәыбылуеит дышәкы!
Зыбыз иафоз иеырҷаҷан,
Ҳрызирхәыцуан уаҕа шәкы!..

Ақәа леиуа, асы леиуа,
Ашықәс хирны инаҳағзо,
Ажәлар тынчны, имгәәтеиуа,
Ауаа ирҕаху ирыхьзо!..

Зегъ ҳахыцойт, зегъ ҳахыцойт,
Зегъ ҳахыцойт, ҳашыязом.
Ҳагәқәа тыцойт, ҳагәқәа тыцойт,
Ҳагәқәа тыцойт, хдыртәазом.

Азыркәиқәа реицш, ҳаилысуеит,
Азыркәиқәа реицш, ҳбылуеит.
Шьта ҳаенаҳкылап, ҳаивысуеит,
Шьта ҳаенаҳкылап, хзытуеит!

Уи лыкэчарақәа лцэыфнытцит,
Уи лыкэчарақәа еипхьыттеит.
Аәстаа рышкә дымфохытцит,
Аәстаа сгәағқәа җирттеит!..

Уи дшәыргәақла, шәлыцыфнамлан,
Аатцра даваз деимдауа.
Иабашәтаху, шәытра шәтамлан,
Аенышьыбжьон, уа шәхәәеуа!

Дакәшоит, дакәшоит, рыфны дакәшоит,
Аха акәчарақәа лызкуам.
Дақәшәоит, дақәшәоит, амитә дақәшәоит,
Усгыы лан лнапы цшакуам!..

Баша лаатцра савагылам,
Баша лаатцра сыхьчауам.
Абар, акәчарақәа аанкылан,
Рыгәқәа штыцоз илсыркуан!

Зеггы фналгалеит лыфныкә,
Зеггы нытцалкит лыклат.
Уааи ыкәм, уца ыкәм,
Адәы савалыжыт сымшат!..

Ақәа шлеиуаз аеыр-еырхәа,
Схьагәгәа афныкә сцауан.
Аха лыччабжь акыр-кырхәа,
Лыкәчар реипш, сгәатцәе ипхьауан!..

* * *

Ажәхьа ачыргә еипш, икәашза,
Ацстхәақәа хшьуп.

Ақәа леиуеит, иахьа ихашәтца,
Амш шәшьуп...

Цьаргы шәазоушәа, ипашәза,
Ҷытк убоит.
Аха акыр разоушәа, икәапза,
Ацша иагоит...

Адгьыл Ҷажәкуеит, ахыр-хырхәа,
Илеир ақәа,
Атцлагь амахәқәа ацәлахәырхәа,
Ишәоит абгьқәа!..

* * *

Ахчат иашьталаз шьоукы,
Рқьышә иқәхеит уи агьама.
Шьта иаргәырғьазом Ҷакы,
Уажәшьта ирыцҶахеит аргамал!..

Ҷазларыхәои, нас, ҳара?
Уаҳа еигьыз егьхзымхәыцит:
«Шьта шәакәытц агәырҶара,
Шәыхчат шәашьтамлан, ихыцит!..»

АЖӘҶАН ААИМЫГГЕИТ...

Иаалыркьан, дҶазхьацшит зегь зымчыз,
Игәеитеит, ҳашҳалалыз, ҳашразыз.
Ҷацәихьчеит уи амкәыл ду иаауаз,
Иахзимхәеит иаххылацшхәу, ауаз...

Шьта ҳақсрым, иҳамазар разкы,
Ҳқылсгэышьеит ишыжэбо абга ақыркы.
Уа ҳқбиара, уа ҳаламыс, ҳахьча,
Шьта иаумтан амшын ду ҳа ҳбақча...

Уи иазхоит, ҳа ҳабжара агахьеит,
Ҳажэлар рыцқа еитымны иартэахьеит.
Ҳаиҳарафык, атдлеипш еилфәахьеит,
Ҳбызшәа зыхьтдас изын, нас иаахьеит...

Шьта ақсрақәа зегь рцасаз, ҳагьыцсзом,
Ҳацбал зымфә имфәсыз, ҳазгазом.
Идыды-мацәысыр ажәфан ду рыбго,
Анцәа ду иахкәийкьоит, иҳахго...

Иаалыркьан, ҳа ҳзы амра хаа лашеит,
Ашацәа насыц-ссирқәак ршеит.
Забцъар ҳақәкыз, хымта мфәск дагеит,
Ҳара ҳзыхәан, ажәфан ааимыггеит!..

Б А Р Г Ъ Ы Б С Ы Ш Ъ Т О У П ...

Зегь акоуп сыббылуеит, зегь акоуп сыббылуеит,
Зегь акоуп бара бымца сыцралоит.
Сгәы быштоу сбызгәыкуеит, сгәы быштоу
сбызгәыкуеит,
Санбызгәамтоугьы баатра сыцәхалоит...

Шьта бамыхәан еакы, шьта бамыхәан еакы,
Шьта бамыхәан еакы, са сызхьымзо.
Арақа ибхьысзом блакы, арақа ибхьысзом блакы,
Арақа ибхьысыр блакы, зынза итысхзоит!..

Сара аеыџқәа срыпќьоит, сара аеыџқәа срыпќьоит,
Сара аеыџқәа срыпќьоит, хлантцы итастоит!
Сара ахызатә сынќьоит, сара ахызатә сынќьоит,
Сара ахызатә сынќьоит, апсы тастоит!..

Ара дсызиааиуам азэггы, ара дсызиааиуам азэггы,
Ара дсызиааиуам азэггы, баша ипхамшьааит!
Ара ихыстәоит рыхггы, ара ихыстәоит рыхггы,
Ара ихыстәоит рыхггы, ргәы иамжәаит!..

Бымца салоуп сбылуа, бымца салоуп сбылуа,
Бымца салоуп сбылуа, сара аґґахаәа.
Барггы бсышьтоуп бгәыкуа,
барггы бсышьтоуп бгәыкуа,
Барггы бсышьтоуп бгәыкуа, срыпхала хәа!..

И А Х Ъ А Д А Д С Ы М Б А Ц Ы З Т ...

Иахъада дсымбацызт, иахъада дсымбацызт,
Иахъада дсымбацызт, лара.
Сгәы тыхны илымгацызт,
сгәы тыхны илымгацызт,
Сгәы тыхны илымгацызт, хара!

Иахъада исымхәацызт, иахъада исымхәацызт,
Иахъада исымхәацызт, быстәуп!
Иахъада илымгәыгъзацызт, иахъада
илымгәыгъзацызт,
Иахъада илымгәыгъзацызт, сыпшуп!

Уажәада дрымхәацызт, уажәада дрымхәацызт,
Уажәада дрымхәацызт, дхәычын...

Уажəада илымќаацызт, уажəада илымќаацызт,
Лангы илымќаацызт, ачын!..

Макъана илмырхаацызт, макъана илмырхаацызт,
Макъана илмырхаацызт леимаа.
Амреипш дмыпхаацызт, амреипш дмыпхаацызт,
Амреипш дмыпхаацызт, дыттəаа!..

Азəы сгəы салмыргаацызт, азəы сгəы салмыргаацызт,
Азəы сгəы салмыргаацызт, абас.
Иахьада дсымбаацызт, иахьада дсымбаацызт,
Саблит уи лымца ансыцрас!..

ШЬТА СУМЫПКАН!..

Қəа мыжда, шьта сумыпкан,
Афнынза сназоит, акгы сыгым.
Амшраз сыцкыхəхəа сырќан,
Анкьеипш уажəшьта сызхыпхыцуам!..

Рыблақəа тытцуеит шьюуки,
Уаха изхəапшыша ак рымбошəа:
«Дышəцəытцпрааит, амарца, дышəкы!»
Сжьапшқаны рутра тшəа стəушəа!

Дара рахəшьцəа рбалааит изакəқəоу,
Исхарои, урт реипш схыркəыкəымзар!
Срыцуп са сəызцəа зхы зтəқəоу,
Азə иааигəа сызнеири, дыстахымзар?!

Қəа мыжда, шьта сумыпкан,
Афнынза сназоит, акгы сыгым.
Устахуп хəа аниасхəа с-Елкан,
Хацъарат сара сзыхəан – днасыцым!..

* * *

Сгәләшәарақәа сцәағәеит,
Сцәләшәарақәа схәәеит.
Шьта сцырзароуп хәа сеихеит,
Аха аҫәа башеипш, саашьяеит...

Ах, урт ракәын сызрығәғәоз,
Ах, урт ракәын са сызкыз.
Иааиуаз саңбал санахәхоз,
Абгассеипш, схьяақәагь еимзырпыз...

Мап, шәа шәыда сматәахәзам,
Мап, шәа ишәыластцо дызбом.
Шәансыцым, са сыфны сахзам,
Сгәырға хьантыцьуп, исыззом...

* * *

Сымшқәа сцәызт исымбазакәа,
Атәа бзиеипш, икапсеит.
Сөызцәа сцырцит, сымгазакәа,
Уажәшьта исылшазом, саапсеит...

Снеилап ус акгы мхәазакәа,
Акгы музакәатцәкья сызтәом.
«Сцәақәа» шьтызхуа имызәзәазакәа,
Имырбазакәа ирфар сузом!..

* * *

Уи лшьяпышьтабжьқәа ааскьон,
Еимхәыцқәак сывара икапсоушәа.

Аха сышка уи даацшзом,
Абахә җкьареипш, дсыцәшәоушә,

Атцх саргәакит, ишазом,
Баша сааиуан са сгәы сытцас...
Лашьцарак салахт, сызцазом,
Ацха иалацсыз шьхьцтцас...

* * *

Дысзеилымкааит уи дзакәу,
Рахәыцушә деилашәоит.
Сылацш шлыцу, ишылху,
Дысцәызрымашь, саалыцәшәоит...

Шьта саалшатанда лара,
Шьта даазхәыцында лыхгы.
Срахәыц сцәеилашәар сара,
Еилыргашья лзатазом ларгы!..

* * *

Зегь акака ирышьтоуп, ихыс-хысуеит,
Уаха аашаанза ицәазом, иагьтәом.
Измыртынчуеи, баша ргәы радысуеит,
Дара иртәым усгы изахьзом...

Аха ршьа иартәома, ирыцралоит,
Имца-кьоуқьадха ирыцуп ибылуа.
Ахьшь иафызоуп, зных цәфантцәыка ихалоит,
Уа иахьзнымхо ауп дара згауа...

АХҚӘА

АЖӘЕИНРААЛАҚӘА

Амшын дуззеипш...	5
Ағара	5
Аапын ссир	6
Ақыза	6
«Үндәылтц. Ақәа ауазаргь ахаргь наухаргылан...»	7
Апсыжрахь	8
Са сынцәа	8
Аиохаа	9
Мшыбзиақ уазхәоуп	10
Ахаскын	10
Икоуп ахәа	11
Маиана	11
Гәтахәыцрақ	12
Аурт	12
Адгьыл мшын	12
Сан	13
«Абри ахахә хәыч, ашәышықәсқәа ирылсыз...»	14
Ахәацшра	14
Амахәқәа рызхәыцра	15
Ацша	15
Ацстазаара азхәыцра	16
Атыхәтәажәа	17
Ашәацьхәаф	17
Агәтахәыцра	18
Аиашеи амци	18
«Деипшуп уи ахра тақнаха...»	19
Аб ицсра	20
Умтәыуан, ақәа	20
Амш ацсра	21
Агәақашәа	21
Ашьхақәа рыптақәа	22

Сыгәтыха	22
Адгьыл апышәара	23
Апстазаара азхьра.....	23
Атцлақәа	23
Ауафы.....	24
Зхазы мацара... ..	25
Амаза	25
Ахра	26
Афьжәфы ипсра	27
Апснакара изтахыда?	28
Амца хаа	28
Ахахәи амәти	29
Амра шәыцәташәанза	29
Ухы лахароуп.....	32
Уара уцсра цсрам... ..	37
Ақәа, умшәан!	37
Инашәыгзеит шәтоуба.....	38
Ахә иеипш иангәәқуа Апсынра.....	39
Сеидру, атцеи, иузыпшу... ..	40
Уа ужәлар урхаштзом... ..	41
Апсны – апсуа даҳны	41
Изыниарызеи?	43
Имачзам сара сыжәлар.....	43
Сычхчра уақәгәыг.....	44
Амшын табазом.....	45
«Хачкәынцәа»	46
«Аччапшь зхаштхьоу азяфәеипш итынчуп...».....	46
Ғымтзакәа бдәылкәеит	47
Аапын ахьзала	48
Анапқәа	49
Бигәацхостгьы	49
Ақәа дапкәеит	50
Афны бназаанза	51
Сгәы сазтаауеит	52
Апсуара, Апсны	52
Амш	53

Аиаша	54
Аеыхәа	55
Сацсуашәа	56
Атаҳмадеи атакәажәи	57
Адгьыл гәалак амоуп	57
«Ихьантоуп ари атцх, агәрөеипш...»	58
Икәыпсычхауеит амшын ахәахәахәа	59
Шәахәак	59
Амш ианыруеит...	60
Дад, икалазеи...	61
Амза атәымтаз схынхәуеит...	61
Ибымхәан сыбтахушәа	62
Издыруада...	63
Амш еипш ишәызшоит	63
«Ицумжәан, адгьыл, угәы...»	64
«Аиаша, умгылан хараны...»	64
«Амш ҳацәшан иприт...»	65
Амза аханы.....	65
Ашьхақәа рылацш.....	65
«Ғымтзакәа, пшьаала лнацәкьыс...»	66
Ускаҗәеит!.....	66
Ғазнык	67
Ех, исцәымшазтгьы сара!.....	67
Аикәшәара.....	68
Ачнышқәа	69
«Ашықәс наскьяагеит аррахь ицозшәа...»	69
«Сгәалашәарақәа ацха амаакыреипш искуп...».....	69
Анцәа иахзааиго зегьы бзиоуп...	70
«Устәкьа былацш бымтәахын...».....	70
Амшын ахықәағ.....	71
Быспыртит.....	71
Ибымур калон...	72
Аоынаха.....	73
«Ацарағырп еипш, ахәыхә аонхыб иаҒапсоуп...».....	73
«Иаххәап, ибгәағьит, ибгәағьы...».....	73
Сгәы уантымтцау!.....	74

Суцны сцахьейт!	74
Ибгәалашәома?!.....	75
Ҳазхәыцп иаххәаанза.....	75
Схы сыжжьюит	76
Уажәымзар-уажәы.....	77
Зеггы здыруа.....	78
Ҳаикәхауейт...	79
Ахатдара анатахыз...	79
Акашәарах	80
Исгәалашәоит.....	81
Аенышыбжьон дысцәызит.....	82
Ашәәцшь аказшьала	82
Ажәәан гәрымуейт	83
Слабашья	84
Ах, аах!.....	85
Иутәушәа-иутәымшәа	85
Сгәы снархьюейт.....	86
Ҳаибагап!.....	87
Ҳаи, ҳаи!	88
«Апоег иәәанза...»	89
Рхықәцәахь дназаанза.....	89
Сузарц утахызар...	90
Лыхызггы сәытқкьейт.....	92
Издыруейт, издыр.....	92
Сырбандаз хәа сықам.....	93
Иахья ихәатәуп...	94
Ауафы данзатәым...	95
Иддырҳаит.....	96
Уламыс уашьтуам.....	96
Бгаза хәычуп!	97
Хәмаррак лхәыцит!.....	98
Лацшыла.....	100
Уажәраанза ибылуаз.....	101
Азәггы исмырдырит.....	101
Атәым баҳчаә	102
Сыбшәир инцәытцазан	103

Урт аблақәа.....	104
Сыхаара бахь.....	105
Сгәыла лахь.....	106
Агәхьаагара.....	108
Атцх лашьцараф.....	109
Сыхаара ләапцхьа сымқәыцт!.....	109
«Ихьантоуп ари атцх агәырфөеипш...».....	110
«Баангыл, ибасхәауеит мазак...».....	111
Ашара сақәнакт!.....	112
Ғагалан.....	112
Уи лразқымфә сырзанымгеит!.....	113
Сыхаара лаатцраф.....	114
Анасыц.....	114
«Инцәытцакшәа быччарггы, ахышә ақынтә бгәыкны...».....	115
«Ажәтыс хәыц еипш иныжьны ...».....	116
«Бхьцпрааит сгәәф бытра...».....	116
Са дыстәын.....	116
Ба бкәашон.....	117
Схатқы казмышәуаз!.....	117
«Ацстхәакәа ажәфан махәта инығшәаны...».....	118
Адәылттра.....	119
Абзиабара.....	121
«Изура сзымдыруа сгылан дысфөытцракны...».....	122
Сыцхыз ссир.....	122
Стәахтәуп!.....	124
Агәахәара.....	124
Ақалақь далсуан зғабк.....	126
Дыцхашьо.....	126
Жәаа шықәса схытцуеит.....	127
Насыц шкәакәа.....	127
Сыцсы быцуп.....	128
Убасқан даадырит.....	128
Сырма.....	129
Сгәыла зғаб.....	129
Рацхьатәи асы.....	130
«Ағьыцәаара иағу ацәашьқәа...».....	131

Аб	132
Устахуп!	132
Иаатыр бхышә хәыч	133
Бан илабхәои?!	134
«Иаарту аценцьырқәа...»	135
Кәыркәа пшалас	135
Апша дагәапхейт!	136
«Даеазныкгы дсафсит лыблақәа рхааны...»	137
Ипсаху агәы	137
«Са сгәы бтытцит ...»	138
«Зынза исхаштыз гәырфаны...»	138
«Ах, шәыспыртц шыта схәақәа...»	138
«Бзи исымбозтгы ацсабара анышәтуа...»	139
Ан	139
Бнацшыр иббап	140
Аицыртра	140
Бигейт рхәейт!	141
Ибымур калон...	142
«– Гәыкала ибасхәейт, сыбтәуп...»	143
Сара сзынбыжьюеи?	143
Ацкәын хәычы	143
«Ацхарреипш сыфнытцит буатах...»	144
Азыпшра	144
Аццышә	145
Абла гәыграқәа	146
Ахәылбыгеа май мзасы	146
«Ан лнапы разқәа...»	147
«Ажәеинраала дацхьон лыцсы ахатцаны...»	147
Ашәт ифыхтәу	149
«Атц хытцәцара...»	150
Сыбла сажьатқәама?!	150
«Сашьырц лтахуп, илтахуп...»	150
Амфә сыман	151
Москватәи азын	152
Атцх агәазтәи ашәа	153
«Сылапш бхызган, ибымбеит...»	154

Уахагы	154
Җкәашап...	155
Акәараҗ ииасуаз апхәызба	156
«Иаажәып абриак тыркәкәаны...»	156
Азыркәи	156
Q-гәык	157
Амза пхашьяуан!	157
Нас сыпсуандаз	158
«Аңарда шкәакәа ихумҗан атпҗа лхы-лҗы...»	159
Аетҗәакәа	159
«Амза ашәахәакәа...»	159
Сымш, усыпшаап!	160
Ихынаау амахәкәа	161
Идырхәыз агәы	162
Ахәсахәычкәа	163
Уи ауха	164
«Бааскья арахь, сыбмыргәакын...»	164
Алаф ашәа	165
Җашьтхысаа җаргоит...	166
«Шьюк ниасны ицоит...»	167
«Са саапшызар сцәырханы...»	167
«Ажәҗан иахаштт агәырҗа...»	168
«Азәзатцәык дыкоуп са сзыцәшәо...»	168
«Са саазкәылаз сзыцәазом...»	169
Амш гәырҗон	169
«Дажәит, имам неихыркәа...»	170
«Сыхәра сгәырҗала изахны...»	171
«Җаззыпшыз зегь шәахны икабарызма...»	171
Уахак исараза!	173
Ихытхытуеит җа җагәкәа	173
Ацәа сагазом...	174
«Сшьапкәа сытцасны сыргон...»	176
«Сшьапкәа сытцасны сыргон...»	176
Арахь уеиха!	178
«Цкәа исыздыруам сара исыхьыз...»	178
«Алашара шыта ирыпсы...»	179

«Ихала дыкәхеит, шыта дабацо...».....	179
«Даара имчкәа каҕсахъеит...»	180
«Шшапасалла идырчоз...»	180
«Иҗачкәымкәа шратцәаз кыршыкәса дыртысит...»	181
«Абзиа уны иасталоит азы...»	181
Зынза сыблит...	181
Аамҗеипҗш	182
Ииасны иҗацәеит.....	182
Сытцх игеит!..	183
«– Уи ипоезиа кыдитцеит мратцас...»	183
«Аҗоурых еилароынтуа...»	184
«Быжь-насыпҗк ициит даниуаз...»	184
Махәык еицкәтәоуп...	184
Усымдыруазар.....	185
«Ажәфан тынхадан, адгьыл тынхадан...»	185
«Ианбатәиу, акыр цытцәкәеит...»	186
«Гәтыхақәак срыман ицоит ихыхәхәала...»	186
Амра	187
Саоҗсны сцахъан!..	187
Иигәагъызеи?!.....	188
Аоҗныка изгеит...	188
Иҗабтцандаз,	189
Иҗабтцандаз.....	189
Исымбазакәа, исымбазакәа...	190
«Пҗхәызба ссирзак акыр-кырхәа...».....	191
«Лыччапшь сеилахан сыпсуеит...».....	191
Ақәа ахыбае икәашоит.....	191
Исзеизгом хәыц-хәыц...	192
Җагәкәа амца рҗатцо.....	193
«Аамҗа еикәшара халамзыкәа...»	194
«Амшкәа еицны ианцо игәыццәагоуп...».....	195
Лымца хәыттымкәаит цъара!.....	195
Са сынхеит, сугазом.....	196
Атыпҗа лгәашәае	197
Аицәажәара	197
Ацәкәырц саоызоуп	198

Урт зехынцъара ишәтуам!	199
«Хъаакәа шәмырҕыхан, урт гәғәазоуп...»	199
«Днаган ахахә еипш дыштартеит убра...»	200
«Сышьтахъҕа инхама, саңхъаҕа иңшума...»	200
«Снаурхәыргы, сааурхәыргы...»	200
«Аамта игрыстәҕканы ицеит...»	201
«Лаңшык сышьтоуп скылкааны...»	201
«Ахатараҕы илоуп иара...»	202
«Саңьал шсышьтаз икәлаауа...»	202
«Аамтала аиашатәҕкәа ртәахит...»	203
«Гәнаһак ушьтоуп иуцрымтзо...»	203
«Скылрышәшәаан дсыхәапшит даара...»	204
Җааумшәтеит.....	204
Слымха итасуан бжык...	205
Хәыцрақәак сыжәлан...	205
Җачкәын дкәыпшын...	206
«Ах, дизгәамтеит, дизгәамтеит уафы...»	207
Ари атх са истәымызт.....	207
Азыркәикәа реимак збоуп!	208
Амза иабон бандәылтцауз!	209
Аңстхәа мтцарсны!	210
«Инапқәа сыжәфа инахьирккысын...»	211
Уаха ак хабжәамзар...	211
Ус хыхь-хыхьла.....	212
Данысзымга – сәҕәәтәхоит!.....	213
«Атцаа-рдәынеипш, ләырхәап...»	213
«Анаңьалбеит, астәҕкәа аамтала...»	214
«Шьта атцабырг абакоу...»	214
«Амши атхи ирзеилоу сеидру...»	215
Кыр зычхаз иоуп.....	215
Лцәа иалашәеит...	216
Сгәы сшажьо сыздырзом.....	216
«Сагозарҕы сагаait, сагозарҕы сагаait...»	217
Кыр сахьазар...	218
«Имиц, имшәыц, имиц, имшәыц...»	218
«Иаха схы ахьныкәыстцаз, цхызла ус избәхит...»	218

Ақбиеи апсцәәһаи.....	219
«Ах, ишпацьбараз уи лылацш...»	219
«Ажәәсани адгьыли аччаәә еицәәжәоит...».....	220
«Амшын инзаалеит амра...».....	220
Ирхәо сеидру, икәынтәәша...	221
«Ажәәсан сәаларцан нацәхьцла...».....	221
«Еиҥах ихәытхәытит сыәнуццкала бжык...»	222
«Амца цазшәә исыхкьаны...»	222
«Уи дгәырғьар – изеицәоуп...»	223
Зыгәра згоз.....	223
Гәтыхак сымоуп.....	224
Арахь	225
Шәхьаирцшзар шәызшаз...	225
«Сымшгьы сырзит, сытцхгьы сырзит...»	225
Ажәәсан ҕымтзакәә	226
Иаххагылоуп	226
«Ажәә мнейуазар уа угәатцаә...»	226
«Ацта хьтцунан ажәәсан цшьяала...»	227
Саңбал ансхьццакуа	227
Еибакаанза...	228
«Инхәабжәеитцан, асал цшьяала...»	229
«Амца сышьтоуп, исыхьзаанза...»	229
«Ажәәсан скыдын сара цхьзла...»	230
Аччапшь ахаштт рхаәсахьа...	230
«Нас издырит, нас издырит...»	231
«Рыблақәә убас идырччоит иупыло...»	232
«Исыдашшылан ицоит сара сымшқәә...».....	232
«Ах, ижәдыруандаз шәара...».....	233
Анацьалбеит, анацьалбеит!.....	233
«Уи ажәә ихәеит илабашья нарсны...».....	234
«Аурт иазыцшшу апстхәеицш...»	234
Иқьииара ишоит...	235
«Агәы ҕыңны иташәаанза...».....	236
«Узырццакуазеи, унеила ус...»	236
Хәжәәсан шьтихит	236
Хамхәәеырцаз!.....	236

Аамта	237
Бзиа уархэашароуп!.....	237
«Ихэу ардэынеицш...»	238
«Атцх дузза мшазакэа...».....	239
«Шака бтынчыз, сыбхаштхьазтгы...»	239
Исызнагандаз сынтэак.....	239
«Зны-зынла аиаша тцаакэрылоушэа збоит...».....	240
«Атцэа анлыста ихрыссаны...»	241
«Изурызеи, уахак ддэылтцуам...»	241
Ацсны азыхэан.....	242
Ацсуа.....	243
Ақэа леиуеит...	244
Сажэеинраала сеиқэнархеит!	244
Ажэак.....	245
Амш хэашьқэа цеит.....	246
Ацсызқэа еиқэырхазар.....	247
Акыр иацсагэышьан.....	248
«Имхэыцкэа ицэажэоз...»	248
«Срылтцхьаз цысышьон сара схьаакэа...»	249
«Гэык акэын имаз...»	249
Зны сызтахыз.....	251
«Арака аполитик дказазароуп убас...».....	252
«Игэгэоуп ура ухьаа, игэгэоуп сара схьаа...».....	252
«Уара иутахызар ихоумтцан, ма ихатца...»	252
«Дышэмыркаран, дышэмыркаран...».....	253
«Измаанатцэкэоу цкэа исыздыруам...».....	253
«Аамта цеит, иахьзода?...»	253
«Сеидру ускан шака бхьтцуаз...»	254
Бымнеицеит, бымнеицеит...	254
Сызэыты.....	255
Уаха ура сурпхароуп!	256
Атцхгы мшазеит!.....	257
Ғазэы битэуп.....	258
«Сишь, камчышьтыбжык сахазшэа...».....	258
Урт амшқэа санрызхьтцлак.....	259
«Ах, быспыртц нақ, са сызтахым...»	259

Апсныҕа шәеиха!.....	260
Ихъантагәышьоуп.....	261
Укәашауан.....	261
«Җа хаҗсадгьыл ус анцәа ишеит...».....	262
Уцкәынра цазар?!.....	262
Исыцроуп ура уажәа.....	263
Инықәпраа ицеит.....	263
«Җаи, абаац, шәызәузеи...».....	264
Сихьымзарц уа сынижьит.....	264
Афәахәа дбылуан.....	265
«Есышьыбжышьтаҗ урт рыхәхәабжь гауан...».....	266
Апстхәа хәашькәа.....	266
Апырцәкәа рыла бәасхәеит!.....	267
«Җымтзакәа бсафсит, ажәакгы бымхәеит...».....	268
«Шьта хажәит, шьта анкьеипш хазеырбом...».....	268
«Шьта исыпсыхәои сара, шьта исыпсыхәои сара...».....	268
«Ба быцшзоуп, быцшзацоуп, ба быцшзоуп...».....	269
«Уа фырцбанк аанкылан...».....	270
«Сгәы итаз схәеит хәа сгәыргьатцәа...».....	270
«Уи дызшаз, дигәацхатцәкьан дишеит...».....	270
«Уажәыгь бара быччапшь лашоит...».....	271
«– Ара аиаша аныҕамла...».....	271
«Сгәы итоу зегы схәаанза...».....	272
«Акыр цуеит, уи ххәаакәа дрымбылуеижьтеи...».....	272
«Амшкәа цоит еишьтала-еишьталан...».....	272
«Уи дназеит лшьапкәа тыркьакьан...».....	273
«Шьыжь исылаз азгаб дызтыцхәа?!...».....	273
Акгы ххымтыр.....	274
«Ба сбызхәыцуан усқан, бымцашоура стан...».....	274
Зака цуазеи?!.....	275
Сгәәтеилап сгәәтеи!.....	275
Бшызго дсырбароуп!.....	276
Са дыстәхоит!.....	277
«Ба бсымбакәа сцазом, ба бсымбакәа сцазом...».....	278
«Быбла сабароуп, сабароуп, сабароуп...».....	279
Алахәакәа кыруеит.....	279

Арбагыкэа ыртуеит.....	280
«Ус ала-мала сыпсзом...».....	281
«Ажэангы иахаштыр, адгылгы иахаштыр...».....	282
«Схьаакэеи сгэалакэеи еизыкэкан...».....	282
«Анцэа ду ха хамэа хаирбахьеит...».....	283
«Хаи, сыпсындаз...».....	283
«Ала тынч еипш, атх абжы газом уаха...».....	284
Ацхакаэа шэрыкэла.....	284
«Быгчапшь ашхам шатцаз сымбазеит...».....	285
«Бамеигзан акгы, бамеигзан акгы...».....	285
«Даеакума, даеакума...».....	286
«Дыспыртцит сааныжкы исамхэакэа ажэак...».....	287
Лтэеипш сылгэапхома?!.....	287
«Бара бтэашьа зынза сэанахэеит...».....	288
«Уи дникакэеит...».....	289
Исыздырзом.....	289
Бхынхэы!.....	290
«Атх ахыкэтцан имыпсзацт...».....	291
«Гэырфак самоуп сеимрыххо...».....	291
«Ажэан снатцапшуеит сышшэо...».....	291
Сагозаргы сагааит!.....	292
«Ашэыб мцакэа, ашэыб мцакэа...».....	293
Ианбатэиу?!.....	293
Хгэырфа хашьтахька иаанхо.....	294
Атцых фнатзом.....	295
Ацха агэта хааихьеит.....	296
Атэым жэан иатцоу.....	297
Ацстхэакэа.....	297
«Ах, слапыкэшэа, ах, слапыкэшэа, ах, слапыкэшэа...».....	298
«Сыкоу, сыкаму сара...».....	298
Ацсрахьы.....	298
Адацкэа еикэдырхоит... ..	299
Уи дкэап-кэапуа дцоит!.....	300
Мшэан, иуцэызгеи?!.....	300
«Ашыкэс ыц, ас ыцеипш, хнылагылеит...».....	301
«Изыхныхэам атэцакэа реипш, срыхэапшуеит...».....	301

«Аешыапышытыбжъ еипш...».....	302
Сымшқәа рыбжыы саҥауеит...».....	302
«Амш иагәылсхит агәагь...»	303
«Шоурак старшәуп, са сбылуеит...».....	303
Ус сыштәаз.....	304
«Ашыжь иасуаз апша хьшәашәа...»	304
Исыхьеит, исыхьеит!..	305
«Бымгәырфан схәеит, бымгәырфан, бымгәырфан...»	306
«Ғымтзакәа дцәажәон уи ауха...»	306
«Сгәы дтазамкәа, схы дтазамкәа...»	307
Сышны сеиқәтәеит...	307
Сызтысуаз сахыпеит!..	308
«Избан, избан, слыцсахырц збан...»	309
«Изурызеи, сыбла хкит...»	310
Арасатрахъ ханцауаз...	311
«Лыччапшь сылтеит мазала...»	312
«Уи лыткы-пшза шәыр-шәыруеит...».....	312
«Сылапш днытдашәеит убра...».....	313
«Са сыгәтыха сзымхәеит...»	314
«Уи иажәа иалнадон акры...»	315
«Иеиҕаижьуан уи дааҕымтцкәа...»	315
«Исхәарц истахыз рацән...».....	316
«Уи дысзеилымкааит сара...».....	316
«Харт хажәларуп, харт храцәоуп...».....	316
Адыд гәыр-гәыруеит...	317
Маиана.....	318
«Аурт рхыст икәыбаны...».....	318
«Аеыр-еырхәа илеиуеит уаха ақәа...».....	318
Даеазә дысхәап!.....	319
Мчык сыцрыхоит...	320
«Еиҕах рхы иәахеит, еиҕах...»	321
«Азәы дишьтам, азә дибом...».....	321
Сгәы сыцәтыпоит!..	322
«Хаамта рацәоушәа хбауеит...».....	323
«Урт хәычы-хәычла инаскьоит...»	323
«Уи иуаора уаха дазгом...»	323

Хэычык, хэычык!.....	324
«Сышзыхнымхэуаз здыруан уашьтан...»	325
«Аамтагы иалазом зегы...»	325
«Хашыкэсқәа хдыртцуеит, хашыкэсқәа хдыртцуеит...»	326
«Ажәәан асалам аанашьтт!...»	326
«Анцәа иоуп арака зегы збоу...».....	327
«Са сацсуоуп хәа иехәауаз...».....	327
Сықәра еилазгоит!.....	328
«Хапцтазара анбанцәә?! Стцауеит...»	329
«Аеыжәтцха хамазам хара...».....	329
«Схьаакәа сеимаркуеит уахак...»	330
«Акьышә-кьышәра дхалахьан иара...»	330
«Урбацәаргы, ургацәаргы...»	330
Ачараґы.....	331
«Азы зырхәашьуа рацәафуп...»	331
«Аиаша еимаркт, еибарыцсит...»	331
«Ауафгы атцлеицш дыхәжәуеит...»	332
«Ажәа сахәит, изурызеи...».....	332
«Абра интәоит, абра уангыла...»	333
«Дыфועит, дыфועит, дыфועит уи дыфәтцкьоит...»	333
«Үрт ахьнеиз, иуархәоит риаша...»	333
Шьапґаршә.....	334
Ахаангы имызуа.....	334
«Ус сажьозма сара сгәыґра?...».....	335
«Зегь акоуп, аиаша цәыртцуеит...»	335
«Зны ха дахтәуп...»	336
Сылацш карахеит.....	336
Днасыхьзан...	337
Абра хтәәзааит!.....	338
Даамзазеит!.....	339
Изхарада, изхарада?!.....	340
«Иарбан гәашьоу, гәашьоу, гәашьоу, иарбан...».....	341
«Устахуп бхәеит, устахуп бхәеит, устахуп...».....	341
«Ашәтқәа шәымаза тцәахуп...»	342
«Сабмырган, агәырґа сабмырган...»	343
«Ажәлар андагәахо, икоу иреицәоуп...»	343

«Акалашәа иҕалеит иахьа ауаа...».....	344
«Ашықәсқәа иргом сгәырәақәа...»	344
«Ус саатгылеит сара схәыцуа...».....	344
«Шьоук зегь рымоушәа рбоит...»	345
«Уа уаргәырғьом акы, уа уаргәырғьом акы...»	345
«Ажәеинраала зегь азхәома...»	346
«Укагәышыаз уа ухазы...»	346
«Апхын кыршора, шыта сумыргәақын...».....	347
«Ус дышнеиуаз ҕара икаршәны...»	347
«Далаехәон амц, уи ала иҕсы ҕазшәа...»	348
«Имацәысуеит идыдуеит, имацәысуеит идыдуеит...»	348
«Аиаша ааскәеит рхәеит зынза...»	349
«Знык санҕыха, ҕыха, ҕыха, знык санҕыха...».....	349
Угәы сагәапхозар!.....	350
«– Иацынза, иацынза, иацынза...»	351
««Усҕырт!» – лхәеит...»	351
Азҕабцәа рыхәмарра.....	351
Избоит уажәшьта...	352
«Ах, издыруандаз сара...».....	353
«Аапын ааиуеит иццакны...»	353
Уара уиаша	354
Анышәынтрақәа	354
Ғымтзакәа иаапшуеит...	354
«Зегь акоуп, исыцуп уи лыбжы...».....	355
Саҕьал.....	356
«Ақәа хкәеит, зынза иаҕахзамкәа...»	356
Иутцалазеи?!	356
«Егьа ҳагуп, аха ҕахтуам...».....	357
«Апсра анааиуаз ҳацәынхеит...»	357
Ауаа роуп...	358
«Ибла иҕеиҳәеит иара ииаша...»	358
«Мазала еибаркуп адунеи...»	359
«Иарбан мчу иаҳиааиуа, ҳтазырбго...»	359
Амаҕ.....	359
Зны ибзиан угәҕақы.....	360
Ушәшьыра ҳатыҕцит.....	360

«Игэрымуеит, игэрымуеит...»	361
«Игэрымуеит амшын...»	361
«Тагалан, тагалан, са сгэыгра хрыбгалан...»	362
Нас хаилатцэан	362
Ххы хаиааиуа....	363
Дфыхоит.....	363
«Азы дгара дынхықэгылан...»	364
Шэымшэан!.....	365
«Иабакоу иацтэи хагэбылра...»	365
«Амшқэа цоит са сшырхынхало...».....	366
«Хашьта еимапсوما, инхома хазфыз...».....	366
«Ах, ател фнатит...»	366
«Ус схэыцхит – са быстэушэа...»	367
«Быччапшь иалапсаз акэицқэа...».....	367
«Мап!».....	368
«Уи дынцэан, дынцэоуп ҳа хзықэан...»	368
Ак камлазшэа зынзак.....	368
Сгэи сареи хаицаажэара.....	369
Иштыгцуаз збахьан	370
Амшқэа кацсоит.....	370
«Оыцьа азгабцэа еырбо...»	371
«Даеазнык иласхэеит сшылзыцшыз...»	372
Пшак ифнаршэар.....	372
Хагэқэа ирузом!.....	374
Шьта уматэ лақэзом.....	374
Мчыла игэырфоо...	375
Зынза дылцэызт.....	376
«Иааифажьны хыла-гэыла иоызцэа...»	376
Ихашэт арахь шэахықэааны!.....	377
Са сыгэтыха.....	377
Угэы усырхыит.....	378
Урт рыфныка изымназеит.....	379
Сбымбоушэа бнеиуеит	379
Марттэи ахэыцрақэа	380
«Амш снапеимдахьан сахоуп...».....	381
Азэ иоуп.....	381

Лымца сахэлашөеит!.....	381
«Ифны еикәйжьюеит, уи дакәытцуам...».....	382
«Сшьапкәа ирдыруеит ари амш аныцөгъахо...».....	383
Абыржәзнык.....	383
«Атәархфы».....	383
«Ацсны дузза дакәшеит, уи деимдеит...».....	384
«Дхалеит уи дкәыкәы-цыкәуа цөгъала...».....	384
Ус еиҫа игәапхейт... ..	385
«Шәәхәак цәыртцны сгәы итапхейт...».....	385
«Цыхәапцәара змам ахьаа...».....	386
Ҳа хзыхзызауа рацәоуп... ..	386
«Ицаз цеит, уажәшьта сахьтцәуом...».....	387
Уи Ҳа хшьала иахкәабеит.....	388
«Са исхәаз аиаша дыршәт алапкәеипш...».....	389
«Нас, исуркәтцои саргьы...».....	389
«Шьта угәра сызгатцәкьом сара сөыза...».....	390
«Сыбмыргәаан, сбыхәоит, сыбмыргәаан...».....	391
«Ҳагәтыҫа Ҳамзароуп, Ҳагәтыҫа Ҳамзароуп...».....	391
«Агәра згоит, ишааигәоу агәра згоит...».....	392
«Ба бнасыдкәеит амцеипш бсыцәшәаны...».....	392
«Дхапыц хьаан дыкоуп сара сзы...».....	392
«Изыфәуа зтаҫаыда? Стәауеит...».....	393
«Акгьы хзеилам, шьта Ҳаилытцит, шьта иазхоуп...».....	393
«Ах, исхысит аурт сшьафьаны...».....	394
«Шьта Ҳакәытцып, шьта Ҳапыртцып...».....	394
«Быблакәа исархәеит: «Иумзан!»...».....	395
«Амза карахеит, ажәфәан карахеит...».....	395
«Сбыхәоит бымцәажәан ...».....	396
«Зны имлакыран, зны ихьтакыран...».....	397
«Зны сывара иасит аурт...».....	397
«Ажәә ткәеит ахеипштәкьа...».....	398
«Атыхәтәаншәа лылапш насхыжьны...».....	398
Ауафы.....	399
Сылапш бытцшәаргьы зуам!.....	399
«Ҳтысит, Ҳтысит, ашықәс Ҳтысит...».....	400
«Ажәә дахәан, истахуп хәа...».....	401

«Урт абзиа еиггьыргьар...».....	401
«Абас интэозма хара хгэыгра...».....	401
«Уи слызхэыцуан ауха аашаанза...».....	402
«Са саанакэт азиас...»	402
«Ацэгъа бжьыргарц ха хабжьара...».....	403
Сани саби.....	403
«Зака цуазеи, шэымаза цэахны...».....	404
«Урт иашоушэа рбоит, урт дукэоушэа рбоит...».....	404
«Среиуазам ажэа иамыргьыргьо...»	405
Сгэы зласьыртынчри?.....	405
«Уи дныхгыла-аахгыло, уи дынкаца-аакацо...».....	406
«Уи дхамамзар...».....	406
«Ирхэо зегь бзиоуп хазхэом...».....	407
«Акы анигэаху...».....	407
«Шэфык ирхьыпшы...»	408
«Зегьы ззеипшу...»	408
«Арыгъалагь...».....	408
«Бцеит бара бниасны, уаха бмаапшзеит...»	409
Ауаф гэафа	409
«Кэышра игым, данымцэажэо...»	410
«Иахьахэлаанза ухэан-схэанла...»	410
«Ус ицэозма, акыр зхытцуаз шыак аапшит...».....	411
«Ианбатэиз атцла дузза...»	411
Зыгэра згоз.....	412
Уцкэынроуп исныхэо!	412
«Ус бымун, сныбмыжбын, баасзыпшы...»	413
«Уи лыхьз ахэыц еипш исфашэеит...»	414
«Зегьы ртэы зхэахьоу хэа уафгы дмизацт...»	414
Игэбылра ицтарымтцеит.....	415
Мыцла еибаркыз рахь	415
Сымзырха	416
«Зегь акака ианрышьтоу ифэьаса...».....	417
«Ажэлар рыхьзала дцэажэоит иара...»	417
«Абзиеси ацэгьеи шыта еилырганы...».....	418
«Даара дшэартоуп зтып иахырцаз...»	418
«Исашэхэ, нас иабацоу, урт еишьтагылан...»	419

«Аамта цеит, иара изыпшуазма...»	419
«Шьта акгы ззеилам реипш хайпыртуеит, хайбабом...»	419
«Бысызмгэаан баша, дьым...»	420
«Агэра згоит, шьта ишыргылатэу акэап...»	420
«Уара иумбазеит сара схьаа...»	420
«Мшэан, ихатцалеи хара...»	421
«Итцыхэтэы нымхар хэа дшэауан...»	421
«Ауха аашаанза уи длызхэыцуан...»	422
«Амшқэа ирцэызго, атцхқэа исцэыргоит...»	422
«Уи дыцэгылан иааизымыгчартэ амра шыра...»	423
Дыкэрышэза дтэан	423
Лыччабжь	425
«Иац зшыапқэа аехэа иабылны ичычхъаз...»	425
«Зегь акака ирышьтоуп, иццакуеит...»	425
«Апстхэа злачқэа ажэфан рчыфэуеит...»	426
Илызхайт!	426
«Сылтахушэа, сылтахымшэа...»	427
«Сацьал сзаапшылоит азеипш...»	428
Шьта дхацэхырхуеит!	429
Ипсасиит уи ицэашы!	430
Ишцассиру сымра!	431
Сацэшэом сара акэап!	432
Кэыжэ	434
«Ацьыкэреи еипш, ажэагь цсакъаны...»	435
Схьаа	435
«Уара, ахцың еипш, иухкьашозар...»	436
«Ажэеинраала ааирц хаала...»	436
Ххьырпар	436
Са сзырузыруз...	437
Абхэа-еимачац еипш,	438
Хаузеидымхуа!	438
Сгэы сыцэтыцеит!	439
«Уака башта сынтаххын, уака башта сынтаххын...»	440
Ақэа дцэылеит!	440
«Ажэхьа ачыргэ еипш, икэашза...»	441
«Ахчат иашьталаз шьоукы...»	442

Ажәсан ааимыггеит.....	442
Баргы бсышьтоуп.....	443
Иахьада дсымбацызт.....	444
Шьта сумыпкан!.....	445
«Сгәалашәарақәа сцәагәеит...».....	446
«Сымшқәа сцәызт исымбазакәа...»	446
«Уи лшьапышьтабжьқәа ааскьон...»	446
«Дысзеилымкааит уи дзакәу...»	447
«Зегь акака ирышьтоуп, ихыс-хысуеит...»	447

Анатоли Ианкәа-ипа Лагәлаа

А И З Г А

Q-томкны
Актәи атом
Ажәеинраалақәа

Анатолий Янкович Лагулаа

СОБРАНИЕ

В двух томах
Том первый
Стихотворения
На абхазском языке

Аредактор *Света Ладариа*
Акорректорца: *Ламара Амчба, Маиа Кэыцниа*
Асахьагыхчы *Руслан Габлиа*
Компиутерла еикэлыршэеит *Наира Гэынба*

Аформат 84x108 $\frac{1}{32}$. Атираж 300.

Икацә. акь. бгь. 14,75.

Инықәыр. акь. бгь. 24,8.

Ақатцацқа №....

Отпечатано в ООО «Флер-1»
350058, г. Краснодар, ул. Уральская, 98/2

